

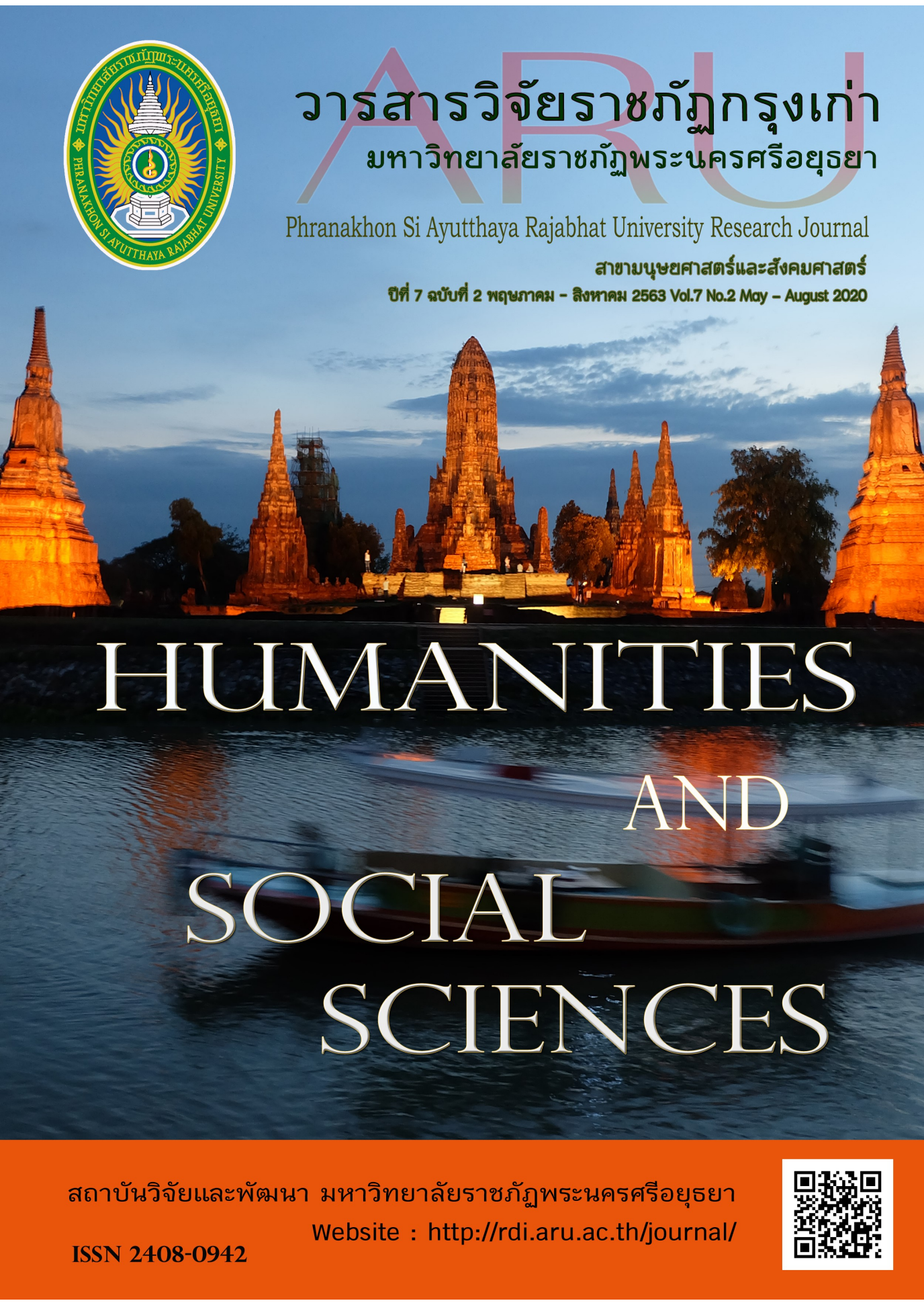
วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเก่า

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University Research Journal

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2563 Vol.7 No.2 May - August 2020

HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Website : <http://rdi.aru.ac.th/journal/>

ISSN 2408-0942

วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเก่า

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University Research Journal

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2563 Vol.7 No.2 May - August 2020

HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Website : <http://rdi.aru.ac.th/journal/>

ISSN 2408-0942

วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ARU Research Journal Humanities and Social Sciences
ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนพฤษภาคม – สิงหาคม 2563
ISSN 2408 - 0942

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการ ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยครอบคลุมด้านบริหารธุรกิจ ด้านการศึกษา ด้านรัฐศาสตร์ ด้านนิติศาสตร์ ด้านวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และประวัติศาสตร์
2. เพื่อเป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ใหม่ ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

นโยบายการจัดพิมพ์

วารสารเปิดรับบทความวิจัยแบบเต็มรูปแบบ (Research Article) และบทความวิชาการ (Academic Articles) จากภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย โดยบทความดังกล่าวจะต้องไม่เคยเผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และเป็นข้อคิดเห็นของผู้ส่งบทความเท่านั้น

เกณฑ์การพิจารณาบทความ

บทความจะผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขานั้น จำนวน 2-3 ท่าน ซึ่งกองบรรณาธิการอาจให้ผู้เขียนปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และทรงไว้ซึ่งสิทธิ์ในการตัดสินใจตีพิมพ์ให้หรือไม่ก็ได้

คำแนะนำในการจัดเตรียมต้นฉบับ

การจัดรูปแบบบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ผู้เขียนบทความสามารถจัดรูปแบบบทความตามตัวอย่างที่แสดงใน Template ซึ่งทางวารสารได้ทำการตั้งค่าขนาดหน้ากระดาษ รูปแบบหน้าแรก รูปแบบและขนาดตัวอักษร คำอธิบายสำหรับการเขียนบทความ วิธีการเขียนเนื้อเรื่อง การเขียนอ้างอิง การเขียนสมการทางคณิตศาสตร์ การใส่ภาพและตาราง ผู้เขียนสามารถดาวน์โหลดเอกสารชุดนี้ได้จากเว็บไซต์ของวารสารหรือศึกษาจากภาคผนวกท้ายเล่มของวารสาร

ข้อมูลเผยแพร่ : <http://rdi.aru.ac.th/journal/>

กำหนดออกเผยแพร่ : ปีละ 3 ฉบับ

มกราคม – เมษายน

พฤษภาคม – สิงหาคม

กันยายน – ธันวาคม

การส่งต้นฉบับบทความ

ผู้เขียนต้องส่งต้นฉบับบทความโดยไม่ระบุชื่อ-ที่อยู่ผู้เขียนจำนวน 1 ชุด และระบุชื่อผู้เขียนจำนวน 1 ชุด โดยบทความวิจัยต้องมีความยาวไม่เกิน 8 หน้า กระดาษขนาด B5 และบทความวิชาการต้องมีความยาวไม่ต่ำกว่า 8 หน้ากระดาษ และไม่เกิน 15 หน้ากระดาษ B5 พร้อมทั้งกรอกแบบฟอร์มนำส่งบทความ โดยส่งผ่านระบบเว็บไซต์ของวารสารที่ <http://rdi.aru.ac.th/journal>

ขั้นตอนการดำเนินการของวารสาร

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

รองอธิการบดี

คณบดี

ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ

ผู้อำนวยการสถาบันอยุธยาศึกษา

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุจิตกัลยา มฤครัฐอินแปลง ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

กองบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิ

ศาสตราจารย์ ดร.สมบุญ	สุขสำราญ	ราชบัณฑิตยสถาน
ศาสตราจารย์ ดร.รีนฤทัย	สัจจพันธุ์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ศาสตราจารย์ ดร.วัชร	งามจิตรเจริญ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ศาสตราจารย์ ดร.สุนีย์	มัลลิกะมาลย์	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ศาสตราจารย์ ดร.จำนงค์	อดิวัฒนสิทธิ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร.สุภาวค์	จันทวานิช	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์	พรหมวงศ์	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.วันทนา	เนาว์วัน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลวรรณ	วรรณธนะ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลิศชาย	สถิตย์พนาวงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กานดา	เตชะขันทมุก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสนา	บุญสม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บริบูรณ์	ชอบทำดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญนภา	หวังที่ขอบ
ดร.วัชรภัทร	เตชะวัฒนศิริดำรง
ดร.สุรักษ์	แช่เจีย
อาจารย์เนตรนิภา	เจียมศักดิ์
อาจารย์สิริรัตน์	ผลหมู่

ฝ่ายจัดการ

นางสาวศรินยา	โพธิ์นอก
นายอวิรุทธิ์	เจียมฮวดหลี
นางสาวสุธีรา	มูลดี
นางสาวอจรรดา	วงษ์หา
นางสาวพิมพ์ประภา	พลรักษ์
นางสาววิไลวรรณ	สังฤทธิ์
นางสาวบงกช	สมหวัง
นางสาวสุนีย์	ชวนประสงค์

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
เลขที่ 96 ตำบลประตูลี้ อำเภอบางบาลพระนครศรีอยุธยา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000
โทรศัพท์ 0-3532-2082 โทรสาร 0-3532-2082

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ
วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม 2563

รองศาสตราจารย์ ดร.กาสัก เต๊ะขันหมาก
คณมนษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรพิน ศิริสัมพันธ์
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

รองศาสตราจารย์ ดร. ปาจริย์ ผลประเสริฐ
คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล เครือแสง
คณมนษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินัย ผลเจริญ
วิทยาลัยการเมืองการปกครอง
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.วันทนา เนาว์วัน
คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วินิทร สอนพรินทร์
คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

รองศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา หล่อตระกูล
คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วลัยกร นิตยพัฒน์
คณะวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญไถ เจริญผล
คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณา จุ้ยทอง
คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธাত্রี มหันตรัตน์
คณมนษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรณูช กุอุทา
คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ ศิริสวัสดิ์
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา

ดร.ชัตติยา ชัชวาลพานิชย์
คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญภา หวังที่ชอบ
คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ดร.นรินทร์ นนทมาลย์
วิทยาลัยการศึกษา
มหาวิทยาลัยพะเยา

ดร.ศิวภรณ์ สองแสน
คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ดร.พัชรา เดชโฮม
คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นภัสนันท์ จุณนเกษ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

แนวทางการพัฒนาโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้เป็นโรงเรียน ร่วมพัฒนาวิชาชีพครู โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

Guidelines on Developing the Teaching Profession Training Network Schools into the Cooperative Teaching Profession Development Schools Using the Professional Learning Community (PLC)

วัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Email : anan_xisu@163.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประเด็นในการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) ศึกษาองค์ประกอบในการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู และ 3) ศึกษาเกณฑ์มาตรฐานในการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 800 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 2 ฉบับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการวิเคราะห์ประเด็นในการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้แก่ 1) ควรมีการติดต่อประสานงานกับคณะครุศาสตร์อย่างสม่ำเสมอ 2) ควรมีการปฐมนิเทศให้แก่ นักศึกษาอย่างต่อเนื่อง 3) ควรมีการมอบหมายงานและกำหนดครูพี่เลี้ยง 4) ควรมีการกำกับดูแล การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา 5) ควรมีการพัฒนาครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาร่วมกัน 6) ควรมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการพัฒนาวิชาชีพครู 7) ควรมีการพัฒนาองค์กรไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 8) ควรมีความพร้อมความเต็มใจให้ความร่วมมือช่วยเหลือกันในเครือข่าย 9) ควรมีการยอมรับซึ่งกันและกัน และ 10) ควรมีการแบ่งปันการใช้ทรัพยากรบุคคล วัสดุ และอุปกรณ์การเรียนการสอนร่วมกัน 2) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบในการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X} = 3.91$, $S.D = 0.49$ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ๆ ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด พบว่า ด้านการบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X} = 4.07$, $S.D = 0.79$ และ 3) ผลการวิเคราะห์เกณฑ์มาตรฐานในการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X} = 4.12$, $S.D = 0.52$ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ๆ ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด พบว่า ด้านวิชาการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X} = 4.30$, $S.D = 0.39$

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนาโรงเรียนเครือข่าย, โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู, ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the issues of school development into the standard of the school to develop the teaching profession using the Professional Learning Community, 2) to study the components of school development into the standard of the school to

develop the teaching profession, and 3) to study the standard criteria and factors in school development into the standard of the school to develop the teaching profession. The population and samples were 800 of the administrative directors and the teachers. The were 2 copies of the tools used in the research. The statistics used for analyzing the data were mean and standard deviation. The research results were as follows: the results of the analysis of the issues of the development of schools into the standards of the school to develop the teaching profession using a professional learning community were divided into 1) coordinating the Faculty of Education regularly, 2) continuing orientation for students, 3) assigning the work and setting mentors, 4) supervising the field work experience of teacher training, 5) developing mentors and students together, 6) exchanging experiences in teaching profession development, 7) developing the organization into professional learning organization, 8) willing to cooperate the network, 9) accepting each other, and 10) sharing human resources, materials and equipment; 2) the result of the evaluation of satisfaction of knowledge management training was at a high level with the average of $\bar{X} = 3.91$, S.D = 0.49, the service as the highest level with the average of $\bar{X} = 4.07$ and S.D = 0.79; and 3) the result of the overall in-depth data of teacher training school networks toward criterion standard was in a high level with the average of $\bar{X} = 4.12$, S.D = 0.52, and the academic field as the highest with the average of $\bar{X} = 4.30$ and S.D = 0.39.

Keywords: guidelines on developing the teaching profession training network schools, cooperative teaching profession development schools, professional learning community

วันที่รับบทความ : 11 พฤศจิกายน 2561

วันที่แก้ไขบทความ : 15 กุมภาพันธ์ 2562

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 27 กุมภาพันธ์ 2562

1. บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างความเจริญก้าวหน้าสำหรับบุคคล ท้องถิ่น สังคม และประเทศ การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพคือ การพัฒนาประเทศอีกทางหนึ่งในขณะเดียวกันความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาที่เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง ดังที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 80(4) กำหนดให้ส่งเสริมสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนา และเอกชนจัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2562 มาตรา 8(2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น

ให้มีกระบวนการเรียนรู้และจัดการศึกษา อบรม มีการแสวงหาข้อมูลข่าวสารและรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งการหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สถานศึกษาจะต้องพัฒนาการจัดการศึกษาของตนเอง และแสดงภาวะความรับผิดชอบว่าสถานศึกษามีประสิทธิผลใน 2 เรื่อง ได้แก่ 1) ผู้เรียนทุกคนมีความรู้ ความสามารถ และ 2) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานหลักสูตรอย่างแท้จริง และมีความศักยภาพในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนบรรลุตามมาตรฐาน แต่ผลของการประเมินคุณภาพภายนอกแสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาของรัฐที่มีปัญหาและอ่อนด้อยในชนบท มีข้อจำกัดในการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นการปฏิรูปการศึกษาตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการผลิตและการพัฒนาครูให้เป็นกลไกหลักในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา มาตรา 52 กล่าวว่า “...ให้กระทรวง

ส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง... ” กระทรวงศึกษาธิการ [1]

จากสภาพปัญหาเกี่ยวกับการผลิตครูนั้นมีหลายประเด็นเกี่ยวกับหลักสูตรการผลิตครูปัจจุบันที่ยังไม่สามารถทำให้ครูพันธุ์ใหม่มีความรู้ด้านวิชาการที่ลึกซึ้งมากพอ ขาดทักษะการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ขาดการใช้วิธีการสอนที่เหมาะสม และขาดการใช้เทคนิคการสอน ถ่ายทอดความรู้ไม่เป็น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหลักสูตรมุ่งเน้นทฤษฎีเนื้อหา มากกว่าการปฏิบัติ กระบวนการสอนของอาจารย์ ใช้การบรรยาย สอนแบบธรรมดา ขาดการวางแผนการสอนที่ดีมีประสิทธิภาพ หรือเป็นแบบอย่างที่ดีได้ ขาดกระบวนการปลูกฝัง อบรมด้านคุณลักษณะและจริยธรรมแห่งวิชาชีพที่เข้มมากพอ เมื่อออกไปสู่กระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียน พบว่า 1) โรงเรียนเครือข่ายฯ ส่วนหนึ่งมองว่า คณะครุศาสตร์ ไม่มีการเตรียมความพร้อมนักศึกษาให้มีคุณภาพทั้งด้านความรู้ความสามารถ ด้านทักษะกระบวนการเรียนการสอน ด้านคุณธรรมจริยธรรม ในระดับที่ดีพอตามที่โรงเรียนคาดหวัง บางโรงเรียนอาจารย์ที่เลี้ยงต้องกลับมาสอนด้านความรู้ ทักษะกระบวนการเรียนการสอน ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และด้านสมรรถนะวิชาชีพครู 2) โรงเรียนเครือข่ายฯ ส่วนหนึ่งจะบอกว่าการได้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะช่วยบรรเทาปัญหาการขาดแคลนครู ภาระงานหนักของครูในโรงเรียน มากกว่าจะช่วยพัฒนานักศึกษาครูให้มีทักษะการสอนและเป็นครูที่ดีได้ และ 3) อาจารย์นิเทศก์ส่วนหนึ่ง พบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไม่ได้รับการนิเทศที่มีมาตรฐานเดียวกันจากอาจารย์ที่เลี้ยง และอาจารย์ที่เลี้ยงแต่ละคนมีแนวทางปฏิบัติหรือดูแลมอบหมายงานแตกต่างกัน ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน โรงเรียนมักจะประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาสูงกว่าความเป็นจริง รวมทั้งมีความรู้สึกเห็นใจนักศึกษาไม่ยอมเห็นนักศึกษาไม่ผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูหรือช่วยเหลือโดยการให้หนังสือ คู่มือการสอนหรือแผนจัดการเรียนรู้ที่ใช้อยู่ให้นักศึกษานำไปใช้ทำให้เกิดผลเสียต่อนักศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา [2]

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ให้เป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มาใช้ในการดำเนินการตามกระบวนการวิจัยเพื่อหาแนวทางการพัฒนาโรงเรียนในเขตพื้นที่รับผิดชอบให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานตามพันธกิจของคณะครุศาสตร์ ดังนั้น ผลการวิจัยในครั้งนี้จะชี้ให้เห็นถึงประเด็น องค์ประกอบ และเกณฑ์มาตรฐานในการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาโรงเรียนในพื้นที่รับผิดชอบของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู และเกณฑ์มาตรฐานในการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ให้เป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาประเด็นในการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบในการพัฒนาโรงเรียน เข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู
3. เพื่อศึกษาเกณฑ์มาตรฐานในการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

3. สมมุติฐานการวิจัย

การพัฒนาโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ให้เป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีความสัมพันธ์กับประเด็น องค์ประกอบและเกณฑ์มาตรฐานในการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 3

4. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ให้เป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ซึ่งเป็นโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จำนวน 800 คน

4.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จำนวน 60 คน ซึ่งได้จากการคำนวณโดยใช้สูตรการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของยามาเน (Yamane) [3] โดยการสุ่มอย่างง่าย แต่เมื่อเก็บข้อมูลได้แบบสอบถามที่สามารถนำมาวิเคราะห์ จำนวน 60 ฉบับ ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็น 60 คน

4.2 ด้านตัวแปร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

4.2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

4.2.1.1 ผู้บริหาร ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ ตำแหน่งปัจจุบัน ประสบการณ์ทำงาน และระดับการศึกษา

4.2.1.2 ครูผู้สอน ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ ตำแหน่ง ปัจจุบัน ประสบการณ์ทำงาน และระดับการศึกษา

4.2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

4.2.2.1 ประเด็นในการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

4.2.2.2 องค์ประกอบในการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

4.2.2.3 เกณฑ์มาตรฐานในการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.3.1 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบในการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู จำนวน 18 ข้อ ประกอบด้วย ด้านองค์ความรู้ จำนวน 5 ข้อ ด้านประสบการณ์ จำนวน 2 ข้อ ด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จำนวน 2 ข้อ ด้านการบริการ จำนวน

5 ข้อ ด้านความรู้สึก จำนวน 2 ข้อ และด้านการนำไปประยุกต์ใช้ จำนวน 2 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ซึ่งเป็นแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item objective congruence: IOC) อยู่ระหว่าง 0.8-1.0 และ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.982 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้

4.3.2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเกณฑ์มาตรฐานในการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู จำนวน 60 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ซึ่งเป็นแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item objective congruence: IOC) อยู่ระหว่าง 0.8-1.0 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.986 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแล้วส่งแบบสอบถามที่ตอบแล้วคืนผู้วิจัยโดยมีระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 6 มีนาคม-21 เมษายน พ.ศ. 2560 และเมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืนกลับมา จำนวน 60 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบในการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู และแบบสอบถามเกี่ยวกับเกณฑ์มาตรฐานในการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.6 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5. สรุปผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์ประเด็นในการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนส่วนใหญ่เสนอความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ 1) ควรมีการติดต่อประสานงานกับคณะครุศาสตร์อย่างสม่ำเสมอ 2) ควรมีการปฐมนิเทศให้แก่นักศึกษาอย่างต่อเนื่อง 3) ควรมีการมอบหมายงานและกำหนดครูพี่เลี้ยง 4) ควรมีการกำกับ ดูแล การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา 5) ควรมีการพัฒนาครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาร่วมกัน 6) ควรมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการพัฒนาวิชาชีพครู 7) ควรมีการพัฒนาองค์กรไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 8) ควรมีความพร้อมความเต็มใจให้ความร่วมมือช่วยเหลือกันในเครือข่าย 9) ควรมีการยอมรับซึ่งกันและกัน และ 10) ควรมีการแบ่งปันการใช้ทรัพยากรบุคคล วัสดุ และอุปกรณ์การเรียนการสอนร่วมกัน

5.2 ผลการวิเคราะห์ห้องประกอบในการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ห้องประกอบในการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

รายการ	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
1. ด้านองค์ความรู้	3.82	0.51	มาก
2. ด้านประสบการณ์	3.98	0.70	มาก
3. ด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ (PLC)	3.84	0.75	มาก
4. ด้านการบริการ	4.07	0.79	มาก
5. ด้านความรู้สึกลึก	4.07	0.67	มาก
6. ด้านการนำไปประยุกต์ใช้	3.55	0.71	มาก
เฉลี่ย	3.91	0.49	มาก

จากตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ห้องประกอบในการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู พบว่า โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X} = 3.91$, S.D = 0.49 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ๆ ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด พบว่า ด้านการบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X} = 4.07$, S.D = 0.79

5.3 ผลการศึกษาเกณฑ์มาตรฐานในการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์เกณฑ์มาตรฐานในการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

รายการ	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
1. ด้านการบริหารจัดการ มาตรฐานที่ 1 โรงเรียนมีระบบการบริหารจัดการที่สนับสนุนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	4.14	0.45	มาก
2. ด้านวิชาการ มาตรฐานที่ 2 โรงเรียนเป็นผู้นำในการพัฒนาและการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.30	0.39	มาก
มาตรฐานที่ 3 โรงเรียนเป็นผู้นำในการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542	3.86	0.62	มาก
มาตรฐานที่ 4 โรงเรียนเป็นแบบอย่างของชุมชนวิชาชีพ	2.12	0.87	น้อย
มาตรฐานที่ 5 โรงเรียนและมหาวิทยาลัยมีการสร้างและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวิชาชีพครูร่วมกัน	2.22	0.85	น้อย
3. ด้านบุคลากร มาตรฐานที่ 6 โรงเรียนมีครูชั้นวิชาชีพเป็นแบบอย่างที่ดีให้นักศึกษา	3.99	0.61	มาก
4. ด้านผลการร่วมพัฒนาวิชาชีพครูของโรงเรียน มาตรฐานที่ 7 โรงเรียนพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาให้เป็นครูที่มีความปรีชาสามารถตามเป้าหมายของหลักสูตร	4.05	0.54	มาก
เฉลี่ย	4.12	0.52	มาก

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์เกณฑ์มาตรฐานในการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู พบว่า โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X} = 4.12$, S.D = 0.52 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ๆ ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด พบว่า ด้านวิชาการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X} = 4.30$, S.D = 0.39

6. อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัย ผู้วิจัยนำผลการสรุปมาอภิปรายผลตามประเด็นดังนี้

6.1 ประเด็นในการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้บริหาร และครูผู้สอน พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่เป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูดังนี้

- 1) ควรมีการติดต่อประสานงานกับคณะครุศาสตร์อย่างสม่ำเสมอ
- 2) ควรมีการปฐมนิเทศให้แก่ นักศึกษาอย่างต่อเนื่อง
- 3) ควรมีการมอบหมายงานและกำหนดครูพี่เลี้ยง
- 4) ควรมีการกำกับ ดูแล การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา
- 5) ควรมีการพัฒนาครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาร่วมกัน
- 6) ควรมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการพัฒนาวิชาชีพครู
- 7) ควรมีการพัฒนาองค์กรไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
- 8) ควรมีความพร้อมความเต็มใจให้ความร่วมมือช่วยเหลือกันในเรื่อง
- 9) ควรมีการยอมรับซึ่งกันและกัน และ
- 10) ควรมีการแบ่งปันการใช้ทรัพยากรบุคคล วัสดุ และอุปกรณ์การเรียนการสอนร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วราภรณ์ สิทธิวงศ์ [4] ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพศึกษาศาสตร์ ภาควิชาชีววิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า การจัดหลักสูตรและการดำเนินงานแทบทุกเรื่องไม่มีปัญหา ยกเว้นเรื่องกำหนดจำนวนหน่วยกิต การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และการอนุญาตให้นักศึกษาลงทะเบียนเรียน กระบวนวิชาที่อื่นควบคู่กับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สำหรับความต้องการเกี่ยวกับรูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ พบว่า นักศึกษาและอาจารย์นิเทศก์ต้องการให้มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพทั้งในสถานศึกษาและสถานประกอบการหรือแหล่งอื่น ๆ และให้มีการเตรียมความพร้อมก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ส่วนงานวิจัยของปีทมา ทูมาวงศ์ [5] ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือของครูในโรงเรียนที่มีการปฏิบัติ: การประยุกต์ใช้การวิเคราะห์เครือข่ายสังคม พบว่า 1) โครงสร้างเครือข่าย เมื่อเปรียบเทียบความหนาแน่นของเครือข่ายทั้ง 4 ประเภท ภายในโรงเรียนแต่ละขนาด พบว่าโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่มีการร่วมมือกันด้าน

การจัดการเรียนการสอนสูงที่สุด โรงเรียนขนาดกลางมีการร่วมมือกันด้านการทำโครงการและกิจกรรมสูงที่สุด ส่วนเครือข่ายการทำวิจัยในชั้นเรียนมีการร่วมมือกันต่ำที่สุดในโรงเรียนทุกขนาด ในการแบ่งกลุ่มย่อยด้านการจัดทำหลักสูตร โรงเรียนขนาดเล็กแบ่งเป็น ระดับปฐมวัย และระดับประถมศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง แบ่งเป็นระดับชั้น และกลุ่มสาระการเรียนรู้ ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ แบ่งตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ การแบ่งกลุ่มย่อยด้านการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนขนาดเล็ก แบ่งเป็นระดับปฐมวัย และระดับประถมศึกษา โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ แบ่งเป็นระดับชั้น และกลุ่มสาระการเรียนรู้ การแบ่งกลุ่มย่อยด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ ระดับปฐมวัยและระดับประถมศึกษา โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ แบ่งเป็นระดับชั้น และกลุ่มสาระการเรียนรู้ และการแบ่งกลุ่มย่อยด้านการทำโครงการและกิจกรรมของทุกโรงเรียนมีหลากหลาย คือ ระดับชั้น กลุ่มสาระ ช่วงชั้น และกลุ่มครูที่มีความสนิทสนมกัน 2) บทบาทครูในทุกเครือข่ายของโรงเรียนทุกขนาด พบว่า สมาชิกแกนหลักเป็นครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมานาน มีความสามารถในการสอน มีอัธยาศัยดี สมาชิกที่เป็นผู้ประสานงานเป็นครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมานาน มีมนุษยสัมพันธ์ดี เป็นหัวหน้ากลุ่ม และทำงานอยู่ฝ่ายวิชาการ 3) กิจกรรมความร่วมมือ พบเหมือนกันในโรงเรียนทุกขนาดคือ การประชุมครู การเผยแพร่ความรู้จากการอบรม การสังเกตการจัดการเรียนการสอน การพูดคุยปรึกษา ส่วนที่แตกต่างกัน คือ โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่มีกิจกรรมเครือข่ายครูแกนนำ และการสอนแบบร่วมมือ ผลที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือ ลักษณะที่เหมือนกันในโรงเรียนทุกขนาด คือ การทำงานของครูสะดวกและรวดเร็วมากขึ้น ครูได้พัฒนาตนเอง มีความสุขในการทำงาน ไม่รู้สึกโดดเดี่ยววันกเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมที่ดีขึ้น การทำงานของโรงเรียนประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย เป็นที่ยอมรับจากภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิชิต สุรัตน์เรืองชัย [6] ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อการจัดการฝึกสอนของคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า นิสิตส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการจัดการฝึกสอนของคณะศึกษาศาสตร์ควรจัดในภาคต้นของการศึกษา โรงเรียนที่เป็นหน่วยฝึกควรตั้งอยู่ในเขตเทศบาล เป็นโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษา

ระดับการศึกษาที่เห็นว่าควรจัดให้ไปฝึกสอนมากที่สุด ได้แก่ ระดับมัธยมศึกษา นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของวโรเพ็งสวัสดิ์ [7] ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่า 1) คุณลักษณะความเป็นครู กระบวนการนิเทศและติดตามผลของสถาบันราชภัฏ การเอาใจใส่ของผู้บริหารโรงเรียนฝึกประสบการณ์ การเอาใจใส่ของอาจารย์พี่เลี้ยง เจตคติต่ออาชีพครู และการคบเพื่อนของนักศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.1 2) การเอาใจใส่ของอาจารย์พี่เลี้ยง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.1

6.2 การศึกษาองค์ประกอบในการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนส่วนใหญ่เห็นว่าองค์ประกอบที่เป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ๆ ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด พบว่า ด้านการบริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนันทรัตน์ ศรีนุ่น วิเชียร [8] ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และประสิทธิผลของกลุ่มงานการพยาบาล โรงพยาบาลสังกัดกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า 1) ประสิทธิผลของกลุ่มงานการพยาบาล โรงพยาบาลสังกัดกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุขเขตกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับสูง ส่วนการจัดการความรู้ และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับปานกลาง 2) การจัดการความรู้ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของกลุ่มงานการพยาบาลโรงพยาบาลสังกัดกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข เขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Baumfield and Butterworth [9] ได้ศึกษาวิจัยเรื่องธรรมชาติของการแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างหุ้นส่วนจากโรงเรียนและมหาวิทยาลัยระหว่างการทำงานร่วมมือกันในการทำวิจัย เพื่อพัฒนาความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การแลกเปลี่ยนประโยชน์กัน และการรวมกลุ่มผู้สนใจในเรื่องเดียวกัน โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารสำคัญเพื่อทำการวิเคราะห์เอกสารโครงการต่าง ๆ 12 ปีย้อนหลัง ซึ่งครอบคลุมทุกระดับการศึกษา

ภาคบังคับ เน้นที่การพูดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างครูในโรงเรียนและอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการสอนและการเรียนรู้ ลักษณะการทำงานร่วมกันเป็นรูปแบบของเครือข่ายการเรียนรู้

6.3 การศึกษาเกณฑ์มาตรฐานในการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ผู้บริหารและครูผู้สอนส่วนใหญ่เห็นว่าเกณฑ์มาตรฐานที่เป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ๆ ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด พบว่า ด้านวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kubiak and Bertram [10] ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการเอื้ออำนวยให้เกิดการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน พบว่า ในการอำนวยความสะดวกแก่เครือข่ายผู้นำได้เน้น 5 กิจกรรมดังนี้ 1) การสร้างสัมพันธ์กับพันธมิตรที่มีศักยภาพและพัฒนาข้อเสนอเพื่อกิจกรรมเครือข่าย 2) การโน้มน้าวพันธมิตรเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายและแผนงานของเครือข่าย 3) การสร้างโอกาสให้ครูได้ทำงานร่วมกันอย่างมีโครงสร้าง 4) วางระเบียบแบบแผนในการจัดกิจกรรมเครือข่ายอย่างเป็นทางการแล้วเก็บรวบรวมความรู้ (หรือถอดบทเรียน) ที่สร้างขึ้นโดยผู้นำความรู้ไปปฏิบัติ 5) เน้นความพยายามในการยึดโยงเครือข่ายไว้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Schulz and Geithner [11] ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการแลกเปลี่ยนและการพัฒนาที่เกิดขึ้นในความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนโดยใช้เครือข่ายระหว่างองค์กร พบว่า มีความแตกต่างระหว่างการรับรู้ว่าผู้แทนที่อยู่ในเครือข่ายทราบว่าเป็นส่วนงานที่โรงเรียนที่ไม่ได้เกี่ยวข้องเกิดการเรียนรู้ได้อย่างไร และการรับรู้ว่าคุณครูในโรงเรียนทั้งโรงเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างไร ผลลัพธ์มีความแตกต่างหลากหลายกันตั้งแต่ “มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นใหม่ ๆ” จนถึง “การนำไปดำเนินการพัฒนาโรงเรียนได้”

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ผู้ที่สนใจสามารถนำแนวทางการวิจัยในรายงานวิจัยฉบับนี้ไปประยุกต์ใช้ โดยการประสมประสานกับการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action Research) โดยดำเนินการวิจัยในลักษณะของการวิจัย

และพัฒนา (Research and Development) ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะประสบผลสำเร็จได้ควรใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเข้ามาเกี่ยวข้องทั้งกระบวนการดำเนินงานและกระบวนการวิจัยให้สอดคล้องกัน

7.2 ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1 ควรมีการวิจัยและพัฒนา รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้านอื่น ๆ

7.2.2 ควรมีการดำเนินการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการขยายผลส่งต่อกับโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ให้ครอบคลุมในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของสถาบันอุดมศึกษา และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ

8. เอกสารอ้างอิง

- [1] พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553, กระทรวงศึกษาธิการ, 2553.
- [2] ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561), สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2554.
- [3] Yamane, T., Statistics: An introductory analysis, Harper and. Row, 1973.
- [4] วราภรณ์ สิทธิวงศ์, “การพัฒนาแบบแผนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพศึกษาศาสตร์,” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาชีวศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.
- [5] ปัทมา ทุมวงศ์, “การวิเคราะห์รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือของครูในโรงเรียนที่มีการปฏิบัติดี : การประยุกต์ใช้การวิเคราะห์เครือข่ายสังคม,” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- [6] วิจิต สุรัตน์เรืองชัย, “ผลการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพเพื่อเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของนิสิตศึกษาศาสตร์,” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยบูรพา, 2546.
- [7] วาโร เฟิงส์วีสต์, “การศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู,” วารสารวิทยบริการ., ปีที่ 11, ฉบับที่ 3, หน้า 1-17, 2543.
- [8] นันทรัตน์ ศรีนุ่นวิเชียร, “ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิผลของกลุ่มงานการพยาบาล โรงพยาบาลสังกัดกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข เขตกรุงเทพมหานคร,” จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- [9] Baumfield, V. and M. Butterworth, “Creating and translating knowledge about teaching and learning in collaborative school-university research partnerships: An analysis of what is exchanged across the partnership, by whom and how,” Teachers and Teaching : Theory and Practice 13(4), pp. 411-427, 2007.
- [10] Kubiak, C. and J. Bertram, “Network leadership as a balancing act: Contrivance or emergence,” Forum for promoting 3-19 comprehensive education 47(1), pp. 8-11, 2005.
- [11] Schulz, K.P. and S. Geithner, “Between exchange and development: Organizational learning in schools through inter-organizational networks, Learning Organization 17(1), pp. 69-85, 2010.

ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ของเจ้าหน้าที่พัสดุในมหาวิทยาลัย

The Factors Affecting the Acceptance of Electronic Government Procurement (e-GP) of Procurement Officers in the University

ภัทรวรินทร์ แก้วอำภา¹ และ หทัยรัตน์ เกตุมนิชัยรัตน์²

¹ หน่วยงานพัสดุ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ

² สาขาวิชาการจัดการเทคโนโลยีการผลิตและสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

¹Email : pattarawarin.k@cit.kmutnb.ac.th ; ²Email : hathairat.k@cit.kmutnb.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ของเจ้าหน้าที่พัสดุในมหาวิทยาลัยภาครัฐ และเพื่อเปรียบเทียบการยอมรับเทคโนโลยีของเจ้าหน้าที่พัสดุของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือกับเจ้าหน้าที่พัสดุของมหาวิทยาลัยภาครัฐ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ เจ้าหน้าที่พัสดุของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ และเจ้าหน้าที่พัสดุของมหาวิทยาลัยภาครัฐ โดยใช้วิธีการเลือกแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ของเจ้าหน้าที่พัสดุในมหาวิทยาลัยภาครัฐ เป็นไปตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งประกอบไปด้วย 6 ปัจจัย โดยเจ้าหน้าที่พัสดุของมหาวิทยาลัยมีทัศนคติและพฤติกรรมต่อการยอมรับเทคโนโลยีระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ด้านการรับรู้ว่าง่ายต่อการใช้งาน (Perceived Ease of Use) การรับรู้ว่ามีประโยชน์ (Perceived Usefulness) ทัศนคติต่อพฤติกรรมการยอมรับเทคโนโลยี (Attitude toward Using) บรรทัดฐานทางสังคม (Subjective Norm) ความตั้งใจในการใช้เทคโนโลยี (Intention of using Information Technology) อยู่ในระดับมาก การรับรู้ถึงการควบคุมเทคโนโลยี (Perceived Control Technology) อยู่ในระดับปานกลาง 2) และการยอมรับเทคโนโลยีของเจ้าหน้าที่พัสดุมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือกับเจ้าหน้าที่พัสดุมหาวิทยาลัยภาครัฐ มีผลไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยอิเล็กทรอนิกส์, การยอมรับเทคโนโลยี, เจ้าหน้าที่พัสดุ, มหาวิทยาลัยภาครัฐ

Abstract

The objectives of this research were to study the factors affecting the technology acceptance of Electronic Government Procurement (e-GP) and to compare the technology acceptance of the procurement officers of King Mongkut's University of Technology North Bangkok and the procurement officers of the public universities.

The samples of this research were 60 procurement officers of King Mongkut's University of Technology North Bangkok and procurement officers of the public universities by using purposive sampling method. The research instrument was questionnaire. The statistics used for data analysis include percentage, mean and standard deviation.

The results show that 1) the factors affecting the acceptance of electronic government procurement (e-GP) of procurement officers in the university followed the research conceptual framework. There are six factors adopting the electronic government procurement (e-GP). The perceived ease of use, perceived usefulness, the attitude toward using, the subjective norm, intention of using information technology were in the high level and the perceived control technology was in the medium level. 2) The overall results of the technology acceptance between procurement officers of King Mongkut's University of Technology North Bangkok and procurement officers of the public universities were similar.

Keywords: Electronic Government Procurement (e-GP), Technology Acceptance, Procurement Officer, Public University

วันที่รับบทความ : 04 ธันวาคม 2563
วันที่แก้ไขบทความ : 23 เมษายน 2563
วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 13 พฤษภาคม 2563

1. บทนำ

ด้วยกระทรวงการคลังกรมบัญชีกลางได้พัฒนาระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government Procurement : e-GP) อย่างครบวงจร เพื่อเป็นศูนย์กลางข้อมูลสารสนเทศด้านการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ปรับปรุงกลไก และวิธีการเกี่ยวกับการบริหารพัสดุภาครัฐ ให้สามารถดำเนินการด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อสร้างความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ และมีมาตรฐานสากล ลดปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน มีความคุ้มค่า มีประสิทธิภาพ และสามารถจัดซื้อจัดจ้างได้ในราคาถูกธรรม นอกจากนั้นยังช่วยสร้างโอกาสให้ผู้ขายและผู้รับจ้าง ได้เข้าถึงข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน สำหรับประชาชนทั่วไปและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถตรวจสอบข้อมูลข่าวสารต่างๆ ของการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐได้อันจะเป็นกลไกในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยส่วนราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจกิจกรรมตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ องค์การมหาชน องค์การอิสระ องค์การตามรัฐธรรมนูญ หน่วยธุรการของศาล มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ หน่วยงานสังกัดรัฐสภาหรือในกำกับของรัฐสภา หน่วยงานอิสระของรัฐ และหน่วยงานอื่นตามที่กำหนดในตามกฎหมายกระทรวงเป็นหน่วยงานหลักที่มีความจำเป็นต้องใช้ระบบ

จัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government Procurement : e-GP) นี้ [1]

ระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Government Procurement : e - GP) แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 พัฒนาระบบศูนย์ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Procurement Information Center : EPIC) เพื่อให้ผู้บริหารและหน่วยงานภาครัฐสามารถติดตามสถานะหรือความคืบหน้าของการจัดซื้อจัดจ้างได้ในลักษณะ Online ซึ่งหากหน่วยงานภาครัฐจัดซื้อจัดจ้างได้เร็วก็จะสามารถเบิกจ่ายเงินให้เป็นไปตามแผนการใช้จ่ายเงินของรัฐบาล ระบบงานในระยะนี้ครอบคลุมถึงการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีสอบราคา ประเมินราคา และการประเมินราคาด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ เริ่มใช้งานตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2553 ประกอบด้วย 2 ระบบหลัก คือระบบศูนย์ข้อมูลจัดซื้อจัดจ้าง (Electronic Procurement Information Center : EPIC) และระบบการประมูลด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-Auction) เป็นระบบสำหรับการประมูลการจัดซื้อจัดจ้างผ่านผู้ให้บริการตลาดกลาง ระยะที่ 2 พัฒนาระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) เพิ่มเติมเป็นการพัฒนาต่อยอดจากระยะที่ 1 โดยขยายผลการปฏิบัติงานในระบบอิเล็กทรอนิกส์ให้ครบถ้วนทุกวิธีตามที่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ.2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติมเชื่อมโยงข้อมูลกับ

ระบบงานหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยส่วนราชการ ส่วนกลางเริ่มใช้งานตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2555 ส่วน ราชการส่วนภูมิภาค เริ่มใช้งานตั้งแต่วันที่ 15 มิถุนายน 2555 พัฒนาให้ครอบคลุมทุกกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างและ ครอบคลุมวิธีการจัดซื้อจัดจ้างทั้งหมด 12 วิธี ได้แก่ วิธีตกลง ราคา, วิธีสอบราคา, วิธีประกวดราคา, วิธี e-Auction, วิธี พิเศษ, วิธีกรณีพิเศษ, จ้างที่ปรึกษาวิธีตกลงราคา, จ้างที่ ปรึกษาวิธีคัดเลือก, จ้างออกแบบวิธีตกลงราคา, จ้างออกแบบ วิธีคัดเลือก, จ้างออกแบบวิธีคัดเลือกแบบจำกัดข้อกำหนด และจ้างออกแบบวิธีพิเศษ เป็นต้น การบริหารสัญญา เป็นการเตรียมร่างสัญญา จนกระทั่งเมื่อมีการลงนามใน สัญญาแล้วก็สามารถติดตามสังเกต ควบคุมการใช้สัญญาให้ เกิดผลสำเร็จ เชื่อมโยงข้อมูลกับธนาคารโดยเป็นการรับส่ง ข้อมูลระหว่างระบบ e -GP กับระบบของธนาคาร ในส่วน ของการค้าประกันต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นค้ำประกันสัญญา ค้ำประกันของ ค้ำประกันผลงาน และเชื่อมโยงข้อมูล GFMIS เช่น ข้อมูลแผนงบประมาณ ข้อมูลใบสั่งซื้อสั่งจ้าง (PO) ข้อมูลตรวจรับและเบิกจ่าย ข้อมูล GPSC ระยะที่ 3 โดยเป็นการพัฒนาระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วย อิเล็กทรอนิกส์ ให้เป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์อย่างครบวงจร ประกอบด้วย ระบบข้อมูลสินค้า (Electronic catalog : e - catalog) ซึ่งเป็นฐานข้อมูลรายละเอียดสินค้า บริการ งานจ้าง ของผู้ขาย ผู้ให้บริการหรือผู้รับจ้างที่ได้ลงทะเบียนไว้ในระบบ e - GP ของกรมบัญชีกลาง ระบบตลาดอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Market : e - market) [2] สำหรับการจัดหาพัสดุ ที่มีรายละเอียดคุณลักษณะที่ไม่ซับซ้อน เป็นสินค้า หรือ บริการทั่วไปมีมาตรฐานซึ่งกำหนดให้ส่วนราชการจัดซื้อ สินค้าหรืองานจ้างที่กำหนดไว้ในระบบ e - catalog และ ระบบประกวดราคา อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Bidding : e - bidding) [3] สำหรับการจัดหาพัสดุที่มีรายละเอียด คุณลักษณะที่มีความซับซ้อน มีเทคนิคเฉพาะหรือเป็นสินค้า หรือบริการที่ไม่ได้กำหนดไว้ในระบบ e-catalog ระยะที่ 4 เป็นการเพิ่มเพื่อรองรับพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและ การบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 เป็นแหล่งข้อมูลการ จัดซื้อจัดจ้างหน่วยงานกลาง หรือหน่วยงานภาครัฐ นำข้อมูลไปอ้างอิงในการกำหนดราคากลาง หรือการขอ งบประมาณต่อไปได้ ลดขั้นตอนและเพิ่มประสิทธิภาพของ การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ทำให้เกิดการลดต้นทุนของทั้ง ภาครัฐและเอกชน ในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง

มหาวิทยาลัยมีทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีการใช้ ระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) โดยมี เจ้าหน้าที่พัสดุของภาควิชา เจ้าหน้าที่พัสดุของคณะ เจ้าหน้าที่พัสดุของหน่วยงานต่างๆ และเจ้าหน้าที่พัสดุของ มหาวิทยาลัย จะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการจัดซื้อจัดจ้างผ่าน ระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ซึ่งกระบวนการทำงานต้อง ปฏิบัติการผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยมีการ ประมวลผลแบบทันที (Real-Time Processing) เมื่อเข้าใช้ งานระบบ ทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการทำงานและ สามารถตอบสนองการทำงานได้อย่างรวดเร็ว แต่ปัจจุบันมี การตรวจพบว่าขั้นตอนที่เกิดขึ้นของระบบการจัดซื้อจัดจ้าง ด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ของมหาวิทยาลัยมีความล่าช้า เกิดขึ้น โดยมีทราบสาเหตุว่าเกิดมาจากขั้นตอนไหน อาจจะ เกิดจากประสบการณ์ของเจ้าหน้าที่พัสดุ หรือความสามารถ ในการใช้งานเทคโนโลยีของเจ้าหน้าที่พัสดุ

ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับ ระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ของ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือและ มหาวิทยาลัยภาครัฐ ซึ่งการยอมรับระบบนี้อาจจะขึ้นอยู่กับ ความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ความง่ายต่อการ ใช้ งาน การรับรู้ของเจ้าหน้าที่พัสดุและภาระหน้าที่ที่เจ้าหน้าที่ พักสุดต้องรับผิดชอบ และทำการเปรียบเทียบการยอมรับ เทคโนโลยีของเจ้าหน้าที่พัสดุของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี พระจอมเกล้าพระนครเหนือกับเจ้าหน้าที่พัสดุของ มหาวิทยาลัยภาครัฐ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยี ระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP)

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการยอมรับเทคโนโลยีของ เจ้าหน้าที่พัสดุของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือกับเจ้าหน้าที่พัสดุของมหาวิทยาลัยภาครัฐ

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยี ระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ของเจ้าหน้าที่พัสดุมหาวิทยาลัยภาครัฐ

3.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เจ้าหน้าที่พัสดุของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ และเจ้าหน้าที่พัสดุของมหาวิทยาลัยภาคีรัฐ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการเลือกแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 60 คน

3.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

3.3.1 ตัวแปรต้น (Independent Variable) คือ ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี [4] ได้แก่ การรับรู้ว่าย่ต่อการใช้งาน (Perceived Ease of Use) การรับรู้ว่ามีประโยชน์ (Perceived Usefulness) ทศนคติต่อพฤติกรรมกรยอมรับเทคโนโลยี (Attitude toward Using) บรรทัดฐานทางสังคม (Subjective Norm) การรับรู้ถึงการควบคุมเทคโนโลยี (Perceived Control Technology) และความตั้งใจในการใช้เทคโนโลยี (Intention of using Information Technology)

3.3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ พฤติกรรมกรยอมรับระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP)

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เจ้าหน้าที่พัสดุของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือจำนวน 30 คน และเจ้าหน้าที่พัสดุของมหาวิทยาลัยภาคีรัฐ 30 คน

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) โดยได้ทำการศึกษาการสร้างเครื่องมือจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีการแบ่งข้อคำถามของแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นการสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน ตำแหน่งงาน ประสบการณ์การทำงานและความถี่ในการใช้งานระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) โดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับตามวิธีการของลิเคอร์ทสเกล (Likert Scale) โดยระดับที่ 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ระดับที่ 2

หมายถึง ไม่เห็นด้วย ระดับที่ 3 หมายถึง ไม่แน่ใจ ระดับที่ 4 หมายถึง เห็นด้วย ระดับที่ 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อคำถามเกี่ยวกับ การรับรู้ว่าย่ต่อการใช้งาน (Perceived Ease of Use) ของระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) การรับรู้ว่ามีประโยชน์ (Perceived Usefulness)จากระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ทศนคติต่อพฤติกรรมกรยอมรับเทคโนโลยี (Attitude toward Using) ระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) บรรทัดฐานทางสังคม (Subjective Norm) ต่อระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) การรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมกรใช้ระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) (Perceived Control Technology) ความตั้งใจในการใช้ระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) (Intention of using Information Technology)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ ปัญหา และอุปสรรคในการใช้ระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) เป็นคำถามแบบปลายเปิด

ตารางที่ 1 เกณฑ์การแปลความหมายของระดับคะแนน

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
ระหว่าง 4.21-5.00	อยู่ในระดับมากที่สุด
ระหว่าง 3.41-4.20	อยู่ในระดับมาก
ระหว่าง 2.61-3.40	อยู่ในระดับปานกลาง
ระหว่าง 1.81-2.60	อยู่ในระดับน้อย
ระหว่าง 1.00-1.80	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.3 ขั้นตอนการสร้างและทดสอบเครื่องมือ

4.3.1 ศึกษาทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการในการสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย [5-7] ดังนี้

ทฤษฎีแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model : TAM)

ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior : TPB)

ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคอร์ทสเกล (Likert Scale)

4.3.2 สร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัยทั้งตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

4.3.3 นำแบบสอบถามไปทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ใช้การหาค่าดัชนีความสอดคล้องกันระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of

Items Objective Congruence : IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ได้ค่า IOC อยู่ในช่วง 0.8 ถึง 1.0

4.3.4 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน เพื่อวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือโดยการทดสอบหาความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.882 ถึง 0.967

4.3.5 จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลของงานวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ของเจ้าหน้าที่พัสดุในมหาวิทยาลัยภาครัฐ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยให้ตอบแบบสอบถามผ่านทาง Google Form และส่งไปให้กลุ่มตัวอย่างผ่านทางช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, Line และ e-Mail เป็นต้น

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS และในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติมีการใช้หลักสถิติดังนี้

4.5.1 ค่าร้อยละ (Percentage) นำมาใช้ในการอธิบายข้อมูลทั่วไปสำหรับผู้ตอบแบบสอบถาม

4.5.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) นำมาใช้ในการวิเคราะห์ และอธิบายค่าและความหมายของตัวแปรแต่ละตัว

5. ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยเรื่องการยอมรับเทคโนโลยีระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ของเจ้าหน้าที่พัสดุในมหาวิทยาลัยภาครัฐ สามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ของเจ้าหน้าที่พัสดุในมหาวิทยาลัยภาครัฐ มีการเก็บข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน ตำแหน่งงาน ประสบการณ์การทำงาน และความถี่ในการใช้งานระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP)

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลส่วนตัว	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	12	20.00
หญิง	48	80.00
รวม	60	100.00
อายุ		
น้อยกว่า 21 ปี	2	3.33
21 - 30 ปี	9	15.00
31 - 40 ปี	18	30.00
41 - 50 ปี	27	45.00
51 - 60 ปี	4	6.67
มากกว่า 60 ปี	0	0.00
รวม	60	100.00
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่า ม.6	0	0.00
ม.6 / ป.ว.ช.	0	0.00
อนุปริญญา/ป.ว.ส.	2	3.33
ปริญญาตรี	52	86.67
ปริญญาโท	6	10.00
ปริญญาเอก	-	-
รวม	60	100.00
มหาวิทยาลัย		
ภาครัฐ	60	100.00
ภาคเอกชน	-	-
รวม	60	100.00
ตำแหน่งงาน		
เจ้าหน้าที่พัสดุประจำสาขาวิชา	8	13.33
เจ้าหน้าที่พัสดุประจำภาควิชา	13	21.67
เจ้าหน้าที่พัสดุประจำคณะ	19	31.67
เจ้าหน้าที่พัสดุของสำนักงานต่างๆ	9	15.00
เจ้าหน้าที่พัสดกลางของมหาวิทยาลัย	11	18.33
อื่นๆ	0	0.00
รวม	60	100.00
ประสบการณ์การทำงาน		
น้อยกว่า 1 ปี	4	6.67
1 - 2 ปี	7	11.67
3 - 4 ปี	16	26.67
ข้อมูลส่วนตัว	จำนวน	ร้อยละ
5 - 6 ปี	23	38.33
มากกว่า 6 ปี	10	16.66
รวม	60	100.00

ความถี่ในการใช้งานระบบ		
น้อยกว่า 1 ครั้งต่อเดือน	5	8.33
1 ครั้งต่อเดือน	16	26.67
2 – 5 ครั้งต่อเดือน	33	55.00
มากกว่า 5 ครั้งต่อเดือน	6	10.00
รวม	60	100.00

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP)

วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับเทคโนโลยีระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ของเจ้าหน้าที่พัสดุในมหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์การรับรู้ว่าง่ายต่อการใช้งานระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP)

การรับรู้ว่าง่ายต่อการใช้งาน	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. ขั้นตอนในการใช้งานระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) มีความชัดเจนและเข้าใจได้ง่าย	3.73	0.92	มาก
2. การใช้งานระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ไม่ซับซ้อนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย	3.63	0.97	มาก
3. การใช้งานระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) สามารถดำเนินการได้ตามความต้องการของผู้ใช้งาน	3.83	0.99	มาก
4. ท่านมีความรู้ในการใช้งานระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) เป็นอย่างดี	3.67	0.86	มาก
รวม	3.72	0.94	มาก

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์การรับรู้ว่ามีประโยชน์จากระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP)

การรับรู้ว่ามีประโยชน์	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. การใช้งานระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) อำนวยความสะดวกในการทำงานอย่างยิ่ง	3.83	1.12	มาก
2. การใช้งานระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ส่งเสริมให้การทำงานมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น	3.77	1.11	มาก
3. การใช้งานระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ช่วยเพิ่มผลผลิตของงาน	3.63	1.28	มาก

4. ข้อมูลที่ได้จากการใช้ระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) เอื้อประโยชน์ต่อการทำงาน	3.82	1.13	มาก
รวม	3.76	1.16	มาก

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์ทัศนคติต่อพฤติกรรมการยอมรับระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP)

ทัศนคติต่อพฤติกรรมการยอมรับ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. การใช้ระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ทำให้ช่วยอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลได้ดียิ่งขึ้น	3.98	1.17	มาก
2. การใช้ระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น	3.83	1.20	มาก
3. การใช้ระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ช่วยลดเวลาและขั้นตอนในการดำเนินงาน	3.65	1.20	มาก
4. การใช้ระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ทำให้การเข้าถึงข้อมูลได้ตลอดเวลา	4.02	1.05	มาก
รวม	3.87	1.16	มาก

ตารางที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์บรรทัดฐานทางสังคมต่อระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP)

บรรทัดฐานทางสังคม	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. ระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) มีสื่อในการประชาสัมพันธ์การใช้งานระบบที่ดี ทำให้ท่านคิดว่าควรใช้งานระบบนี้	3.73	0.92	มาก
2. ประสบการณ์ของเพื่อนร่วมงานของท่านเคยใช้งานระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ทำให้ท่านคิดว่าควรใช้งานระบบนี้	3.72	0.94	มาก
3. นโยบายของผู้บริหารในองค์กรของท่าน ทำให้ท่านคิดว่าควรใช้ระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP)	3.80	1.13	มาก
4. ประสบการณ์ของเพื่อนร่วมงานของท่านที่ไม่เห็นความสำคัญของระบบนี้ทำให้ท่านคิดว่าไม่ควรใช้ระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP)	3.32	1.24	ปานกลาง
รวม	3.64	1.06	มาก

ตารางที่ 7 แสดงผลการวิเคราะห์การรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมการใช้ระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP)

การรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมการใช้ระบบ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. ท่านสามารถใช้งานระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ได้แม้ขาดประสบการณ์การใช้งานระบบ	3.35	0.92	ปานกลาง
2. ท่านจะต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมเมื่อมีข้อมูลไม่เพียงพอต่อการใช้งานระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP)	3.52	1.08	มาก
3. ท่านสามารถใช้ระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ในสภาวะการใช้งานที่ไม่เอื้ออำนวย เช่น ระบบเชื่อมต่อสัญญาณ Network ช้าท่านก็สามารถทำงานสำเร็จ	3.25	1.19	ปานกลาง
4. ท่านประสงค์เข้าร่วมการอบรมเพื่อหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP)	4.18	0.77	มาก
รวม	3.58	0.99	ปานกลาง

ตารางที่ 8 แสดงผลการวิเคราะห์ความตั้งใจในการใช้ระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP)

ความตั้งใจในการใช้ระบบ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. ท่านมีความกระตือรือร้นในการใช้งานระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP)	3.95	0.72	มาก
2. ท่านมีความพยายามในการเรียนรู้การใช้งานระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP)	4.05	0.79	มาก
3. ท่านมีความตั้งใจในการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้ใช้ระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP)	3.97	0.71	มาก
4. ท่านมีความตั้งใจและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการปรับปรุงและพัฒนา ระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP)	4.08	0.79	มาก
5. ท่านมีความตั้งใจที่จะใช้งานระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) อย่างสม่ำเสมอ	3.93	0.82	มาก

6. ท่านจะเข้าร่วมการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้เพื่อที่จะเข้าใจระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) หากระบบมีการปรับปรุง	3.83	0.74	มาก
7. ท่านมีความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) และท่านจะแนะนำให้ผู้อื่นใช้งานระบบ	3.87	0.77	มาก
8. ท่านคิดว่าระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) มีประสิทธิภาพการใช้งานกว่าที่คาดการณ์ไว้	3.88	0.98	มาก
รวม	3.95	0.79	มาก

จากตารางที่ 3 ถึงตารางที่ 8 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับเทคโนโลยีระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ของเจ้าหน้าที่พัสดุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือและเจ้าหน้าที่พัสดุมหาวิทยาลัยภาครัฐ ด้านการรับรู้ว่ายางต่อการใช้งาน (Perceived Ease of Use) อยู่ในระดับมาก ด้านการรับรู้ว่ามีประโยชน์ (Perceived Usefulness) อยู่ในระดับมาก ด้านทัศนคติต่อพฤติกรรมกรยอมรับเทคโนโลยี (Attitude toward Using) อยู่ในระดับมาก ด้านบรรทัดฐานทางสังคม (Subjective Norm) อยู่ในระดับมาก ด้านการรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมการใช้ระบบ (Perceived Control Technology) อยู่ในระดับปานกลาง และด้านความตั้งใจในการใช้ระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) (Intention of using Information Technology) อยู่ในระดับมาก

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ของเจ้าหน้าที่พัสดุ ในมหาวิทยาลัยภาครัฐ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

การยอมรับระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ของเจ้าหน้าที่พัสดุในมหาวิทยาลัยภาครัฐ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัครเดช ปิ่นสุข [8] ซึ่งมีปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศ คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ และ ส่วนประสมการตลาดในมุมมองของลูกค้าที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ (E-satisfaction)

ในการจองตั๋วภาพยนตร์ออนไลน์ผ่านระบบแอปพลิเคชันของผู้ใช้บริการในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

7. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ของเจ้าหน้าที่พัสดุในมหาวิทยาลัยภาครัฐ สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

6.1 เจ้าหน้าที่พัสดุของมหาวิทยาลัยภาครัฐมีทัศนคติต่อการยอมรับเทคโนโลยีระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) เป็นไปตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้แก่ ด้านการรับรู้ว่าง่ายต่อการใช้งาน (Perceived Ease of Use) การรับรู้ว่ามีประโยชน์ (Perceived Usefulness) ทัศนคติต่อพฤติกรรมกรยอมรับเทคโนโลยี (Attitude toward Using) บรรทัดฐานทางสังคม (Subjective Norm) ความตั้งใจในการใช้เทคโนโลยี (Intention of using Information Technology) อยู่ในระดับมาก และการรับรู้ถึงการควบคุมเทคโนโลยี (Perceived Control Technology) อยู่ในระดับปานกลาง

6.2 ผลการเปรียบเทียบการยอมรับเทคโนโลยีของเจ้าหน้าที่พัสดุของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ กับเจ้าหน้าที่พัสดุของมหาวิทยาลัยภาครัฐ ปัจจัยทั้ง 6 ด้านให้ผลลัพธ์ที่ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการวิเคราะห์ปัจจัยอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับเทคโนโลยีระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) และมีการเพิ่มกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

8. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

9. เอกสารอ้างอิง

- [1] กลุ่มงานมาตรฐานการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ สำนักมาตรฐานการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ, ระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government Procurement: e-GP), สำหรับหน่วยงานภาครัฐ, กรุงเทพฯ: กรมบัญชีกลาง, 2558.
- [2] กลุ่มงานมาตรฐานการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ สำนักมาตรฐานการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ, คู่มือวิธีประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Bidding: e-bidding), สำหรับหน่วยงานภาครัฐ, กรุงเทพฯ: กรมบัญชีกลาง, 2558.
- [3] คณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุ, การขยายระยะเวลา กำหนดวงเงินวิธีการจัดหาพัสดุโดย ยกเว้นการปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และยกเว้นการปฏิบัติ ตามแนวทางปฏิบัติในการ จัดหาพัสดุด้วยวิธีตลาดอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Market: e-market) และด้วยวิธีประกวดราคา อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Bidding: e-bidding), กรุงเทพฯ: กรมบัญชีกลาง, 2559.
- [4] สิงหะ ฉวีสุข และสุนันทา วงศ์จตุรภัทร, “ทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี,” วารสารเทคโนโลยีสารสนเทศลาดกระบัง, 2555.
- [5] ชีระ กุลสวัสดิ์, “การยอมรับอีเลิร์นนิ่งของนิสิตระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยบูรพา,” วารสารวิชาการ Veridian E-Journal บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, ปีที่ 7, ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน, 2557.
- [6] วันทนีย์ มงคลทรัพย์กุล อัญญิฐา ดิษฐานนท์ อรพรรณ คงาลัย และจันทจิรา นพคุณธรรมชาติ, “ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับบริการอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ : กรณีศึกษาการยื่นแบบและชำระภาษีออนไลน์,” วารสารวิจัยและพัฒนา มจร., ปีที่ 39, ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม, หน้า 3-9, 2559.
- [7] กรณษา แสนละเอียด พิธภาว์ ทวีสุข และศรีไพร ศักดิ์รุ่งพงศากุล, “การยอมรับเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มความตั้งใจในการใช้บริการสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ในกรุงเทพมหานคร,” วารสารปัญญาภิวัฒน์, ปีที่ 9, ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม, 2560.
- [8] อัครเดช ปิ่นสุข, “การยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ และ ส่วนประสมการตลาดในมุมมองของลูกค้าที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ (E-satisfaction) ในการจองตั๋ว ภาพยนตร์ออนไลน์ผ่านระบบแอปพลิเคชันของผู้ใช้บริการในจังหวัดกรุงเทพมหานคร,” การค้นคว้าอิสระเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2557.

นวัตกรรมจัดการของมหาวิทยาลัยเอกชนด้านธุรกิจการบิน ยุคประชาคมอาเซียน Management Innovation of Private University for Airline Business Education in ASEAN Community

นลินี ณ นคร รักธรรม

สาขาวิชานำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

Email: nalinee.waew@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาการสะสมความรู้ของสถานศึกษาเพื่อผลสัมฤทธิ์ในการผลิตบัณฑิต 2. ศึกษาแนวทางการจัดการในสถานศึกษาด้านธุรกิจการบินของมหาวิทยาลัยเอกชนที่ควรนำมาพัฒนาหรือปรับปรุง 3. ศึกษาแนวทางนวัตกรรมที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ และพัฒนาการจัดการให้มีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยเอกชนด้านธุรกิจการบินยุคประชาคมอาเซียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง กลุ่มตัวอย่าง คือ มหาวิทยาลัยเอกชน 2 แห่ง ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยรังสิตและมหาวิทยาลัยศรีปทุม ผลการวิจัยพบว่า 1. การสะสมความรู้ของสถานศึกษา เมื่อนำทฤษฎีระบบ มาร่วมวิเคราะห์ พบว่า 1) ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย เนื้อหาสาระรายวิชา อาจารย์ผู้สอน เครื่องมือและวิธีการสอน การประเมินผล 2) กระบวนการ ประกอบด้วย การเรียนการสอนผสมผสานระหว่างทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และการเรียนแบบสหวิทยาการ 3) ผลผลิต ประกอบด้วย ระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานสากล บัณฑิตสำเร็จการศึกษามีประสิทธิภาพ 4) ข้อมูลย้อนกลับ ประกอบด้วย การสะท้อนกลับของหน่วยงานทางธุรกิจการบินเป็นสำคัญ 2. แนวทางการจัดการในสถานศึกษาด้านธุรกิจการบิน และแนวทางการจัดการที่ควรนำมาปรับปรุง พบว่า ทฤษฎีทางการจัดการที่ควรนำมาใช้ ประกอบด้วย 1) แนวคิด POLC คือ องค์ประกอบของการบริหารจัดการ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์กร การนำ การควบคุม 2) แนวคิด PDCA คือ วงจรการบริหารงาน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ การดำเนินการให้เหมาะสม และ 3) หลักธรรมาภิบาล 3. เมื่อนำมาเปรียบเทียบระหว่างการจัดการแบบเดิม และแบบใหม่ เพื่อให้ได้นวัตกรรมจัดการ ผลการวิจัยพบว่า แนวทางที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ และมีความเหมาะสม มีรูปแบบ ที่ประกอบด้วย 1) การเกิดขึ้นของความต้องการในการเปลี่ยนแปลงสภาพปัจจุบัน หรือ Emerge 2) การปรับปรุงพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น หรือ Change 3) กระบวนการดำเนินการ แนวทางในการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ หรือ Process 4) การยกระดับกระบวนการทัศน์ หรือ Paradigm Shift เพื่อความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาด้านธุรกิจการบินในยุคประชาคมอาเซียน

คำสำคัญ: นวัตกรรมจัดการ, ธุรกิจการบิน, ประชาคมอาเซียน

Abstract

The purposes of this research were to study the management innovation of private universities for airline business education in the ASEAN community in three aspects as follows: 1. to study the innovation management of airline business in the private universities for knowledge accumulation in educational achievement of graduated students; 2. to study the management

approach of the airline business of the private universities that should be developed; and 3. to study a new model and improve knowledge of innovative approaches with effectiveness of private universities for airline business of the ASEAN community. The samples are two private universities; Rangsit University and Sripatum University. The findings of this research are as follows: 1. The knowledge accumulation applying the systems theory shows that the input factor is composed of the content, instructors, tools and assessment. The process contains the combination of theories and practices or interdisciplinary approach. The output includes effective educational system, effective curriculum for international standards basis. The feedback includes the importance of feedback from airline business units. 2. Guidelines for management of airline business and management practices show that the management theory should consist of POLC concepts or planning, organization, leading and controlling, the PDCA concept or Plan-Do-Check-Act cycle and good governance. Then the new and appropriate model contains 1. the demand for betterment on the current situation or “Emerge”, 2. the development or “Change”, 3. the effective practices or “Process”, and 4. the paradigm shift. This model is appropriate for airline business education in the ASEAN Community.

Keywords: Management Innovation, Airline Business, ASEAN Community

วันที่รับบทความ : 19 มกราคม 2563

วันที่แก้ไขบทความ : 06 มีนาคม 2563

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 12 มีนาคม 2563

1. บทนำ

ปัจจุบันในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการติดต่อสื่อสาร และมีการเชื่อมโยงระหว่างปัจเจกบุคคลทั่วโลกอย่างกว้างขวาง ทำให้เราสามารถรับรู้สิ่งที่เกิดขึ้นบนโลกได้อย่างรวดเร็ว มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา ตลอดจนถึงด้านเทคโนโลยี และโดยเฉพาะด้านคมนาคม ยุคนี้จึงเป็นยุคของข้อมูลข่าวสารไร้พรมแดน (Information Age) จากแนวคิดการเชื่อมโยงโลกในทุกภูมิภาค ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของประเทศทั้งภูมิภาคในทวีปยุโรป ภูมิภาคในทวีปอเมริกา และภูมิภาคเอเชียที่เข้าร่วมกลุ่มของประเทศ ก่อให้เกิดเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ที่ได้รับความร่วมมือของกลุ่มประเทศในอาเซียน อันประกอบด้วยประเทศสมาชิกที่มุ่งมั่นในการสร้างความร่วมมือกันเพื่อส่งเสริมการค้า การลงทุน การแลกเปลี่ยนทางการศึกษา การวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมถึงการสร้างความสามารถในการแข่งขันกับตลาดโลก การเกิดขึ้นของประชาคมอาเซียนนี้ ได้ส่งผลให้เกิดการเติบโตอย่างรวดเร็วของอุตสาหกรรมการบิน (Aviation Industry) และเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาประเทศทางด้าน

เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันอุตสาหกรรมการบินจึงยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้น เป็นหนึ่งในปัจจัยหลักของระบบเศรษฐกิจโลกและเป็นหนึ่งกิจกรรมที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน

การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของประเทศไทยก่อให้เกิดข้อตกลงต่าง ๆ ทั้งการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และยังส่งผลให้เกิดความเติบโตทางเศรษฐกิจ กระตุ้นอำนาจซื้อที่เพิ่มสูงขึ้นของประชากรในภูมิภาคนี้ ปัจจัยเหล่านี้ก่อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาค ส่งผลให้มีการเดินทางระหว่างประเทศอาเซียนมากยิ่งขึ้น และการขยายตัวของการท่องเที่ยวในประเทศอาเซียนอีกด้วย (กระทรวงคมนาคม) [1]

ดังนั้น มหาวิทยาลัยทั้งภาครัฐและภาคเอกชน จำเป็นต้องผลิตและพัฒนาบุคลากรทางด้านการบินที่มีคุณภาพทั้งในภาคบริหารและปฏิบัติการ การศึกษาระดับมหาวิทยาลัยถือเป็นการศึกษาในระดับสำคัญของประเทศ มหาวิทยาลัยจึงมีภาระหน้าที่ในการผลิตบัณฑิตและบุคลากร เพื่อการขับเคลื่อนประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนการสอนด้านธุรกิจการบินของมหาวิทยาลัยเอกชนมีความสำคัญ เนื่องจากมหาวิทยาลัย

เอกชนเปิดสอนมากกว่ามหาวิทยาลัยของรัฐ และมีความพร้อมด้านการลงทุน ด้านการเรียนการสอนและเทคโนโลยีใหม่ ๆ หรือความสามารถในการลงทุนซื้อห้องปฏิบัติการจริง (Mock Up) ของเครื่องบินที่ปลดประจำการแล้ว เพื่อให้ให้นักศึกษาได้เข้าเรียนในสถานการณ์จริงและมีประสบการณ์ตรง การศึกษาด้านธุรกิจการบินของมหาวิทยาลัยเอกชนจึงมีความเป็นนวัตกรรม เนื่องจากการศึกษาธุรกิจการบินเป็นสาขาใหม่ที่ต้องการการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน และตอบโจทย์สังคมสมัยใหม่แบบหนึ่ง ปัจจุบันการบินเข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันมากยิ่งขึ้น การจัดการศึกษาที่มีลักษณะเป็นนวัตกรรมจึงต้องมีการพัฒนาของกระบวนการจัดการศึกษาแบบองค์รวมในแง่มุมที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อารนำรูปแบบหรือกระบวนการใหม่ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเป็นจริงและมีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงเรียกว่า เป็นนวัตกรรมในการจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาด้านสังคมศาสตร์ทั่วไป หรือ แม้แต่กับการเรียนการสอนเฉพาะด้านอย่างธุรกิจการบิน การพัฒนานวัตกรรมการศึกษา (Educational Innovation) โดยมนสิข สิทธิสมบูรณ์ [2] ได้กล่าวถึงความหมายของนวัตกรรมว่า หมายถึง การกระทำใหม่ การสร้างใหม่ หรือการพัฒนาต่อดัดแปลงจากสิ่งใด ๆ และทำให้การศึกษาหรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดีขึ้นกว่าเดิม ทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงในการเรียนรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว มีแรงจูงใจในการเรียน ทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดกับผู้เรียน

ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาการวิจัยเกี่ยวกับนวัตกรรมการจัดการของมหาวิทยาลัยเอกชนเพื่อตอบสนองอุตสาหกรรมการบินอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะทางด้านธุรกิจการบิน ซึ่งพนักงานที่ปฏิบัติงานกับธุรกิจสายการบินต่าง ๆ เหล่านี้ ประกอบด้วย พนักงานปฏิบัติงานในสำนักงาน พนักงานปฏิบัติงานบนภาคพื้นหรือที่ท่าอากาศยาน และพนักงานปฏิบัติงานบนเครื่องบิน ในยุคประชาคมอาเซียนที่ทุกประเทศกำลังให้ความสำคัญ เพราะนำมาซึ่งความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม การศึกษาวิจัยดังกล่าวจะนำมาซึ่งความสามารถในการบริหารจัดการทางการศึกษาด้านธุรกิจการบินของสถาบันอุดมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการสะสมความรู้ของสถานศึกษาเพื่อผลสัมฤทธิ์ในการผลิตบัณฑิต

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการในสถานศึกษาด้านธุรกิจการบินของมหาวิทยาลัยเอกชนที่ควรนำมาพัฒนาหรือปรับปรุง

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางนวัตกรรมที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ และพัฒนาการจัดการให้มีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยเอกชนด้านธุรกิจการบินยุคประชาคมอาเซียน

3. ขอบเขตการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและแนวคิดทฤษฎี ตลอดจนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยทฤษฎีที่นำมาเป็นกรอบโครงสร้างในการวิเคราะห์ ได้แก่ ทฤษฎีแนวคิดทางนวัตกรรม และทฤษฎีแนวคิดทางการจัดการ โดยวิเคราะห์ร่วมกับทฤษฎีการบริหารทางการศึกษา รวมถึงแนวคิดธุรกิจการบิน แนวคิดมหาวิทยาลัยเอกชน แนวคิดประชาคมอาเซียน เพื่อสามารถนำไปประยุกต์ให้เหมาะสมกับยุคประชาคมอาเซียนที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย

การวิจัยนี้มีการดำเนินการด้วยวิธีการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะลึก เพื่อนำไปสู่การตอบคำถามการวิจัยว่า นวัตกรรมการจัดการด้านธุรกิจการบินของมหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทยควรมีการจัดการอย่างไร จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน

3.2 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาถึงการจัดการของมหาวิทยาลัยเอกชนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการด้านการบริหารและด้านวิชาการ 2 แห่ง คือ 1) มหาวิทยาลัยรังสิต และ 2) มหาวิทยาลัยศรีปทุม

โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 21 คน ดังนี้ 1) ผู้บริหารระดับบริหารนโยบายทางการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย จำนวน 6 คน 2) ผู้สอนวิชาที่เกี่ยวกับธุรกิจการบิน จำนวน 5 คน 3) นักศึกษาที่ศึกษาในสาขาธุรกิจการบิน หรือที่ผ่านการ

ฝึกงานในสถานประกอบการด้านธุรกิจการบิน จำนวน 6 คน 4) ผู้ประกอบการทางธุรกิจการบินและผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 4 คน

3.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

1) การศึกษาเอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เดือน มกราคม ถึงเดือนมีนาคม 2) การวิเคราะห์ข้อมูล เดือน เมษายน ถึงเดือนมิถุนายน 3) การเรียบเรียงและสรุป ข้อมูล เดือนกรกฎาคม ถึงเดือนกันยายน 4) การนำเสนอ ข้อมูล เดือนตุลาคม ถึงเดือนธันวาคม

4. วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาถึงการจัดการของมหาวิทยาลัย เอกชนที่ประสบความสำเร็จในด้านการจัดตั้งหลักสูตรที่มี ระยะเวลายาวนาน จึงได้ทำการคัดเลือกเฉพาะแบบ เจาะจง (Purposive) จากมหาวิทยาลัยเอกชนที่เปิดการ เรียนการสอนในสาขาวิชาธุรกิจการบิน เป็นมหาวิทยาลัย ที่อยู่ใน 10 อันดับแรก คือ มหาวิทยาลัยรังสิต และ มหาวิทยาลัยศรีปทุม (Ranking WEB of Universities) [3] โดยทั้งสองแห่งนี้ได้จัดตั้งเป็นวิทยาลัยการท่องเที่ยว และการบริการ โดยมีสาขาวิชาการจัดการธุรกิจการบิน

กลุ่มตัวอย่าง คือ มหาวิทยาลัยรังสิตได้เปิดวิทยาลัย การท่องเที่ยวและการบริหาร และมหาวิทยาลัยศรีปทุม ได้เปิดวิทยาลัยการท่องเที่ยวและการบริการเป็น ระยะเวลายาวนาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบ สัมภาษณ์ โดยแบ่งเป็นการสัมภาษณ์ 4 กลุ่ม และมี โครงสร้างคำถามที่ใช้ในการวิจัยแบบมีโครงสร้างเจาะลึก และการสัมภาษณ์ส่วนบุคคล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 1) การสำรวจเอกสาร ค้นคว้างานวิจัยต่าง ๆ ที่ได้มีการศึกษาไว้ หรือการค้นคว้า จากห้องสมุด หนังสือต่าง ๆ และเว็บไซต์ 2) การ สัมภาษณ์เชิงลึก สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรง ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างที่กำหนด ขึ้น โดยแบ่ง กลุ่มหลักของผู้ให้ข้อมูลเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มหลักที่ 1 ผู้บริหารและกำหนดนโยบายทางการศึกษา กลุ่มหลักที่ 2 ผู้รับนโยบายมาปฏิบัติ ตลอดจนนักศึกษา และหน่วยงานทางการบินที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวม ข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก แล้ว นำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดย

อาศัยหลักตรรกะวิเคราะห์ โดยต้องวิเคราะห์ตาม หลักการวิจัยเชิงคุณภาพ

การกำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิธีการ วิจัย โดยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วย กระบวนการวิจัยเชิง โดยเบื้องต้นผู้วิจัยดำเนิน กระบวนการศึกษาด้วยกระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสาร โดยการ ทบทวนแนวความคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้จะยึดหลักการวิจัยอย่างถูกต้อง

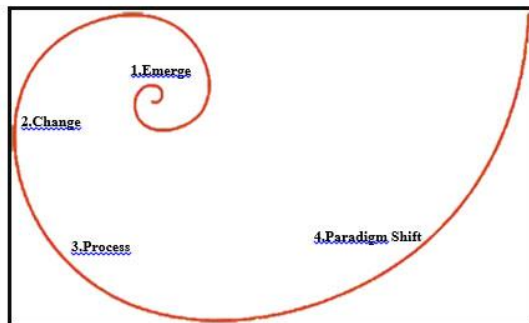
5. ผลการวิจัย

5.1 การสะสมความรู้ของสถานศึกษาเพื่อผลสัมฤทธิ์ ในการผลิตบัณฑิต ด้วยวิธีระบบ (System Approach) เป็นวิธีในการจัดการการศึกษา และเป็นวิธีการที่มีเหตุผล โดยใช้รูปแบบ Systems Theory ทฤษฎีเชิงระบบ ของ Bertalanffy [4] และทฤษฎีระบบ โดยปรับมาจาก System Representation of Relationship between input, instructional strategy and output ของ Niklas Luhmann [5] มาร่วมวิเคราะห์ พบว่า 1) ปัจจัย นำเข้า ประกอบด้วย เนื้อหาสาระรายวิชา อาจารย์ผู้สอน เครื่องมือและวิธีการสอน การประเมินผล 2) กระบวนการ ประกอบด้วย การเรียนการสอนผสมผสานระหว่างทฤษฎี และภาคปฏิบัติ และการเรียนแบบสหวิทยาการ 3) ผลผลิต ประกอบด้วย ระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานสากล บัณฑิต สำเร็จการศึกษอย่างมีประสิทธิภาพ 4) ข้อมูลย้อนกลับ ประกอบด้วย การสะท้อนกลับของหน่วยงานทางธุรกิจ การบินเป็นสำคัญ

5.2 แนวทางการจัดการในสถานศึกษาด้านธุรกิจการ บินของมหาวิทยาลัยเอกชนที่ควรนำมาพัฒนาหรือ ปรับปรุง พบว่า ทฤษฎีทางการจัดการที่ควรนำมาใช้ ประกอบด้วย 1) แนวคิด POLC คือ องค์ประกอบของ การบริหารจัดการ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์กร การ นำ และการควบคุม 2) แนวคิด PDCA คือ วงจรการ บริหารงาน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ และการดำเนินการให้เหมาะสม 3) หลักธรรมาภิบาล

5.3 แนวทางนวัตกรรมที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ และ พัฒนาการจัดการให้มีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพของ มหาวิทยาลัยเอกชนด้านธุรกิจการบินยุคประชาคม อาเซียน โดยเปรียบเทียบระหว่างการจัดการแบบเดิม

และแบบใหม่ เพื่อให้ได้นวัตกรรมการจัดการ ผลการวิจัยพบว่า แนวทางที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ และมีความเหมาะสม ประกอบด้วย

รูปที่ 1 รูปแบบนวัตกรรมจัดการด้านธุรกิจการบินยุคประชาคมอาเซียนที่พัฒนามาจาก The Process of Social Innovation

5.3.1 การเกิดขึ้นของความต้องการในการเปลี่ยนแปลงสภาพปัจจุบัน (Emerge)

5.3.2 การปรับปรุงพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น (Change)

5.3.3 กระบวนการ การดำเนินการ นโยบาย และแนวทางในการปฏิบัติ (Process)

5.3.4 การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์และแนวคิด (Paradigm Shift)

6. อภิปรายผล

จากการวิจัยและวิเคราะห์เรื่องนวัตกรรมจัดการของมหาวิทยาลัยเอกชนด้านธุรกิจการบินยุคประชาคมอาเซียน ในการวิเคราะห์ถึงองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยจะสามารถนำมาอภิปรายกับแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

6.1 การสะสมความรู้ของสถานศึกษาเพื่อผลสัมฤทธิ์ในการผลิตบัณฑิต โดยใช้ทฤษฎีระบบ มีลักษณะเป็นระบบ มีองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กันเป็นกระบวนการ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ตามที่กำหนดไว้ประกอบด้วย

6.1.1 ปัจจัยนำเข้า ในที่นี้เป็นปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นองค์ประกอบแรกที่จะนำไปสู่การดำเนินงานของระบบขององค์กรทางการศึกษาและสถาบัน การศึกษาจะมีระบบการสะสมความรู้ขององค์กรนั้น ๆ อยู่แล้ว โดย

ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย หลักสูตรและเนื้อหาสาระ อาจารย์และผู้สอน เครื่องมือและวิธีการสอน การประเมินผล

6.1.2 กระบวนการ คือ องค์ประกอบต่อมาของระบบจึงเป็นวิธีการที่จะนำไปสู่ผลงานหรือผลผลิตของระบบ ในระบบการศึกษาจึงได้แก่วิธีการสอนการเรียนรู้ที่ผสมผสานระหว่างทฤษฎีและภาคปฏิบัติ จากผลการสัมภาษณ์พบว่า สถาบันการจัดการเรียนการสอนแบบข้ามศาสตร์ หรือ สหวิทยา (Interdisciplinary)

6.1.3 ผลลัพธ์ หรือผลผลิตเป็นองค์ประกอบอีกประการหนึ่งที่สำคัญของระบบ ซึ่งเป็นส่วนที่แสดงถึงความสำเร็จในลักษณะต่าง ๆ ของการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในระบบการศึกษา ในระบบการศึกษานี้ พบว่า หลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนทางด้านธุรกิจการบิน เพราะศาสตร์ทางด้านนี้มีความเฉพาะทางอย่างมาก หลักสูตรจึงจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุง โดยมีหน่วยงานต่างประเทศควบคุมเนื้อหา เช่น องค์กรการบินพลเรือนระหว่างประเทศ (International Civil Aviation Organization : ICAO) และสมาคมขนส่งทางอากาศระหว่างประเทศ (International Air Transport Association : IATA) รวมถึงกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ผู้ทำหน้าที่ดูแลควบคุมเนื้อหาในหลักสูตรด้วย

6.1.4 ความสำเร็จที่ป้อนกลับ ในส่วนนี้ได้จากการถ่ายทอดหลักสูตรกลับเข้าไปหาสิ่งที่ป้อนเข้าไปในทางธุรกิจการบิน สามารถประเมินความสำเร็จได้จากความสามารถของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีการปรับตัวและเข้าไปทำงานในสายการบินหรือบริษัทที่เกี่ยวข้องกับการบินได้มากเพียงใด และความพึงพอใจของบริษัทที่ตอบรับเหล่านี้ เป็น Feedback หรือผลตอบรับที่สะท้อนถึงความสำเร็จได้อย่างดี

6.2 แนวทางการจัดการในสถานศึกษาด้านธุรกิจการบินของมหาวิทยาลัยเอกชนที่ควรนำมาพัฒนาหรือปรับปรุง จากการวิจัยพบว่า ทฤษฎีทางการจัดการที่ควรนำมาใช้ ประกอบด้วย

6.2.1 แนวคิด POLC องค์ประกอบของการบริหารจัดการ POLC ได้แก่ การวางแผน (Planning) การวางแผนเป็นเรื่องของการกำหนดความต้องการ วิธีการ

ดำเนินการและคาดหวังผลการดำเนินการในอนาคต โดยใช้หลักวิชาการ เหตุผล การเสนอปัญหาเพื่อขจัดอุปสรรคที่จะมาถึงเป้าหมายข้างหน้าได้ทำให้ผู้ปฏิบัติรู้ว่าทำอะไร ซึ่งนำไปสู่แนวทางการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง และได้ผล การจัดองค์กร (Organizing) องค์กรเป็นทีมรวมของคน เพื่อให้บุคลากรขององค์กรปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ เพิ่มความสามารถและมอบหมายให้รับผิดชอบตามความสามารถและความถนัด การจัดองค์กรจึงมีความจำเป็น และก่อให้เกิดประโยชน์หลายด้าน คือ ประโยชน์ต่อองค์กร ประโยชน์ต่อผู้บริหารและประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงาน การนำ (Leading) เป็นการใช้อิทธิพลเพื่อจูงใจพนักงานให้ปฏิบัติงานและนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ระบุไว้ หรือเป็นกระบวนการจัดการให้สมาชิกในองค์กรทำงานร่วมกันได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เพราะทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งที่ซับซ้อนและเข้าใจองแก่ได้ยาก การนำหรือการสั่งการจึงต้องใช้ความสามารถหลายเรื่องควบคู่กันไป การควบคุม (Controlling) เป็นการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ขององค์กร ถือว่าเป็นกระบวนการตรวจสอบ หรือติดตามผลและประเมินการปฏิบัติงานในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถาบันการศึกษา เพื่อรักษาให้องค์กรดำเนินไปในทิศทางสู่เป้าหมายอย่างถูกต้องตามวัตถุประสงค์หลักขององค์กร

6.2.2 แนวคิด PDCA คือ วงจรการบริหารงาน หรือ Plan Do Check Act ที่ผู้บริหารทางการศึกษาได้ปรับเปลี่ยนการจัดการ ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ได้กับทุก ๆ เรื่อง นับตั้งแต่กิจกรรมส่วนตัวไปจนถึงการตั้ง เป้าหมายชีวิต ได้แก่ การดำเนินงานในระดับบริษัท Plan (การวางแผน) คือ การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน วิธีการและขั้นตอนที่จำเป็น เพื่อให้การดำเนินการประกันคุณภาพบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ Do (การดำเนินการ) คือ การปฏิบัติงานให้บรรลุตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ การดำเนินการต่าง ๆ จะนำไปตามขั้นตอนหรือระบบงานที่ออกแบบหรือกำหนดไว้ โดยหน่วยงานนั้น ๆ และจะต้องเก็บรวบรวมข้อมูลและบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานไว้ด้วย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินงานในขั้นตอนต่อไป Check (การตรวจสอบ) คือ การตรวจสอบระบบกลไกของการดำเนินงาน รวมทั้งผลปฏิบัติงานว่าได้เป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ หรือไม่ หากมีปัญหาหรือจุดอ่อนของการดำเนินงาน ควรได้มีการค้นหาสาเหตุและวางมาตรการในการแก้ไขต่อไป ทั้งนี้เพื่อเป็น

ประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพของงาน และ Act (การปรับปรุงพัฒนา) คือ การวางมาตรการในการดำเนินการ ปรับปรุงพัฒนาระบบกลไกในการดำเนินการ เพื่อเอื้อให้เกิดการพัฒนาที่ดีขึ้น ทั้งนี้มาตรการดังกล่าวควรเป็นข้อมูลที่ใช้ในการวางแผนการดำเนินการในต่อไป

6.2.3 หลักสูตรมาภิบาล มีความสำคัญมากในระบบการศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีวิธีการประยุกต์ใช้หลักสูตรมาภิบาล เพื่อใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้บรรลุเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

6.3 แนวทางนวัตกรรมที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ และพัฒนาการจัดการให้มีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยเอกชนด้านธุรกิจการบัญชีประชาคมอาเซียน โดยรูปแบบของนวัตกรรมการจัดการด้านธุรกิจการบัญชีประชาคมอาเซียนที่มีความเหมาะสม มีแนวทาง ดังนี้

6.3.1 การเกิดขึ้นของความต้องการในการเปลี่ยนแปลงสภาพปัจจุบัน (Emerge) เป็นการเกิดขึ้นของความคิดที่จะทำการเปลี่ยนแปลงหรือเป็นแนวคิดนโยบายที่ต้องการมีนวัตกรรมเกิดขึ้น มหาวิทยาลัยรังสิตและมหาวิทยาลัยศรีปทุมได้เล็งเห็นถึงการเกิดขึ้นของการพัฒนาและการรับนโยบายเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น มหาวิทยาลัยรังสิตได้ให้ความสำคัญของนโยบายที่รับมาจากสภามหาวิทยาลัยและจากนั้นได้ปรับเปลี่ยนให้ความสำคัญในเรื่องยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบกับแผนการทองเที่ยวเพื่อให้การผลิตบัณฑิตเท่าทันกับในโลกปัจจุบัน แสดงให้เห็นถึงสภาวะผู้นำเชิงการเปลี่ยนแปลง ส่วนมหาวิทยาลัยศรีปทุม มีแนวคิดการจัดการหลักสูตรที่แสดงให้เห็นถึงสภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ คือ ความสามารถในการมีอิทธิพลต่อผู้อื่นในการตัดสินใจเพื่อเพิ่มโอกาสในการประสบความสำเร็จในระยะยาวขององค์กร โดยยังคงรักษาความมั่นคงระยะยาว แนวทางการเป็นผู้นำที่แตกต่างกันมีผลต่อวิสัยทัศน์และทิศทาง การเติบโตและความสำเร็จที่จะต้องเกิดขึ้นขององค์กร เพื่อให้การจัดการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้สำเร็จ ผู้บริหารจำเป็นต้องมีทักษะและทิศทางในการกำหนดกลยุทธ์และการดำเนินงาน การบริหารการเปลี่ยนแปลงและความคลุมเครือต้องใช้ผู้นำโดยมียุทธศาสตร์ที่เหมาะสม ที่ไม่เพียงแต่กำหนดทิศทาง แต่ยังสามารถแสดงวิสัยทัศน์ได้อย่างเหมาะสมต่อสถานการณ์นั้น เป็นการปรากฏขึ้นหรือการเกิดขึ้นของปัญหาในปัจจุบัน หรืออีกในนัยหนึ่ง เป็น

การเกิดขึ้นของปัจจัยหลาย ๆ ด้าน อาจมีความกระจ่างกระจาย จึงมีความจำเป็นในการนำมาหลอมรวมให้เป็นหนึ่งเดียวหรือเป็นสิ่งที่เดียว เรื่องเดียวกัน นำแนวนโยบายหลักคิด ที่ควรนำมาพัฒนา ปรับปรุง เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น โดยเริ่มจากการกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับ แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2579) [6] ที่เป็นสิ่งสำคัญในการให้ประเทศไทยมีทิศทางการพัฒนาในระยะยาวอย่างยั่งยืน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติปัจจุบันเป็นฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 ถึง พ.ศ. 2564)

6.3.2 การปรับปรุงพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น (Change) เป็นนวัตกรรมทางสังคม หรือ Social Innovation คือ กระบวนการทางความคิด นโยบายและแนวทางในการพัฒนา ที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการพัฒนาความสามารถทางสังคมทั้งขององค์กรปัจเจกบุคคล การสร้างสรรค์คุณภาพชีวิตและสังคม

6.3.3 กระบวนการ การดำเนินการ นโยบายและแนวทางในการปฏิบัติ (Process) โดยนำทฤษฎีการจัดการองค์กรทั้ง 7 ของแมคเคนซี หรือ กรอบแนวคิดของแมคคินซี (McKinsey 7 s Framework) [7] แนวคิดนี้ได้รับการเผยแพร่เป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1980 โดย Robert Waterman, Tom Peter and Julien Phillips แนวคิดนี้ต้องการนำเสนอว่า ประสิทธิภาพขององค์กรธุรกิจเกิดจากความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ 7 ประการ คือ 1. โครงสร้างองค์กร หรือ Structure 2. กลยุทธ์ หรือ Strategy 3. การจัดการบุคคลเข้าทำงาน หรือ Staff 4. รูปแบบ หรือ Style 5. ระบบ หรือ System 6. ค่านิยมร่วม หรือ Shared Value 7. ทักษะ หรือ Skill

ทฤษฎีวิเคราะห์สภาพพื้นที่หรือปัจจัยภายนอกของ Francis J. Aguilar [8] ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการบริหารและไม่สามารถควบคุมได้ PEST ประกอบด้วย ปัจจัยทางการเมือง หรือ Politics ปัจจัยทางเศรษฐกิจ หรือ Economics ปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม หรือ Social and Culture ปัจจัยทางเทคโนโลยี หรือ Technology

6.3.4 การยกระดับกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) ผู้วิจัยพบว่า ความคงอยู่ของหลักสูตรทางด้านธุรกิจการbin ซึ่งถือเป็นการเรียนการสอนเฉพาะทางจำเป็นต้องมีการปรับปรุงหลักสูตรให้เข้ากับยุคสมัยกฎเกณฑ์ใหม่ ๆ ทั้งนี้สามารถพิจารณาร่วมกับบริษัทหรือสายการbinที่รับ

นักศึกษาเข้าฝึกงานหรือเข้าปฏิบัติงานจริงว่าสามารถทำงานได้จริง ในทางของผู้รับนักศึกษา พบว่า ความรู้หรือการสะสมความรู้ที่นักศึกษาได้สามารถนำมาใช้ในการทำงานได้ แม้ว่าความรู้ที่ได้มาจะเป็นความรู้พื้นฐานหรือเป็นเพียงความรู้เบื้องต้น ตามบัณฑิตที่เรียนจบไปจะสามารถนำความรู้เหล่านั้นมาปฏิบัติงานจริงได้ระดับหนึ่ง

7. กิตติกรรมประกาศ

ดุขุณินิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดี และได้รับความกรุณาในการให้คำแนะนำ ตลอดจนคำปรึกษาที่เป็นประโยชน์ยิ่งและนำมาเป็นแนวทางของการทำงานวิจัยจากคณะกรรมการทุกท่าน รวมถึงการให้ความมั่นใจและแรงใจในการขับเคลื่อนงานวิจัยนี้อย่างต่อเนื่องสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอธิการบดีมหาวิทยาลัยรังสิต และขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบป้องกันดุขุณินิพนธ์ทุกท่านที่ให้การชี้แนะที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยชิ้นนี้ โดยให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักวิชาการและความ เป็นสหสาขา ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของวิทยาลัยนวัตกรรมสังคมโดยเฉพาะ ขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ ดร. สังคิต พิริยะรังสรรค์ ที่ได้กรุณาให้ความรู้ อุทิศการเรียนการสอน แนะนำงานวิจัยให้มีความเป็นนวัตกรรมสังคม ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ฉัตรขวัญซ์ องค์สิงห์ อาจารย์ที่ปรึกษาในการทำดุขุณินิพนธ์เล่มนี้ ที่คอยดูแลและขัดเกลางานวิจัยเล่มนี้ให้มีความเป็นสหสาขาคบความรู้และแนวทางวิจัยอย่างเข้มข้น

ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลหลักผู้วิจัย และคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยรังสิต และมหาวิทยาลัยศรีปทุมที่ให้ข้อมูลได้อย่างมีประโยชน์ยิ่ง และที่สำคัญขอขอบคุณครอบครัวที่เป็นกำลังใจเสมอมา ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยเล่มนี้จะมีประโยชน์ทางด้านการศึกษา ตลอดจนเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาให้ประเทศชาติขับเคลื่อนด้วยอนาคตที่ดี

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ควรปรับปรุงกฎระเบียบทางด้านอุดมศึกษา ไม่ควรกำหนดข้อบังคับกฎเกณฑ์ที่เข้มงวดใน

การรับอาจารย์ประจำเข้าสอนในมหาวิทยาลัยด้านธุรกิจ การบิน ควรให้อาจารย์ที่มีประสบการณ์ทางด้านสายการบินสามารถเข้าเป็นอาจารย์ประจำ หรือ ให้สามารถมีอัตราอาจารย์พิเศษเพื่อเข้าร่วมสอนในวิชาต่าง ๆ ได้

8.1.2 ให้มีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการ การศึกษาด้านธุรกิจการบินในมหาวิทยาลัยเอกชนอื่น ๆ เพื่อค้นหารูปแบบการสร้างนวัตกรรมที่เหมาะสมและ ยั่งยืนเพิ่มมากขึ้น

8.1.3 เพื่อเป็นการเพิ่มเติมองค์ความรู้ควรมีการศึกษา การจัดการด้านธุรกิจการบินในมหาวิทยาลัยของรัฐ ประกอบกับการศึกษาหน่วยงานของรัฐ เพื่อสร้างสรรค์ นวัตกรรมทาง การจัดการจะทำให้ได้ผลสรุปเป็นที่ น่าสนใจมากขึ้น

8.2 ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

8.2.1 ในการจัดการศึกษาควรมีการปรับปรุงหลักสูตร ด้านสาขาธุรกิจการบินให้มีทั้งแบบการสอน 2 ภาษา (Bilingual) และ แบบนานาชาติ (International) เพื่อ สามารถแข่งขันกับมหาวิทยาลัยในภูมิภาคอาเซียนได้

8.2.2 บุคลากรของมหาวิทยาลัยทั้งด้านวิชาการและ ด้านงานสนับสนุนต้องได้รับ การพัฒนาทางด้านความรู้ ความสามารถและทักษะในงานนั้นอย่าง เป็นมืออาชีพ โดยเฉพาะการเพิ่ม เติมภาษาที่ 3 จะทำให้มหาวิทยาลัย ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการ

8.2.3 มหาวิทยาลัยเอกชนและมหาวิทยาลัยของรัฐที่ เปิดสอนสาขาธุรกิจการบินควรร่วมหรือเปิดการทำ ความร่วมมือระหว่างกัน มีการแลกเปลี่ยนความรู้ รวมไปถึงทำ ความร่วมมือระหว่างประเทศเรื่องการปรับตัวด้านอาชีพ ในอาเซียน

9. เอกสารอ้างอิง

- [1] กระทรวงคมนาคม, แผนยุทธศาสตร์กระทรวง คมนาคม พ.ศ. 2558-2561 (ฉบับ ปรับปรุง), กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวง คมนาคม, 2557.
- [2] มนสิข สิทธิสมบูรณ์, ชุดฝึกอบรมการเขียนแผน จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน ผู้เป็นสำคัญ, พิมพ์ครั้งที่ 5, มปท., 2552.
- [3] Ranking WEB of Universities. (2018). ผลการจัด อันดับมหาวิทยาลัยของไทย. สืบค้นจาก <http://webometrics.info/en/Asia/ Thailand>.

- [4] Von Bertalanffy, L., An outline of general system theory, British Journal for the Philosophy of Science, 1, 134-165, 1950.
- [5] Luhmann, N., Theory of Society, V.1. Cultural Memory in the Present, (Trans. R. Barrett.) Palo Alto: Stanford University Press, 2012.
- [6] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579, กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา, 2560.
- [7] McKinsey & Company. (March 2008). Enduring Ideas: The 7-S Framework. Retrieved from http://www.mckinsey.com/insights/strategy/enduring_ideas_the_7-s_framework
- [8] Aguilar, Francis J. (Francis Joseph). Scanning the business environment. New York, Macmillan, 1967.

การตัดเย็บกระเป๋าจากผ้าสะท้อนน้ำ : ผ้าลายดอกโสน

Sewed bags made of the water repellent cloth: Sesbania flower pattern

ปิยวิทย์ สุขทรัพย์ศรี และ สุนันทา คะเนนออก

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Email : pyv_pcd@hotmail.com ; Email : sununta.kanenok@gmail.com

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาความสะท้อนน้ำ พัฒนากระเป๋าผ้าลายดอกโสน และเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อกระเป๋าจากผ้าสะท้อนน้ำบนผ้าลายดอกโสน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบร่างรูปแบบกระเป๋า จำนวน 10 ใบ แบบร่างรูปแบบกระเป๋า และลักษณะโครงสร้างกระเป๋า จำนวน 5 ใบ ผลิตภัณฑ์ต้นแบบกระเป๋าสตรี ผ้าสะท้อนน้ำลายดอกโสน จำนวน 3 ใบ และแบบสอบถามความพึงพอใจผู้บริโภค โดยสอบถามผู้เชี่ยวชาญทางด้านการออกแบบเครื่องแต่งกาย และผลิตภัณฑ์ จำนวน 3 คน บุคคลทั่วไป ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 420 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ F-Test

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 12-25 ปี การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี อาชีพนักเรียน/นักศึกษา มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท ส่วนใหญ่ไม่รู้จักผ้าสะท้อนน้ำ แต่คิดว่าสามารถนำผ้าสะท้อนน้ำมาตัดเย็บในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งถ้ามีผลิตภัณฑ์จากผ้าสะท้อนน้ำจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ที่เลือกมากที่สุดคือ กระเป๋า ปกสมุดโน้ต และคอมพิวเตอร์ ผลการทดสอบความสะท้อนน้ำของตัวอย่างผ้าสะท้อนน้ำลายดอกโสนมีค่าเฉลี่ยในระดับ ISO 4.67 (ระดับ ISO 5 = พื้นผิวด้านที่ถูกน้ำฝน ไม่มีรอยเปียก และไม่มีหยดน้ำเล็กๆ เกาะอยู่) ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์กระเป๋าผ้าสะท้อนน้ำลายดอกโสนอยู่ในระดับมากที่สุด คือ รูปแบบทรงกระบอกฐานกลม ส่วนการตัดสินใจซื้อ พบว่า สิ่งที่พิจารณาซื้อกระเป๋าผ้าสะท้อนน้ำลายดอกโสนมากที่สุด คือ รูปแบบ รองลงมาคือ ลวดลาย และด้านประโยชน์ใช้สอย ตามลำดับ ราคากระเป๋าผ้าสะท้อนน้ำลายดอกโสนอยู่ระหว่าง 201-400 บาท

คำสำคัญ: ผ้าสะท้อนน้ำ, ผ้าลายดอกโสน, กระเป๋า

Abstract

The purposes of this research were to study of the water repellent cloth of the Sesbania flower pattern cloth and to compare the consumers' satisfaction. The instruments of this research were sketches of 10 bags, structures of 5 bags, models of 3 handbags and consumers' satisfaction questionnaire. The samples of this research were 3 specialists in the costume design and product and 420 people in Phranakhon Si Ayutthaya. The data was analyzed by using frequency, percentage, average, standard deviation and F-Test.

The results were as follows: most of the consumers were females, aged between 12-25 years, hold bachelor's degree, lower income of 10,000 baht; most of them did not know the water

repellent cloth but thought that it can be used in daily life. The products that consumers use were bags, note book covers, and lamps.

The water repellent test was in ISO 4.67 (seamless wet and non-condensation). The consumers' satisfaction was at the highest level (round cylinder). Buying decision depended on patterns, designs, and function respectively. The prices of the Sesbania flower pattern cloth bags were between 201-400 baht.

Keywords: water repellent cloth, Sesbania flower pattern cloth, bag

วันที่รับบทความ : 15 มกราคม 2562

วันที่แก้ไขบทความ : 19 มีนาคม 2562

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 09 เมษายน 2562

1. บทนำ

ผ้าเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ของการดำรงชีวิตของมนุษย์ นอกจากอาหาร ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ผ้ามีความสำคัญ และสัมพันธ์กับวัฒนธรรมของมนุษย์มาตั้งแต่ยุคดั้งเดิม ในอดีตมนุษย์ใช้เสื้อผ้า เพื่อปกปิดร่างกาย ปกป้องความร้อนหนาวจากสภาพดิน ฟ้า อากาศ และป้องกันอันตรายจากสัตว์ และแมลงโดยไม่ได้คำนึงถึงความสวยงาม แต่ในปัจจุบันการใช้เสื้อผ้าจะเน้นการตกแต่งให้สวยงามโดยไม่ได้คำนึงถึงประโยชน์ใช้สอย การแต่งกายนั้นยังมีองค์ประกอบอื่นๆ อีก เช่น รองเท้า กระเป๋า เข็มขัด เป็นต้น เพื่อบ่งบอกถึงรสนิยม วัฒนธรรม เชื้อชาติ และฐานะทางสังคม

การออกแบบลวดลายผ้าโดยมีที่มาจากการใช้ลายจากธรรมชาติ เช่น ดอกไม้ รวงข้าว เป็นต้น นิยมนำมาตกแต่งบนผืนผ้า เพื่อสื่อถึงวิถีชีวิต และสิ่งแวดล้อมของชาวบ้านแต่ละท้องถิ่นนั้นๆ ดอกโสนเป็นดอกไม้ประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ข้าราชการ หน่วยงาน และประชาชน จะสวมใส่เสื้อลายดอกโสนมาปฏิบัติงานทุกวันศุกร์ ผ้าลายดอกโสนเป็นผ้าปัก หรือผ้าใยสังเคราะห์ระบายอากาศได้ดี และมีน้ำหนักเบา ผ้าลายดอกโสนนิยมนำมาตัดเป็นเสื้อเพียงอย่างเดียว เพราะผู้ประกอบการมีข้อจำกัด ในการออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าลายดอกโสน ปัจจุบันกระเป๋าถือเป็นสิ่งของที่จำเป็นอย่างมากในชีวิตประจำวันเพราะเนื่องจากตั้งแต่ช่วงวัยเด็กจนถึงช่วงวัยผู้สูงอายุต้องมีกระเป๋าในการเก็บสิ่งของสำคัญที่เราต้องการนำติดตัวไปด้วย เช่น โทรศัพท์มือถือ กระเป๋าสตางค์ เครื่องสำอาง เป็นต้น กระเป๋ามีรูปแบบ ลวดลาย และสีลื่นที่สวยงาม ซึ่งสามารถนำมาใช้ในโอกาสต่างกันไป

นอกจากนี้กระเป๋ายังเปรียบเสมือนเครื่องประดับอีกชิ้นหนึ่งด้วย[1]

เมื่อกระเป๋าผ้าถูกใช้งานเป็นประจำอาจเป็นสิ่งที่สกปรกหรือขาดเสียหายได้ ปัจจุบันจึงมีการคิดค้นนวัตกรรม การตกแต่งผืนผ้าให้มีคุณสมบัติที่เอื้อต่อการใช้งานมากขึ้นโดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การตกแต่งสำเร็จเชิงกล (Mechanical Finishing) และการตกแต่งเชิงเคมี (Chemical Finishing) และมีการทดสอบซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาการตกแต่งกันน้ำและการสะท้อนน้ำ (Water Proof and Water Repellent Finishing) โดยนำสารสะท้อนน้ำมาเคลือบผ้าลายดอกโสน เพื่อให้มีคุณสมบัติในการกันน้ำและทำให้ผ้ามีความทนทานมากขึ้น โดยสารสะท้อนน้ำมีการทำมานานแล้ว โดยระยะแรกใช้วิธีการเคลือบผ้าด้วยขี้ผึ้ง หรือยางธรรมชาติ แต่มีข้อเสียคือเมื่อเก็บไว้นานจะทำให้ผ้าแข็งเปราะ และผ้าหนาขึ้นมาก ต่อมาจึงมีการใช้สารสังเคราะห์มาใช้แทน เพราะมีคุณสมบัติกันน้ำได้ดีกว่าสารที่ได้จากธรรมชาติ ทั้งยังมีสีและความโปร่งใสที่ดีกว่า[2]

ดังนั้น เพื่อเป็นแนวทางการศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าจากผ้าลายดอกโสน ให้มีความหลากหลาย ความทนทานเหมาะสมต่อการใช้งาน เนื่องจากการเคลือบสารสะท้อนน้ำบนผืนผ้าจะสามารถช่วยป้องกันให้ความคงทน และการดูแลรักษาที่ง่ายขึ้น ผู้วิจัยจึงได้นำผ้าลายดอกโสนมาตกแต่งผ้าเชิงเคมี และตัดเย็บกระเป๋าผ้าสะท้อนน้ำลายดอกโสน ซึ่งเป็นเทคนิคการตกแต่งบนผืนผ้าให้มีการสะท้อนน้ำ เพื่อให้เกิดความโดดเด่นและน่าสนใจสำหรับผู้บริโภค เพื่อเพิ่มมูลค่า และเพิ่มทางเลือกในการบริโภคผ้าลายดอกโสนให้หลากหลายมากขึ้น ทั้งนี้ยังเป็นการส่งเสริมให้ประชาชน

ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาใช้ผ้าลายดอกโสนได้อีกช่องทางหนึ่ง

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อศึกษาความสะท้อนน้ำของผ้าลายดอกโสน
- 2.2 เพื่อพัฒนากระเป๋าจากผ้าสะท้อนน้ำลายดอกโสน
- 2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อกระเป๋าจากผ้าสะท้อนน้ำลายดอกโสน
- 2.4 เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อกระเป๋าจากผ้าสะท้อนน้ำลายดอกโสน จำแนกตามปัจจัย คือ กลุ่มเพศ กลุ่มอายุ กลุ่มการศึกษา กลุ่มอาชีพ และรายได้

3. ขอบเขตการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยศึกษากรรมวิธีการผลิตผ้าสะท้อนน้ำ และผลิตภัณฑ์กระเป๋า รวมทั้งวิธีการแพ้น้ำผ้าบาติก เพื่อนำมาออกแบบพัฒนา และศึกษาการด้านการเปียกน้ำของผ้า เพื่อตัดเย็บกระเป๋าจากผ้าสะท้อนน้ำลายดอกโสน และประเมินความพึงพอใจ และเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อกระเป๋าจากผ้าสะท้อนน้ำลายดอกโสน โดยจำแนกตามปัจจัย คือ กลุ่มเพศ กลุ่มอายุ กลุ่มการศึกษา กลุ่มอาชีพ และรายได้

3.2 ขอบเขตด้านประชากรกลุ่มตัวอย่าง ผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจงพิจารณาจากความรู้ ประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ต่ำกว่า 3 ปี กลุ่มผู้เลือกแบบกระเป๋าใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ

3.3 ขอบเขตด้านสถานที่

- 1) มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- 2) ห้องปฏิบัติการผ้า สาขาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- 3) สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ ซอยตรีมิตร ถนนพระรามที่ 4 พระโขนง คลองเตย กรุงเทพมหานคร

4. วิธีการวิจัย

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านการออกแบบเครื่องแต่งกาย และออกแบบผลิตภัณฑ์ จำนวน 3 คน

- 2) กลุ่มผู้เลือกแบบกระเป๋า ได้แก่ บุคคลทั่วไปในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จำนวน 50 คน
- 3) กลุ่มผู้ประเมินความพึงพอใจ ได้แก่ บุคคลทั่วไปในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 420 คน

4.2 เครื่องมือวิจัย

- 1) แบบร่างรูปแบบกระเป๋า จำนวน 10 ใบ
- 2) แบบร่างรูปแบบกระเป๋า และลักษณะโครงสร้างกระเป๋า จำนวน 5 ใบ
- 3) ผลิตภัณฑ์ต้นแบบกระเป๋าจากผ้าสะท้อนน้ำลายดอกโสน จำนวน 3 ใบ
- 4) แบบสอบถาม

4.3 ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

- 1) ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถาม และแนวทางในการสร้างข้อคำถามความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์กระเป๋าจากผ้าสะท้อนน้ำลายดอกโสน
- 2) เคลือบสาร FCS ปริมาณ ความเข้มข้นร้อยละ 60 บนผ้าลายดอกโสน โดยแช่ผ้าในสาร 20 นาที แล้วนำมารีดให้แห้งทันที และทดสอบการสะท้อนน้ำ
- 3) ออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรี จำนวน 10 ใบ นำแบบร่างกระเป๋าสอบถามผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อคัดเลือกกระเป๋าให้เหลือ จำนวน 5 ใบ นำแบบร่างกระเป๋าสอบถามบุคคลทั่วไปในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จำนวน 50 คน เพื่อคัดเลือกรูปแบบกระเป๋า จำนวน 3 ใบ และคัดเลือกลักษณะโครงสร้างกระเป๋า จำนวน 1 ลักษณะ บริเวณศูนย์การค้าอยุธยา ซิตี้ปาร์ค ศูนย์การค้าบิ๊กซีอยุธยา สถานีรถไฟอยุธยา วัดพญานางพางค์ และวัดใหญ่ชัยมงคล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- 4) ดำเนินการตัดเย็บกระเป๋าจากผ้าสะท้อนน้ำลายดอกโสน ตามแบบร่างได้กระเป๋าต้นแบบ
- 5) ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยทำการแจกแบบสอบถาม และเก็บแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง
- 6) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มเพศ กลุ่มอายุ กลุ่มระดับการศึกษา กลุ่มอาชีพ และกลุ่มรายได้ โดยหาค่าแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ ข้อมูลจากการประเมินความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์กระเป๋าจากผ้าสะท้อนน้ำลาย

ดอกโสนของกลุ่มตัวอย่างโดยวิเคราะห์หาค่าส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายของระดับ
ค่าเฉลี่ย

5. ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าจากผ้าลาย ดอกโสน

ผู้วิจัยได้ออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าจากแนวคิดที่
ศึกษา จำนวน 10 ใบ (รูปที่ 1)

รูปที่ 1 แบบร่างกระเป๋า จำนวน 10 ใบ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญคัดเลือก

การสอบถามผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อเป็นแนว
ทางการเลือกรูปแบบกระเป๋าในการทำวิจัย สรุปได้ว่า
รูปแบบที่นิยมมากที่สุด 5 แบบ คือ รูปแบบทรงครึ่งกลม
รูปแบบทรงกระบอกฐานกลม รูปแบบทรงสามเหลี่ยม
รูปแบบทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า และรูปแบบฐานสี่เหลี่ยม

ทรงสี่เหลี่ยม นำแบบร่างกระเป๋าสอบถามกลุ่มประชากร
คือ บุคคลทั่วไปในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
จำนวน 50 คน เพื่อคัดเลือกรูปแบบกระเป๋า จำนวน 5 ใบ
ให้เหลือ จำนวน 3 ใบ และคัดเลือกลักษณะโครงสร้าง
กระเป๋า จำนวน 1 ลักษณะ (รูปที่ 2)

รูปที่ 2 แบบร่างกระเป๋าที่กลุ่มประชากรเลือกมากที่สุด จำนวน 3 ใบ

ตารางที่ 1 ผลการคัดเลือกรูปแบบกระเป๋าดูแลผักผลไม้โดยบุคคลทั่วไปในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

รูปทรงกระเป๋าดูแล	จำนวนผู้เลือก (คน)	ร้อยละ
รูปแบบทรงครึ่งกลม	18	36
รูปแบบทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า	15	30
รูปแบบทรงกระบอกฐานกลม	10	20
รูปแบบทรงสามเหลี่ยม	5	10
รูปแบบทรงฐานสี่เหลี่ยมทรงสี่เหลี่ยม	2	4
รวม	50	100

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาการสะท้อนน้ำของผิวผ้าลายดอกโสน

ผู้วิจัยได้นำตัวอย่างผ้าสะท้อนน้ำลายดอกโสนส่งทดสอบคุณสมบัติความสะท้อนน้ำที่สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ [3] ซึ่งผลการทดสอบอยู่ในระดับ ISO5 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบความสะท้อนน้ำ

ตัวอย่างผ้าสะท้อนน้ำลายดอกโสน	ระดับความสะท้อนน้ำ
ชั้นที่ 1	ISO 5
ชั้นที่ 2	ISO 5
ชั้นที่ 3	ISO 4

หมายเหตุ - ระดับ ISO 5 = พื้นผิวด้านที่ถูกน้ำฝน ไม่มีรอยเปียก และไม่มีหยดน้ำเล็กๆ เกาะอยู่
- ระดับ ISO 4 = พื้นผิวด้านที่ถูกน้ำฝน ไม่มีรอยเปียก แต่มีหยดน้ำเล็กๆ เกาะอยู่

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อกระเป๋าดูแลผักผลไม้ลายดอกโสน 3 แบบ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 12-25 ปี การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี อาชีพนักเรียน/นักศึกษา มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท (ตารางที่ 3) ส่วนค่าเฉลี่ย และระดับความพึงพอใจรวมที่มีต่อกระเป๋าดูแลผักผลไม้ลายดอกโสน ด้านการออกแบบรูปทรง ด้านการสะท้อนน้ำ ด้านการตัดเย็บ ด้านการใช้งานในชีวิตประจำวัน และด้านความชอบโดยรวม พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยพบว่า รูปแบบทรงกระบอกฐานกลมมีความพึงพอใจมากที่สุด รองลงมาคือ รูปแบบทรงครึ่งกลม และรูปแบบทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 3 ข้อมูลทั่วไป

	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	133	31.7
	หญิง	287	68.3
อายุ	12-25 ปี	298	71.0
	26-40 ปี	73	17.4
	41-60 ปี	43	10.2
	61 ปีขึ้นไป	6	1.4
การศึกษา	มัธยมศึกษา	24	5.7
	ปริญญาตรี	384	91.4
	อื่นๆ	12	2.9
อาชีพ	นักเรียน/นักศึกษา	263	62.6
	รับราชการ	90	21.4
	พนักงานบริษัท	11	2.6

ตารางที่ 3 ข้อมูลทั่วไป (ต่อ)

	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายได้	ธุรกิจส่วนตัว	33	7.9
	พ่อบ้าน/แม่บ้าน	23	5.4
	ต่ำกว่า 10,000 บาท	281	66.9
	10,001 – 15,000 บาท	30	7.1
	15,001 – 20,000 บาท	90	21.4
	20,001 – 25,000 บาท	11	2.6
	25,001 – 30,000 บาท	8	1.9
ราคาซื้อกระเป๋าดูแลผักผลไม้	ต่ำกว่า 200 บาท	141	33.6
	201-400 บาท	184	43.8
	401-600 บาท	68	16.2
	601-800 บาท	5	1.2
	มากกว่า 801 บาท	22	5.2
รู้จักผ้าสะท้อนน้ำ	รู้จัก	3	0.7
	ไม่รู้จัก	417	99.3

ตารางที่ 3 ข้อมูลทั่วไป (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การตัดสินใจซื้อ		
ซื้อ	392	93.3
ไม่ซื้อ	28	6.7
ราคา		
ต่ำกว่า 200 บาท	141	33.6
201-400 บาท	184	43.8
401-600 บาท	68	16.2
601-800 บาท	5	1.2
มากกว่า 801 บาท	22	5.2
รวม	420	100

ตารางที่ 4 ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อกระเป๋ากจากผ้าสะท้อนน้ำลายดอกโสน

ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความ พึงพอใจ
รูปแบบทรงครึ่งกลม	4.41	0.71	มากที่สุด
รูปแบบทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า	4.41	0.70	มากที่สุด
รูปแบบทรงกระบอกฐานกลม	4.58	0.65	มากที่สุด

6. สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋ากจากผ้าสะท้อนน้ำลายดอกโสน จากผลวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้กล่าวมาข้างต้น ได้ข้อมูลที่เป็นประเด็นสำคัญในการนำผลการศึกษามาดำเนินการ เพื่อนำข้อมูลมาเสนอแนะอื่นๆ ดังต่อไปนี้

จากผลการนำตัวอย่างผ้าสะท้อนน้ำลายดอกโสน ซึ่งเป็นผ้าเส้นใยสังเคราะห์ พอลิเอสเตอร์ และมีการพิมพ์ลวดลาย โดยใช้เทคนิคแบบบาติกลายดอกโสน เมื่อส่งทดสอบคุณสมบัติความสะท้อนน้ำโดยสถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ สรุปได้ว่า ชั้นที่ 1 อยู่ในระดับ ISO 5 หมายความว่า พื้นผิวด้านที่ถูกน้ำพ่น ไม่มีรอยเปียก และไม่มีหยดน้ำเล็กๆ เกาะอยู่ ชั้นที่ 2 อยู่ในระดับ ISO 5 หมายความว่า พื้นผิวด้านที่ถูกน้ำพ่น ไม่มีรอยเปียก และไม่มีหยดน้ำเล็กๆ เกาะอยู่ และชั้นที่ 3 ระดับ ISO 4 หมายความว่า พื้นผิวด้านที่ถูกน้ำพ่น ไม่มีรอยเปียก แต่มีหยดน้ำเล็กๆ เกาะอยู่ สอดคล้องกับคุณสมบัติเชิงเคมีของสาร SFC นี้เมื่อตกแต่งสำเร็จลงบนผ้าแล้วจะมีการ

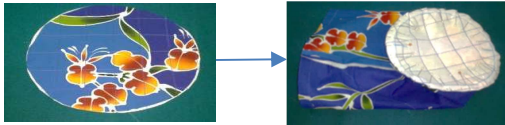
ก่อรูป CF3 กลุ่มบริเวณพื้นผิวเส้นใยด้านนอกสารประกอบ HC ที่เหมือนกันจะลดแรงดึงดูดซึ่งใช้เพื่ออัตราบอกความเป็น Fabrics' Oil Repellency สารประกอบ HC ที่มีแรงดึงดูดผิวต่ำที่สุดยังคงอยู่ด้านบนและไม่แทรกซึม ซึ่งจะให้ประสิทธิภาพการสะท้อนน้ำดี ซึ่งมีคุณสมบัติให้ผ้าสะท้อนน้ำ น้ำจะไม่จับผ้า ทนต่อการเปียกน้ำ ผ้าจะไม่เปียกน้ำง่าย สามารถระบายอากาศได้ดี สวมใส่ไม่ร้อน คงสภาพของผ้าไว้เหมือนเดิม สารสะท้อนน้ำชนิดนี้จะมีประสิทธิภาพดีที่สุดในบรรดาสารสะท้อนน้ำที่ใช้กัน[4] ส่วนการทดสอบผ้าลายดอกโสนที่ผ่านการตกแต่งสะท้อนน้ำแล้วนั้น เมื่อหยดน้ำลงไปแล้วน้ำกลิ้งบนผิวผ้า ซึ่งผู้วิจัยได้นำผ้านี้มาตัดเย็บกระเป๋าเพื่อประโยชน์ใช้สอยในรูปแบบต่างๆ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่รู้จักผ้าสะท้อนน้ำ ซึ่งเมื่อผู้วิจัยได้อธิบายและทดสอบการสะท้อนน้ำของผ้าลายดอกโสนทั้งที่ยังไม่ผ่านกระบวนการตกแต่งสารสะท้อนน้ำ ส่งผลให้ผู้บริโภคทั่วไปได้รู้จักผ้าสะท้อนน้ำลายดอกโสน และสามารถทำการประเมินคุณภาพกระเป๋าตัดเย็บจากผ้าสะท้อนน้ำในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ส่วนใหญ่ยังมีการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ ผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์กับผู้ประกอบการในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีคุณสมบัติทางด้านประโยชน์ใช้สอย และความคงทน

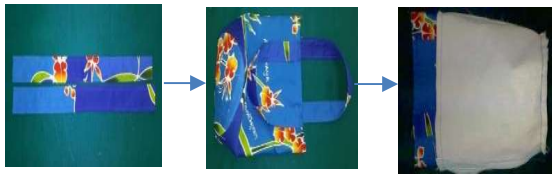
เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามได้พิจารณาผลิตภัณฑ์กระเป๋ากจากผ้าสะท้อนน้ำลายดอกโสนจึงตัดสินใจซื้อมากที่สุด โดยพิจารณาหลักในการเลือกซื้อคือ รูปแบบ ลวดลาย และประโยชน์ใช้สอย โดยผู้ตอบแบบสอบถามเลือกรูปแบบที่พึงพอใจมากที่สุด คือทรงกระบอกฐานกลม รูปแบบทรงครึ่งกลม และรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ตามลำดับ โดยผู้ตอบแบบสอบถามให้ราคากระเป๋าผ้าสะท้อนน้ำลายดอกโสน ในช่วงราคา 201-400 บาท แสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญกับผลิตภัณฑ์ค่อนข้างสูง

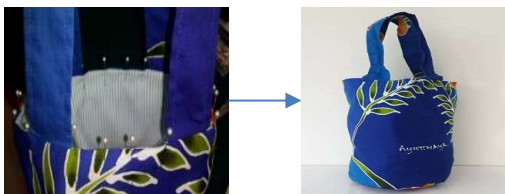
นำผ้าลายดอกโสน ผ้าซับใน และผ้าใยสังเคราะห์วางซ้อนกัน แล้วตัดตามแบบ นำผ้าลายดอกโสนที่ตัดแล้ว 2 ชิ้น กลัดด้วยเข็มหมุด และเผื่อเย็บบริเวณรอบริมผ้า 2 เซนติเมตร ตามแบบตัดที่สร้างไว้

นำผ้าที่ตัดเป็นทรงกลมมาเย็บด้วยจักรเป็นลายตารางห่างกันช่องละ 1 นิ้ว

นำฐานกระเป๋ และตัวกระเป๋เย็บติดเข้าด้วยกัน จากนั้นตัดผ้ากว้าง 4 นิ้ว ยาว 15 นิ้ว แล้วนำไปเย็บด้วยจักร 1 ครั้ง กลับด้านในออกมาด้านนอกแล้วเย็บขอบประมาณ 1 เซนติเมตรทั้ง 2

นำผ้าที่เตรียมไว้เย็บติดกับตัวกระเป๋ เมื่อเย็บเสร็จแล้วจะออกมาเป็นหูกระเป๋ ตัดผ้าซับในตามแบบตัดอีก 1 ชิ้นแล้วเย็บตามวิธีที่กล่าวมาข้างต้นอีก 1 ใบ แล้วสวมทับกระเป๋ผ้าลายดอกโสน

รูปที่ 3 ขั้นตอนการตัดเย็บกระเป๋

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1) สาร FCS สามารถเคลือบบนผ้าลายดอกโสนได้ และมีความสะท้อนน้ำขึ้นที่ 1 อยู่ในระดับ ISO 5 หมายความว่า พื้นผิวด้านที่ถูกน้ำฝน ไม่มีรอยเปียก และไม่มีหยดน้ำเล็กๆ เกาะอยู่ ขึ้นที่ 2 อยู่ในระดับ ISO 5 หมายความว่า พื้นผิวด้านที่ถูกน้ำฝน ไม่มีรอยเปียก และไม่มีหยดน้ำเล็กๆ เกาะอยู่ และขึ้นที่ 3 ระดับ ISO 4 หมายความว่า พื้นผิวด้านที่ถูกน้ำฝน ไม่มีรอยเปียก แต่มีหยดน้ำเล็กๆ เกาะอยู่ จึงสามารถนำผ้าชนิดอื่นๆ มาตกแต่งด้วยสารสะท้อนน้ำได้ อย่างเช่น ผ้าทอลายดอกจอก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผ้าทอมัดหมี่ จังหวัดลพบุรี และผ้าลายรวงข้าว จังหวัดอ่างทอง

2) จากการสำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภค พบว่า ชอบและมีความพึงพอใจในระดับมากต่อผลิตภัณฑ์กระเป๋าผ้าสะท้อนน้ำลายดอกโสน ทำให้ทราบว่าผู้บริโภคส่วนใหญ่นิยมใช้ผลิตภัณฑ์จากผ้าสะท้อนน้ำแต่ต้องมีการพัฒนาในด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์ ที่แตกต่างออกไปจากเดิมซึ่งนอกจากนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการโดยพิจารณาในด้านรูปแบบ ด้านลวดลาย และด้านประโยชน์ใช้สอย

3) จากการสำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภค พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่ให้ราคากระเป๋าผ้าสะท้อนน้ำลายดอกโสน อยู่ในช่วง 201-400 บาท ดังนั้นหากมีการทำผลิตภัณฑ์ในรูปแบบนี้ออกมาจำหน่ายควรมีราคาอยู่ในช่วงนี้จึงจะเหมาะสม[5]

4) จากการสำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภค พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่เลือกแบบทรงกระบอกฐานกลมมากที่สุด จึงควรเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สืบต่อไป

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรออกแบบรูปแบบ และขนาดของกระเป๋าให้หลากหลายมากขึ้น เช่น อาจตัดเย็บเป็นกระเป๋าใส่ธนบัตร กระเป๋าใส่เอกสาร หรือตัดเย็บเป็นกระเป๋าสำหรับเดินทาง และคำนึงถึงด้านประโยชน์ใช้สอยมากขึ้น
- 2) ควรพัฒนาในเรื่องโทนสีของผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายมากขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มบริโภคหลายวัยทั้งวัยรุ่น วัยทำงาน และวัยผู้ใหญ่
- 3) ควรมีการกระจายกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา ไปยังเขตต่างจังหวัด เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่แตกต่าง และสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

4) การศึกษาความคงทนต่อการซัก และความคงทนของสารสะท้อนน้ำ

8. เอกสารอ้างอิง

- [1] กระเป๋า. (ม.ป.ป.). (20 เมษายน 2559). สืบค้นจาก <http://168kkn.blogspot.com>
- [2] Waterproof Vs. Water-Resistant – What’s The Difference?. (2559). (3 ตุลาคม 2559) สืบค้นจาก <http://bestwalkingshoereviews.com>
- [3] สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ. (ม.ป.ป.). (4 ตุลาคม 2559). สืบค้นจาก <http://www.thaitextile.org>
- [4] ความรู้และเทคโนโลยีสิ่งทอ. (ม.ป.ป.). (4 ตุลาคม 2559). สืบค้นจาก <http://www2.mtec.or.th>
- [5] ธงชัย สันติวงษ์. พฤติกรรมการบริโภคทางการตลาด. พิมพ์ครั้งที่ 9. ไทยวัฒนาพานิช, กรุงเทพฯ. 2540

การฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของเมืองเขมราฐธานี

Revival of Cultural Identity of Khemaratthani City

กิตติรัตน์ สืบพันธ์

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Email: petzzaq2@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษามูลเหตุที่ทำให้มีการฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของ เมืองเขมราฐธานี(ปัจจุบันคือ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดอุบลราชธานี) (2) เพื่อศึกษาการดำเนินการรื้อฟื้นและฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองเขมราฐธานี และ (3) เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากการรื้อฟื้นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมดังกล่าว การดำเนินการศึกษาจากเอกสารงานวิจัย หนังสือ ตำรา รวมทั้งภาพถ่ายในอดีตที่บันทึกเหตุการณ์สำคัญในการรื้อฟื้นและฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของเมืองเขมราฐธานี การสำรวจภาคสนาม ในเขตเทศบาลตำบลเขมราฐ สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องหลักที่มีส่วนสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรม การรื้อฟื้นและฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของเมืองเขมราฐธานี ได้แก่ กลุ่มผู้เฒ่าผู้ใหญ่ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการรื้อฟื้นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

ผลการวิจัยพบว่า

1. มูลเหตุที่ทำให้มีการฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองเขมราฐธานีเนื่องมาจากสำนักของชาวอำเภอกันทรวิชัยที่มีความรู้สึกว่าเป็นบ้านเมืองที่เก่าแก่ เมืองหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่น้อยไปกว่าเมืองอุบลราชธานี ยโสธร หรืออำนาจเจริญ ซึ่งในสมัยโบราณเมืองเขมราฐมีฐานะสำคัญเทียบเท่าบ้านเมืองที่กล่าวมาข้างต้น ชาวเขมราฐ จึงพยายามจะนำเสนอให้เห็นอดีตที่สำคัญของเมืองเขมราฐให้คนทั่วไปรับรู้ความเก่าแก่ของเมือง
2. การดำเนินการรื้อฟื้นและฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองเขมราฐธานี ได้มีการดำเนินการสำคัญ 4 ประการคือ การรื้อฟื้นอัตลักษณ์เมืองเขมราฐธานี ผ่านการสร้างหนังสือประวัติศาสตร์เมือง การรื้อฟื้นอัตลักษณ์ผ่านการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชาวอำเภอกันทรวิชัย การรื้อฟื้นอัตลักษณ์ผ่านการซ่อมแซมและปรับปรุงวัดวาอารามและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของเมืองเขมราฐและการรื้อฟื้นวัฒนธรรมผ่านการทำเสื้อที่ระลึกเมืองเขมราฐ
3. ผลที่เกิดขึ้นจากการรื้อฟื้นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองเขมราฐธานี ทำให้ชาวอำเภอกันทรวิชัย มีความภาคภูมิใจในความเป็นชาวเขมราฐที่อยู่ในบ้านเมืองที่เก่าแก่ รวมไปถึงผลกระทบสำคัญไปยังการรับรู้ของคนทั่วไปทำให้ออกมาเยี่ยมชมเมืองเขมราฐซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองเขมราฐ

คำสำคัญ: การฟื้นฟู, อัตลักษณ์, วัฒนธรรม

Abstract

The article aimed to study the root causes leading to the the revival of cultural identity of Khemaratthani city, to explore the procedures in revitalizing the cultural identity, and to examine the results from the restoration in question. The research was conducted by studying relevant documents, research works, books, texts on the history of Khemarat, local groups as well as the past pictures that recorded important events as regards the restoration of the cultural identity. The work also included a field survey in the Khemmart areas and the municipality area, an interview of persons concerned with activities in restoring the cultural identity. The subjects concerned included

the city mayor, a district chief, district culture officers, the local elderly, and those well-versed in the local wisdom.

The research findings were as follows:

1. The main cause that led to the restoration of the cultural identity came from the consciousness of the locals who viewed that Khemarat was one of the old cities in northeastern Thailand. To them, Khemarat was as important as its neighboring cities like Ubon Ratchathani and Yasothon. As a result, they wanted to make people aware of the important role played by the city in the past.

2. Concerning the restoration and revitalization of the cultural identity, the following were undertaken: restoration of the city through the historical book, restoration of the identity through the cultural activities held by the locals, restoration by means of repairmen and improvement of the monasteries, and restoration of the important historical sites and restoration of the cultural identity through the shirt souvenir.

3. The outcomes resulting from the effort to restore the cultural identity were the local residents were proud of themselves to have lived in the old place like the Khemarat city. In addition, more people came to the city as a result of the restoration effort, which contributed to the tourism promotion.

Keywords: Revival, Identity, Culture

วันที่รับบทความ : 03 มกราคม 2563

วันที่แก้ไขบทความ : 19 มีนาคม 2563

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 03 เมษายน 2563

1. บทนำ

เมืองเขมราฐบุรีธานี เป็นชื่อเดิมของอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานีเมืองเขมราฐบุรีธานีเดิม ในหนังสือพงศาวดารหัวเมืองมณฑลอีสาน ในประชุมพงศาวดารเล่ม 3 [1] ได้ให้ข้อมูลว่าเมืองเขมราฐบุรีธานี เป็นเมืองเก่าแก่เทียบเท่ากับเมืองอื่น ๆ ในภาคอีสาน เพราะเป็นหัวเมืองเอก ขึ้นตรงต่อกรุงเทพมหานคร ในสมัยโบราณไม่ได้ขึ้นกับเมืองอุบลราชธานี กล่าวคือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2357 พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยโปรดให้ตั้งเมืองเขมราฐบุรีธานีเป็นหัวเมืองชั้นเอกและทรงโปรดเกล้าฯแต่งตั้งให้อุฮาด (กำ)เป็นพระเทพวงศา เป็นเจ้าเมืองคนแรก เมืองเขมราฐบุรีธานีเป็นหัวเมืองชั้นเอกเรื่อยมาจนกระทั่งในปี พ.ศ.2452 เมื่อมีการออก “พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ รศ.116 เมืองเขมราฐบุรีธานีได้ถูกลดฐานะเป็นอำเภอเขมราฐ ขึ้นกับจังหวัดอุบลราชธานี

ในปัจจุบันมีปรากฏการณ์หลายอย่างที่สะท้อนให้เห็นความพยายามรื้อฟื้นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาว

อำเภอเขมราฐ ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งกลุ่มอักษะเขมราฐ ซึ่งเป็นการรวมของภูมิปัญญาผู้เฒ่าผู้แก่ชาวเขมราฐ เพื่อแสดงบทบาทในฐานะผู้รู้ในท้องถิ่น ความพยายามนำชื่อ “เมืองเขมราฐบุรีธานี” มาใช้เป็นชื่อในการจัดงานทางวัฒนธรรม ที่ท้องถิ่นจัดขึ้น การจัด “ถนนคนเดินเขมราฐบุรีธานี” (Khemaratthani Walking Street) ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจมาก ว่ามีมูลเหตุและปัจจัยอะไรที่ผลักดันให้ชาวเขมราฐ มีความพยายามที่จะรื้อฟื้นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตน การดำเนินการรื้อฟื้นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม รวมทั้งผลที่เกิดขึ้นจากการรื้อฟื้นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษามูลเหตุที่ทำให้มีการฟื้นฟ้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของเมืองเขมราฐบุรีธานี

2.2 ศึกษาการดำเนินการรื้อฟื้นและฟื้นฟ้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองเขมราฐบุรีธานี

2.3 ศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากการรื้อฟื้นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองเขมราชูร์ธานี

3. ขอบเขตการวิจัย

3.1 ขอบเขตพื้นที่

การศึกษาการฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของเมืองเขมราชูร์ธานีมีขอบเขตพื้นที่การวิจัยในเขตเทศบาลตำบลเขมราชูร์ อำเภอเขมราชูร์ จังหวัดอุบลราชธานี

3.2 ขอบเขตเนื้อหา

3.2.1 มูลเหตุที่ทำให้มีการฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของเมืองเขมราชูร์ธานี

3.2.2 การรื้อฟื้นและฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองเขมราชูร์ธานี

3.2.3 ผลการรื้อฟื้นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองเขมราชูร์ธานี

3.3 วิธีดำเนินการวิจัย

3.3.1 ศึกษาจากเอกสาร ข้อมูลจากเอกสารงานวิจัย หนังสือ ตำรา

3.3.2 การสำรวจภาคสนาม

3.3.3 การสัมภาษณ์ผู้วิจัย สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องหลัก เช่น นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเขมราชูร์ วัฒนธรรมอำเภอเขมราชูร์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นอำเภอเขมราชูร์

4. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีดังนี้

4.1 มูลเหตุที่ทำให้มีการฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของเมืองเขมราชูร์ธานี เกิดมาจากสำนักของชาวอำเภอเขมราชูร์ธานี ที่มีความรู้สึกที่เมืองเขมราชูร์เป็นบ้านเมืองที่เก่าแก่เมืองหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่น้อยไปกว่าเมืองอุบล ยโสธร หรืออำนาจเจริญ ซึ่งในสมัยโบราณเมืองเขมราชูร์มีฐานะสำคัญเทียบเท่าบ้านเมืองที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ชาวเขมราชูร์มีความภูมิใจในอดีตของตนเองและมีความต้องการที่จะรื้อฟื้นประวัติศาสตร์และอัตลักษณ์ของเมืองเขมราชูร์ธานีขึ้นมาใหม่

4.2 การดำเนินการรื้อฟื้นและฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองเขมราชูร์ธานี พบว่ามีการดำเนินการรื้อฟื้นและฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองเขมราชูร์ธานี ได้มีการดำเนินการสำคัญ 4 ประการคือ

4.2.1 การรื้อฟื้นอัตลักษณ์เมืองเขมราชูร์ธานี ผ่านการสร้างหนังสือประวัติศาสตร์เมือง กระบวนการในการทำหนังสือได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานทุกภาคส่วนในอำเภอ เขมราชูร์ ขณะที่จุดประสงค์ของการจัดทำหนังสือที่ระลึกเพื่อให้บุคคลทั่วไปได้ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของเมืองเขมราชูร์ วิวัฒนาการของชุมชน มรดกทางวัฒนธรรม อนุชนรุ่นหลังที่ได้เรียนรู้เรื่องราวที่ เคยเกิดขึ้นในอดีตรวมทั้งศิลปวัฒนธรรมต่างๆ มรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น จะได้นำองค์ความรู้ เหล่านั้นเพื่อใช้เป็นแบบอย่างยึดถือปฏิบัติเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

4.2.2 การรื้อฟื้นอัตลักษณ์ผ่านการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชาวอำเภอเขมราชูร์ เช่น การจัดให้มีการแต่งกายพื้นเมืองเลียนแบบอดีต การจัดกิจกรรมทางด้านกิจกรรมศิลปะวัฒนธรรมท้องถิ่น การจัดกิจกรรมถนนคนทางเดินทุกสัปดาห์ซึ่งเน้นนำเสนออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น

4.2.3 การรื้อฟื้นอัตลักษณ์ผ่านการซ่อมแซมและปรับปรุงวัดวาอาราม และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของเมืองเขมราชูร์ เพื่อให้วัดวาอารามอยู่ในสภาพดี สวยงาม นำความภูมิใจมาสู่ชาวเมืองเขมราชูร์ในฐานะเป็นเมืองที่มีรากเหง้าทางวัฒนธรรม

4.2.4 การรื้อฟื้นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมผ่านการทำเสื้อที่ระลึกเมืองเขมราชูร์การออกแบบลายเสื้อที่ระลึกให้สามารถสื่อถึงอัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรมของอำเภอเขมราชูร์ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในอำเภอเขมราชูร์ ซึ่งมีส่วนสำคัญในการประชาสัมพันธ์เมืองเขมราชูร์ ว่าเป็นเมืองน่าอยู่ มีทิวทัศน์ที่สวยงาม ที่มีเอกลักษณ์ทางด้านศิลปวัฒนธรรม

4.3 ผลที่เกิดขึ้นจากการรื้อฟื้นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองเขมราชูร์ธานีพบว่า

4.3.1 อัตลักษณ์การแต่งกายของชาวเมืองเขมราชูร์ ในปัจจุบันชาวอำเภอเขมราชูร์มีรูปแบบการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง การแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ จะเห็นชัดเจนมากในวันสำคัญทางศาสนา การแต่งกายในกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมที่ทางเทศบาลหรืออำเภอจัดขึ้น

4.3.2 ผลที่มีต่อการท่องเที่ยวในท้องถิ่น ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวทั้งในจังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดใกล้เคียง นักท่องเที่ยวในประเทศและต่างประเทศ นิยมมา

ท่องเที่ยวเพื่อชมความงดงามของบ้านเมืองเมืองเขมราฐ การเข้ามาชมธรรมชาติแม่น้ำโขงที่สวยงาม และกิจกรรมถนนคนเดินที่จัดขึ้นในเทศบาลตำบลเขมราฐที่มีจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ และส่งผลดีต่อเศรษฐกิจในท้องถิ่น

5.สรุปและอภิปรายผล

การฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของเมืองเขมราฐบุรีธานี เกิดมาจากสำนึกของชาวอำเภอเขมราฐบุรีธานี ที่มีความรู้สึกว่าเป็นเมืองเขมราฐเป็นบ้านเมืองที่เก่าแก่ทำให้ชาวเขมราฐมีความภูมิใจในอดีตของตนเองและมีความต้องการที่จะฟื้นฟูประวัติศาสตร์และอัตลักษณ์ของเมืองเขมราฐบุรีธานีขึ้นมาใหม่ส่วนการดำเนินการฟื้นฟูและฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองเขมราฐบุรีธานีที่สำคัญคือ การฟื้นฟูอัตลักษณ์ผ่านการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชาวอำเภอเขมราฐ การซ่อมแซมและปรับปรุงวัดวาอาราม และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของเมืองเขมราฐการทำเสื่อที่ระลึกเมืองเขมราฐ ส่งผลให้การฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สำคัญคือ ชาวอำเภอเขมราฐมีรูปแบบการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง และ ผลที่มีต่อการท่องเที่ยวในท้องถิ่น ทำให้มีนักท่องเที่ยวมีจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ และส่งผลดีต่อเศรษฐกิจในท้องถิ่น

อภิปรายผล

5.1 มูลเหตุที่ทำให้มีการฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของเมืองเขมราฐบุรีธานี พบว่ามูลเหตุสำคัญคือชาวเมืองเขมราฐมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเองและต้องการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง ในสภาพสังคมปัจจุบันให้ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เลหล้ำ ตรีเอกานุกูล [2] ได้ทำการศึกษา การฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในสังคมพหุวัฒนธรรมของกลุ่มสตรีชาติพันธุ์ไต-ไท ในอำเภอแม่สาย อำเภอแม่จัน และอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย พบว่า อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไต-ไท ที่ยังปรากฏและดำรงอยู่ได้แก่ ภาษา อาหาร การแต่งกาย ความเชื่อในศาสนา การรักษาโรค ประเพณี ดนตรี การฟ้อนรำ การจักสานและสิ่งประดิษฐ์ ด้านบทบาทของกลุ่มสตรีชาติพันธุ์ไต-ไทในการฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม โดยมีบทบาทที่มีต่อตัวเอง บทบาทต่อครอบครัว บทบาทต่อกลุ่มชาติพันธุ์และบทบาทที่มีต่อชุมชนและสังคม ด้าน

รูปแบบและกระบวนการในการฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม คือ การรักษาแบบดั้งเดิม การปรับปรุงให้เหมาะสมกับยุคสมัย และการประดิษฐ์แบบใหม่ส่วนกระบวนการฟื้นฟูและสืบทอด ต้องตระหนักถึงสิ่งสำคัญคือ การมีผู้สืบทอดเพื่อรับช่วงต่อ และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สู่ภายนอก สิ่งเหล่านี้จะทำให้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์สามารถดำรงอยู่ในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน

5.2 การดำเนินการฟื้นฟูและฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองเขมราฐบุรีธานี พบว่าการดำเนินการฟื้นฟูและฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองเขมราฐบุรีธานี ได้มีการดำเนินการสำคัญคือ การฟื้นฟูอัตลักษณ์เมืองเขมราฐบุรีธานี ผ่านการสร้างหนังสือประวัติศาสตร์เมือง การฟื้นฟูอัตลักษณ์ผ่านการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชาวอำเภอเขมราฐในรูปของการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่หลากหลายการซ่อมแซมและปรับปรุงวัดวาอาราม และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ และ การทำเสื่อที่ระลึกเมืองเขมราฐเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวต่างๆในอำเภอเขมราฐ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล ละครวงศ์ [3] ได้ทำการศึกษากระบวนการจัดการเพื่อรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอบ้านหนองมนตา อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการจัดการเพื่อรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในชุมชนบ้านหนองมนตา ประกอบด้วย ปัจจัยภายในชุมชน มีผู้รู้ และผู้อาวุโสเป็นกลุ่มบุคคลที่สำคัญในการขับเคลื่อนการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน ส่วนปัจจัยภายนอกมีหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมการรักษาและอนุรักษ์วัฒนธรรมวิถีชีวิตแบบปกากะญออย่างต่อเนื่องที่มีลักษณะเดียวกันกับการฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองเขมราฐบุรีธานี

5.3 ผลที่เกิดขึ้นจากการฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองเขมราฐบุรีธานีมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองเขมราฐซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสิริธรรมาภิต [4] ได้ทำการศึกษาแนวทางการฟื้นฟูและพัฒนากระบวนการประเพณีการสวดด้านวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารพบว่าการฟื้นฟูประเพณีการสวดด้านวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารสามารถพัฒนาระบบการจัดการ และยังเป็นส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการวิจัยประกอบด้วยข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

6.1 ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 ควรส่งเสริมให้ชาวเมืองเขมราชูราษฎร์ธานีมีความภาคภูมิใจ และให้ความรู้แก่ชุมชนเพื่อให้เกิดการฟื้นฟูวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง

6.1.2 ควรมีหน่วยงานหรือผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนในการฟื้นฟูวัฒนธรรมของเมืองเขมราชูราษฎร์ธานี

6.1.3 ควรมีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมและฟื้นฟูวัฒนธรรม

6.2 ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรมีการศึกษา การจัดการภูมิปัญญาพื้นบ้านเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

6.2.2 ควรมีการศึกษา บทบาททางสังคมและวัฒนธรรมของเมืองเขมราชูราษฎร์ธานีในการฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับสภาพสังคมพหุวัฒนธรรม

6.2.3 ควรมีการศึกษา การนำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของเมืองเขมราชูราษฎร์ธานีไปพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์ เพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

7. เอกสารอ้างอิง

- [1] หม่อมอมรวงศ์วิจิตร (ม.ว. ปฐม คเนจร) “พงศาวดารหัวเมืองมณฑลอีสาน,” ประชุมพงศาวดารเล่ม 3 (ประชุมพงศาวดารภาค 3 และภาค 4 ตอนต้น). กรุงเทพฯ: 2506.
- [2] เลหุล้า ตริเอกานุกูล, การฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในสังคมพหุวัฒนธรรมของกลุ่มสตรีชาติพันธุ์ไต-ไท ในอำเภอแม่สาย อำเภอแม่จัน และอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย, กรุงเทพฯ: 2560.
- [3] นฤมล ลภะวงศ, “กระบวนการจัดการเพื่อรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ บ้านหนองมณฑา อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่,” วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทย นานาชาติ, ปีที่ 10 ฉบับที่ 2, หน้า 44-55, 2557.
- [4] พระครูสิริธรรมาภิต, “แนวทางการฟื้นฟูและพัฒนากระบวนการประเพณีการสวดด้าน วัดพระมหาธาตุ

วรมหาวิหาร,” วารสารมหาจุฬานาครพรรณ์, ปีที่ 6 ฉบับที่ 2, หน้า 620-641, 2562.

ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะและเทคนิคที่จีทีที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการทำงานกลุ่ม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนเทศบาล 4 (เพาะชำ) Effects of Inquiry-Based Learning and TGT techniques on Achievement of Science Learning and Group Work Ability of Grade 5 Students at Tedsaban 4 (Phaochum) School

เสาวภา นาสกุล มนเทียร ชมดอกไม้ และ ไพศาล หวังพานิช

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

Email : sonyacutie11@gmail.com ; Email : parmontien@gmail.com ; Email : paisan_wha@vu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 ก่อนและหลังที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะและเทคนิคที่จีที (2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 หลังที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะและเทคนิคที่จีทีกับเกณฑ์ร้อยละ 70 และ (3) เพื่อศึกษาความสามารถในการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะและเทคนิคที่จีที กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 จำนวนนักเรียน 33 คน จากประชากรทั้งหมด 3 ห้องเรียนที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนเทศบาล 4 (เพาะชำ) สังกัดสำนักงานการศึกษาเทศบาลนครนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะและเทคนิคที่จีทีที่ได้รับการประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ได้รับการประเมินความยากง่ายระหว่าง 0.40-0.80 และค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.25-0.88 ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.74 โดยใช้สูตร KR.20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) และแบบสังเกตความสามารถในการทำงานกลุ่ม ได้รับการหาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้ t-test พบว่ามีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.16-0.21 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ได้เท่ากับ 0.997 นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วย t-test แบบ Dependent Group และแบบ One-Sample ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 หลังที่ได้รับการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 หลังที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะและเทคนิคที่จีที ค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ผลการศึกษาความสามารถในการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 หลังที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะและเทคนิคที่จีที มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.34 จากคะแนนเต็ม 3 จัดว่านักเรียนมีความสามารถในการทำงานกลุ่มอยู่ในระดับดี

คำสำคัญ: แนวการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ, แนวการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคที่จีที, การเรียนวิทยาศาสตร์

Abstract

The purposes of this research were (1) to compare the scientific learning achievement of Grade 5 (Prathomsuksa 5/1) students before and after the class by applying the inquiry process with TGT technique, (2) to compare the scientific learning achievement of Grade 5 (Prathomsuksa 5/1) students after the class by applying the inquiry process with TGT technique with 70 percent criterion, (3) to study the ability to work in a team of Grade 5 (Prathomsuksa 5/1) students after the class by applying the inquiry process with TGT technique. The samples were 33 of the students from a total of 3 classrooms, who studied in Grade 5 (Prathomsuksa 5/1) of 2018 at Tedsaban 4 (Phaochum), Mueang, Nakhon Ratchasima by using cluster random. The experimental tools used in this research were the inquiry process with TGT technique plan evaluated by the rating scale based on the Likert method with averages of 3.51 and above. The scientific learning achievement test was evaluated with difficulty between 0.40-0.80 and the power rating between 0.25-0.88 obtaining the confidence value of 0.74 by using Kuder-Richardson's KR.20. The observation methods to find out group work ability form were evaluated by using t-test. It was found that the discrimination power was between 0.16-0.21 and the whole confidence value was equal to 0.997. The statistical methods used to analyze the data were percentage, mean, standard deviation and t-test (Dependent Group and One-Sample). The findings revealed that:

1. The scientific learning achievement obtaining from post-test of Grade 5 (Prathomsuksa 5/1) students after the instruction of applying the inquiry process with TGT technique was that the average score was significantly higher than the pre-test at the level of .05.

2. The scientific learning achievement obtaining from post-test of Grade 5 (Prathomsuksa 5/1) students after the instruction of applying the inquiry process with TGT technique was that the average score was higher than 70 percent.

3. The ability to work in a team of Grade 5 (Prathomsuksa 5/1) students after the class by applying the inquiry process with TGT technique was that the average was 2.34 scores, of 3 scores which was at a high level.

Keywords: Inquiry Process, TGT Technique, Scientific Learning Achievement

วันที่รับบทความ : 02 กันยายน 2562

วันที่แก้ไขบทความ : 03 มีนาคม 2563

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 20 มีนาคม 2563

1. บทนำ

ผลของการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในด้านต่าง ๆ เช่น การแพทย์ การเกษตร การอุตสาหกรรม การสื่อสารคมนาคม การศึกษา การเมือง การเศรษฐกิจ ฯลฯ ช่วยสร้างความสะดวกสบายให้กับมนุษย์ทั้งในการดำรงชีวิตประจำวันและในงานอาชีพต่าง ๆ เครื่องมือเครื่องใช้ตลอดจนผลผลิตต่าง ๆ เพื่อใช้อำนวยความสะดวกในชีวิตและการทำงาน ล้วนเป็นผลของความรู้วิทยาศาสตร์ผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์และศาสตร์อื่น ๆ ทำให้มนุษย์ได้พัฒนาวิธีคิดทั้งความคิด

เป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์คิดวิเคราะห์ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลหลากหลายและประจักษ์พยานที่ตรวจสอบได้ [1] เนื่องจากความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์มีความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ทุกโรงเรียนจึงได้มีการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อฝึกให้นักเรียนบูรณาการข้อความรู้ต่าง ๆ เข้าด้วยกันโดยให้นักเรียนรู้จักสังเกต ค้นหา ให้เหตุผลหรือทดลองด้วยตนเอง ซึ่งเรียกว่ากระบวนการวิทยาศาสตร์ นักเรียน

สามารถเรียนรู้กระบวนการวิทยาศาสตร์ได้โดยการใช้ประสบการณ์การคิดและปฏิบัติ [2]

ผลจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ โรงเรียนเทศบาล 4 (เพาะชำ) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่มีประสบการณ์การสอนมากกว่า 10 ปี จำนวน 3 คน ให้ความเห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่มักจะมีปัญหาในการเรียนวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ในทุกหน่วยการเรียนรู้ นักเรียนชอบทำงานเดี่ยวมากกว่าทำงานกลุ่ม โดยมักอ้างว่าการทำงานกลุ่มมีหลายความคิด ตกลงกันไม่ค่อยได้ทำให้นักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีทักษะการทำงานกลุ่มซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญอย่างยิ่งในการทำงานในอนาคต ซึ่งผลการสอบโอเน็ต (O-NET) ของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) ประจำปีการศึกษา 2560 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผู้เข้าสอบวิชาวิทยาศาสตร์ 704,697 คน พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 39.12 ถือว่าค่อนข้างต่ำเนื่องจากได้คะแนนเฉลี่ยไม่ถึงร้อยละ 50

แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ (Inquiry Approach) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ซึ่งเป็นกระบวนการที่นักเรียนจะต้องสืบค้น เสาะหา สำรวจ ตรวจสอบ และ ค้นคว้าด้วยวิธีการต่าง ๆ จนทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ และ เกิดการรับรู้ความรู้นั้นอย่างมีความหมาย จึงจะสามารถสร้างเป็นองค์ความรู้ของนักเรียนเองและเก็บเป็นข้อมูลไว้ในสมองได้อย่างยาวนาน สามารถนำมาใช้ได้เมื่อมีสถานการณ์ใด ๆ มาเผชิญหน้า [3] การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะเกิดขึ้นมาเป็นเวลานานในทางวิทยาศาสตร์ศึกษา การสอนวิทยาศาสตร์มักจะมีมุ่งไปที่การสะสมความรู้ความจริงโดยผ่านการท่องจำเพียงอย่างเดียว แม้ว่าการสืบเสาะหาความรู้จะถูกบรรจุไว้ในหลักสูตรวิทยาศาสตร์ก็ตาม แต่กลับถูกมองว่าเป็นตัวความรู้มากกว่ากระบวนการที่จะให้เข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของโลก [4] ซึ่งการเรียนรู้แบบสืบเสาะเป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนรู้ที่นำมาใช้ได้ผลในวิชาวิทยาศาสตร์ ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในแนวคิดทางวิทยาศาสตร์และมีความรู้ในคำศัพท์ทางวิทยาศาสตร์มากขึ้น มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ ค้นคว้ากับกระบวนการหาความรู้ของนักวิทยาศาสตร์ และการค้นหาวิธีการที่กระตุ้นให้นักเรียนได้ตอบคำถามของตนเอง

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคทีจีที (Teams-Games-Tournament, TGT) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มาจากทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Theory of Cooperative or Collaborative Learning) นักการศึกษาคนสำคัญที่เผยแพร่แนวคิดของการเรียนรู้แบบนี้คือ สลาวิน (Slavin), จอห์นสัน (Johnson, D.) และจอห์นสัน (Johnson, R.) พวกเขา กล่าวว่า ในการจัดการเรียนรู้โดยทั่วไป เรามักจะไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ส่วนใหญ่เรามักจะมุ่งไปที่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน [5] แต่เทคนิคทีจีทีเป็นการจัดการเรียนรู้ที่แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ สมาชิกในกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน และมีความรับผิดชอบร่วมกันทั้งในส่วนตนและส่วนรวม เพื่อให้กลุ่มได้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด [6]

จากข้อมูลดังที่กล่าวมา ทำให้ทราบถึงปัญหาการเรียนวิทยาศาสตร์แบบท่องจำ ไม่เข้าใจวิธีการหาคำตอบด้วยตนเอง นอกจากนี้การเรียนรู้ที่ถูกปลูกฝังแบบคิดคนเดียว ทำคนเดียว ทำให้ผู้เรียนไม่ชอบการทำงานกลุ่ม ผู้วิจัยจึงนำการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะและเทคนิคทีจีที มาพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนเทศบาล 4 (เพาะชำ) ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 สังกัดสำนักงานการศึกษาเทศบาลนคร เพื่อพัฒนาให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ที่ดีขึ้น นักเรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันคิดค้นแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สมาชิกกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกและไว้วางใจกัน เกิดความสนุกสนานทางสติปัญญาและมีความสุขในการเรียนรู้ อีกทั้งยังสามารถนำมาใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ครูได้ปรับการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะและเทคนิคทีจีที

2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังที่ได้รับการ

จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะและเทคนิคที่จีทีกับเกณฑ์ร้อยละ 70

2.3 เพื่อศึกษาความสามารถในการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะและเทคนิคที่จีที

3. สมมติฐานของการวิจัย

3.1 คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะและเทคนิคที่จีทีสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สูงกว่าก่อนเรียน

3.2 คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะและเทคนิคที่จีทีสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 4 (เพาะชำ) ขอเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 1 ห้องเรียน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมิถุนายนถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2561 มีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 ทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เมื่อทดสอบเรียบร้อยแล้วทำการตรวจบันทึกผลคะแนนไว้

4.2 ดำเนินการทดลอง โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะและเทคนิคที่จีทีเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทั้งหมด 4 แผน ซึ่งใช้เวลาในการทดลอง 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 1 ชั่วโมง (ไม่รวมเวลาในการทดสอบก่อนและหลังที่ได้รับการจัดการเรียนรู้) รวมทั้งสิ้น 8 ชั่วโมง และใช้แบบสังเกตความสามารถในการทำงานกลุ่มของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ทุกชั่วโมง

4.3 ทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบชุดเดิมที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เมื่อทดสอบเรียบร้อยแล้ว นำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.4.1 วิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะและเทคนิคที่จีทีแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และแบบสังเกตความสามารถในการทำงานกลุ่ม ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

4.4.2 นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังที่ได้รับการจัดการเรียนรู้มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

4.4.3 นำคะแนนที่ได้จากการสังเกตความสามารถในการทำงานกลุ่มมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยประยุกต์มาจากเกณฑ์ของวิเชียร เกตุสิงห์ [7] เป็น 3 ระดับ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 2.34 - 3.00 หมายถึง มีความสามารถในการทำงานกลุ่มอยู่ในระดับดี

คะแนนเฉลี่ย 1.67 - 2.33 หมายถึง มีความสามารถในการทำงานกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.66 หมายถึง มีความสามารถในการทำงานกลุ่มอยู่ในระดับควรแก้ไข

4.4.4 นำคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังการทดลองมาทดสอบความแตกต่างด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้ t-test แบบ Dependent Group

4.4.5 นำคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังการทดลองมาทดสอบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้ t-test แบบ One-Sample

5. ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะและเทคนิคที่จีที

N	ก่อนการจัดการเรียนรู้			หลังการจัดการเรียนรู้			df	t	p
	$\bar{X}$	S	p	$\bar{X}$	S	p			
33	18.67	5.35	46.67	32.06	4.83	80.15	32	22.33	.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < .05$)

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะและเทคนิคที่จีทีกับเกณฑ์ร้อยละ 70

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	คะแนนร้อยละ 70	$\bar{X}$	S	t	p
หลังการจัดการเรียนรู้	33	40	28	32.06	4.83	4.83	.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < .05$)

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะและเทคนิคที่จีที ค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 การศึกษาความสามารถในการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะและเทคนิคที่จีที

ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S	t	ระดับความสามารถในการทำงานกลุ่ม
1	วางแผนในการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน	2.12	0.74	16.47	ปานกลาง
2	มีความกระตือรือร้นในการทำงาน	2.36	0.65	20.80	ดี
3	แสดงความคิดเห็นเพื่อส่วนรวม	1.91	0.77	14.34	ปานกลาง
4	ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น	2.88	0.42	39.84	ดี
5	ผลงานที่ปรากฏชัดเจน	2.42	0.75	18.54	ดี
	เฉลี่ย	2.34	0.66	22.00	ดี

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการศึกษาความสามารถในการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะและเทคนิคที่จีที มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34 หมายถึง ความสามารถในการทำงานกลุ่มอยู่ในระดับดี

เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่ได้คะแนนสูงที่สุด ได้แก่ ด้านยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.88 รองลงมา ได้แก่ ด้านผลงานที่ปรากฏชัดเจน และด้านมีความกระตือรือร้นในการทำงาน ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.42 และ 2.36 ตามลำดับ ด้านที่ได้

คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านแสดงความคิดเห็นเพื่อส่วนรวม ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.91

6. อภิปรายผล

ผลจากการวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะและเทคนิคที่จีทีเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประเด็นที่ผู้วิจัยจะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

6.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เกิดจากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะและเทคนิคที่จีที โดยแบ่งการจัดการเรียนรู้ออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ขั้นสร้างความสนใจเป็นกลุ่ม ด้วยการนำเข้าสู่บทเรียนโดยนำเรื่องที่สนใจ อาจมาจากเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ในเวลานั้น หรือเชื่อมโยงกับความรู้เดิมที่เรียนมาแล้ว เพื่อเป็นแนวทางที่ใช้ในการสำรวจตรวจสอบอย่างหลากหลาย (2) ขั้นสำรวจและค้นหาเป็นกลุ่มเพื่อให้นักเรียนทำความเข้าใจในคำถามที่สนใจ มีการกำหนดแนวทางในการสำรวจตรวจสอบ ตั้งสมมติฐาน กำหนดทางเลือกที่เป็นไปได้ ลงมือปฏิบัติเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อเสนอแนะหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ นักเรียนได้ใช้วิธีการตรวจสอบหลายวิธี เช่น ทำการทดลอง ทำกิจกรรมภาคสนาม การศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ (3) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุปเป็นกลุ่ม เมื่อนักเรียนได้ข้อมูลเพียงพอ ก็นำข้อมูลที่ได้อธิบายวิเคราะห์ แปรผล สรุปผล นำเสนอผลที่ได้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น บรรยายสรุป สร้างแบบจำลองหรือรูปวาด (4) ขั้นขยายความรู้เป็นกลุ่ม โดยนักเรียนได้นำความรู้ที่สร้างขึ้นไปเชื่อมโยงกับความรู้เดิมแนวคิดที่ได้จะช่วยเชื่อมโยงกับเรื่องต่าง ๆ ทำให้เกิดความรู้กว้างขึ้น และ (5) ขั้นประเมินเป็นกลุ่ม ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดให้นักเรียนแต่ละกลุ่มได้มีการแข่งขันกัน มีการส่งเสริมให้เกิดการยอมรับความสำเร็จของทีม และผู้วิจัยก็ได้ดำเนินการทดสอบนักเรียนซึ่งผลการทดสอบก็ปรากฏว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์สูงขึ้นอย่างชัดเจน นอกจากนี้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นก็ยังได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพและความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ผ่านการทดลองใช้กับนักเรียนเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเวลาในการจัดการเรียนรู้ หลังจากแก้ไขข้อบกพร่องให้ดีขึ้น

แล้วจึงนำไปทดลองจัดการเรียนรู้กับกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ วาชีนี บุญญพวงศ์ [8] การวิจัย เรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องพืชและสัตว์ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 จากการเรียนรู้แบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง พืชและสัตว์ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

6.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังที่ได้รับการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะและเทคนิคที่จีทีร่วมกันเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนได้มีโอกาสสืบค้น เสาะหา สำรวจ ตรวจสอบ และค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองด้วยวิธีการต่าง ๆ จนทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ และเกิดการรับรู้ความรู้นั้นอย่างมีความหมาย นักเรียนได้เล่นอย่างสนุกสนานควบคู่ไปด้วยได้ทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันคิดค้น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น สมาชิกกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกและไว้วางใจกัน เกิดความงอกงามทางสติปัญญาและมีความสุขในการเรียนรู้ ดังที่สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) [3] ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ เป็นกระบวนการที่นักเรียนจะต้องสืบค้น เสาะหา สำรวจตรวจสอบ และ ค้นคว้าด้วยวิธีการต่าง ๆ จนทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ และเกิดการรับรู้ความรู้นั้นอย่างมีความหมาย จึงจะสามารถสร้างเป็นองค์ความรู้ของนักเรียนเองและเก็บเป็นข้อมูลไว้ในสมองได้อย่างยาวนาน ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ รัชชกัญญ์ วิรัตน์ชัยวรรณ [9] การวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้อยู่โดยใช้เทคนิคการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ จิตวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิคการสืบเสาะหาความรู้(5E) มีคะแนนเฉลี่ยทักษะกระบวนการ

ทางวิทยาศาสตร์ คະแนนเฉลี่ยจิตวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 และยังสอดคล้องกับ เสวียน ประวรรณธา [10] การวิจัย เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง การดำรงชีวิตของพืช กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.3 ผลการศึกษาความสามารถในการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะและเทคนิคที่จีที มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.34 หมายถึง ความสามารถในการทำงานกลุ่มอยู่ในระดับดี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาล 4 (เพาะชำ) จากคะแนนสอบวิชาวิทยาศาสตร์ของภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 แล้วแบ่งเป็น กลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน คละกันทุกกลุ่ม ในแต่ละกลุ่มจะมีทั้งเพศชายและเพศหญิงคละกันด้วย และกลุ่มก็มีขนาดพอเหมาะคือ กลุ่มที่มีสมาชิก 4-5 คน จากกลุ่มทดลองที่มีจำนวนนักเรียน 33 คน การเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือในลักษณะนี้ช่วยให้ นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข โดยนักเรียนทุกคนในกลุ่มมีความสบายใจในการพูดคุยซักถามกัน การให้ความรู้แก่กัน นักเรียนเก่งก็เกิดความภาคภูมิใจในการให้ความรู้แก่นักเรียนปานกลางและนักเรียนอ่อน นักเรียนปานกลางก็เรียนรู้วิธีเรียนจากนักเรียนเก่ง และทั้งนักเรียนเก่งและนักเรียนปานกลางก็ช่วยนักเรียนอ่อน ซึ่งการเรียนรู้แบบนี้ได้ช่วยให้นักเรียนปานกลางและนักเรียนอ่อนได้คะแนนสูงขึ้นและมีความสุขในการเรียนรู้มากขึ้น ส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการทำงานกลุ่มในระดับดี ดังที่ ทิศนา แคมมณี [5] กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ ช่วยให้นักเรียนมีความพยายามที่จะเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายเป็นผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีผลงานมากขึ้น การเรียนรู้มีความคงทนมากขึ้น มีแรงจูงใจภายในและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีการใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพใช้เหตุผลดีขึ้น คิดอย่างมีวิจารณ์ญาณมากขึ้น รวมทั้งมีความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนดีขึ้น ผลการวิจัยนี้

สอดคล้องกับ วรณฉวี ธิโสภา [11] การวิจัยเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ชั้น เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ชั้น เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่ หลังจากจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนมีการพัฒนาตนเอง รู้จักแบ่งหน้าที่กันทำงาน มีความรับผิดชอบ ให้ความร่วมมือ มีความสามัคคีจนทำให้กิจกรรมการเรียนรู้แต่ละกลุ่มดำเนินไปด้วยดีมีความกระตือรือร้นในการทำงานกลุ่ม ช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตาม แม้นักเรียนจะมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการทำงานกลุ่มในระดับดี แต่เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้านก็ปรากฏว่า ด้านที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านแสดงความคิดเห็นเพื่อส่วนรวม ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.91 ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีการแสดงความคิดเห็นค่อนข้างน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อายุประมาณ 10 – 11 ปี อาจจะยังค่อนข้างยังเป็นเด็กเล็ก และยังได้รับการฝึกให้แสดงความคิดเห็นค่อนข้างน้อย ส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการทำงานกลุ่มด้านการแสดงความคิดเห็นค่อนข้างน้อย

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ มีดังนี้

7.1.1 การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะและเทคนิคที่จีทีในการวิจัยครั้งนี้ มีทั้งหมด 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นสร้างความสนใจเป็นกลุ่ม ขั้นสำรวจและค้นหาเป็นกลุ่มเพื่อทำความเข้าใจในคำถามที่สนใจ ขั้นอธิบายและลงข้อสรุปเป็นกลุ่ม ขั้นขยายความรู้เป็นกลุ่ม และขั้นประเมินเป็นกลุ่ม ในแต่ละขั้นต้องใช้เวลาในการสอนตามความเหมาะสมกับศักยภาพของนักเรียน เพราะฉะนั้น ครูต้องเลือกให้เหมาะสมกับบริบทของนักเรียนและยืดหยุ่นกิจกรรมตามความเหมาะสม ครูต้องวางแผนและกำหนดเวลาแต่ละกิจกรรมให้ชัดเจน หากไม่เคร่งครัดในเรื่องเวลา อาจจะทำให้จัดกิจกรรมไม่ทันตามเวลาที่กำหนดไว้

7.1.2 การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะและเทคนิคที่จีทีมุ่งเน้นการทำงานร่วมกัน ครูควรมีวิธีการแก้ไขปัญหานักเรียนที่ไม่มีบทบาทในกลุ่ม โดยการแบ่งหน้าที่ให้

ชัดเจน หรือติดตามนักเรียนอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้เพื่อให้
นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยกัน แสดงให้เห็นถึง
ความร่วมมือในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

7.1.3 ผลการวิจัยพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่
5 มีการแสดงความคิดเห็นค่อนข้างน้อยครูจึงควรพัฒนา
นักเรียนทางด้านการแสดงความคิดเห็นให้มากยิ่งขึ้น โดย
ครูอาจต้องกระตุ้นความสนใจนักเรียน โดยเลือกเนื้อหา
ตามความสนใจของนักเรียน ควรเลือกเรื่องที่ไม่ยาก พบ
ในชีวิตประจำวัน สิ่งสัมผัสได้ใกล้ตัว ให้นักเรียนรู้
จุดมุ่งหมายและมีแรงจูงใจในการเรียน ทำให้นักเรียนเกิด
การกระตุ้นท้าทายอยากหาคำตอบด้วยตนเอง และกล้า
แสดงความคิดเห็นมากขึ้น

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบ
สืบเสาะและเทคนิคที่จีที ในกลุ่มสาระการเรียนรู้
วิทยาศาสตร์โดยใช้เนื้อหาที่แตกต่างออกไปในระดับชั้น
อื่น ๆ

7.2.2 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้
แบบสืบเสาะกับเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคอื่น ๆ
นอกเหนือจากเทคนิคที่จีที เช่น เทคนิค STAD หรือ
เทคนิคอื่น ๆ

8. เอกสารอ้างอิง

- [1] นันทนา หอมหวาน และคณะ, “ความสามารถทางพหุ
ปัญญาด้านตรรกะคณิตศาสตร์และด้านมิติสัมพันธ์
ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ทาง
วิทยาศาสตร์ ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์,”
วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์,
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 :
หน้า 35-46, 2559.
- [2] กุลยา ตันติผลาชีวะ, การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
สำหรับเด็กปฐมวัย, กรุงเทพฯ : เอดิสันเพรส โปรดักส์,
2547.
- [3] สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
(สสวท.), การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มวิทยาศาสตร์
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กรุงเทพฯ : สถาบัน
ส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2546.
- [4] นิสิตปริญญาเอก, “การพัฒนาความสามารถในการ
จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์

ของครูระดับประถมศึกษา, กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2556.

- [5] ทิศนา แชนมณี, ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการ
จัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ, พิมพ์ครั้งที่
14, กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.
- [6] ไสว พักขาว, หลักการสอนสำหรับการเป็นครูมืออาชีพ,
กรุงเทพฯ : เอมพันธ์, 2544.
- [7] วิเชียร เกตุสิงห์, “ค่าเฉลี่ยและการแปลความหมาย,”
วารสารวิจัยทางการศึกษา, ปีที่ 18 ฉบับที่ 3 หน้า
8-11, 2538.
- [8] วาชีนี บุญญาพงศ์, “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียน เรื่อง พีชและสตรัท ทักษะกระบวนการทาง
วิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียน
ประถมศึกษาปีที่ 5 จากการเรียนรู้แบบวัฏจักรการ
สืบเสาะหาความรู้,” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน,
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 2552.
- [9] ณิชชาภิญญ์ วิรัตน์ชัยวรรณ, “ผลการจัดกิจกรรมการ
เรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เพื่อ
พัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ จิต
วิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6,”
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตร
และการสอน, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2555.
- [10] เสวียน ประวรรณณา, “การพัฒนากิจกรรมการ
เรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง การ
ดำรงชีวิตของพืช กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4,” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน,
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2553.
- [11] วรรณฉวี ธิโสภ, “ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้นตอนเรื่องแรง
และการเคลื่อนที่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5,”
การศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม, 2553.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น:กรณีศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา The Participation of People in Local Development Planning: A Case Study of Local Administrative Organizations in Bangban District, Phranakorn Si Ayutthaya Province

อัครวินท์ ศาสนพิทักษ์

สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Email : akarawins@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และ (2) เพื่อศึกษาการจัดการเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมให้กับประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยอาศัยวิธีวิทยาแบบประสาณวิธี โดยเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 395 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากพนักงานวิเคราะห์นโยบายและแผนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง การได้รับข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับปานกลาง และการเป็นพลเมืองที่ดีอยู่ในระดับมาก ทั้ง 3 ปัจจัยมีผลต่อความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ที่ระดับนัยยะสัมพันธ์ทางสถิติที่ .01 วิธีการที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นใช้เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น คือ (1) การปรับเปลี่ยนวันเวลาการจัดประชุมประชาคมหมู่บ้านให้เป็นการประชุมนอกเวลาราชการ (2) สนับสนุนให้สิ่งที่ประชาชนเสนอเกิดผลที่เป็นรูปธรรม (3) ประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนรับทราบข้อมูลการประชุม (4) จัดบริการสาธารณะพร้อมกับการประชุม (5) ชี้แจงผลงานของท้องถิ่นก่อนการประชุม (6) จัดประชุมประชาคมแบบรวมหมู่ และ (7) การใช้แบบสอบถาม

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, แผนพัฒนาท้องถิ่น, องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น, อำเภอบางบาล, จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Abstract

The purposes of this study were: (1) to study factors affecting people participation in local development planning and (2) to study the people participation management in local development planning of Local Administrative Organizations (LAOs) in Bangban district, Phanakorn Si Ayutthaya Province. The researcher used a mixed-method research design and employed a questionnaire to collect data from 395 samples. The samples were selected by Stratified Random Sampling Technique (SRS). An in-depth interview was used to collect qualitative data from the policy and planning officers in LAOs. The results of the study showed that there were 3 factors affecting people participation in local development planning. They were the understanding in local development planning which was in a moderate level, information perception of the people in the moderate level, and being the good citizen which was in the high level. The 3 factors caused the people

participation in local development planning with the significant difference .01 The qualitative data highlighted the people participation in local development planning approaches which included: (1) rearranging the meeting time after the office hours, (2) supporting the people suggestion with authenticity, (3) conducting people public relation, (4) arranging the public service with a meeting, (5) presenting local effective outcome ahead of the meeting, (6) organizing the collaborative village meeting, and (7) using the questionnaires.

Keywords: Participation, Local Development Planning, Local Administrative Organizations, Bangban District, Phranakorn Si Ayutthaya Province

วันที่รับบทความ : 26 กุมภาพันธ์ 2562

วันที่แก้ไขบทความ : 26 พฤษภาคม 2562

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 12 มิถุนายน 2562

1. บทนำ

ภาครัฐเริ่มมีนโยบายในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่การประกาศใช้รัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 เนื่องจากสาระสำคัญในรัฐธรรมนูญมีการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกระดับทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น [1] โดยในรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 ได้กล่าวถึงคำว่าความร่วมมือจำนวน 13 ครั้ง รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2550 กล่าวถึงจำนวน 34 ครั้ง [2] และในรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2560 [3] ได้กล่าวถึงคำว่าความร่วมมือไว้ถึง 22 ครั้ง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในเชิงนโยบายนั้นภาครัฐได้ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมาโดยตลอด ยิ่งไปกว่านั้นพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 [4] ได้รับการบัญญัติขึ้นในลำดับต่อมา โดยกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอน การถ่ายโอนภารกิจ งบประมาณและอัตรากำลังกลางและส่วนภูมิภาคให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริงและส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการบริหารจัดการภายในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น กล่าวคือจากพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำเป็นต้องกำหนดกรอบแนวทางในการบริหารและการพัฒนาขององค์กร กำหนดยุทธศาสตร์ ตลอดจนแนวทางการพัฒนาอย่างเป็นระบบให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น อีกทั้งต้องมีความครอบคลุมภารกิจด้านการพัฒนาในทุกๆ ด้านอย่างปราศจากความซ้ำซ้อนทางภารกิจและส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง โดยระบุสาระสำคัญไว้ในมาตรา 16-18 ว่า

“อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะนั้นมีขอบเขตภารกิจที่กว้างขวางมากขึ้น” ซึ่งต่อมากระทรวงมหาดไทยได้ออกระเบียบการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 [5] โดยกำหนดให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่นและจัดทำแผนพัฒนาของตนเอง เพื่อสร้างกรอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนาให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการจัดทำแผนต้องมาจากการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการรวบรวมปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 นั้นได้มีเจตนารมณ์ให้เกิดการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น โดยระบุไว้ในหมวด 4 ว่าด้วยเรื่องหน้าที่ของปวงชนชาวไทย หมวด 5 ว่าด้วยนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ และหมวด 14 ว่าด้วยการปกครองท้องถิ่นไทย อีกทั้งยังกำหนดให้มีความสำคัญกับการปกครองตนเองของชุมชนซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยพิจารณาจากมาตรา 78 ซึ่งกล่าวว่า “รัฐจะต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง รวมไปถึงการพัฒนาาระบบสาธารณสุขปโภค สาธารณูปการ ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและระบบสารสนเทศในท้องถิ่นอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ” โดยอาศัยแผนพัฒนาท้องถิ่นที่ได้กำหนดไว้ตามรัฐธรรมนูญ โดยให้จัดทำขึ้นในแต่ละท้องถิ่นเป็นแผนแม่บทในการดำเนินการให้สอดคล้องกับบริบทในแต่ละพื้นที่ โดยระบุไว้ในมาตรา 284 ความว่า “รัฐจะต้องจัดทำกฎหมายว่าด้วยการกำหนดแผนและขั้นตอนในการ

กระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น” ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการต่าง ๆ ตามที่รัฐธรรมนูญไว้ในมาตรา 87 ในวรรค 1 และวรรค 2 ความว่า “รัฐจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม รวมไปถึงการจัดทำบริการสาธารณะ” รวมทั้งต้องกำหนดวิธีการที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับกระบวนการดังกล่าว [6]

จากงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่างานของลัดดาวรรณ นนปดี และวัลลภ รัฐฉัตรานนท์ [7] ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลวัดละมุด จังหวัดนครปฐม ซึ่งพบว่าการรับรู้ข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมถึงอัศวิน ศาสสนพิทักษ์ และวิมลรัตน์ ยิ้มละมัย [8] ซึ่งได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลวิเศษไชยชาญ อำเภวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง พบว่าระดับการศึกษามีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องดำเนินการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อบริหารจัดการทรัพยากรให้กับประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบภายใต้สภาพแวดล้อมและบริบทของท้องถิ่น ดังนั้น การวางแผนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินกิจกรรมในท้องถิ่น ในขณะเดียวกันท้องถิ่นต้องสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหาของประชาชนในท้องถิ่นให้มากที่สุด ภายใต้สภาพบริบทข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยให้ความสนใจศึกษาในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยเลือกพื้นที่ในอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเพื่อดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

อำเภอบางบาล เป็นหนึ่งใน 16 อำเภอของจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีชื่อเดิมว่า “อำเภอสนาใน” โดยในปี พ.ศ. 2453 มีการย้ายที่ทำการอำเภอจากอำเภอสนาใน ไปอยู่ในตำบลบางบาลและเปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอบางบาล ในปี พ.ศ. 2460 [9] ปัจจุบันประกอบด้วยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 6 แห่งคือ (1) เทศบาลตำบลบางบาล (2) เทศบาลตำบลมหาพราหมณ์ (3) องค์การ

บริหารส่วนตำบลกบเจา (4) องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำเต้า (5) องค์การบริหารส่วนตำบลพระขาว และ (6) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านคั่ง โดยการวิจัยในครั้งนี้จะนำไปสู่การวิเคราะห์ถึงข้อเสนอในการจัดทำแผนพัฒนาในระดับท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ในพื้นที่อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.2 เพื่อศึกษาการจัดการเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมให้กับประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

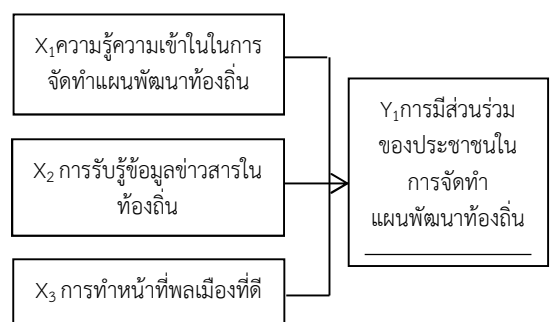
3. วิธีการดำเนินการวิจัย

3.1 ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบประสานวิธี (Mix Method) โดยอาศัยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามประกอบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

3.2 กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีกรอบแนวคิดการวิจัยตามรูปที่ 1

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

3.3 ขอบเขตการวิจัย

ตารางที่ 1 สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง

อปท.	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง
เทศบาลตำบลบางบาล	10,700	123
เทศบาลตำบลมหาพรหมณ์	8,500	98
อบต. กบเจา	2,620	30
อบต. น้ำเต้า	6,020	69
อบต. พระขาว	3,771	45
อบต. บ้านคลั่ง	2,132	30
รวม	34,469	395

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตการวิจัยคือประชาชนในอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งมีประชากรทั้งหมด 34,579 คน โดยคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตร Taro Yamane [10] กำหนดให้มีค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 395 ตัวอย่าง ทั้งนี้ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling: SRS) เพื่อให้ได้สัดส่วนของประชากรตามสัดส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง จึงทำให้ได้สัดส่วนของประชากรในแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปตามตารางที่ 1

3.4 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่จะศึกษาจำนวน 35 คน โดยการนำไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นเป็นรายข้อ (Item Analysis) หาความเชื่อมั่นรวมโดยใช้วิธีของครอนแบค (Cronbach's Alpha) [11] เพื่อให้เกิดความชัดเจนของข้อคำถาม โดยใช้เกณฑ์ยอมรับที่ค่ามากกว่า 0.70 เพื่อแสดงว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นเพียงพอ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ ในการคำนวณหาความเชื่อมั่น ทั้งนี้หลังทำการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่จะทำการศึกษา พบว่าแบบสอบถามนี้มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .98 ซึ่งทำให้แบบสอบถามสามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจรายการ และวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.5.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันโดยจะทำการทดสอบที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

3.6 การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยในครั้งนี้ให้การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาถึงวิธีการจัดการเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในองค์การปกครองท้องถิ่น โดยอาศัยเครื่องมือวิจัยคือการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยหาผู้ให้ข้อมูลหลัก (Focal person) คือพนักงานวิเคราะห์นโยบายและแผนผู้ทำงานด้านนโยบายและแผน หรือผู้ที่จัดการการประชุมประชาคมหมู่บ้าน จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ละ 1 คน รวม 6 คน เพื่อให้ทราบวิธีการหรือแนวทางปฏิบัติ ในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

4. ผลการวิจัย

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 395 คนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 60 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 40 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.10 รองลงมามีช่วงอายุระหว่าง 20-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.50 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสคิดเป็นร้อยละ 54.40 ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 21.80 รองลงมาอนุปริญญาคิดเป็นร้อยละ 20.50 สำหรับการประกอบอาชีพส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 31.60 รองลงมาเป็นพนักงานของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 15.70 กลุ่มตัวอย่าง มีรายได้ระหว่าง 5,001-10,000 บาท/เดือนคิดเป็นร้อยละ 33.20 รองลงมา มีรายได้ระหว่าง 10,001-15,000 บาท/เดือน คิดเป็นร้อยละ 26.10 นอกจากนี้ พบว่าระยะเวลาที่อาศัยอยู่ใน

พื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ระหว่าง 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.70 รองลงมามีระยะเวลา 11-20 ปี

4.2 ปัจจัยของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

จากตารางที่ 2 ความรู้ความเข้าใจของประชาชนในอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.80, S.D. = 1.05$) ส่วนด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.31, S.D. = 1.11$) และด้านการเป็นพลเมืองที่ดีอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.00, S.D. = 1.05$) โดยภาพรวมปัจจัยที่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.37, S.D. = 1.30$)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยที่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ปัจจัยที่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	2.80	1.05	ปานกลาง
ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน	3.31	1.11	ปานกลาง
ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี	4.00	1.73	มาก
รวม	3.37	1.30	ปานกลาง

4.3 การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ตารางที่ 3 ระดับของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
1. ท่านได้เข้าร่วมในการประชุมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	2.70	1.22	บางครั้ง
2. ท่านได้เข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอปัญหาความต้องการของท้องถิ่น	2.66	1.21	บางครั้ง
3. ท่านได้เข้าร่วมประชุมเมื่อโครงการมีผลกระทบต่อประชาชน	2.65	1.20	บางครั้ง

ตารางที่ 3 ระดับของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น (ต่อ)

ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
4. ท่านได้ร่วมกำหนดประเด็นหลักการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญา	2.55	1.17	นานๆ ครั้ง
5. ปัญหาของท่านนั้น ท่านได้มีส่วนร่วมในการเสนอแผนพัฒนาท้องถิ่น	2.61	1.21	บางครั้ง
รวม	2.63	1.20	บางครั้ง

จากตารางที่ 3 พบว่าประชาชนในพื้นที่อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาเพียงบางครั้งเท่านั้น ($\bar{x} = 2.63, S.D. = 1.20$) ซึ่งหากพิจารณาข้อมูลเป็นรายข้อนั้นจะทราบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในกระบวนการประชุมเพื่อจัดทำแผนและเสนอความต้องการของท้องถิ่นเพียงบางครั้ง ($\bar{x} = 2.70, S.D. = 1.22$) ประชาชนได้เข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอปัญหาความต้องการของท้องถิ่นเพียงบางครั้ง ($\bar{x} = 2.66, S.D. = 1.21$) ประชาชนได้เข้าร่วมประชุมเมื่อโครงการมีผลกระทบต่อประชาชนเพียงบางครั้ง ($\bar{x} = 2.65, S.D. = 1.22$) ประชาชนได้ร่วมกำหนดประเด็นหลักการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญาในนาน ๆ ครั้ง ($\bar{x} = 2.55, S.D. = 1.17$) และปัญหาของประชาชน ๆ ได้มีส่วนร่วมในการเสนอแผนพัฒนาท้องถิ่นเพียงบางครั้ง ($\bar{x} = 2.61, S.D. = 1.21$) โดยภาพรวมแล้วการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับบางครั้งเท่านั้น ($\bar{x} = 2.63, S.D. = 1.20$)

4.4 การจัดการเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมให้กับประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์บุคลากรท้องถิ่นพบว่าประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นค่อนข้างน้อยซึ่งเป็นปัญหาเดียวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อื่น ๆ ประสบเช่นเดียวกัน โดยสาเหตุของปัญหาเหล่านี้มาจากการดำเนินการจัดประชุมประชาคมหมู่บ้านจัดขึ้นในวันและเวลาราชการ ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตการประกอบอาชีพของประชาชน ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อเสนอปัญหาและความต้องการในท้องถิ่นได้

อย่างไรก็ตาม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งได้พยายามหาวิธีหรือแนวทางการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น โดยจัดกิจกรรมในลักษณะต่าง ๆ เช่น การจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ หรือการจัดประชุมประชาคมนอกเวลาราชการ หรือการจัดบริการสาธารณะควบคู่ไปกับการประชุมประชาคมหมู่บ้าน เป็นต้น แต่กิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นก็ยังไม่เป็นผลเท่าที่ควร กล่าวคือ จำนวนผู้มาเข้าร่วมการประชุมประชาคมยังคงน้อยอยู่ การจัดประชุมประชาคมหมู่บ้านไม่สามารถทำได้เต็มรูปแบบเพราะมีจำนวนหมู่บ้านที่มาก ทำให้บางหมู่บ้านต้องจัดประชุมประชาคมในวันและเวลาราชการตามเดิม

4.5 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

4.5.1 ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ระดับนัยยะความสัมพันธ์ทางสถิติที่ .728

4.5.2 การได้รับข้อมูลข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ระดับนัยยะความสัมพันธ์ทางสถิติที่ .464

4.5.3 การเป็นพลเมืองที่ดีมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ระดับนัยยะความสัมพันธ์ทางสถิติที่ .225

5. อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถอภิปรายผลดังต่อไปนี้

5.1 ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในระดับปานกลาง ซึ่งรวมถึงการศึกษาค้นคว้าความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการจัดทำแผน ตลอดจนการนำความรู้ ความเข้าใจไปประยุกต์เพื่อ

ใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยในภาพรวมประชาชนเห็นว่าความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นปัจจัยในการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในระดับปานกลาง

5.2 การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าการสื่อสารเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และเห็นว่าการเลือกเปิดรับข้อมูลข่าวสารขึ้นอยู่กับความสนใจ เพื่อนำมาแก้ไขปัญหาหรือสนองความต้องการของคนในพื้นที่ ในระดับมาก อย่างไรก็ตาม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนหนึ่งเห็นว่าสภาพอารมณ์ของผู้สื่อสารเป็นอุปสรรคต่อข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งเห็นว่าบุคคลที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารมากจะเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและเป็นคนที่ทันสมัย และเห็นว่าผู้รับข้อมูลข่าวสารมีวิธีการในการรับรู้แตกต่างกันในระดับปานกลาง โดยในภาพรวมประชาชนเห็นว่าการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นปัจจัยในการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในระดับปานกลาง

5.3 การเป็นพลเมืองที่ดี

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักศีลธรรมและคุณธรรมของศาสนาและจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ในระดับมากที่สุด มีหลักการแห่งประชาธิปไตยเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิต มีความเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม อีกทั้งยังเป็นผู้ที่ช่วยสอดส่องดูแลความสงบเรียบร้อยแทนหน่วยงานของรัฐและพิทักษ์รักษากฎหมายในระดับมากโดยในภาพรวมประชาชนเห็นว่าการเป็นพลเมืองที่ดีเป็นปัจจัยในการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในระดับมาก

5.4 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในบางครั้ง กล่าวคือประชาชนเข้าร่วมประชุม ร่วมเสนอปัญหา เข้าร่วมประชุมเฉพาะเมื่อมีโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชน และประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอแผนพัฒนาท้องถิ่นในบางครั้งเท่านั้น นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่าประชาชนร่วมกำหนดประเด็นหลักการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ครั้ง

6. สรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปและข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยข้างต้นสามารถนำไปสู่ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

6.1.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แสดงให้เห็นว่า (1) ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น (2) การเป็นพลเมืองที่ดี และ (3) การได้รับข้อมูลข่าวสาร ซึ่งสอดคล้องกับงานของ ลัดดาวรรณ นนปติ และวัลลภ รัษฎารานนท์ [7] และอัศวินท์ ศาสนพิทักษ์ และวิมลรัตน์ ยิ้มละมัย [8] ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรมีกิจกรรมส่งเสริมต่าง ๆ เช่น การจัดประชุมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น หรือการจัดอบรมการสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดี เป็นต้น

6.1.2 จากผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพพบว่า การประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนรับรู้ถึงข้อมูลข่าวสารเป็นปัจจัยสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยมีผลต่อการโน้มน้าวใจให้ประชาชนมาเข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยรูปแบบในการประชาสัมพันธ์อาจทำได้หลากหลายวิธี เช่น การใช้เสียงตามสาย การติดป้ายประกาศ หรือการส่งข้อมูลข่าวสารไปยังผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำชุมชน เป็นต้น

6.1.3 จากข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีกลวิธีหรือรูปแบบในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกัน จากสภาพทางสังคมที่มีลักษณะเป็นชุมชนเมืองที่ประชาชนต้องออกไปทำงานนอกพื้นที่ ทำให้เกิดความไม่สะดวกหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะจัดประชุมประชาคมหมู่บ้านในวันและเวลาราชการ ดังนั้นจึงควรจัดประชุมประชาคมหมู่บ้านในวันและเวลาราชการ เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วุทธิ สารฤทธิคาม [12] ที่ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลดอนจัว จังหวัดมหาสารคาม ที่พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวางในหลายรูปแบบ

6.1.4 ผลการวิจัยพบว่าความตระหนักถึงการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ช่วยส่งเสริมทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นได้ กล่าวคือเมื่อประชาชนเห็นว่าสิ่งที่ตนไปนำเสนอในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้านในครั้งที่แล้วได้รับการหยิบยกขึ้นมาจัดทำเป็นโครงการหรือกิจกรรมที่เป็นจริง จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการเข้าร่วมประชุมในครั้งต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานของ กมล เข็มนาจิตร์ [13] ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยพบว่าปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นคือความรู้ถึงการเป็นเจ้าของ ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรให้ความสนใจในสิ่งที่ประชาชนเสนอ และนำข้อเสนอหรือนโยบายไปสู่การปฏิบัติในลักษณะโครงการหรือกิจกรรมให้มากที่สุด

6.1.5 กลวิธีอื่น ๆ ที่อาจนำไปสู่การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เช่น การจัดทำแบบสอบถาม การจัดบริการสาธารณะ ควบคู่กับการประชุมประชาคมหมู่บ้าน อาจเป็นวิธีการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำมาปรับประยุกต์ใช้ได้ตามความเหมาะสมของบริบทในแต่ละพื้นที่

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะกรณีการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเท่านั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาให้ครอบคลุมประเด็นที่เกี่ยวข้อง เช่น การดำเนินงาน การตรวจสอบและติดตามประเมินผลต่อแผนพัฒนาท้องถิ่น

6.2.2 การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เท่านั้น ซึ่งไม่อาจนำไปอ้างอิงกับเขตพื้นที่อื่นได้ เนื่องจากอาจมีความแตกต่างกันในด้านต่างๆ ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรขยายเขตพื้นที่ให้มีความกว้างมากขึ้น เพื่อให้ผลการศึกษาวិจัยเกิดประโยชน์ต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่อื่นด้วย

7. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยชิ้นนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ประจำปี 2558 ซึ่งผู้วิจัยต้องขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

8. เอกสารอ้างอิง

- [1] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540, สนพ. นิติธรรม
- [2] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550
- [3] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560
- [4] พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542. (2 ก.พ. 2561) สืบค้นจาก<https://docs.google.com/file/d/0B0QqZeoMeRdmUTBmTGJ1NWVxczA/edit>.
- [5] สถาบันพระปกเกล้า. ระเบียบการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2548. (11 มค. 61). สืบค้นจาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=ระเบียบการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น> พ.ศ. 2548.
- [6] ฝ่ายวิชาการสำนักพิมพ์เดอะบุคส์, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 1 และ 2 พ.ศ. 2554, 2554.
- [7] ถัดดาวรรณ นนบดี และวิมลธ รัษฎ์ธรรานนท์, "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลวัดละมุด อำเภอนครชัย-ศรี จังหวัดนครปฐม," วารสารบริหารปกครอง (Governance Journal), ปีที่ 5, ฉบับที่ 2, หน้า 289 -305, 2559.
- [8] อัครวินท์ ศาสณพิทักษ์ และวิมลรัตน์ ยิ้มละมัย, "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลวิเศษไชยชาญ อำเภอวิเศษไชยชาญ จังหวัดอ่างทอง," เอกสารประกอบการประชุมวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติครั้งที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, หน้า 135-145, 2561.
- [9] กรมส่งเสริมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (25 ธ.ค. 2560). สืบค้นจาก <http://www.amphoe.com/menu.php?mid=1&am=368&pv=31>.
- [10] อีรวัฒน์ เอกะกุล, ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์, 2549.
- [11] กัลยา วานิชย์บัญชา, การใช้ SPSS for Window ในการวิเคราะห์ข้อมูล, พิมพ์ครั้งที่7: ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- [12] วฤทธิ์ สารฤทธิคาม, "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลควนงิ้ว จังหวัดมหาสารคาม," วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2553.
- [13] กมล เข็มนาจิตร์, "ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์," วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี., ปีที่ 8, ฉบับที่ 17, หน้า 80-89, 2557.

แนวทางการพัฒนานักศึกษาคู มหวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในยุคไทยแลนด์ 4.0

Guidelines to Develop the Teaching Profession Students of Rambhai Barni Rajabhat in Thailand 4.0

พัชรินทร์ รุจิรานุกูล¹ และ อัฐฉญา แพทย์ศาสตร์²

¹สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

²ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

¹Email : patcharin.r@rbru.ac.th ; ²Email : atchaya.p@rbru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนานักศึกษาคู มหวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม เครื่องมือการวิจัย คือ แนวประเด็นการสนทนากลุ่ม กำหนดผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มแบบเจาะจง ตามเกณฑ์คุณลักษณะที่กำหนดไว้ จำนวน 8 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนานักศึกษาคู มหวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ได้แก่ 1) ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม มุ่งพัฒนานักศึกษาคู ชั้นปีที่ 2 ผ่านรูปแบบกิจกรรมค่ายของคณะครุศาสตร์ และกิจกรรมการอบรมให้ความรู้ที่เน้นการอบรมเชิงปฏิบัติการ มีการวัดประเมินผลเมื่อสิ้นปีการศึกษา 2) ด้านการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา มุ่งพัฒนานักศึกษาคู ชั้นปีที่ 3 ผ่านรูปแบบกิจกรรมค่ายลักษณะที่ให้นักศึกษาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดกิจกรรม และกิจกรรมการอบรมให้ความรู้ที่เน้นการอบรมเชิงปฏิบัติการ มีการประเมินผลการจัดกิจกรรมตามความเหมาะสม เน้นการสะท้อนความคิด 3) ด้านการสื่อสารและการร่วมมือกัน มุ่งพัฒนาในนักศึกษาคู ชั้นปีที่ 1 ผ่านรูปแบบกิจกรรมค่ายของคณะครุศาสตร์ และรูปแบบกิจกรรมการอบรมให้ความรู้ที่เน้นการอบรมเชิงปฏิบัติการ มีการวัดประเมินผลเมื่อสิ้นปีการศึกษา และพัฒนาเสริมกับนักศึกษาคู ชั้นปีที่ 1-2 และ 4 โดยการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือสวดแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอน 4) ด้านข้อมูลข่าวสาร สื่อ และเทคโนโลยี มุ่งพัฒนาให้นักศึกษาคู ชั้นปีที่ 1 ผ่านรูปแบบกิจกรรมค่ายของคณะครุศาสตร์ และกิจกรรมการอบรมให้ความรู้ที่เน้นการอบรมเชิงปฏิบัติการ มีการประเมินผลการจัดกิจกรรมตามความเหมาะสม 5) ด้านชีวิตและการประกอบอาชีพ มุ่งพัฒนาให้นักศึกษาคู ชั้นปีที่ 4 ผ่านรูปแบบกิจกรรมค่ายลักษณะที่ให้นักศึกษาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดกิจกรรม และกิจกรรมการศึกษาดูงานนอกสถานที่ มีการประเมินผลการจัดกิจกรรมตามความเหมาะสม เน้นการสะท้อนความคิด และพัฒนาเสริมกับนักศึกษาคู ชั้นปีที่ 3

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนานักศึกษาคู, ไทยแลนด์ 4.0

Abstract

The objective of this research was to propose the guidelines to develop the teaching profession students of Rambhai Barni Rajabhat University in Thailand 4.0 period. The research instrument was a focus group discussion. Eight participants including two experts/professionals on developing the teaching profession students, two teaching profession students' supervisors, two administrators from Faculty of Education and two teachers from Faculty of Education were selected by purposive sampling method according to the determined criteria. Content analysis was applied to analyze the data. The results revealed that the guidelines based on Thailand 4.0 skills were as follows: 1) learning and innovation: the

second year students should be developed through activity camps and workshops together with evaluations at the end of the academic year; 2) critical thinking and problems solving: the third year students should be developed through activity camps designed to encourage the students to take part in, and workshops together with appropriate evaluations reflecting students' views or ideas; 3) communication and collaborative: the first year students should be developed through activity camps, and workshops together with evaluations at the end of the academic year complying with additional extra curriculum activities organized by the faculty or inserted into teaching and learning activities; 4) information, media and technology: the first year students should be developed through activity camps, and workshops together with appropriate evaluations; 5) life and career skills: the fourth year students should be developed through activity camps designed to encourage the students to take part in, and field trips together with appropriate evaluations reflecting students' views or ideas which could also be added up to the third year students' activities.

Keywords: Guidelines to develop the teaching profession students, Thailand 4.0

วันที่รับบทความ : 30 มกราคม 2563

วันที่แก้ไขบทความ : 28 มีนาคม 2563

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 01 พฤษภาคม 2563

1. บทนำ

“ไทยแลนด์ 4.0” เป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ดังที่สุคนธ์ สินธพานนท์ [1] ได้กล่าวไว้ว่า “ไทยแลนด์ 4.0” เป็นโมเดลพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาลภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งนอกจากในด้านเศรษฐกิจแล้ว สิ่งที่รัฐบาลให้ความสำคัญในยุคไทยแลนด์ 4.0 ไม่น้อยกว่าด้านเศรษฐกิจก็คือ การศึกษา เนื่องจากการศึกษาเป็นเสมือนเครื่องมือในการพัฒนามนุษย์ โดยเฉพาะเยาวชนของประเทศชาติให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามความมุ่งหมายและหลักการของการศึกษาที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา [2] ได้กล่าวไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 ที่ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” เมื่อมนุษย์ได้รับการพัฒนาที่ดีแล้ว การพัฒนาในด้านอื่นๆ จะพัฒนาตามมา ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคมและเศรษฐกิจ เพราะในทุกๆ กิจกรรมนั้นจะต้องพัฒนาขับเคลื่อนโดยมนุษย์ทั้งสิ้น

สำหรับเรื่องของการศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 พบว่า การศึกษา 4.0 คือ การจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้เรียนที่เปลี่ยนไปการใช้เทคโนโลยี

สมัยใหม่เป็นเครื่องกระตุ้นการเรียนรู้ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างสรรค์นวัตกรรมและการวิจัยด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มขีดความสามารถแข่งขันของประเทศ ดังที่กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา [3] กล่าวไว้ และเมื่อการจัดการศึกษาปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยนไปให้เหมาะสมกับยุคสมัยที่เรียกว่า “ยุคไทยแลนด์ 4.0” สถาบันการผลิตครูจึงควรมีการพัฒนา นักศึกษาครูให้มีความรู้ความสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมในยุคไทยแลนด์ 4.0 ด้วยเช่นกัน เพราะนักศึกษาครูที่ดีในวันนี้ ก็คือ ครูที่ดีในอนาคต ซึ่งครูจะเป็นปัจจัยสำเร็จอันสำคัญในการพัฒนาการศึกษาและมนุษย์ในสังคมต่อไป

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในฐานะสถาบันการผลิตครูแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก มีพันธกิจในการผลิตบัณฑิตครูตามมาตรฐานวิชาชีพ เปิดทำการสอนในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตหลากหลายสาขาวิชา เพื่อผลิตครูไปปรับใช้สังคม ประเทศชาติ และตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้ จึงจำเป็นต้องสร้างนักศึกษาครูให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ มีทักษะสอดคล้องและเป็นที่ต้องการเหมาะกับยุคไทยแลนด์ 4.0 จากผลการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจในเบื้องต้นของพัชรินทร์ รุจิรานุกูล และอัฐณญา แพทย์ศาสตร์ [4] ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับต้องการในการพัฒนาตนของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัย

ราชภัฏรำไพพรรณี ในยุคไทยแลนด์ 4.0 พบว่า ความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย คือ 1) ด้านการสื่อสารและการร่วมมือกัน 2) ด้านชีวิตและการประกอบอาชีพ 3) ด้านข้อมูลข่าวสาร สื่อ และเทคโนโลยี 4) ด้านการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา และ 5) ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า เพศชายและเพศหญิง โดยรวมมีความต้องการในการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมากเช่นกัน เมื่อจำแนกตามชั้นปี พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 โดยรวมมีความต้องการในการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ชั้นปี และเมื่อจำแนกตามสาขาวิชา พบว่า นักศึกษาทุกสาขาวิชาที่เปิดสอนในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยรวมมีความต้องการในการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นนี้สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในด้านต่างๆ ที่สำคัญในยุคไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งมีภาพรวมความต้องการอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นถึงความสนใจที่จะพัฒนาตนเองของนักศึกษาครูให้สอดคล้องกับยุคไทยแลนด์ 4.0 อันเป็นความต้องการที่มาจากตัวนักศึกษาครูที่แท้จริง ประกอบกับการจัดการศึกษาปัจจุบันควรมีการปรับเปลี่ยนไปให้เหมาะสมเพื่อเตรียมคนให้พร้อมรับยุคไทยแลนด์ 4.0 ทำให้ผู้วิจัยตระหนักและมีความสนใจที่จะศึกษาหาแนวทางการพัฒนานักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีในยุคไทยแลนด์ 4.0 เพื่อเสนอแนวทางต่อสถาบันการผลิตครูได้นำไปใช้พัฒนานักศึกษาครูให้มีประสิทธิภาพ ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนานักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในยุคไทยแลนด์ 4.0

3. การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

3.1 หลักการพัฒนาตนเอง

อัญญภัทร์ ศิริธันราโรจน์ [5] ได้กล่าวถึงหลักการพัฒนาตนเองว่า ประกอบด้วย 1) การพัฒนาตนเองต้องเกิดจากความเต็มใจและสนใจ ผู้ที่พัฒนาตนเองต้องมีความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองด้วยตัวบุคคลนั้น 2) ผู้ที่

ต้องการพัฒนาตนเอง ต้องเป็นผู้ที่มีบทบาทหลักในการลงมือพัฒนาตนเองด้วยตนเอง 3) มนุษย์ทุกคนมีความสามารถที่จะควบคุมและจัดการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมและปัจจัยภายในตนเองเพื่อการพัฒนาตนเองได้ 4) การพัฒนาตนเองเป็นการเปลี่ยนแปลงตนเองที่มีขอบเขตของจุดมุ่งหมายครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ เพื่อการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพื่อการป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต และเพื่อการสร้างเสริมศักยภาพของตนเองให้สูงขึ้น 5) การพัฒนาตนเอง เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องตลอดชีวิตเพื่อความสุขและความงอกงามของตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความสุขและความงอกงามของสังคมส่วนรวมด้วย

3.2 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา 4.0

สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ [1] ได้กล่าวถึงการดำเนินการและการบริหารจัดการของสถานศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมรับยุคไทยแลนด์ 4.0 ไว้ดังนี้

1) สถานศึกษาต้องมีการบริการให้ความสะดวกเอื้อต่อการสื่อสารข้อมูลให้แก่ผู้เรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา และเครือข่ายชุมชน อีกทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนมีโอกาสติดต่อสื่อสารระหว่างผู้เรียนในต่างประเทศ เป็นการฝึกทักษะการสื่อสารข้อมูลให้แก่ผู้เรียน

2) หลักสูตรสถานศึกษาต้องมีความเป็นสากลมากขึ้น จึงต้องมีการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้มีรายวิชาใหม่ๆ เพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐและก้าวทันสังคมไทย 4.0

3) มีการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้มีการจัดการเรียนการสอน โดยใช้วิธีสอนหลากหลายและเน้นทักษะการคิดและทักษะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

4) ให้ความสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นพลเมืองดีของประเทศและโลก ควบคู่ไปกับการให้ความรู้ความสามารถและทักษะต่างๆ โดยมีกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

5) แสดงจุดยืนของสถานศึกษาในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและความสามารถเรื่องต่อไปนี้ 5.1) ทักษะและความสามารถในการใช้ภาษาไทย 5.2) ทักษะความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ 5.3) ทักษะและความสามารถในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และเรียนรู้จากการปฏิบัติทดลอง 5.4) ทักษะและความสามารถในการคิดรูปแบบต่างๆ เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดเชิงวิทยาศาสตร์ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 5.5) ทักษะ

ความสามารถในการทำงานและแข่งขันกับชาวต่างชาติ 5.6) การใช้ ICT เพื่อการเรียนรู้และการดำรงชีวิต 5.7) เป็นผู้มีความรู้และมีความรู้ ไม่ย่อท้อต่อปัญหาอุปสรรค ซึ่งการพัฒนาทักษะที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งดังกล่าวนั้น สถานศึกษาอาจจัดให้ผู้เรียนมีประสบการณ์โดยเน้นที่การเรียนการสอนของครูทุกคน หรือการจัดกิจกรรมนอกห้องเรียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ทั้งนี้สถานศึกษาจะต้องมีการกำกับติดตามผลการจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง มีการปรับปรุงและพัฒนา

6) การสร้างความร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชน องค์กรในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ตรงในการอยู่ร่วมกันในสังคม

3.3 การพัฒนาตนเองในยุคไทยแลนด์ 4.0

ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์ [6] กล่าวว่า การศึกษาต้องเร่งดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ให้กับเด็กไทย ได้ก้าวเข้าสู่ประเทศไทย 4.0 อย่างเป็นรูปธรรม ในหลายด้าน เช่น ทักษะภาษาอังกฤษเป็นหัวใจสำคัญในการสื่อสารกับนานาชาติ ทั้งเพื่อการติดต่อสื่อสาร การแลกเปลี่ยนความรู้ การประสานความร่วมมือ และการค้าขาย ซึ่งโพทฤษฎ์ สีนลรัตน์ [7] กล่าวว่า การศึกษา 4.0 เป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพเพื่อสร้างนวัตกรรม เป็นการจัดการศึกษาเพื่อสนองต่อความต้องการใหม่ๆ ของเทคโนโลยี โดยผสมผสานความก้าวหน้าใหม่ๆ เพื่อพัฒนานวัตกรรม และในยุคไทยแลนด์ 4.0 ควรมีการเตรียมความพร้อมของบุคคล สอดคล้องกับที่เอื้อน ปิ่นเงิน [8] ได้กล่าวว่า นอกจากให้ความรู้แล้วต้องทำให้เขาเป็นคนที่รักที่จะเรียน มีคุณธรรมและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วย นั่นคือ การสร้างคนให้มีทักษะที่หลากหลาย โดยเน้นทักษะในการคิด วิเคราะห์เป็นหลัก กรมสรรพสามิต [9] กล่าวเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองในยุคไทยแลนด์ 4.0 ไว้ดังนี้ 1) ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ประกอบด้วย การคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ และการนำนวัตกรรมไปใช้ 2) ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา ประกอบด้วย การมีเหตุผล การคิดอย่างเป็นระบบ การตัดสินใจ และการแก้ปัญหา 3) ทักษะด้านการสื่อสารและการร่วมมือกัน ประกอบด้วย การสื่อสารที่ชัดเจนและการร่วมมือกับผู้อื่น 4) ทักษะด้านข้อมูลข่าวสาร สื่อและเทคโนโลยี ประกอบด้วย การอ่านออกเขียนได้ด้านข้อมูลข่าวสาร สื่อ และ ICT 5) ทักษะด้านชีวิตและการประกอบอาชีพ โดยควรมีทักษะที่ยืดหยุ่นและสามารถ

ปรับตัวได้ ริเริ่มและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีทักษะทางสังคม และก้าวข้ามวัฒนธรรม มีความเป็นผู้นำและรับผิดชอบต่อสังคม และจากการศึกษาวิจัยของพัชรินทร์ รุจิรานุกูล และ อัฐณญา แพทย์ศาสตร์ [4] เรื่อง ความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในยุคไทยแลนด์ 4.0 พบว่า ความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย คือ 1) ด้านการสื่อสารและการร่วมมือกัน 2) ด้านชีวิตและการประกอบอาชีพ 3) ด้านข้อมูลข่าวสาร สื่อและเทคโนโลยี 4) ด้านการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา และ 5) ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม

จากการทบทวนวรรณกรรมสรุปได้ว่า การพัฒนาตนเองในยุคไทยแลนด์ 4.0 เป็นสิ่งที่มีความสำคัญซึ่งตามหลักการแล้วการพัฒนาตนเองต้องเกิดจากความเต็มใจและสมัครใจ โดยผู้ที่ต้องการพัฒนานั้น ควรมีการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาและการเตรียมความพร้อมของคนที่เป็นผู้เรียนให้มีทักษะที่เหมาะสมยุคไทยแลนด์ 4.0 ประกอบด้วย ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสื่อสารและการร่วมมือกัน ทักษะด้านข้อมูลข่าวสาร สื่อและเทคโนโลยี และทักษะด้านชีวิตและการประกอบอาชีพ ซึ่งการพัฒนาทั้ง 5 ทักษะนี้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในยุคไทยแลนด์ 4.0 สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในยุคไทยแลนด์ 4.0

4. ขอบเขตของการวิจัย

ด้านเนื้อหา การวิจัยมุ่งศึกษาแนวทางการพัฒนา นักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ด้านการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา ด้านการสื่อสารและการร่วมมือกัน ด้านข้อมูลข่าวสาร สื่อและเทคโนโลยี ด้านชีวิตและการประกอบอาชีพ

ด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่ม ใช้วิธีแบบเจาะจง ตามเกณฑ์คุณลักษณะที่กำหนดไว้จำนวน 8 คน ประกอบด้วย

1) ตัวแทนผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิทางการพัฒนานักศึกษาครู จำนวน 2 คน มีคุณลักษณะคือ เป็นผู้ที่มี

ประสบการณ์การทำงานด้านการพัฒนานักศึกษาครู ไม่น้อยกว่า 3 ปี และเป็นผู้ที่มีดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งเกี่ยวกับการพัฒนานักศึกษาครู

2) ครูพี่เลี้ยงนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำนวน 2 คน มีคุณลักษณะคือ เป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นพี่เลี้ยงนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี และเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ครูพี่เลี้ยงนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ไม่น้อยกว่า 3 ปี

3) ตัวแทนผู้บริหารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำนวน 2 คน มีคุณลักษณะคือ เป็นผู้บริหารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ทั้งในระดับคณะหรือภาควิชาหรือหลักสูตร และเป็นผู้ทำงานเกี่ยวข้องหรือมีความสนใจในด้านการพัฒนานักศึกษาครู

4) ตัวแทนผู้สอนคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำนวน 2 คน มีคุณลักษณะคือ เป็นผู้สอนคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ไม่น้อยกว่า 3 ปี และเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ หรือความสนใจเกี่ยวกับงานด้านการพัฒนานักศึกษาครู

กำหนดประเด็นการสนทนากลุ่ม คือ แนวทางการพัฒนานักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในยุคไทยแลนด์ 4.0

ด้านระยะเวลา ศึกษาวิจัยในปีการศึกษา 2561

5. วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 คัดเลือกผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

1) กำหนดเกณฑ์คุณลักษณะในการคัดเลือกผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม เพื่อคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่ม ใช้วิธีแบบเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนด

2) ทำหนังสือเชิญจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ไปยังกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อขอเรียนเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

ระยะที่ 2 เตรียมการสนทนากลุ่ม

1) กำหนดประเด็นคำถามหรือหัวข้อที่จะศึกษาและนำมาสร้างเป็นกรอบคำถามและแนวทางในการสนทนากลุ่ม เป็นประเด็นกว้างๆ แล้วถามเจาะลึกในรายละเอียด

2) ส่งแนวประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่มไปยังผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่ม ให้ศึกษาก่อนเป็นเวลา 1 สัปดาห์

3) จัดเตรียมการสนทนากลุ่ม โดยเตรียมจัดคณะทำงานประสานงานเรื่องหมายกำหนดการ และเลือกสถานที่ที่ใช้ในการสนทนากลุ่มให้มีขนาดเหมาะสม

ระยะที่ 3 ดำเนินการสนทนากลุ่มและวิเคราะห์ข้อมูล

1) จัดสนทนากลุ่ม ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยมีประเด็นการสนทนากลุ่ม คือ แนวทางการพัฒนานักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในยุคไทยแลนด์ 4.0

2) นำข้อมูลจากการสนทนากลุ่มมาทำการถอดเทปและวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ตามกรอบการสนทนากลุ่ม เพื่อนำเสนอในรูปความเรียง

3) นำข้อมูลผลการวิเคราะห์ตามกรอบสนทนากลุ่มที่ได้ในการสนทนากลุ่ม ครั้งที่ 1 นำเสนอในการสนทนากลุ่มครั้งที่ 2 เพื่อเป็นการทบทวนและตรวจสอบข้อมูลที่ได้ร่วมกัน

6. ผลการวิจัย

ในการจัดสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนานักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ผลจากการสนทนากลุ่ม พบว่า

6.1 การพัฒนานักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ควรมีการส่งเสริมให้นักศึกษาครูได้เกิดการพัฒนาทั้ง 5 ด้าน ที่จำเป็นในยุคไทยแลนด์ 4.0 ได้แก่ 1) ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม 2) ด้านการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา 3) ด้านการสื่อสารและการร่วมมือกัน 4) ด้านข้อมูลข่าวสาร สื่อ และเทคโนโลยี 5) ด้านชีวิตและการประกอบอาชีพ โดยมีการส่งเสริมให้นักศึกษาครูได้รับการพัฒนาเป็นรายด้านทั้ง 5 ด้าน ให้เหมาะสมตามระดับชั้นปี โดยไม่แยกเพศและสาขาวิชา ซึ่งในการสนทนากลุ่มได้เสนอแนวทางการพัฒนานักศึกษาครูเป็นรายด้านให้เหมาะสมตามระดับชั้นปี ดังนี้

ชั้นปีที่ 1 เน้นการพัฒนานักศึกษาครูเกี่ยวกับด้านการสื่อสารและการร่วมมือกัน ด้านข้อมูลข่าวสาร สื่อ และเทคโนโลยี

ชั้นปีที่ 2 เน้นการพัฒนานักศึกษาครูเกี่ยวกับด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม

ชั้นปีที่ 3 เน้นการพัฒนานักศึกษาครูเกี่ยวกับด้านการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา

ชั้นปีที่ 4 เน้นการพัฒนานักศึกษาครูเกี่ยวกับด้านชีวิตและการประกอบอาชีพ

6.2 การพัฒนาเสริมบางรายด้านตามความต้องการของนักศึกษาแต่ละชั้นปี ซึ่งในการสนทนากลุ่มได้เสนอแนวทางการพัฒนาเสริมบางรายด้านตามความต้องการของนักศึกษาแต่ละชั้นปีตามผลการวิจัยที่ค้นพบ คือ ชั้นปีที่ 1-2 และ 4 เสริมการพัฒนา นักศึกษาครูเกี่ยวกับด้านการสื่อสารและการร่วมมือกัน ส่วนชั้นปีที่ 3 เสริมการพัฒนา นักศึกษาครูเกี่ยวกับด้านชีวิตและการประกอบอาชีพ โดยการพัฒนาเสริมบางรายด้านควรจัดในกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือสอดแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอน

6.3 การพัฒนานักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ควรอยู่ในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

1) กิจกรรมค่าย ซึ่งมี 2 ลักษณะ คือ กิจกรรมค่ายลักษณะแรกให้นักศึกษาเป็นผู้เข้าร่วมเพียงอย่างเดียว สำหรับนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1-2 และกิจกรรมค่ายลักษณะที่สองให้นักศึกษาเป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัด สำหรับนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 3-4

2) กิจกรรมการอบรมให้ความรู้ที่เน้นการอบรมเชิงปฏิบัติการมากกว่าการฟังบรรยายเพียงอย่างเดียว

3) กิจกรรมการศึกษาดูงานนอกสถานที่

6.4 แนวทางการพัฒนานักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในยุคไทยแลนด์ 4.0 เป็นรายด้านด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม

1) คณะครุศาสตร์มีแผนพัฒนานักศึกษาด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม เน้นการพัฒนานักศึกษาครู ชั้นปีที่ 2

2) พัฒนานักศึกษาด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมผ่านรูปแบบกิจกรรมค่ายของคณะครุศาสตร์ ที่จัดให้นักศึกษาเป็นผู้เข้าร่วม และรูปแบบกิจกรรมการอบรมให้ความรู้ที่เน้นการอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม

3) คณะครุศาสตร์จัดให้มีการวัดและประเมินผลด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม กับนักศึกษาครู ชั้นปีที่ 2 เมื่อสิ้นปีการศึกษา

ด้านการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา

1) คณะครุศาสตร์มีแผนพัฒนานักศึกษาด้านการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา เน้นการพัฒนานักศึกษาครู ชั้นปีที่ 3

2) พัฒนานักศึกษาด้านการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหาผ่านรูปแบบกิจกรรมค่ายลักษณะที่ให้นักศึกษาเป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และรูปแบบกิจกรรมการอบรมให้ความรู้ที่เน้นการอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา

3) คณะครุศาสตร์มีการประเมินผลการจัดกิจกรรมตามความเหมาะสม เน้นการสะท้อนความคิด

ด้านการสื่อสารและการร่วมมือกัน

1) คณะครุศาสตร์มีแผนพัฒนานักศึกษาด้านการสื่อสารและการร่วมมือกัน เน้นการพัฒนานักศึกษาครู ชั้นปีที่ 1

2) พัฒนานักศึกษาด้านการสื่อสารและการร่วมมือกันผ่านรูปแบบกิจกรรมค่ายของคณะครุศาสตร์ ที่จัดให้นักศึกษาเป็นผู้เข้าร่วม และรูปแบบกิจกรรมการอบรมให้ความรู้ที่เน้นการอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการสื่อสารและการร่วมมือกัน

3) คณะครุศาสตร์มีการประเมินผลการจัดกิจกรรม เน้นการสะท้อนความคิด

4) คณะครุศาสตร์จัดให้มีการวัดและประเมินผลด้านการสื่อสาร กับนักศึกษาครู ชั้นปีที่ 1 เมื่อสิ้นปีการศึกษา

5) พัฒนาเสริมด้านการสื่อสารและการร่วมมือกัน โดยภาควิชาจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือจัดให้ผู้สอนสอดแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอน กับนักศึกษาครู ในชั้นปีที่ 1-2 และ 4

ด้านข้อมูลข่าวสาร สื่อ และเทคโนโลยี

1) คณะครุศาสตร์มีแผนพัฒนานักศึกษาด้านข้อมูลข่าวสาร สื่อ และเทคโนโลยี เน้นการพัฒนานักศึกษาครู ชั้นปีที่ 1

2) พัฒนานักศึกษาด้านข้อมูลข่าวสาร สื่อและเทคโนโลยี ผ่านรูปแบบกิจกรรมค่ายของคณะครุศาสตร์ ที่จัดให้นักศึกษาเป็นผู้เข้าร่วม และรูปแบบกิจกรรมการอบรมให้ความรู้ที่เน้นการอบรมเชิงปฏิบัติการด้านข้อมูลข่าวสาร สื่อ และเทคโนโลยี

3) คณะครุศาสตร์มีการประเมินผลการจัดกิจกรรมตามความเหมาะสม

ด้านชีวิตและการประกอบอาชีพ

1) คณะครุศาสตร์มีแผนพัฒนานักศึกษาด้านชีวิตและการประกอบอาชีพ เน้นการพัฒนานักศึกษาครู ชั้นปีที่ 4

2) พัฒนานักศึกษาด้านชีวิตและการประกอบอาชีพผ่านรูปแบบกิจกรรมค่ายลักษณะที่ให้นักศึกษาเป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และรูปแบบกิจกรรมการศึกษาดูงานนอกสถานที่เกี่ยวกับด้านชีวิตและการประกอบอาชีพ

3) คณะครุศาสตร์มีการประเมินผลการจัดกิจกรรมตามความเหมาะสม เน้นการสะท้อนความคิด

4) พัฒนาเสริมด้านชีวิตและการประกอบอาชีพ โดยภาคีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือจัดให้ผู้สอดแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอนกับนักศึกษาครูชั้นปีที่ 3

7. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยแนวทางการพัฒนานักศึกษาคู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ควรส่งเสริมให้นักศึกษาครูได้เกิดการพัฒนาทั้ง 5 ด้านที่จำเป็นในยุคไทยแลนด์ 4.0 ได้แก่ ด้านการสื่อสารและการร่วมมือกัน ด้านชีวิตและการประกอบอาชีพ ด้านข้อมูลข่าวสาร สื่อ และเทคโนโลยี ด้านการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา และด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ซึ่งและเป็นไปตามแนวคิดการพัฒนาตนเองในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของกรมสรรพสามิต [9] ที่ว่า การพัฒนาตนเองในยุคไทยแลนด์ 4.0 ควรประกอบด้วย 1) ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม 2) ทักษะ การคิด เชิง วิพากษ์ และการ แก้ ปัญหา 3) ทักษะด้านการสื่อสารและการร่วมมือกัน 4) ทักษะด้านข้อมูลข่าวสาร สื่อและเทคโนโลยี 5) ทักษะด้านชีวิตและการประกอบอาชีพ นอกจากนี้การพัฒนาทั้ง 5 ด้าน ยังตามความต้องการของนักศึกษาครูในผลการวิจัยของของพัชรินทร์ รุจิรานุกูล และอัฐธญา แพทย์ศาสตร์ [4] ที่พบว่า ความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปน้อยคือ 1) ด้านการสื่อสารและการร่วมมือกัน 2) ด้านชีวิตและการประกอบอาชีพ 3) ด้านข้อมูลข่าวสาร สื่อ และเทคโนโลยี 4) ด้านการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา และ 5) ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ซึ่งตามหลักการพัฒนาตนเองของอัญญภัทร์ ศิริธรรารโจน์ [5] ได้กล่าวไว้ว่าการพัฒนาตนเองเกิดจากความเต็มใจและสมัครใจ ผู้ที่พัฒนาตนเองจะต้องมีความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองด้วยตัวบุคคลนั้นจึงจะประสบความสำเร็จในการพัฒนา

ในการพัฒนานักศึกษาคู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในยุคไทยแลนด์ 4.0 หน่วยงานที่เป็นสถาบันการผลิตครูควรเห็นความสำคัญของการพัฒนาทักษะทั้ง 5 ด้านนี้ สอดคล้องกับที่สุคนธ์ สินธพานนท์ [1] ได้กล่าวว่าสถานศึกษาต้องแสดงจุดยืนในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและความสามารถ ได้แก่ 1) ทักษะและความสามารถในการ

ใช้ภาษาไทย 2) ทักษะความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ 3) ทักษะและความสามารถในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และเรียนรู้จากการปฏิบัติทดลอง 4) ทักษะและความสามารถในการคิดรูปแบบต่างๆ เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดเชิงวิทยาศาสตร์ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ 5) ทักษะความสามารถในการทำงานและการแข่งขันกับชาวต่างชาติ 6) การใช้ ICT เพื่อการเรียนรู้และการดำรงชีวิต 7) เป็นผู้มีจิตสาธารณะ และมุ่งมั่น ไม่ย่อท้อต่อปัญหาอุปสรรค จากผลการวิจัยจะเห็นว่า แนวทางการพัฒนานักศึกษาคู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในยุคไทยแลนด์ 4.0 เน้นให้มีการส่งเสริมพัฒนานักศึกษาครูเป็นรายด้านให้เหมาะสมตามระดับชั้นปี โดยชั้นปีที่ 1 เน้นการพัฒนาด้านการสื่อสารและการร่วมมือกัน ด้านข้อมูลข่าวสาร สื่อ และเทคโนโลยี ชั้นปีที่ 2 เน้นการพัฒนาการเรียนรู้และนวัตกรรม ชั้นปีที่ 3 เน้นการพัฒนาการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา ชั้นปีที่ 4 เน้นการพัฒนาชีวิตและการประกอบอาชีพ และมีการพัฒนาเสริมบางรายด้านตามความต้องการของนักศึกษาแต่ละชั้นปี โดยจัดในกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือสอดแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนานักศึกษาคู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ควรอยู่ในรูปแบบต่างๆ เช่น กิจกรรมค่าย กิจกรรมการอบรมให้ความรู้ที่เน้นการอบรมเชิงปฏิบัติการ และกิจกรรมการศึกษาดูงานนอกสถานที่ สอดคล้องกับที่สุคนธ์ สินธพานนท์ [1] ได้กล่าวว่าการพัฒนาทักษะที่สำคัญและจำเป็นในการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา 4.0 นั้น สถานศึกษาอาจจัดให้ผู้เรียนมีประสบการณ์โดยเน้นที่การเรียนการสอน หรือการจัดกิจกรรมนอกห้องกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ทั้งสถานศึกษาจะต้องมีการกำกับติดตามผลการจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง มีการปรับปรุงและพัฒนา

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยแนวทางการพัฒนานักศึกษาคู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในยุคไทยแลนด์ 4.0 เพื่อให้มีประโยชน์สำหรับหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สามารถนำผลที่ได้ไปใช้

เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดแนวทางหรือกำหนดกิจกรรมในการพัฒนานักศึกษาครูเพื่อตอบสนองความต้องการของนักศึกษาครู โดยด้านการสื่อสารและการร่วมมือกัน ควรเน้นการทำงานเป็นทีมและการร่วมมือกับผู้อื่น ในด้านชีวิตและการประกอบอาชีพ ควรเน้นพัฒนาทักษะวิชาชีพ/การประกอบอาชีพ ในด้านข้อมูลข่าวสาร สื่อ และเทคโนโลยี ควรเน้นการใช้สื่อและการรู้เท่าทันสื่อ ในด้านการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา ควรเน้นพัฒนาการคิดอย่างมีเหตุผล ในด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ควรเน้นพัฒนาการเรียนรู้เกี่ยวกับการคิดสร้างสรรค์

2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ควรมีการจัดกิจกรรมหรือโครงการที่ส่งเสริมให้นักศึกษาครูได้เกิดการพัฒนาทั้ง 5 ด้าน ที่จำเป็นในยุคไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบต่างๆ เช่น กิจกรรมค่าย กิจกรรมการอบรมให้ความรู้ที่เน้นการอบรมเชิงปฏิบัติการ และกิจกรรมการศึกษาดูงานนอกสถานที่

3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ควรมีการส่งเสริมให้นักศึกษาครูได้รับการพัฒนาเป็นรายด้านให้เหมาะสมตามระดับชั้นปี โดยชั้นปีที่ 1 เน้นการพัฒนาด้านการสื่อสารและการร่วมมือกัน ด้านข้อมูลข่าวสาร สื่อ และเทคโนโลยี ชั้นปีที่ 2 เน้นการพัฒนาด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ชั้นปีที่ 3 เน้นการพัฒนาด้านการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา ชั้นปีที่ 4 เน้นการพัฒนาด้านชีวิตและการประกอบอาชีพ และมีการพัฒนาเสริมบางรายด้านตามความต้องการของนักศึกษาแต่ละชั้นปี โดยจัดในกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือสอดแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอน

8.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในยุคไทยแลนด์ 4.0

2) ควรมีการศึกษาวิจัยความต้องการการพัฒนานักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ในคณะ และสาขาวิชาต่างๆ

9. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากงบกองทุนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

10. รายการอ้างอิง

- [1] สุคนธ์ สินธพานนท์, ครูยุคใหม่กับการจัดการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0, กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิควรรณคดี, 2560.
- [2] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค, 2545.
- [3] กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา, Thailand 4.0 โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน, เอกสารอัดสำเนา, 2560.
- [4] พัชรินทร์ รุจิรานุกูล และอรรณพ แพทย์ศาสตร์, “ความต้องการในการพัฒนาตนของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในยุคไทยแลนด์ 4.0,” การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มศรีอยุธยา ครั้งที่ 10, พระนครศรีอยุธยา, กรกฎาคม 2562, หน้า 169-174.
- [5] ธัญญภัทร์ ศิริธรรมาโรจน์, จิตวิทยากับการพัฒนาตน, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559.
- [6] ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์, “การวิจัยนวัตกรรมการเรียนรู้และการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืน,” ปาฐกถาพิเศษ: Education Reform & Entrance 4.0, 2559.
- [7] ไพฑูรย์ สินลารัตน์, เอกสารประกอบการบรรยายพิเศษ: การศึกษาไทย 4.0 เป็นยิ่งกว่าการศึกษา, กรุงเทพฯ: วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2559.
- [8] เอื้อน ปิ่นเงิน, “การศึกษาไทยกับไทยแลนด์ 4.0.”, ข่าวประชาสัมพันธ์สถาบันคอมพิวเตอร์, ปีที่11, ฉบับที่ 1, หน้า 1-15, 2560.
- [9] กรมสรรพสามิต. (8 มกราคม 2561). Thailand 4.0. สืบค้นจาก <https://www.excise.go.th/cs/groups/public/documents/document/dwnt/mjgy/~edisp/uatucm282681.pdf>.

การใช้หลักธรรมาภิบาลด้านหลักนิติธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของ อนุญาโตตุลาการในประเทศไทย

The Use of Good Governance of the Rule of law in the Performance of Arbitrator in Thailand

รัฐสิทธิ์ ศุภสุวรรณ และ ยุวัฒน์ วุฒิเมธี

สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม

Email: rattasidhi@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหาความสอดคล้องของตัวชี้วัดธรรมาภิบาลด้านหลักนิติธรรมกับการปฏิบัติหน้าที่ของอนุญาโตตุลาการในประเทศไทย ด้วยระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คน ได้แก่ อนุญาโตตุลาการ จำนวน 5 คน ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) จำนวน 5 คน ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในสถาบันอนุญาโตตุลาการ จำนวน 5 คน คู่พิพาทหรือผู้เกี่ยวข้องกับกระบวนการอนุญาโตตุลาการ จำนวน 5 คน ผลการสัมภาษณ์และการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน ผลการศึกษาพบว่า 1) การใช้กฎหมายในการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ ได้ใช้กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับของสถาบันอนุญาโตตุลาการ หรืออื่นๆ หลักเกณฑ์ หรือ เกณฑ์การใช้กฎหมายคุ้มครองสิทธิของคู่กรณี เป็นสิทธิเกี่ยวกับธุรกิจ การค้า ส่วนการให้ความคุ้มครองสิทธิ เป็นสิทธิการบังคับในเนื้อหาสัญญา โดยใช้หลักกฎหมายที่มีอยู่แล้ว 2) หลักเกณฑ์ หรือ เกณฑ์การใช้กฎหมายคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของคู่กรณีนั้น ตามหลักเกณฑ์หรือเกณฑ์การใช้กฎหมายคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของคู่กรณีนั้น เป็นการเน้นแต่สิทธิของคู่กรณี ไม่ใช่เสรีภาพ 3) การตัดสินข้อพิพาทโดยชอบด้วยกฎหมายทางเนื้อหา เป็นการตัดสินตามกฎหมายโดยเนื้อหากฎหมาย ต้องอิงกฎหมายเป็นหลักในการวินิจฉัยข้อเท็จจริง 4) การปฏิบัติหน้าที่ของอนุญาโตตุลาการในการไม่ทำให้เกิดความเสียหายหรือไม่เป็นการละเมิดในการคุ้มครองผู้กล่าวหาหรือผู้ถูกกล่าวหาซึ่งเป็นคู่พิพาทสามารถทำได้ 5) การเป็นอนุญาโตตุลาการต้องมีความเป็นอิสระและเป็นกลางในการพิจารณาคดีเช่นเดียวกับผู้พิพากษา 6) การปฏิบัติหน้าที่ของอนุญาโตตุลาการในการพิจารณาชี้ขาด คู่พิพาทสามารถปฏิบัติตามคำชี้ขาดหรือผูกพันด้วยกฎหมายได้ในบางกรณี

คำสำคัญ: ธรรมาภิบาล, หลักนิติธรรม, การปฏิบัติหน้าที่, อนุญาโตตุลาการ

Abstract

The purpose of this research is to study for consistency of good governance of the rule of law indicator of the performance of arbitrators in Thailand. This qualitative research is conducted by in-depth interviews of the significant informants including 20 persons, 5 arbitrators, 5 officers of Office of the Public Sector Development Commission: OPDC, 5 officers of Thai Arbitration Institute (TAI), 5 parties or persons involved in the arbitration process. The results of the interviews and the studies of the related documents are then analyzed together. The results of the study reveal that 1) the use of laws in dispute resolution by arbitrators using the law. The criteria or rules for using laws protecting the rights of parties is right of business, commercial. The protection of rights is a

mandatory right in the content of the contract. 2) The criteria or rules use the law to protect the rights of the parties; they are not free. 3) Legal content dispute resolution is a legal decision by content law. 4) The duty of the arbitrator to not cause disadvantage is a violation of the protection of the parties. 5) Arbitration must be independent and impartial like the judge in the judicial process. 6) Performance of duties is in the right of judicial decision made by arbitrator. However, the parties can comply with the award or be legally bound in some cases.

Keywords: Good Governance, Rule of Law, The Performance, Arbitrator

วันที่รับบทความ : 02 ตุลาคม 2562
วันที่แก้ไขบทความ : 24 ธันวาคม 2562
วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 27 มกราคม 2563

1. บทนำ

เนื่องจากหลักธรรมาภิบาล หรือ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี มีความเกี่ยวข้องและสอดคล้องกับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ โดยเฉพาะการบริหารราชการแผ่นดินในการขับเคลื่อนแนวความคิด ธรรมาภิบาล ให้ไปสู่จุดมุ่งหมายเพื่อให้การบริหารราชการสามารถปฏิบัติงานตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศและให้บริการแก่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงได้มีพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546” มาตรา 3 บัญญัติว่า “การปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกานี้ในเรื่องใดสมควรที่ส่วนราชการใดจะปฏิบัติเมื่อใด และจะต้องมีเงื่อนไขอย่างไรให้เป็นไปตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนดตามข้อเสนอแนะของก.พ.ร.” [1] ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้และมีความสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลด้านนิติธรรมในการใช้กฎหมายในการตัดสินข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ เป็นหัวใจสำคัญในการได้ใช้กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับของสถาบัน หรืออื่นๆ เป็นหลักเกณฑ์ หรือ เกณฑ์การใช้กฎหมายคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของคู่กรณี โดยเฉพาะการดำเนินการพิจารณาในกระบวนการอนุญาโตตุลาการในด้านหลักนิติธรรมที่มีความสำคัญในหลักหนึ่งของธรรมาภิบาล ทั้งนี้อนุญาโตตุลาการได้ใช้กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับของสถาบัน หรืออื่นๆ เป็นหลักเกณฑ์ หรือ เกณฑ์การใช้การตัดสินข้อพิพาทคู่พิพาท

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่ง “อนุญาโตตุลาการ” โดยเฉพาะคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ จึงมีความสำคัญ เพราะเป็นการอำนวย

ความยุติธรรมแก่คู่กรณีผู้รับบริการหรือผู้ใช้บริการของสถาบันอนุญาโตตุลาการจากการพิจารณาชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ตลอดถึงความเชื่อและศรัทธาต่อสถาบันอนุญาโตตุลาการ เพราะเป็นเรื่องความเชื่อถือความศรัทธา รวมตลอดถึงผลประโยชน์ต่อระบบอนุญาโตตุลาการ ซึ่งเป็นวิธีการระงับข้อพิพาททางเลือกนอกเหนือการใช้สิทธิทางศาล นอกจากผู้ดำรงตำแหน่ง “อนุญาโตตุลาการ” และผู้ที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายต่างๆ อาทิ สถาบันอนุญาโตตุลาการ ประชาชนผู้มาใช้บริการในการระงับข้อพิพาท ซึ่งจะมีความพึงพอใจหรือไม่ อย่างไร ก็ย่อมขึ้นอยู่กับการปฏิบัติหน้าที่ของอนุญาโตตุลาการซึ่งมีอำนาจหน้าที่พิจารณาชี้ขาดข้อพิพาทที่คู่กรณีเสนอต่อตน

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งอนุญาโตตุลาการไทย
2. เพื่อศึกษาแนวความคิดของธรรมาภิบาลในการปรับใช้กับการปฏิบัติงานด้านการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ
3. เพื่อศึกษาหา “ความสอดคล้องของตัวชี้วัดธรรมาภิบาลกับอนุญาโตตุลาการโดยการศึกษาเชิงประจักษ์”

3. นิยามศัพท์

หลักธรรมาภิบาลทางกฎหมาย (Good Governance) หมายถึง การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ได้แก่

1. ประสิทธิภาพ 2. ประสิทธิผล 3. ความสัมฤทธิ์ผล

4. หลักนิติธรรม 5. คุณธรรม/จริยธรรม 6. เปิดเผย/โปรงใส 7. ความเสมอภาค

ตัวชี้วัดธรรมาภิบาลทางกฎหมาย หมายถึง ตัวชี้วัดบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีนำมาปรับใช้กับการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) คุณธรรมและจริยธรรม 3) เปิดเผย/โปรงใส 4) ความเสมอภาค 5) ประสิทธิภาพ 6) ประสิทธิผล และ 7) ความสัมฤทธิ์ผล

หลักนิติธรรม หมายถึง อนุญาโตตุลาการทำหน้าที่พิจารณาชี้ขาดโดยใช้กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับสถาบันอนุญาโตตุลาการ รวมถึงข้อตกลงของคู่พิพาทที่ได้ทำขึ้นอย่างถูกต้อง

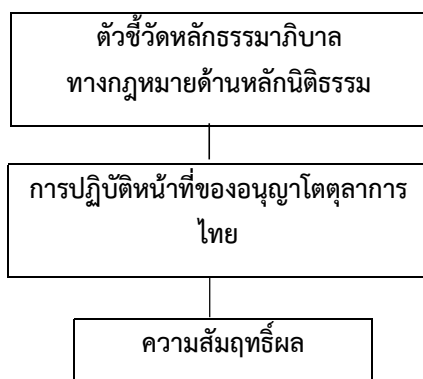
การปฏิบัติหน้าที่ของอนุญาโตตุลาการ หมายถึง อนุญาโตตุลาการมีอำนาจหน้าที่พิจารณาชี้ขาดระงับข้อพิพาทของคู่กรณี และในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับสถาบันอนุญาโตตุลาการ รวมทั้งข้อกำหนดในสัญญาที่คู่กรณีได้ทำได้

ประสิทธิภาพ หมายถึง การที่อนุญาโตตุลาการปฏิบัติหน้าที่โดยใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ซึ่งได้ผลเป็นที่น่าพอใจ

ประสิทธิผล หมายถึง การที่อนุญาโตตุลาการปฏิบัติหน้าที่โดยประสบผลสำเร็จตรงตามวัตถุประสงค์ของระบบอนุญาโตตุลาการครบถ้วน

ความสัมฤทธิ์ผล หมายถึง การพิจารณาตัดสินข้อพิพาทของอนุญาโตตุลาการมีคุณภาพ ตอบสนองความพึงพอใจของคู่พิพาทได้เป็นอย่างดี

4. กรอบแนวคิด

5. วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การใช้หลักธรรมาภิบาลด้านนิติธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของอนุญาโตตุลาการในประเทศไทย” ผู้วิจัยได้ออกแบบวิจัย (research design) ไว้ โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualification method) เพราะต้องการเก็บข้อมูลเชิงลึก และการสัมภาษณ์ ซึ่งในบทนี้จะได้กล่าวรายละเอียดของรูปแบบการวิจัย (research design) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (research instrument) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (data collection) การวิเคราะห์ข้อมูล (data analysis)

1. **ประเภทของการวิจัยเป็นแบบ** วิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การศึกษาค้นหาข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์ รวมทั้งการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group)

2. **ประชากร คือ** อนุญาโตตุลาการทั้งหมดในสถาบันอนุญาโตตุลาการและบุคคลที่มีความเกี่ยวข้อง

3. **กลุ่มตัวอย่าง** ในการศึกษาการวิจัยเรื่อง “การใช้หลักธรรมาภิบาลด้านนิติธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของอนุญาโตตุลาการในประเทศไทย” จะทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ อนุญาโตตุลาการและบุคคลที่มีความเกี่ยวข้อง จำนวน 20 คน แบ่งออกเป็น 1) อนุญาโตตุลาการ จำนวน 5 คน 2) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร) จำนวน 5 คน 3) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในสถาบันอนุญาโตตุลาการ จำนวน 5 คน 4) คู่พิพาทหรือผู้เกี่ยวข้องกับกระบวนการอนุญาโตตุลาการ จำนวน 5 คน

4. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** ศึกษาเอกสารที่มีความเกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัยเรื่อง “การใช้หลักธรรมาภิบาลด้านนิติธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของอนุญาโตตุลาการในประเทศไทย” และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ทั้งแบบมีโครงสร้าง (structured interview) และแบบไม่มีโครงสร้าง (unstructured interview) โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in depth interview) ส่วนเครื่องมืออื่นๆในการเก็บข้อมูลจะใช้ในการจดบันทึก กล้องถ่ายรูป เครื่องบันทึกเทปคำพูด และเครื่องบันทึกเสียง นอกจากนี้ยังใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ทั้ง 4 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มอนุญาโตตุลาการ จำนวน 5 คน ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) จำนวน 5 คน ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในสถาบันอนุญาโตตุลาการ จำนวน 5 คน คู่พิพาทหรือผู้เกี่ยวข้องกับกระบวนการอนุญาโตตุลาการ จำนวน 5 คน รวมจำนวน 20 คน ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview Schedule) ที่เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง (Structural Interview Schedule) ที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระสำคัญ (Contents) และสาระรายละเอียด (Contents) รวมทั้งการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group)

6. ผลการวิจัย

ความหมายของหลักธรรมาภิบาลด้านนิติธรรม
ตามคำนิยามของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) หลักนิติธรรม คือ การใช้อำนาจของกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ ในการบริหารราชการด้วยความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย [2]

หลักธรรมาภิบาลด้านนิติธรรม หมายถึง “หลักพื้นฐานแห่งกฎหมายที่ใช้กระบวนการยุติธรรม จะต้องไม่ฝ่าฝืน ขัด หรือ แย้งหลักนิติธรรม และหลักนิติธรรมนี้จะถูกล่วงละเมิดไม่ได้ สาระสำคัญ ได้แก่ 1) หลักความเป็นอิสระของผู้พิพากษา 2) กฎหมายไม่มีผลเป็นโทษย้อนหลัง 3) กฎหมายต้องมีการประกาศใช้แก่ประชาชนทราบและต้องใช้บังคับเป็นการทั่วไป 5) เจ้าหน้าที่รัฐจะใช้อำนาจได้ ภายใต้การให้อำนาจโดยกฎหมาย 6) ห้ามยักยอกความรับผิดชอบให้การกระทำในอนาคต” [3]

ดังนั้นการนำหลักนิติธรรมมาใช้กับอนุญาโตตุลาการ ซึ่งมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการพิจารณาชี้ขาดข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในคดีแพ่งและพาณิชย์นั้น การตีความต้องยึดตัวบทกฎหมายที่มีอยู่ในขณะนั้น จะใช้กฎหมายตามอำเภอใจหาได้ไม่ อนุญาโตตุลาการจึงต้องยึดและปฏิบัติตามที่กฎหมายบัญญัติและให้อำนาจไว้เท่านั้น

ความสอดคล้องของตัวชี้วัดธรรมาภิบาลด้านนิติธรรมกับการปฏิบัติหน้าที่ของอนุญาโตตุลาการโดยการศึกษาเชิงประจักษ์

ด้านหลักนิติธรรม

ตัวชี้วัดธรรมาภิบาลของประเทศไทยที่ปรับใช้กับการปฏิบัติงานด้านการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการที่เหมาะสม ได้ดังนี้ ซึ่ง วิภาส ทองสุทธิ [4] กล่าวว่า “หลังจากนั้นได้มีการจัดทำตัวชี้วัดตามหลักการสำคัญ ทั้ง 10 หลักการ โดยแต่ละหลักการจะมีองค์ประกอบย่อยอีกส่วนหนึ่ง แล้วในองค์ประกอบย่อย และข้อคำถามอธิบายตัวชี้วัดได้นำไปอธิบายตัวชี้วัดได้ รายละเอียดตัวชี้วัด ทั้ง 10 หลักการ หรือ “ทศธรรม” ตามคำเรียกของศาสตราจารย์ ดร.ติน ปรัชญพฤทธิ์”

ตัวชี้วัดหลักนิติธรรม สามารถนำมาประกอบ การใช้กับการปฏิบัติงานด้านการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการที่เหมาะสม ในการใช้กฎหมายในการตัดสินข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ ได้ดังนี้

1. กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับของสถาบันอนุญาโตตุลาการ หรืออื่นๆ การใช้กฎหมายในการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ ได้ใช้กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับของสถาบัน หรืออื่นๆ หลักเกณฑ์ หรือ เกณฑ์ การใช้กฎหมายคุ้มครองสิทธิของคู่กรณี เป็นสิทธิเกี่ยวกับธุรกิจ การค้า ส่วนการให้ความคุ้มครองสิทธิ เป็นสิทธิการบังคับในเนื้อหาสัญญา โดยใช้หลักกฎหมายที่มีอยู่แล้ว เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎหมายอื่นๆบังคับตามเนื้อหาของสัญญา ซึ่งเป็นไปตามกฎหมายที่มีอยู่แล้ว หรือเป็นไปตามกฎหมาย หรือข้อตกลงที่คู่กรณีตกลงใช้บังคับกับสัญญา ในเรื่องกฎหมายที่นำมาใช้ในการตัดสินข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ คู่พิพาทสามารถกำหนดว่าจะใช้กฎหมายประเทศไหนของคู่สัญญาใดใช้บังคับก็ได้ เมื่อคู่กรณีได้ตกลงกันไว้ ในเรื่องกฎ ระเบียบ ตามปกติถ้าเราใช้สถาบันไหน ก็ใช้สถาบันนั้นบังคับ

2. ในประเด็นเรื่องหลักเกณฑ์ หรือ เกณฑ์การใช้กฎหมายคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของคู่กรณี นั้นตามหลักเกณฑ์หรือเกณฑ์การใช้กฎหมายคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของคู่กรณีนั้น บางเรื่องเป็นการเน้นแต่สิทธิของคู่กรณี ไม่ใช่เสรีภาพ การที่กฎหมายคุ้มครองสิทธิหลักนิติธรรมนั้นก็หลักความยุติธรรมตามกฎหมายและความเป็นธรรม บุคคลแต่ละฝ่ายจะได้รับความเป็น

ธรรม จะต้องขึ้นอยู่กับตัวบทกฎหมายที่บัญญัติว่าสิทธิ และหน้าที่ของบุคคลนั้นเป็นอย่างไร หากไม่บัญญัติไว้ก็ ย่อมทำไม่ได้ หลักความเป็นธรรมของหลักความยินยอม คือ การที่ยินยอมให้บุคคลอื่นกระทำได้ หากไม่ให้ความ ยินยอม ย่อมไม่อาจทำได้ ดังนั้นต้องอิงตัวบทกฎหมายมา เป็นเกณฑ์ เนื่องจากหลักนิติธรรม คือ การที่บุคคลนั้น บังคับใช้ตามตัวบทกฎหมายที่บัญญัติขึ้นมา ใน ขณะเดียวกันกฎหมายจะสร้างความเป็นธรรมจริงๆ ก็ต้องตีความให้ถูกต้องตามตัวบท

3. การตัดสินใจพิพาทโดยชอบด้วยกฎหมาย
ทางเนื้อหาเป็นการตัดสินใจตามกฎหมายโดยเนื้อหา
กฎหมาย ต้องอิงกฎหมายเป็นหลักในการวินิจฉัย ข้อเท็จจริง ทั้งนี้คำว่า “บริบทความชอบตามหลักและ เนื้อหาสารกฎหมาย” นั้น เราต้องเข้าใจบริบทความชอบ ตามหลักและเนื้อหาสาระกฎหมายก่อน เขาว่าบริบท ใดๆ เราแยกกฎหมายสารบัญญัติ และกฎหมายวิธี สบัญญัติ คำว่ากฎหมายสารบัญญัติ คือ การกำหนดสิทธิ และหน้าที่ของบุคคล แต่กฎหมายวิธีสบัญญัติ คือการทำ หน้าที่ของกฎหมายที่อำนวยความสะดวกยุติธรรม ใช้กฎหมาย วิธีสบัญญัติ

4. การปฏิบัติหน้าที่ของอนุญาโตตุลาการใน การไม่ทำให้เกิดความเสียเปรียบหรือไม่เป็นการละเมิด ในการคุ้มครองผู้กล่าวหาหรือผู้ถูกกล่าวหาซึ่งเป็น คู่พิพาท สามารถทำได้ เนื่องจากการที่อนุญาโตตุลาการ ชี้ขาดข้อเท็จจริงต้องอิงตัวบทกฎหมาย มาปรับใช้ ซึ่งคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการมีผลทำให้คู่พิพาทฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งชนะหรือแพ้คดี ก็ยอมแล้วแต่รูปคดีและ พยานหลักฐานในแต่ละเรื่อง อนุญาโตตุลาการจะชี้ขาด ให้เกิดความเป็นธรรมและอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ คู่ความให้เสมอภาค ยุติธรรม การคุ้มครองบุคคลผู้ กล่าวหา จะต้องมียกกฎหมายรองรับ จึงสามารถทำได้ อนุญาโตตุลาการจะต้องให้ความคุ้มครองผู้กล่าวหาหรือผู้ ถูกกล่าวหา เนื่องจากกฎหมายที่บัญญัติขึ้นมา เพื่อให้ ความคุ้มครองสิทธิของบุคคลนั้น

5. การเป็นอนุญาโตตุลาการต้องมีความเป็น
อิสระ และเป็นกลางในการพิจารณาคดีนั้น
อนุญาโตตุลาการ คือบุคคลที่คู่พิพาทตกลงร่วมกันให้มา

เป็นดำเนินการในการพิจารณาต้องโปร่งใสเป็นธรรมทั้ง 2 ฝ่ายอยู่แล้ว และเป็นคนกลาง ปราศจากผลประโยชน์ ขัดกัน (Conflict of Interest) ความเป็นคนกลาง เนื่องจากต้องพิจารณาอย่างเสมอภาค และยุติธรรม ซึ่ง การเป็นอนุญาโตตุลาการต้องมีความเป็นอิสระและเป็น กลาง คือ ตัดสินตามเนื้อผ้า คือตามข้อมูลเชิงประจักษ์ เป็นคนกลาง ปราศจากผลประโยชน์ขัดกัน (Conflict of Interest) นอกจากนั้นมีความเป็นอิสระในการพิจารณา โดยไม่ถูกกดดันจากระดับชั้นการบังคับบัญชา และไม่เอนเอียง หรือเห็นแก่คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แม้ว่าอาจจะ รู้จักเป็นส่วนตัว ก็ต้องว่าความหรือพิจารณาบนข้อมูล ข้อเท็จจริงด้วยความละเอียดรอบคอบ

6. ความผูกพันของคู่พิพาทในคำชี้ขาด ใน การปฏิบัติหน้าที่อนุญาโตตุลาการในการพิจารณาชี้ขาด คู่พิพาทสามารถปฏิบัติตามคำชี้ขาดหรือผูกพันด้วย กฎหมายได้ในบางกรณี เพราะเหตุว่าคำชี้ขาดของ อนุญาโตตุลาการ เมื่อชี้ขาดไปแล้ว คู่สัญญาไม่เห็นด้วย ก็ไปฟ้องจนได้ที่ศาลยุติธรรม สัญญาปกครองก็ไปที่ศาล ปกครอง เฉพาะกรณีคำชี้ขาดขัดต่อกฎหมาย หรือ ศีลธรรมอันดี หรือชี้ขาดเกินอำนาจอนุญาโตตุลาการ หรือชี้ขาดโดยทุจริต แต่ถ้าคู่กรณีเมื่อเขาไม่ได้แย้งก็ สามารถไปขอบังคับคดีได้ที่ศาลยุติธรรม หรือศาล ปกครองแล้วแต่กรณี หากชี้ขาดตามความเป็นธรรม คู่พิพาทต้องปฏิบัติตาม นอกจากนั้นยังขึ้นอยู่กับคำชี้ ขาดของอนุญาโตตุลาการคนเดียวหรือหลายคน ถ้าเป็น อนุญาโตตุลาการคนเดียว คู่พิพาทมักจะไม่มีปัญหา ในทางปฏิบัติ แต่ถ้าเป็นอนุญาโตตุลาการ 3 คนขึ้นไป มัก มีปัญหา เพราะต้องทำด้วยคะแนนเสียงมากกว่า 2 ใน 3 ซึ่งมักจะมีความเห็นไม่ลงรอยกัน ซึ่งจะนำไปสู่การ พิจารณาในศาลต่อไป

กรณีที่คู่พิพาทสามารถปฏิบัติตามคำชี้ขาดหรือ ผูกพันด้วยกฎหมายในการพิจารณาชี้ขาดโดย อนุญาโตตุลาการนั้น ในการปฏิบัติหน้าที่ อนุญาโตตุลาการในการพิจารณาชี้ขาด มีความเห็นว่า คู่พิพาทสามารถปฏิบัติตามคำชี้ขาดหรือผูกพันด้วย กฎหมายได้แล้วแต่กรณี ซึ่งสามารถปฏิบัติตามคำชี้ขาดได้ เนื่องจากคู่พิพาทเป็นผู้เลือกอนุญาโตตุลาการเข้ามา จึง

ควรเคารพการตัดสิน แต่ตัวอนุญาโตตุลาการมีข้อมูลพร้อมหรือไม่ หรือมีผลประโยชน์แอบแฝง นอกจากนั้นในการปฏิบัติหน้าที่อนุญาโตตุลาการในการพิจารณาชี้ขาด คู่พิพาทสามารถปฏิบัติตามคำชี้ขาดหรือผูกพันด้วยกฎหมายได้หรือไม่ นั่นขึ้นอยู่กับว่าคู่พิพาทมีความจริงใจทั้งนี้คู่พิพาทสามารถปฏิบัติตามคำชี้ขาดได้ แต่คู่กรณีมักไม่ยอมปฏิบัติ เพราะเป็นผู้เสียผลประโยชน์ จึงไม่ยอมรับในการชี้ขาด

อย่างไรก็ตาม การฟ้องหรือเพิกถอนการบังคับตามคำชี้ขาดต้องเป็นไปตามหลักอนุญาโตตุลาการ ในเรื่อง New York Convention (Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards) และเป็นไปตามแนวทางของกฎหมายแม่แบบ (Model law on International Commercial Arbitration)

7. อภิปรายผล

หลักธรรมาภิบาลด้านหลักนิติธรรม หมายถึง “หลักพื้นฐานแห่งกฎหมายที่ใช้กระบวนการยุติธรรม จะต้องไม่ฝ่าฝืน ขัด หรือ แย้งหลักนิติธรรม และหลักนิติธรรมนี้จะถูกล่วงละเมิดไม่ได้ สำคัญได้แก่ 1) หลักความเป็นอิสระของผู้พิพากษา 2) กฎหมายไม่มีผลเป็นโทษย้อนหลัง 3) กฎหมายต้องมีการประกาศใช้แก่ประชาชนทราบและต้องบังคับเป็นการทั่วไป 5) เจ้าหน้าที่รัฐจะใช้อำนาจได้ ภายใต้การให้อำนาจโดยกฎหมาย 6) ห้ามยักเว้นความรับผิดชอบให้การกระทำในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดวิภาส ทองสุทธิ [4]กล่าวว่า “ตัวชี้วัดหลักการต่างๆ ในหลักนิติธรรม ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ 2ความชอบด้วยกฎหมายทางเนื้อหา 3.ความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ 4หลักไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย 5.การแบ่งแยกอำนาจ 6.ความอิสระของผู้พิพากษา 7.หลักความผูกพันด้วยกฎหมาย

หลักธรรมาภิบาลด้านหลักนิติธรรม การใช้กฎหมายในการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ ได้ใช้กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับของสถาบัน หรืออื่นๆ หลักเกณฑ์ หรือ เกณฑ์การใช้กฎหมายคุ้มครองสิทธิของคู่กรณี เป็นสิทธิเกี่ยวกับธุรกิจ การค้า ส่วนการให้ความ

คุ้มครองสิทธิ เป็นสิทธิการบังคับในเนื้อหาสัญญา โดยใช้หลักกฎหมายที่มีอยู่แล้ว ซึ่งสอดคล้องกับ เมตต์ เมตต์การ์นจิต [5] กล่าวว่า “หลักนิติธรรม (Rule of Law) หรือหลักนิติรัฐ ได้แก่การตราหรือใช้กฎหมาย กฎ ระเบียบข้อบังคับที่เป็นธรรมและเสมอภาคด้วยมาตรฐานเดียวกัน เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งจะเป็นเครื่องมือให้เกิดการปฏิบัติตามอำเภอใจ การเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม หรือสองมาตรฐานจะกระทำมิได้ ผู้ปกครองไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งระดับใดจะต้องใช้อำนาจตามที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น”

ในเรื่องกฎหมายที่นำมาใช้ในการตัดสินข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ คู่พิพาทสามารถกำหนดได้ว่าจะใช้กฎหมายประเทศไหนของคู่สัญญาใดใช้บังคับก็ได้ เมื่อคู่กรณีได้ตกลงกันไว้ ในเรื่องกฎ ระเบียบ ตามปกติถ้าเราใช้สถาบันไหน ก็ใช้สถาบันนั้นบังคับ ซึ่งสอดคล้องกับคำบรรยายกฎหมายวิธีการระงับข้อพิพาททางธุรกิจโดยการอนุญาโตตุลาการของ เสาวนีย์ อัครโรจน์ [6] ที่กล่าวว่า “วิธีพิจารณาของอนุญาโตตุลาการนั้น จะเป็นไปตามกฎหมายที่ส่วนใหญ่จะให้ เป็นไปตามที่คู่กรณีตกลงกันไว้ แต่ถ้าไม่ได้กำหนดวิธีพิจารณาไว้ ก็อยู่ในดุลพินิจของอนุญาโตตุลาการ แต่ก็ต้องคำนึงถึงหลักความยุติธรรม โดยให้อีกคู่กรณีทั้งสองฝ่ายอย่างเท่าเทียมกันในการเสนอพยานหลักฐานของแต่ละฝ่าย”

การเป็นอนุญาโตตุลาการต้องมีความเป็นอิสระและเป็นกลางในการพิจารณาคดีนั้น อนุญาโตตุลาการ คือ บุคคลที่คู่พิพาทตกลงร่วมกันให้มาเป็นการดำเนินการในการพิจารณาต้องโปร่งใสเป็นธรรมทั้ง 2 ฝ่ายอยู่แล้ว และเป็นคนกลาง ปราศจากผลประโยชน์ขัดกัน (Conflict of Interest) ความเป็นกลาง เนื่องจากต้องพิจารณาอย่างเสมอภาค และยุติธรรม ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.2545 มาตรา 19 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “อนุญาโตตุลาการต้องมีความเป็นกลางและเป็นอิสระ รวมทั้งต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในสัญญาอนุญาโตตุลาการ หรือในกรณีที่คู่สัญญาดตกลงกันให้หน่วยงานซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการเป็นผู้ดำเนินการต้องมีคุณสมบัติตามที่หน่วยงานดังกล่าวกำหนด” [7] นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับหนังสืออนุญาโตตุลาการ ทฤษฎีและปฏิบัติ

ของไชยวัฒน์ บุณนาค [8] กล่าวว่า “ในเมื่อ อนุญาตตุลาการ ทำหน้าที่เสมอผู้พิพากษา อนุญาตตุลาการก็จำเป็นต้องมีความเป็นกลาง (Impartial) และเป็นอิสระ (Independent) การวางตัวเป็นกลาง หมายความว่า ต้องไม่เข้าข้างฝ่ายใดแม้ฝ่ายนั้นจะเป็นฝ่าย ที่เสนอข้อตนให้เป็นอนุญาตตุลาการ”

ในการปฏิบัติหน้าที่อนุญาตตุลาการในการพิจารณา ชี้ขาด คู่พิพาทสามารถปฏิบัติตามคำชี้ขาดหรือผูกพันด้วย กฎหมายได้ในบางกรณี เพราะเหตุว่าคำชี้ขาดของ อนุญาตตุลาการ เมื่อชี้ขาดไปแล้ว คู่สัญญาไม่เห็นด้วย ก็ไปฟ้องถอนได้ที่ศาลยุติธรรม สัญญาปกครองก็ไปที่ศาล ปกครอง แต่ถ้าคู่กรณีเมื่อเขาไม่ได้แย้งก็สามารถไปขอ บังคับคดีได้ ตามคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการ ไปยื่นที่ ศาลยุติธรรม หรือศาลปกครอง ที่มาของศาลบังคับได้ เหมือนตามคดีแพ่ง หากชี้ขาดตามความเป็นธรรม คู่พิพาทต้องปฏิบัติตาม ซึ่งสอดคล้องกับคำบรรยาย กฎหมายวิธีการระงับข้อพิพาททางธุรกิจโดยการ อนุญาตตุลาการของ เสาวนีย์ อัครโรจน์ [6] ที่กล่าวว่า “การที่คำชี้ขาดมีผลทำให้ข้อพิพาทสิ้นสุดและผูกพัน คู่กรณี เพราะการตกลงกันให้มีการอนุญาตตุลาการ ย่อมหมายความว่าคู่กรณีจะต้องปฏิบัติ และ ปฏิบัติตามคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการที่ทำขึ้นตามที่ ตกลงกันไว้ในสัญญาอนุญาตตุลาการ และเป็นผลของ การทำสัญญาอนุญาตตุลาการนั้น เนื่องจากการที่คู่กรณี พิพาททำสัญญากันเลือกให้การอนุญาตตุลาการเพื่อ ระงับข้อพิพาทก็ต้องรู้อยู่แล้วว่าจะต้องมีการทำคำชี้ขาด อันเป็นผลจากสัญญาอนุญาตตุลาการและการปฏิบัติ หน้าที่ของอนุญาตตุลาการ ซึ่งคู่กรณีต้องผูกพันตาม สัญญาที่จะต้องปฏิบัติตามคำชี้ขาดนั้น” นอกจากนั้นยัง สอดคล้องกับพระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ.2545 มาตรา 40 วรรคหนึ่งและสอง บัญญัติว่า “การคัดค้าน คำชี้ขาดของคณะอนุญาตตุลาการอาจทำได้โดยการร้อง ต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพิกถอนคำชี้ขาดตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรานี้

คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดได้ โดยยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจภายในเก้าสิบวันนับ แต่วันได้รับสำเนาคำชี้ขาด.....”[7]

8. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ควรมีประกาศของสถาบันอนุญาตตุลาการ ในการสอบ การคัดเลือกอนุญาตตุลาการ เพื่อให้ อนุญาตตุลาการที่เข้ามาทำหน้าที่อนุญาตตุลาการเข้าใจ กระบวนอนุญาตตุลาการมากยิ่งขึ้น และยังทำให้ได้ บุคคลผู้ทำหน้าที่อนุญาตตุลาการมีความรู้ ความสามารถ เหมาะสมกับคดีข้อพิพาทนั้นๆ ประกอบกับต้องได้คุณสมบัติ ธรรมเข้ามาทำหน้าที่ในการเป็นอนุญาตตุลาการ โดยมีการปฐมนิเทศก์ในภายหลังอีกครั้ง

2. ควรนำกลยุทธ์หลักธรรมาภิบาลมาใช้กับ อนุญาตตุลาการ เพื่อให้ต่างประเทศเชื่อมั่นและทัดเทียม นานาประเทศอย่างมีศักดิ์ศรี จะต้องมีการมีปัจจัยต่างๆเข้ามา ประกอบ อาทิ ผู้นำ บุคลากร ภาคส่วน บทบาทของ ภาคส่วนต่างๆ (ภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคประชาชน และ ภาคการศึกษา)

3. ส่งเสริม และ สนับสนุนให้สถาบัน อนุญาตตุลาการเป็นองค์กรที่มีคุณภาพและเตรียมความ พร้อมเพื่อรองรับข้อพิพาทระหว่างประเทศ

4. ควรนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติ หน้าที่ของอนุญาตตุลาการในการพิจารณาชี้ขาด เพื่อให้ คู่พิพาทมีความเชื่อมั่นในคำชี้ขาด อันมีผลให้คู่พิพาทลด การฟ้องคำชี้ขาดต่อศาล

2 ข้อเสนอแนะครั้งต่อไป

เนื่องจากงานวิจัยที่ศึกษาเป็นงานวิจัยเชิง คุณภาพ เพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์แบบและ ครอบคลุมในมิติในด้านอื่นๆ ควรมีการวิจัยในเชิงปริมาณ และสามารถอธิบายผลในข้อมูลเรื่องอื่นๆได้มากขึ้นและ นำเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

9. เอกสารอ้างอิง

- [1] พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120 ตอนที่ 100 ก ลงวันที่ 9 ตุลาคม 2546.
- [2] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) (24 เมษายน 2555), ความหมายของหลัก ธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ ดี (GG Framework).

- [3] โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. (2559). สืบค้นจาก <https://www.matichon.co.th/columnist/page/14>
- [4] วิภาส ทองสุทธิ, การบริหารจัดการที่ดี. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อินทภาษ, 2551. น.202-205)
- [5] เมตต์ เมตต์การุณจิต, การบริหารจัดการที่ดี. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี: บุ๊คพอยท์, 2554.
- [6] เสาวนีย์ อัครโรจน์, คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยวิธีการระงับข้อพิพาททางธุรกิจโดยการอนุญาโตตุลาการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.
- [7] พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.2545, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 119 ตอนที่ 39 ก ลงวันที่ 29 เมษายน 2545.
- [8] ไชยวัฒน์ บุนนาค, อนุญาโตตุลาการ ทฤษฎีและปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ทรัพย์สุริย์ จำกัด, 2554.

ศักยภาพวิสาหกิจชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์จังหวัดสุพรรณบุรี

Potential of Community Enterprises in Organic Agriculture Product Development in Suphanburi Province

สุดถนอม ตันเจริญ

สาขาวิชาการประกอบการธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Email : sudthanom.t@bsru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลวิสาหกิจชุมชน คัดเลือกวิสาหกิจชุมชนต้นแบบที่มีศักยภาพ และศึกษาองค์ประกอบด้านศักยภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ของวิสาหกิจชุมชนในอำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี โดยการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในหน่วยงานราชการระดับจังหวัด อำเภอและท้องถิ่น ประกอบกับการการสนทนากลุ่มกับสมาชิกวิสาหกิจชุมชนครอบคลุม 13 ตำบลของอำเภออุทุมพรเพื่อคัดเลือกวิสาหกิจชุมชนต้นแบบที่มีศักยภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ตามองค์ประกอบเชิงทฤษฎีและผลการวิจัยศักยภาพชุมชนในพื้นที่อื่นของประเทศไทย พบว่า วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ตำบลจรเข้มสามพัน เป็นกลุ่มที่มีองค์ประกอบด้านศักยภาพครบถ้วนมากที่สุด ได้แก่ การมีผู้นำการเปลี่ยนแปลงของประธานวิสาหกิจชุมชน การยึดมั่นกับการรณรงค์และอนุรักษ์ภูมิปัญญาเกษตรอินทรีย์ มุ่งมั่นด้วยพลังแห่งการสร้างชุมชนเกษตรอินทรีย์กับเป้าหมายการสร้างสุขภาพจิตและสุขภาพกายที่ดีแก่ตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสิ่งแวดล้อม เรียนรู้จากการปฏิบัติและรับความรู้ใหม่อยู่ตลอดเวลา มีการกระตุ้นทางปัญญาด้วยความรู้และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเสมอ สังเกตองค์ความรู้ ภูมิปัญญา จัดการกระบวนการเรียนรู้และเครือข่ายได้เป็นอย่างดี ประกอบกับการสนับสนุนของภาครัฐ ส่งผลให้ผลการดำเนินงานดีขึ้น จำนวนสมาชิกและเครือข่ายเพิ่มขึ้น ยอดขายมากขึ้น กองทุนของสมาชิกและชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: ศักยภาพ, วิสาหกิจชุมชน, พัฒนาผลิตภัณฑ์, เกษตรอินทรีย์

Abstract

The study of “Potential of Community Enterprises in Organic Agriculture Product Development in Suphanburi Province” is aim to study the community enterprises, select the best practice potential group, and study the components of their potential in developing the organic products of U-thong district, Suphanburi Province. The study is conducted with provincial and district government officials, and the leader of community enterprises by interviewing and conducting the focus group methods with the members of community enterprises and selecting the potential groups with theoretical potential community's factors according to the past research findings in different areas. When analyzing the potential components of the organic farming community enterprises, it is found that Tung Thong Yang Yuen Organic Agriculture Community Enterprise of Chorakhe Samphan Sub-district is a group with the most complete potential of transformational leadership of the leader of community enterprises and adherence of the campaign and conservation of organic agricultural wisdom. Its members are happy with the commitment of the power of creating an organic farming

community with the goal to create good mental health and physical health for oneself, family and community. Community members are inspired with the effort to learn from practice and gain new knowledge all the time, have intellectual stimulation with knowledge, and always listen to the opinions of others. This leads to accumulating cultural knowledge and wisdom, and good learning process and network management, together with the support of the government. The operation results are satisfying and can be continued to develop.

Keywords: Potential, Community Enterprise, Product Development, Organic Agriculture

วันที่รับบทความ : 28 ตุลาคม 2562
วันที่แก้ไขบทความ : 17 มิถุนายน 2563
วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 29 มิถุนายน 2563

1. บทนำ

สังคมโลกเปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญก้าวหน้า และกระแสการรับวัฒนธรรมระหว่างชนชาติที่ต่างกั น ทำให้การดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปสู่ความทันสมัยที่พึ่งพาเทคโนโลยีและต้องการความสะดวกสบายมากขึ้น นอกจากนั้นสังคมโลกยังให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพและความงามอย่างมาก โดยเฉพาะสังคมที่อยู่กับความทันสมัย ชุมชนเมือง สังคมธุรกิจ คนส่วนใหญ่ต่างใส่ใจกับงานและการดูแลตัวเองทั้งทางกายภาพและภายในจิตใจ ผลิตภัณฑ์มากมายถูกพัฒนาให้เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตเช่นนี้ ไม่เว้นแม้แต่ผลิตภัณฑ์ชุมชน ต้องใส่ใจในสภาพการณ์แข่งขันรอบด้าน ทั้งจากภาคอุตสาหกรรมและความต้องการของผู้บริโภคตามรูปแบบการดำเนินชีวิตที่ทันสมัย (Modern Lifestyle) ส่งผลให้การผลิตสินค้าเชื่อมโยงกับแฟชั่น วัฒนธรรมดั้งเดิม สินค้าสไตล์ย้อนยุค (Vintage) กระแสภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ต้องการชีวิตที่อิงกันธรรมชาติและปฏิเสธสารเคมี ดังนั้นจึงเป็นโอกาสของวิสาหกิจชุมชนและกลุ่มผู้ผลิตสินค้าชุมชนที่ใช้วัตถุดิบในพื้นที่ เชื่อมโยงความคิดสร้างสรรค์จากวัตถุดิบตามกระแสความนิยมกับการพัฒนาสินค้าที่แตกต่างจากเดิม นอกจากจะเป็นการสร้างความตื่นตัวในสิ่งใหม่แล้วยังเป็นการกระตุ้นความคิดและกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อการยกระดับเศรษฐกิจชุมชนแบบพลิกฝ่ามืออีกด้วย

การพัฒนางานวิจัยเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น ทั้งด้านเศรษฐกิจและสุขภาพได้อย่างจริงจังเป็นพลังขับเคลื่อนสังคมไปตามทิศทางการพัฒนาประเทศตามโมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนที่เรียกว่า Thailand 4.0 ซึ่งเน้นความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ด้วยระบบเศรษฐกิจที่เน้นการสร้าง

มูลค่า (Value - Based Economy) ที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ จากการสำรวจพื้นที่เบื้องต้น ทีมวิจัย พบว่าการทำการเกษตรที่ปลอดภัยจากสารเคมีและสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ทางที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของเกษตรกร การเสริมสร้างความรู้ให้แก่ชุมชน การขับเคลื่อนชุมชน และการเสริมสร้างพลังชุมชน เพื่อให้สมาชิกของชุมชนยอมรับและนำเอาแนวคิดการทำการเกษตรอินทรีย์ไปใช้เกษตรกรหลายพื้นที่ตระหนักถึงความสำคัญของการทำการเกษตรอินทรีย์ ต้องใช้เวลามาก เพื่อเรียนรู้ผลกระทบในระยะยาว

จากผลการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นในพื้นที่อำเภอกู่ทอง วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ในหลายตำบล ยังประสบปัญหาด้านความร่วมมือและขาดความมั่นใจในปริมาณของผลผลิต ทำให้ยังใช้ปุ๋ยเคมีหรือสารเคมีกำจัดศัตรูพืช สภาพปัญหาสำคัญคือกระบวนการมีส่วนร่วมในลักษณะของการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนา ตั้งแต่กระบวนการผลิต การจัดการ และการตลาด ถือว่าเป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ทุกชุมชนควรตระหนักถึงการพึ่งตนเองและการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน คือการได้คิด ทำอย่างจริงจังและต่อเนื่องด้วยความมานะอดทน เพราะเกษตรอินทรีย์ต้องมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการและรอผลระยะเวลานานหนึ่ง จึงจะเห็นผลชัดเจนว่าดีต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการลดผลเสียต่อการปลูกพืชทุกชนิด การชักจูงให้เกษตรกรเกิดการยอมรับ มีใจเพียงทางเลือกใหม่ของเกษตรกร แต่เป็นกระบวนการที่ควรจะเป็น ซึ่งเชื่อมโยงกับการเพิ่มศักยภาพกลุ่มเกษตรอินทรีย์โดยตรง ปัจจุบันกลุ่มเกษตร

อินทรีย์ในพื้นที่หลายกลุ่มยังต้องการการสนับสนุนความรู้ เพื่อส่งเสริมความรู้ การพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง ร่วมคิด ร่วมทำ ตลอดจนการจัดการความรู้ และการเรียนรู้ของคนในชุมชน โดยการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้และขยายเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของท้องถิ่นชุมชนในการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันให้เกิดระบบที่ดี โปร่งใส ไร้ทุจริต และการสร้างสรรค์ผสมผสานกับภูมิปัญญาไทยและวัฒนธรรมท้องถิ่น [1]

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับอำเภอ อุ้มทอง หนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยว “เมืองต้องห้ามพลาต” ที่รัฐบาลส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ พบว่า เมืองโบราณอุ้มทองอาณาจักรทวารวดีมีความโดดเด่นเชิงประวัติศาสตร์ อุ้มทองยังมีวิถีชีวิตที่น่าสนใจด้วยอัตลักษณ์ ด้านวัฒนธรรมพื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ 5 ชาติพันธุ์ คือ ลาวเวียง ลาวครั่ง ไทยทรงดำ ไทยพื้นถิ่น และไทยจีน [2] รวมทั้งเสน่ห์ของวิถีชีวิตเกษตรกร ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพวิสาหกิจชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ในอำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี จะเป็นการสนับสนุนเกษตรกรต้นแบบในการทำการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สนับสนุนวิถีอินทรีย์ที่ส่งผลดีต่อสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภค งานวิจัยนี้จึงมุ่งหวังในการดึงศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนออกมาค้นหาจุดแข็งและโอกาสในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับคนรุ่นต่อไปได้สืบทอดวิถีเกษตรอินทรีย์ที่จะนำไปสู่การพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลวิสาหกิจชุมชนอำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี และคัดเลือกวิสาหกิจชุมชนต้นแบบที่มีศักยภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบด้านศักยภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ของวิสาหกิจชุมชนในอำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

3. วิธีวิเคราะห์

การศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากแนวคิดทฤษฎี ผลงานวิจัยที่

เกี่ยวข้องกับการศึกษาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และสังเกต ประกอบกับการสนทนากลุ่ม และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) ของวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ

4. ขอบเขตการวิเคราะห์

ประชากรใน 155 หมู่บ้าน ของอำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี เจาะจงสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รองผู้ว่าราชการจังหวัด (กำกับดูแลงานพัฒนาชุมชน) นายอำเภอ กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ผู้จัดการองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และนายกเทศมนตรีและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และประธานวิสาหกิจชุมชนที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแนะนำต่อแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) ครอบคลุม 13 ตำบลของอำเภออุ้มทอง รวม 20 คน เกี่ยวกับกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนและเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ของชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น ในตำบลต่าง ๆ ของอำเภออุ้มทอง วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปรายงานการวิจัย ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2560 ถึงเดือนพฤษภาคม 2561

5. เนื้อเรื่อง

การวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ ผู้วิจัยเริ่มจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารเกี่ยวกับบริบทของวิสาหกิจชุมชนในตำบลต่าง ๆ ของอำเภออุ้มทอง จากนั้นสำรวจพื้นที่ ครอบคลุมทั้ง 13 ตำบลของอำเภออุ้มทอง วิเคราะห์ศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพของชุมชน เพื่อสกัดตัวประกอบประกอบของศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน ลงพื้นที่จัดประชุมผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่สนใจ และเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญของแต่ละตำบล จำแนกผลิตภัณฑ์ชุมชนและวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพ

ขั้นตอนการคัดเลือกวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ ชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการ ใช้วัตถุดิบ ทรัพยากร ทุนแรงงานในชุมชน ใช้ภูมิปัญญาในชุมชนเป็นหลัก (อาจผสมผสานกับภูมิปัญญาสากล) มีโครงการและแผนประกอบการ (แผนวิสาหกิจ) มีกระบวนการมีส่วนร่วม และกระบวนการเรียนรู้ และมีการพึ่งตนเองของครอบครัวและชุมชนเป็นเป้าหมาย [3] จากนั้นดำเนินการ

สนทนากลุ่ม และคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเบื้องต้นได้ 20 กลุ่มครอบคลุม 13 ตำบล จัดประชุมสร้างความเข้าใจในเหตุผลของการวิจัยและหลักการคัดเลือกวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ ซึ่งเกิดจากการพิจารณาตัวแปรตามแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนและผลงานวิจัยในประเทศไทย ถือว่าเป็นการสกัดตัวแปรให้เหมาะสมกับการคัดเลือกวิสาหกิจชุมชนต้นแบบตามองค์ประกอบเชิงทฤษฎีและบริบทของวิสาหกิจชุมชนในประเทศไทย จากนั้นทีมวิจัยร่วมประชุมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญอีกครั้งเพื่อชี้แจงเหตุผลการคัดเลือกวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ พร้อมสัมภาษณ์ สนทนากลุ่มกับประธานและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนต้นแบบเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนและความพร้อมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน และเจาะประเด็นสภาพแวดล้อมเพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของวิสาหกิจชุมชน และศักยภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ของวิสาหกิจชุมชนในอำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี จากนั้นสร้างแบบประเมิน และคัดเลือกวิสาหกิจชุมชนต้นแบบด้วยองค์ประกอบด้านศักยภาพ แล้วทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ และสรุปผลการวิจัย

6. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ในกระบวนการคัดเลือกวิสาหกิจชุมชนต้นแบบที่มีศักยภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และพัฒนากลุ่มได้อย่างชัดเจน ด้วยข้อมูลจากการสำรวจวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่าวิสาหกิจชุมชนบางกลุ่มอ่อนแอลงเพราะผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจความสับสนภายในกลุ่มบ้าง ทำให้สมาชิกบางส่วนไม่มีส่วนร่วมในการผลิตและจำหน่าย ทำให้ประธานกลุ่มมีบทบาทหลักในการตัดสินใจทุกเรื่อง ส่งผลให้สมาชิกขาดความเข้าใจในหลักการทำงานที่ถูกต้องและเหมาะสม หากขาดการมีส่วนร่วม สัมพันธภาพภายในกลุ่มอ่อนแอเป็นผลการดำเนินงานติดลบ สินค้าค้างสต็อกเพราะขาดตลาดรองรับ สมาชิกต้องหันไปทำงานอื่นเพื่อหารายได้มาใช้จ่าย หลายกลุ่มจึงมีลักษณะการดำเนินงานเปลี่ยนไปเป็นธุรกิจส่วนตัวบ้าง หลายกลุ่มหยุดการดำเนินงานเมื่อไม่มีงานแสดงสินค้าหรือไม่มีคำสั่งซื้อจากหน่วยงานของรัฐ เมื่อวิสาหกิจชุมชนที่เข้มแข็งมีโอกาสเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาระดับจังหวัดและอำเภอ ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจังจาก

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ) พบว่า วิสาหกิจชุมชนในแต่ละตำบลของ อำเภออุ้มทอง มีจุดแข็งของตัวเองในเรื่องของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์และวิถีชีวิตเกษตรกร พื้นที่ส่วนใหญ่ปลูกข้าวและพืชผักผลไม้อื่น ๆ ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการแนะนำของส่วนราชการระดับจังหวัดและอำเภอ และสัมภาษณ์ประธานวิสาหกิจชุมชน พบว่า วิสาหกิจชุมชนที่มีกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกและ ร่วมผลิต ร่วมพัฒนา ของ 13 ตำบลคัดเลือกได้ 20 กลุ่ม หลังจากศึกษาองค์ประกอบด้านศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนแล้ว พบว่า วิสาหกิจชุมชนต้นแบบที่มีความโดดเด่นและประสบความสำเร็จตามองค์ประกอบของศักยภาพทั้ง 6 ด้าน คือ วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ประธานกลุ่มคือนายปัญญา ไคร์ครวญ ตำบลจรเข้สามพัน อำเภออุ้มทอง จ.สุพรรณบุรี

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) ของวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ ตามที่ Kotler (2000) ได้ให้แนวคิดการวิเคราะห์โดยสำรวจสภาพการณ์ภายในและภายนอก [4] ช่วยให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมผู้บริโภค และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคตเกี่ยวกับการดูแลรักษาสุขภาพ และจากการวิเคราะห์จุดแข็งและโอกาส พบว่า ประธานกลุ่มมีความมุ่งมั่น เรียนรู้และปรับเปลี่ยนวิธีการทำนาและการปลูกพืชปลอดสารเคมี พัฒนาคูณภาพของวัตถุดิบและผลผลิตอย่างต่อเนื่อง ด้วยจุดแข็งด้านผู้นำ ส่งผลต่อความสำเร็จอีก 5 ด้านตามมา คือ องค์ความรู้ที่มีการพัฒนาตลอดเวลา กระบวนการเรียนรู้ของสมาชิกผ่านการประชุมเดือนละ 1-2 ครั้ง องค์กรชุมชนและเครือข่ายที่มีระเบียบ/กติกาและความสัมพันธ์กับกลุ่มอื่น การสนับสนุนความรู้และตลาดจากหน่วยงานภายนอก ทำให้ผลการดำเนินงานดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับโอกาสในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ด้วยจุดขายของผลิตภัณฑ์เอง ทั้งในส่วนที่เป็นผักผลไม้สด ขนมและผลิตภัณฑ์อาหารกึ่งสำเร็จรูป เช่น เครื่องดื่มธัญญาหารอาหารเสริมเพื่อสุขภาพที่ผลิตจากข้าวที่ปลูกในแปลงนาปลอดสารเคมี ส่งให้กับบริษัท ของเดอร์ และเลมอนฟาร์ม มากกว่าสิบปี ชี้ให้เห็นถึงความเข้มแข็งให้แก่สมาชิกและพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

จุดแข็งและโอกาสทางการตลาด ด้วยการผสมผสานความรู้ด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นทรัพยากรสำคัญในการผลิตสินค้าที่มีอัตลักษณ์ด้านภูมิ

ปัญหาดังเดิมเชื่อมโยงกับอาหารการกินที่คนสมัยใหม่เน้นการดูแลสุขภาพ ปราศจากสารเคมี หรือสารสังเคราะห์ปรุงแต่ง วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยังยืนยันยึดถือวิถีเกษตรอินทรีย์โดยสมบูรณ์ จึงสามารถพัฒนาศักยภาพการจัดการผลิตภัณฑ์และสามารถสร้างผลกำไรที่สามารถสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีแก่สมาชิก ผู้นำกลุ่มหรือประธานวิสาหกิจชุมชนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง แต่จะต้องระวังเรื่องจุดอ่อนของผู้นำ คือ ประธานกลุ่มรับฟังความคิดเห็นของทุกคน ทำให้การตัดสินใจล่าช้า และสมาชิกบางคนยังขาดระเบียบวินัยในการทำงานและการใช้จ่ายเงิน ซึ่งเป็นปัญหาโยงมาสู่การทำงานร่วมกัน นอกจากนั้นแล้วกลุ่มยังต้องการความรู้ด้านการจัดการและการเชื่อมโยงช่องทางการตลาด อันจะนำไปสู่การพัฒนาการผลิตและสินค้าที่ประยุกต์เข้ากับยุคสมัยได้ เช่น การตลาดออนไลน์และโซเชียลมีเดีย ซึ่งสามารถเชื่อมโยงจุดอ่อนนี้เข้ากับจุดแข็งด้านการเรียนรู้และแสวงหาช่องทางการสนับสนุนจากภายนอกที่เป็นโอกาสในการพัฒนากลุ่มและพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อลดหรือป้องกันปัญหาห่วงโซ่อุปทานหรือเครือข่ายการผลิต โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ที่มีความคิดสร้างสรรค์แตกต่าง ทันสมัย โดยประธานกลุ่มจะสามารถมุ่งประสานงานเชื่อมโยงการผลิต การเข้าสู่ตลาดใหม่ การประสานงานกับเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนและหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเชื่อมโยงไปยังปัจจัยสนับสนุนด้านความรู้ วัตถุดิบ วัสดุอุปกรณ์ หรือเงินทุน เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์และขยายเครือข่าย

ด้วยจุดแข็งของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยังยืนยันยึดมั่นกับการดำเนินงานในวิถีอินทรีย์อย่างจริงจังของประธานกลุ่ม ด้วยความอดทนหลายปี จนกระทั่งพื้นที่ทำการเกษตรปราศจากสารพิษตกค้างและการปนเปื้อนของสารเคมีทางดิน ทางน้ำ และทางอากาศ เป็นการส่งเสริมความอุดมสมบูรณ์ของดินอย่างถูกต้อง มีแผนการจัดการอย่างเป็นระบบในการผลิตภายใต้มาตรฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์ เพื่อเป้าหมาย 2 อย่างคือคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชนดีขึ้น ส่งผลต่อการขยายความเข้มแข็งไปสู่เครือข่ายอุปสงค์ (Supply Chain) มากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากวัตถุดิบทางการเกษตรทั้งสดและแปรรูปไม่เพียงพอต่อความต้องการของลูกค้า ความน่าเชื่อถือและเป็นแบบอย่างที่ดีทำให้เกษตรกรในอำเภออุ้มทองและภายนอกเข้าร่วมศึกษาดูงานและเป็นเครือข่าย ขยายวงกว้างมากขึ้น รวมตัวกันเป็น

เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นทางการเพื่อการดำเนินงานและการสนับสนุนภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนอย่างจริงจัง สอดคล้องกับลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชน คือ ผู้นำดี ประยุกต์และพัฒนาองค์ความรู้ กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกองค์กรชุมชนและเครือข่ายด้วยการยอมรับในหลักเกณฑ์และการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกเป็นพลังเสริมด้านความรู้ [5] ซึ่งจำเป็นจะต้องศึกษาบริบทและสภาพการณ์ของวิสาหกิจชุมชน จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส อุปสรรคที่เกิดขึ้น ตลอดจนการศึกษาสภาพปัญหาและศักยภาพที่แท้จริงของวิสาหกิจชุมชนสอดคล้องกับผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชน [6] ประกอบด้วยการกำหนดนโยบาย แผนงาน และการออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผู้นำและการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีผลต่อการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน และการพัฒนารูปแบบของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน [7] ศักยภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน มีองค์ประกอบสำคัญคือ ผู้นำเป็นหัวใจ ในการสร้างอุดมการณ์และแรงบันดาลใจต่อการเรียนรู้และมุ่งสู่เป้าหมายที่ความสำเร็จ [8,9] และจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร ตามที่ Kotler (2000) [4] ช่วยให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งที่เกิดขึ้นแล้วและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจและตลาดเป็นโอกาสเสริมจุดแข็งที่มีประธานกลุ่มได้รู้ พัฒนางานอยู่เสมอ ทำให้สมาชิกเข้าใจเพราะได้รับความรู้และเรียนรู้ความยั่งยืนอดทนและมุ่งมั่นต่องานในวิถีอินทรีย์ เช่นเดียวกับผลการวิจัยในพื้นที่จังหวัดสมุทรสงคราม ประธานกลุ่มมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสินค้าและทำการตลาด เมื่อวิสาหกิจชุมชนที่เข้มแข็งมีโอกาสร่วมในกระบวนการพัฒนาระดับจังหวัดและอำเภอ สมาชิกมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง [10] รวมถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนต้นแบบคือสินค้าที่นิยมมากคือผักผลไม้สดปลอดสารเคมีและใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตขนมและอาหาร ส่งผลให้ปลูกผักและแปรรูปมากขึ้น สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ทันสมัยตามวิถีชีวิตทันสมัยของทุกตลาดที่คำนึงถึงสุขภาพเป็นสำคัญ ด้วยแนวคิดของภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ของการดำเนินชีวิต [11] องค์ความรู้ของภูมิปัญญา คือ ส่วนที่เป็น

ศาสตร์สำหรับส่วนที่เป็นศิลป์ คือ ความรู้ที่มีคุณค่าทั้งดีและงาม ใช้สมองร่วมกับอารมณ์ ความรู้สึก และจิตวิญญาณ

วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืนได้รับการคัดเลือกเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบที่มีศักยภาพมากที่สุดด้วยจุดเด่นของการใช้ภูมิปัญญาในการปลูกข้าว และผักผลไม้ปลอดสารพิษหรือสารเคมี ในความหมายของเกษตรอินทรีย์อย่างแท้จริง ผลิตและจำหน่ายผักผลไม้สดและสินค้าแปรรูปจากผลิตผลทางการเกษตรให้กับบริษัทส่งความสุข จำกัดหรือร้านเลมอนฟาร์ม และเป็นวัตถุดิบส่งให้บริษัทของเดออร์ออร์แกนิกฟู้ด จำกัด ผู้ผลิตสินค้าภายใต้แบรนด์ “ของเดอร์” ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากข้าวและธัญพืช ในการผลิตพืชผักที่เป็นวัตถุดิบมีกระบวนการผลิตแบบดั้งเดิม อีกทั้งสมาชิกทุกคนรอบครัวใส่ใจกับการปลูก การดูแลไปจนถึงการเก็บผลผลิตอย่างพิถีพิถัน สะอาด ปลอดภัย จนถึงมือผู้บริโภค โดยบรรจุหีบห่อสะอาดและทันสมัย ในลักษณะของผักผลไม้สดและสินค้าแปรรูปพร้อมรับประทาน ในขณะที่กระแสสังคมด้านการดูแลสุขภาพและนิยมการบริโภคผักผลไม้สดปลอดสารเคมีส่งผลให้ปลูกผักและแปรรูปมากขึ้น สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ทันสมัยตามวิถีชีวิตทันสมัยของทุกตลาดที่คำนึงถึงสุขภาพเป็นสำคัญ ด้วยแนวคิดของภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ของการดำเนินชีวิต [11] องค์ความรู้ของภูมิปัญญา คือ ส่วนที่เป็นศาสตร์สำหรับส่วนที่เป็นศิลป์ คือ ความรู้ที่มีคุณค่าทั้งดีและงาม ใช้สมองร่วมกับอารมณ์ ความรู้สึก และจิตวิญญาณ ด้วยความรู้ความสามารถของประธานกลุ่ม ประกอบกับความสามัคคีของสมาชิกทำให้ผลการดำเนินงานดีขึ้นและกองทุนของสมาชิกเพิ่มขึ้นตลอดหลายปีที่ผ่านมา

7. บทสรุป

การมีผู้นำการเปลี่ยนแปลงของประธานวิสาหกิจชุมชน การยึดมั่นกับการณรงค์และอนุรักษ์ภูมิปัญญาเกษตรอินทรีย์ มุ่งมั่นด้วยพลังแห่งการสร้างชุมชนเกษตรอินทรีย์กับเป้าหมายการสร้างสุขภาพจิตและสุขภาพกายที่ดีแก่ตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสิ่งแวดล้อม เรียนรู้จากการปฏิบัติและรับความรู้ใหม่อยู่ตลอดเวลา มีการกระตุ้นทางปัญญาด้วยความรู้และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเสมอ สังเกตองค์ความรู้ ภูมิปัญญา จัดการ

กระบวนการเรียนรู้และเครือข่ายได้เป็นอย่างดี ประกอบกับการสนับสนุนของภาครัฐ ผลการดำเนินงานที่น่าพอใจ และสามารถพัฒนาต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง

วิสาหกิจชุมชนต้นแบบมีรูปแบบการดำเนินงานและการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนและสอดคล้องกับเจตนารมณ์การจัดตั้งตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548 การจัดการและการดำเนินงานของประธานกลุ่มและสมาชิกคือ “ศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน” ในการพัฒนาองค์กรและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ที่มีจุดเด่นด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญา สอดคล้องกับลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชน คือ ผู้นำดี ประยุกต์และพัฒนาองค์ความรู้ ซึ่งจำเป็นจะต้องศึกษาบริบทและสถานการณ์ของวิสาหกิจชุมชน จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส อุปสรรคที่เกิดขึ้น ตลอดจนการศึกษาสภาพปัญหาและศักยภาพที่แท้จริงของวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผู้นำและการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจึงมีผลต่อการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ด้วยองค์ประกอบของศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน ผู้นำจึงเป็นหัวใจในการสร้างความเข้มแข็งของสมาชิกและกลุ่ม ด้วยบทบาทสำคัญในการสนับสนุนความรู้เดิม (ภูมิปัญญา) ผสมผสานกับความรู้ใหม่ กระตุ้นกระบวนการเรียนรู้ ปลูกฝังในลักษณะขององค์กรชุมชนและการสนับสนุนจากภายนอกคือ องค์ประกอบที่สร้างศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน จะสามารถป้องกันปัญหาและเสริมสร้างแนวทางการพัฒนา กลุ่มให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งที่เกิดขึ้นแล้วและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจและตลาดเป็นโอกาสเสริมจุดแข็งของผู้นำและการจัดการด้วยความรู้วิถีอินทรีย์อย่างแท้จริง และถูกต้อง การเป็นแบบอย่างที่ดีด้านการมุ่งมั่นต่อการพัฒนาคุณภาพผลผลิตที่ดีต่อสุขภาพของผู้ผลิต (เกษตรกร) และผู้บริโภค ใฝ่รู้ พัฒนางานอยู่เสมอ ทำให้สมาชิกเข้าใจเพราะได้รับความรู้และเรียนรู้ผลลัพธ์และผลกระทบที่ดีต่อตัวเอง ลูกหลาน ที่สามารถสื่อสารกับลูกค้าได้ด้วยความภาคภูมิใจในวิถีอินทรีย์ที่มีผลกระทบต่อการดูแลสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน

8. ข้อเสนอแนะและการนำไปใช้ประโยชน์

1. สมาชิกวิสาหกิจชุมชนควรตระหนักถึงความสำคัญของผู้นำกลุ่มและเรียนรู้ความคิด/พฤติกรรมเชิง

สร้างสรรค์ที่ส่งผลดีต่อส่วนรวม ผู้นำการเปลี่ยนแปลงคือ การศึกษาหาความรู้ทั้งเชิงหลักการและโลกทัศน์จากภายนอก การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการผลิตและการตลาดของสมาชิกคนรุ่นใหม่ สืบทอดภูมิปัญญาดั้งเดิมกับความรู้ที่ทันสมัย เสริมสร้างความสัมพันธ์ของเครือข่ายอุปสงค์ (Supply Chain) ที่มีคุณภาพสำหรับการผลิตขนาดใหญ่ และขยายเครือข่ายกว้างออกไปยังจังหวัดอื่น ๆ

2. หน่วยงานภาครัฐ พัฒนาชุมชนจังหวัดและอำเภอ รวมถึง อพท. ควรเร่งสำรวจความต้องการและปัญหาของวิสาหกิจชุมชน จำแนกแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนตามความเหมาะสมและความจำเป็น สำนักงานพัฒนาชุมชนระดับจังหวัดและอำเภอ ควรกำหนดโครงการพัฒนาผู้นำและเครือข่ายของวิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับสินค้าและตลาดของวิสาหกิจชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดยสนับสนุนด้านความรู้และติดตามปัญหาอุปสรรคอย่างต่อเนื่อง

การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ด้านนโยบาย: พัฒนาการจังหวัดและอำเภออยู่ทองและอำเภออื่น ๆ สามารถนำองค์ประกอบการประเมินศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนไปใช้ในการประเมินศักยภาพความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน และวางแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชนหรือผู้ผลิตสินค้า OTOP ได้ตามความเหมาะสมด้านบริบทของพื้นที่ เพื่อการแก้ปัญหาผู้ผลิตที่ยังมีข้อจำกัดด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และตลาด ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ปัญหาที่ตรงจุด

2. ด้านชุมชนและพื้นที่: วิสาหกิจชุมชนต้นแบบและวิสาหกิจชุมชนอื่น สามารถประเมินตนเองและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของตนเองได้อย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

นักวิจัยควรทำการศึกษารูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าโอท็อปทุกกลุ่มเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและกลุ่มที่ไม่ได้จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนว่า มีจุดแข็งจุดอ่อนด้านใด มีประโยชน์ต่อการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มให้ยั่งยืนได้อย่างไร

9. เอกสารอ้างอิง

[1] วิทยา จันทรแดง และจันทรงค์ อติวัฒนสิทธิ์. การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งตามแนว

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 18(2) หน้า 23-40, สืบค้นจาก http://research.kpru.ac.th/old/Journal_HSS/images/TGT/2555/pats2/3.pdf

- [2] สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุพรรณบุรี. (20 กรกฎาคม 2560). อุทองอยู่อารยธรรมสุวรรณภูมิ. สืบค้นจาก <http://www.suphan.biz/utongnews01.htm>
- [3] กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร. (19 กรกฎาคม 2560). สืบค้นจาก [http://smce.doae.go.th/Product Category/SmceCategory. php? region_id=&province_id=7 2 &hur_id=0 9 & key_word=](http://smce.doae.go.th/Product%20Category/SmceCategory.php?region_id=&province_id=72&hur_id=09&key_word=)
- [4] Kotler, P., Marketing management: Analyzing consumer marketing and buyer behavior (The Millennium). New Jersey: Prentice Hall, 2000.
- [5] สัญญา เคนาภูมิ, “แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม,” วารสารวิชาการแพรวา ภาพศิลป์, ปีที่ 2, ฉบับที่ 3, หน้า 53-66, 2558.
- [6] มาลินี ศรีไมตรี, “การพัฒนารูปแบบและศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามอัตลักษณ์ของท้องถิ่นสู่นักท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี,” วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย, ปีที่ 11, ฉบับที่ 2, หน้า 53-65, 2559.
- [7] ฐานันท์ ตั้งรจกุล, รัชมนต์ คำศรี, พาฝัน รัตนะ และไอริน สกุลศักดิ์, “ศักยภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน กลุ่มผ้าทอหมื่นศรี จังหวัดตรัง” การประชุมมหาดไทยวิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 7 มหาวิทยาลัยมหาดไทย, มิถุนายน 2559, หน้า 160-171.
- [8] Bass, B.M. and Riggio, R. E., Transformational Leadership. 2nd ed. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, 2006.
- [9] Covey, Stephen R., The 8th Habit: From Effectiveness to Greatness. New York: Simon & Schuster, 2004.

- [10] สุดถนอม ตันเจริญ, “การท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อชุมชนและท้องถิ่น,” การประชุมวิชาการระดับชาติสหวิทยาการเอเชียอาคเนย์ 2558 ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ, มิถุนายน 2559, หน้า 115-125.
- [11] ชวน เพชรแก้ว, ชุมชนไม่เรียง: การจัดการแบบพึ่งตนเอง. กรุงเทพฯ: สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (สปรส), 2547.

โครงการปรับปรุงโครงสร้าง Rightsizing ของกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติด ประจำปีงบประมาณ 2562

The restructuring and rightsizing of drugs of working Capital group, the fiscal year b.e.2562 (2019)

เสน่ห์ จัยโต

สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Email : Dr_sjuito@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการปรับปรุงโครงสร้างที่เหมาะสมของกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติดมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อปรับปรุงโครงสร้างการบริหารของกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติดให้สอดคล้องต่อการบรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติด 2) เพื่อจัดอัตรากำลังคนให้เหมาะสมกับโครงสร้างการบริหารของกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติดที่มีการปรับปรุงโครงสร้างใหม่ การวิจัยนี้ใช้รูปแบบวิจัยและพัฒนา ประชากรการวิจัย คือ คณะกรรมการบริหารเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติด 10 คน กลุ่มตัวอย่างมี 5 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง ได้แก่ เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา รองเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการแพทย์และสาธารณสุข ผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมาย และผู้ทรงคุณวุฒิด้านบัญชี เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และเอกสารโครงสร้างการบริหาร และอัตรากำลังคนของกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติด

ผลการวิจัยพบว่า 1) ควรปรับปรุงโครงสร้างการบริหารของกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติดใหม่ให้สอดคล้องต่อการบรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติด โดยปรับเพิ่มองค์ประกอบคณะกรรมการบริหารเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติดให้มีผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารหน่วยงานภายในเป็น 8 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายบริหารกลาง ฝ่ายการเงินและบัญชี ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ ฝ่ายจัดซื้อวัตถุดิบ ฝ่ายขายวัตถุดิบ ฝ่ายกฎหมาย ฝ่ายนโยบายและแผนงาน ฝ่ายตรวจสอบภายใน 2) ควรจัดอัตรากำลังคนให้เหมาะสมกับโครงสร้างการบริหารของกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติดตามที่มีการปรับปรุงใหม่ 8 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายบริหารกลาง 10 อัตรา ฝ่ายการเงินและบัญชี 13 อัตรา ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ 5 อัตรา ฝ่ายจัดซื้อวัตถุดิบ 12 อัตรา ฝ่ายขายวัตถุดิบ 24 อัตรา ฝ่ายกฎหมาย 2 อัตรา ฝ่ายนโยบายและแผนงาน 5 อัตรา ฝ่ายตรวจสอบภายใน 2 อัตรา

คำสำคัญ: การปรับปรุงโครงสร้าง, ขนาดที่เหมาะสม, กลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติด

Abstract

The research on the Restructuring and Rightsizing of Drugs of Working Capital Group, the Fiscal Year B.E.2562 (2019) has two following objectives; 1) to restructure the right size of Drugs of Working Capital Group in line with achieving its' vision, mission and strategy and, 2) to manage the appropriate manpower for the new restructuring and rightsizing of Drugs of Working Capital Group. The study employed the research and development methodology. The population comprised ten board members of the Narcotics Revolving Fund Board. The sample group by purposive sampling included five persons, i.e. the Secretary-General of the Food and Drug Administration, the Deputy Secretary-General of the Food and Drug Administration, a medical and public health expert, a legal

expert and an accounting expert. Instruments used for collecting data were the structured interview form, and documents relevant to the restructuring and manpower of Drugs of Working Capital Group.

Findings from the research: 1) It is timely to implement the restructuring and rightsizing of Drugs of Working Capital Group to correspond with its' vision, mission and strategy by adjusting a component of the Narcotics Revolving Fund Board with a human resource administration expert - to restructure the internal work unit into eight divisions namely, the Central Division, the Finance and Accounting Division, the Human Resource Division, the Purchasing Addictive Objects Division, the Addictive Objects Sales Division, the Legal Division, the Policy and Planning Division and the Internal Audit Division. 2) It is recommended to have the personnel management befitting the structure of Drugs of Working Capital Group following the restructuring of the proposed eight divisions such as; 10 positions for the Central Division, 13 positions for the Finance and Accounting Division, 5 positions for the Human Resource Division, 12 positions for the Purchasing Addictive Objects Division, 24 positions for the Addictive Objects Sales Division, 2 positions for the Legal Division, 5 positions for the Policy and Planning Division and 2 positions for the Internal Audit Division.

Keywords: Restructuring, Rightsizing, Drugs of Working Capital Group

วันที่รับบทความ : 23 ธันวาคม 2562
วันที่แก้ไขบทความ : 30 มิถุนายน 2563
วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 10 กรกฎาคม 2563

1. บทนำ

การปรับปรุงโครงสร้างการบริหารของกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาให้สอดคล้องต่อการบรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติดมีความสำคัญอย่างยิ่ง กล่าวคือวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์เปลี่ยนทำให้โครงสร้างการบริหารต้องปรับเปลี่ยนตามเพื่อให้สอดคล้องบรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ที่เรียกว่าโครงสร้างที่มีขนาดและอัตรากำลังคนที่เหมาะสม (Fit Model)

โครงการปรับปรุงโครงสร้าง Rightsizing ของกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติดเป็นโครงการที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของกลุ่มเงินทุนหมุนเวียน พ.ศ.2560-2564 ดังนี้ [1]

วิสัยทัศน์ (Vision: V)

“องค์กรหลักด้านคุ้มครองผู้บริโภคและการบริหารจัดการวัตถุเสพติดทางการแพทย์วิทยาศาสตร์อุตสาหกรรมด้วยหลักธรรมาภิบาลเพื่อประชาชนสุขภาพดี”

พันธกิจ (Mission: M)

M_1 จัดหาวัตถุเสพติดที่ใช้ในทางการแพทย์ วิทยาศาสตร์และอุตสาหกรรมให้กับสถานพยาบาลทั่วประเทศ

M_2 จำหน่ายวัตถุเสพติดที่ใช้ในทางการแพทย์ วิทยาศาสตร์และอุตสาหกรรมให้กับสถานพยาบาลทั่วประเทศ

ประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategic Issues: SI)

- 1) ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านประสิทธิภาพตามพันธกิจ (SI_1)
 SI_{11} กลยุทธ์การจัดหาวัตถุเสพติดที่ใช้ในทางการแพทย์ วิทยาศาสตร์อุตสาหกรรมอย่างมีคุณภาพ ราคาที่เหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการ
 SI_{12} กลยุทธ์การจำหน่ายวัตถุเสพติดที่ใช้ในทางการแพทย์ วิทยาศาสตร์อุตสาหกรรมอย่างถูกต้องครบถ้วน และรวดเร็ว
- 2) ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านคุณภาพการให้บริการ (SI_2)
 SI_{21} กลยุทธ์สร้างความพึงพอใจผู้รับบริการเหนือความคาดหมาย
 SI_{22} กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เชิงรุกและการสร้างภาพลักษณ์ขององค์กรใหม่
- 3) ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน (SI_3)

SI₃₁ กลยุทธ์ปรับปรุงกระบวนการงานหลักเข้าสู่คุณภาพมาตรฐานสากล

SI₃₂ กลยุทธ์ปรับปรุงกระบวนการงานสนับสนุนเข้าสู่คุณภาพมาตรฐานสากล

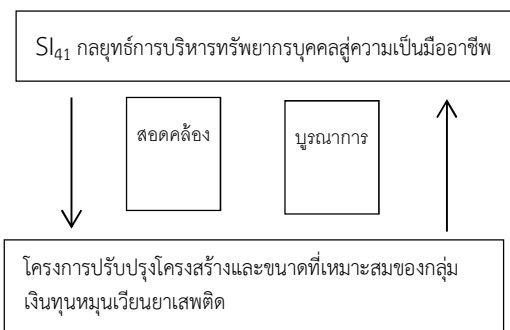
4) ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาองค์กร (SI₄)

SI₄₁ กลยุทธ์การบริหารทรัพยากรบุคคลสู่ความเป็นมืออาชีพ

SI₄₂ กลยุทธ์การพัฒนาระบบสารสนเทศให้ถูกต้องทันสมัยใช้ประโยชน์ได้จริง

SI₄₃ กลยุทธ์การพัฒนาเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติดสู่การเป็นองค์กรหลักด้านคุ้มครองผู้บริโภคและการบริหารจัดการวัตถุเสพติด

โครงการปรับปรุงโครงสร้างและขนาดที่เหมาะสมของกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติดเป็นโครงการที่สอดคล้องบูรณาการกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของกลุ่มเงินทุนหมุนเวียน พ.ศ.2560-2564 ดังนั้นโครงการปรับปรุงโครงสร้างและขนาดที่เหมาะสมของกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติดจึงสอดคล้องต่อกลยุทธ์การบริหารทรัพยากรบุคคลสู่ความเป็นมืออาชีพ

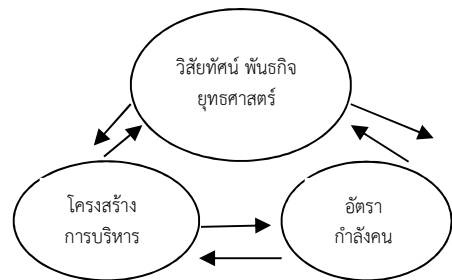

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อปรับปรุงโครงสร้างการบริหารของกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติดให้สอดคล้องต่อการบรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติด

2.2 เพื่อกำหนดอัตรากำลังคนที่เหมาะสมของกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติดตามโครงสร้างการบริหารที่มีการปรับปรุงใหม่

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย [2]

4. วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ประชากรการวิจัยคือ คณะกรรมการบริหารเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติด จำนวน 10 คน ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 5 คน วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เอกสารโครงสร้างการบริหารและอัตรากำลังคนของกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติด ปัจจุบัน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

5. ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นที่ 1 ศึกษาแผนยุทธศาสตร์กลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติด พ.ศ.2560-2564

ขั้นที่ 2 ศึกษาโครงสร้างการบริหารงานภายในและหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติดและอัตรากำลังคนในปัจจุบัน

ขั้นที่ 3 สัมภาษณ์คณะกรรมการบริหารเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติด 5 คน

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์สังเคราะห์ปรับปรุงโครงสร้างและขนาดที่เหมาะสมต่อการบรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์

ขั้นที่ 5 นำเสนอผู้บริหารของกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติดเพื่อรับฟังความคิดเห็นการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารและอัตรากำลังคนที่เหมาะสม

ขั้นที่ 6 ปรับปรุงแก้ไขจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เพื่อมอบให้กลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติดนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารของกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติดให้สอดคล้องต่อการบรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติด

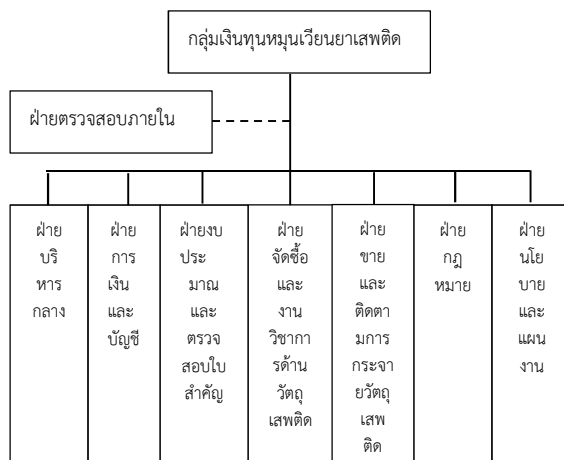
6.1.1 ผลการปรับปรุงโครงสร้างคณะกรรมการบริหารเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติดใหม่

โครงสร้างคณะกรรมการบริหารเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติดปัจจุบัน	โครงสร้างคณะกรรมการบริหารเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติดใหม่	ตำแหน่ง
เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา	เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา	ประธานกรรมการ
รองเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา	รองเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา	กรรมการ
ผู้แทนกระทรวงการคลัง	ผู้แทนกระทรวงการคลัง	กรรมการ
ผู้แทนสำนักงานงบประมาณ	ผู้แทนสำนักงานงบประมาณ	กรรมการ
ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการแพทย์และสาธารณสุข	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการแพทย์และสาธารณสุข	กรรมการ
ผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมาย	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมาย	กรรมการ
ผู้ทรงคุณวุฒิด้านบัญชี	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านบัญชี	กรรมการ
ผู้อำนวยการกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติด	ผู้อำนวยการกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติด	กรรมการ
เภสัชกรกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติด	ผู้อำนวยการกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติด	กรรมการ
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป กลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติดที่ได้รับมอบหมายจากเลขานุการ	ผู้อำนวยการกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติด	กรรมการและเลขานุการ
	เภสัชกรกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติด	ผู้ช่วยเลขานุการ
	หัวหน้าฝ่ายบริหารกลางตามโครงสร้างที่ปรับปรุงใหม่ที่มีพันธกิจด้านการจัดการประชุมคณะกรรมการบริหารเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติด	ผู้ช่วยเลขานุการ

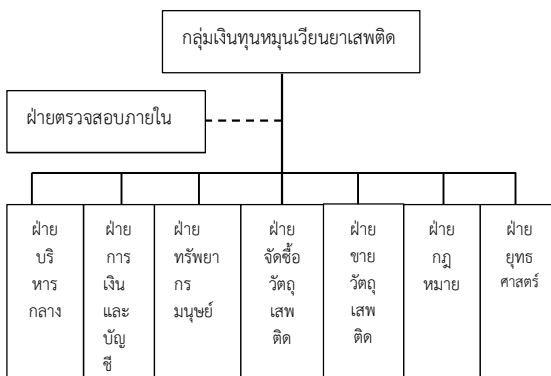
6.1.2 ผลการปรับปรุงโครงสร้างการบริหาร

เงินทุนหมุนเวียนยาเสพติดใหม่

ก. โครงสร้างการบริหารกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติดปัจจุบันมีจำนวน 8 ฝ่ายดังนี้

ข. โครงสร้างการบริหารกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติดที่ปรับปรุงใหม่มีจำนวน 8 ฝ่าย ดังนี้

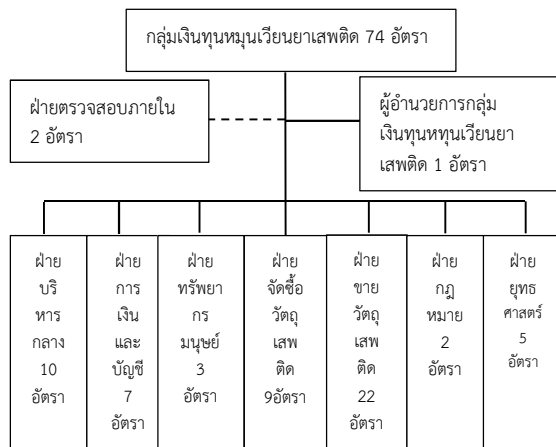

หลักการ (Principle)

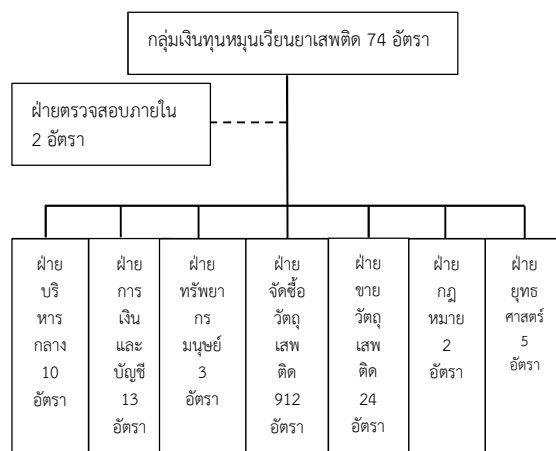
1. จัดตามพันธกิจหลัก (Line) 2 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายจัดซื้อวัตถุดิบเสพติด และ ฝ่ายขายวัตถุดิบเสพติด
2. จัดทำพันธกิจสนับสนุน (staff) 6 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายบริหารกลาง ฝ่ายการเงินและบัญชี ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ ฝ่ายกฎหมาย ฝ่ายยุทธศาสตร์ และฝ่ายตรวจสอบภายใน

6.2 ผลการกำหนดอัตรากำลังคนที่เหมาะสมของกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติดให้สอดคล้องกับโครงสร้างการบริหารที่ปรับปรุงใหม่

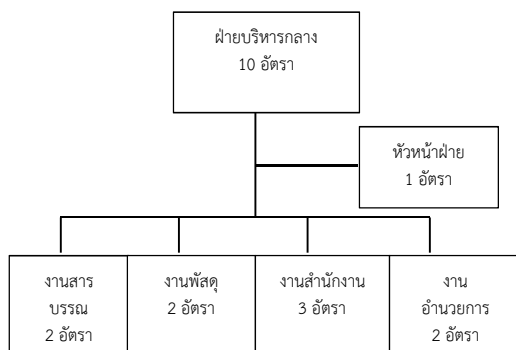
ก. อัตรากำลังคนของกลุ่มเงินทุนหมุนเวียน
ยาเสพติดปัจจุบันมี 74 อัตรา ดังนี้

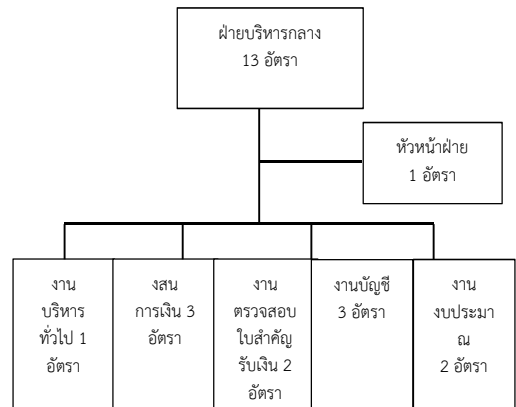
ข. อัตรากำลังคนของหน่วยงานภายในของ
กลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติด 74 อัตรา ดังนี้

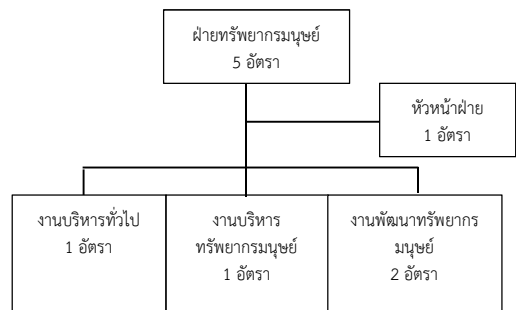
ข.1 อัตรากำลังคนของฝ่ายบริหาร กลาง 10 อัตรา

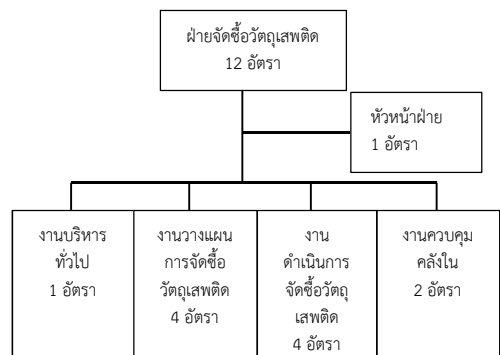
ข.2 อัตรากำลังคนของฝ่ายบัญชีและการเงิน 13 อัตรา

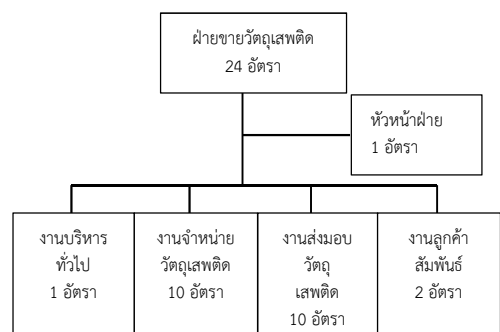
ข.3 อัตรากำลังคนของฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ 5 อัตรา

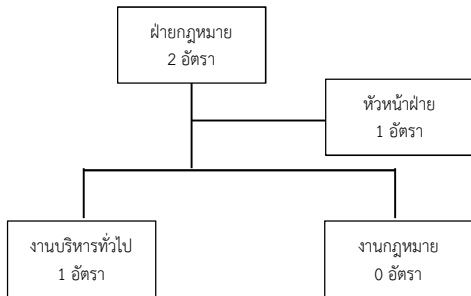
ข.4 อัตรากำลังคนของฝ่ายจัดซื้อวัสดุเสตติด 12 อัตรา

ข.5 อัตรากำลังคนของฝ่ายขายวัสดุเสตติด 24 อัตรา

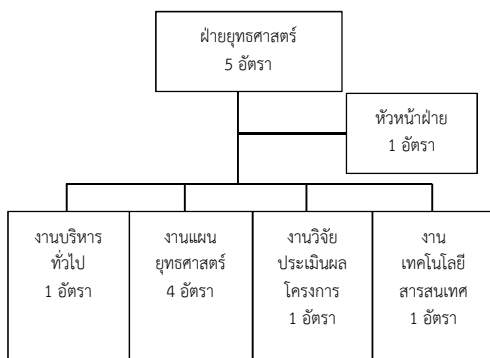

ข.6 อัตรากำลังคนของฝ่ายกฎหมาย 2 อัตรา

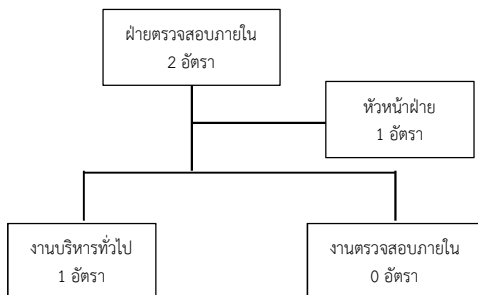

หมายเหตุ หัวหน้าฝ่ายกฎหมายปฏิบัติงานในฐานะหัวหน้าฝ่ายกฎหมาย และหัวหน้างานกฎหมาย เพื่อใช้ทรัพยากรมนุษย์อย่างคุ้มค่า

ข.7 อัตรากำลังคนของฝ่ายยุทธศาสตร์ 5 อัตรา

ข.8 อัตรากำลังคนของฝ่ายตรวจสอบภายใน 2 อัตรา

หมายเหตุ หัวหน้าฝ่ายตรวจสอบภายในปฏิบัติงานในฐานะหัวหน้าฝ่ายตรวจสอบภายในและหัวหน้างานตรวจสอบภายในเพื่อใช้ทรัพยากรมนุษย์อย่างคุ้มค่า

7. สรุปผลการวิจัย

การปรับปรุงโครงสร้าง Rightsizing ของกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติด สรุปผลได้ดังนี้

7.1 การปรับปรุงโครงสร้างการบริหารของกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติดให้สอดคล้องต่อการบรรลุ

วิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติด HR Scorecard[3]

7.1.1 การปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการบริหารกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติดจำนวน 10 คน โดยปรับให้มีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์และปรับเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญการ คนที่ 2 เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารกลาง ซึ่งมีพันธกิจโดยตรงในการบริหารการประชุมที่มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

7.1.2 ปรับปรุงหน่วยงานบริหารภายในของกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติดโดยยังคงเป็น 8 ฝ่ายเท่าเดิม มีการปรับปรุงชื่อและจัดกลุ่มงานของฝ่ายใหม่เป็นดังนี้

สายงานหลัก (Line) ประกอบด้วยฝ่ายจัดซื้อวัตถุดิบและฝ่ายขายวัตถุดิบ

สายงานสนับสนุน (Staff) ประกอบด้วยฝ่ายการเงินและบัญชี ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ ฝ่ายยุทธศาสตร์ ฝ่ายกฎหมาย ฝ่ายตรวจสอบภายใน ฝ่ายบริหารกลาง

7.2 การกำหนดอัตรากำลังคนที่เหมาะสมตามโครงสร้างการบริหารกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนที่มีการปรับปรุงใหม่อัตรากำลังคนที่เหมาะสมตามโครงสร้างการบริหารของกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติดที่มีการปรับปรุงใหม่มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรมนุษย์อย่างคุ้มค่ายึดขนาดองค์การที่มีกำลังคน 74 อัตราเท่าเดิม ปรับเปลี่ยนกำลังคนไปเพิ่มสายงานหลัก (Line) และลดกำลังคนสายงานสนับสนุนบางฝ่าย (Staff) [4]

8. อภิปรายผล

การปรับปรุงโครงสร้างและขนาดที่เหมาะสมของกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติดมีผลดี 5 ประการ ดังนี้

ประการแรก มีขนาดกำลังคนที่เหมาะสมจำนวน 74 อัตรา มีลักษณะขององค์การแบบจิ๋วแต่แจ๋ว (small is beautiful) [5]

ประการที่สอง มีการใช้ทรัพยากรกำลังคนที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า (utilization) บุคลากรคนเดียวทำงานได้หลายอย่าง

ประการที่สาม มีการใช้ทรัพยากรกำลังคนให้สอดคล้องกับงาน (put the right man on the right job) กล่าวคือใครมีความรู้ความสามารถหรือสมรรถนะด้านใด (competency) ก็จะได้ทำงานในฝ่ายนั้น[6]

ฝ่ายจัดซื้อวัตถุดิบ	สมรรถนะด้านการจัดซื้อ
ฝ่ายขายวัตถุดิบ	สมรรถนะด้านการขาย
ฝ่ายการเงินและบัญชี	สมรรถนะด้านการเงินและบัญชี
ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์	สมรรถนะด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์
ฝ่ายนโยบายและแผนงาน	สมรรถนะด้านการบริหารยุทธศาสตร์
ฝ่ายกฎหมาย	สมรรถนะด้านกฎหมาย
ฝ่ายตรวจสอบภายใน	สมรรถนะด้านการตรวจสอบภายใน
ฝ่ายบริหารกลาง	สมรรถนะด้านบริหารกลาง

ประการที่สี่ มีจำนวนฝ่ายยังคงเท่าเดิมคือ 8 ฝ่าย ฉะนั้นจำนวนหัวหน้าฝ่ายยังคงมีจำนวนหัวหน้าฝ่าย 8 ฝ่ายเท่าเดิม

ประการที่ห้า มีการสร้างความก้าวหน้าในอาชีพ (Career Path) ให้กับบุคลากรมีการเติบโตเป็นหัวหน้างาน ซึ่งทุกฝ่ายจะมีหัวหน้างาน

อย่างไรก็ตามผลกระทบที่เกิดขึ้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์การมี 2 ประการดังนี้

ประการแรก ผลกระทบต่อหัวหน้าฝ่ายงบประมาณและตรวจสอบใบสำคัญที่ถูกรวมกับฝ่ายการเงินและบัญชี

ประการที่สอง ผลกระทบต่อบุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานตามโครงสร้างใหม่ให้สอดคล้องต่อพันธกิจของฝ่ายและหน้าที่ความรับผิดชอบของในแต่ละฝ่ายให้ครบถ้วนและบรรลุผลสำเร็จตามตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายของแต่ละฝ่ายที่ได้กำหนดไว้ตามแผนยุทธศาสตร์ของกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติด 4 มุมมอง 7

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ควรมีการปรับชื่อตำแหน่งให้สอดคล้องกับโครงสร้างที่มีการปรับปรุงใหม่ ดังนี้

9.1.1 ฝ่ายจัดซื้อวัตถุดิบ - พนักงานจัดซื้อ/เจ้าหน้าที่จัดซื้อ

9.1.2 ฝ่ายขายวัตถุดิบ - พนักงานขาย/เจ้าหน้าที่ขาย

9.1.3 ฝ่ายการเงินและบัญชี - พนักงานการเงินและบัญชี/เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี

9.1.4 ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ - พนักงานบริหารทรัพยากรมนุษย์/เจ้าหน้าที่บริหารทรัพยากรมนุษย์

9.1.5 ฝ่ายยุทธศาสตร์ - พนักงานวิเคราะห์นโยบายและแผน/เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

9.1.6 ฝ่ายกฎหมาย - นิติกร

9.1.7 ฝ่ายตรวจสอบภายใน -

พนักงานตรวจสอบภายใน/เจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายใน

9.1.8 ฝ่ายบริหารกลาง - พนักงาน

บริหารทั่วไป/เจ้าหน้าที่บริหารทั่วไป

9.2 ดำเนินการจัดสรรกำลังคนให้สอดคล้องกับกำลังคนในแต่ละฝ่ายและแต่ละงานตามที่กำหนดไว้ดังนี้

9.2.1 บุคลากรที่อยู่ฝ่ายเดิมก็ยังคงให้อยู่ฝ่ายเดิมต่อไป

9.2.2 บุคลากรที่มีการปรับเปลี่ยนฝ่ายใหม่ก็ให้ดำเนินการโดยการประชุมปรึกษาหารือ และความเห็นชอบของบุคลากรกับผู้บริหารของกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติด

9.3 ดำเนินการพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับพจนานุกรมสมรรถนะที่กำหนดไว้ดังนี้

9.3.1 ดำเนินการพัฒนาบุคลากรตามพจนานุกรมสมรรถนะหลักที่กำหนดไว้ 6 สมรรถนะ (Core Competency: CC) [7]

CC ₁	● ความรอบรู้วัตถุดิบที่ใช้ในทางการแพทย์
CC ₂	● การทำงานมุ่งผลสัมฤทธิ์
CC ₃	● การบริการที่ดี
CC ₄	● การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ
CC ₅	● การยึดมั่นในความถูกต้อง ขอบธรรม และจริยธรรม
CC ₆	● การทำงานเป็นทีม

9.3.2 ดำเนินการจัดทำพจนานุกรมสมรรถนะกลุ่มงาน (Functional Competency Dictionary) ใน 8 กลุ่มงาน ดังนี้

(Functional Competency Dictionary: FC)

กลุ่มงานจัดซื้อวัตถุดิบ → FC₁ FC₂ FC₃ FC₄ FC₅

กลุ่มงานขายวัตถุดิบ → FC₁ FC₂ FC₃ FC₄ FC₅

กลุ่มงานการเงินและบัญชี → FC₁ FC₂ FC₃ FC₄ FC₅

กลุ่มงานทรัพยากรมนุษย์ → FC₁ FC₂ FC₃ FC₄ FC₅

กลุ่มงานนโยบายและแผนงาน → FC₁ FC₂ FC₃ FC₄ FC₅

กลุ่มงานกฎหมาย → FC₁ FC₂ FC₃ FC₄ FC₅

กลุ่มงานตรวจสอบภายใน → FC₁ FC₂ FC₃ FC₄ FC₅

กลุ่มงานบริหารกลาง → FC₁ FC₂ FC₃ FC₄ FC₅

แล้วดำเนินการฝึกอบรมตามพจนานุกรมสมรรถนะกลุ่มงาน 8 กลุ่มสมรรถนะ

9.3.3 ดำเนินการจัดทำพจนานุกรมสมรรถนะนักบริหาร (Professional Competency Dictionary) และดำเนินการฝึกอบรมตามพจนานุกรมสมรรถนะนักบริหารมืออาชีพ ได้แก่

ผู้อำนวยการกลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติด
หัวหน้าฝ่าย
หัวหน้างาน

สมรรถนะนักบริหารมืออาชีพมี 8 สมรรถนะ ดังนี้[8]

- A = สมรรถนะนักนวัตกรรม (Innovator)
- B = สมรรถนะผู้เจรจาไกล่เกลี่ย (Broker)
- C = สมรรถนะผู้อำนวยการความสะดวก (Facilitator)
- D = สมรรถนะผู้เป็นที่ปรึกษา (Mentor)
- E = สมรรถนะผู้ควบคุมโครงการ (Monitor)
- F = สมรรถนะผู้ประสานงาน (Coordinator)
- G = สมรรถนะผู้อำนวยการ (Director)
- H = สมรรถนะผู้ผลิตสินค้า/บริการ (Producer)

9.3.4 การฝึกอบรมตามพจนานุกรมสมรรถนะให้ประสบความสำเร็จให้ดำเนินการดังนี้

ฝึกอบรมแบบใหม่ทริปปเปิ้ลไฟว์โมเดล (Triple Five Model)

5 ทฤษฎีใหม่

- 1) ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข
- 2) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
- 3) ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนา

กระบวนการคิด

4) ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย (ศิลปะ ดนตรี กีฬา)

5) ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย (การฝึกฝน กายวาจา ใจ)

5 หลักการใหม่

1) หลักการผู้เข้ารับการอบรมเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้

2) หลักการใช้สื่อประสม

3) หลักการใช้เทคนิคการฝึกอบรมที่หลากหลาย

4) หลักการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ด้วยเกมและกิจกรรม

5) หลักการทำงานเป็นทีมของคณะวิทยากรและผู้จัดการฝึกอบรม

5 ขั้นตอนใหม่

1) ขั้นสำรวจความต้องการฝึกอบรมตามหลักสมรรถนะ

2) ขั้นตอนออกแบบหลักสูตรการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับหลักสมรรถนะ

3) ขั้นวางแผนเตรียมการฝึกอบรมให้พร้อมสรรพ

4) ขั้นตอนการฝึกอบรมให้เกิดการเรียนรู้

5) ขั้นประเมินผลการฝึกอบรมด้วย RLBR Model

เอกสารอ้างอิง

- [1] แผนยุทธศาสตร์กลุ่มเงินทุนหมุนเวียนยาเสพติด พ.ศ. 2560-2564
- [2] เสน่ห์ จัยโต, องค์การทริปปเปิ้ลเอช: ตัวแบบใหม่การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศ, โครงการส่งเสริมการแต่งตั้งฯ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2558
- [3] สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, กรอบมาตรฐานความสำเร็จของการบริหารทรัพยากรบุคคล 5 มิติ: การพัฒนาสมรรถนะการบริหารทรัพยากรบุคคลของข้าราชการพลเรือน (HR Scorecard), 2547
- [4] เสน่ห์ จัยโต, กระบวนทัศน์ใหม่การบริหารทุนมนุษย์ โครงการส่งเสริมการแต่งตั้งฯ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2556
- [5] เสน่ห์ จัยโต, "องค์การสมัยใหม่: ตัวแบบห้าเอส, วารสารสุโขทัยธรรมาธิราช, ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2545 หน้า 48-55.
- [6] เสน่ห์ จัยโต, การฝึกอบรมเชิงระบบ: Triple Five Model, โครงการส่งเสริมการแต่งตั้งฯ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2559
- [7] สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, คู่มือการพัฒนาสมรรถนะในราชการพลเรือน: คู่มือสมรรถนะหลัก, 2553
- [8] เสน่ห์ จัยโต, องค์การสมัยใหม่สู่องค์กรสมรรถนะสูง, โครงการส่งเสริมการแต่งตั้งฯ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2559

**แนวทางการจัดกิจกรรม ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ด้วยรูปแบบทางศิลปะการแสดง
กรณีศึกษา : เทศกาลงานไหว้ครูมวยไทยโลก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
Activity Arrangement Approach to Enhance Cultural Tourism
with the Style of Performing Arts
Case Study: World Muay Thai Master Worship, Phra Nakhon Si
Ayutthaya Province**

ตรีธวัฒน์ มีสมศักดิ์

สาขาวิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

Email : Treethawatcmru@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เขียนเพื่อศึกษารูปแบบแนวทางการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้วยรูปแบบทางศิลปะการแสดง โดยการจัดกิจกรรมศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวแบบไทยหรือที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่ามวยไทย ใช้วิธีศึกษาข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบกับสื่อดิจิทัล

โดยรูปแบบการดำเนินกิจกรรม จัดโดยการส่งเสริมการท่องเที่ยว ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเพื่อสร้างกระแสให้เกิดการรับรู้ถึงความเป็นประเทศไทยภายใต้แนวคิด Amazing Thailand โดยมี Festivities เป็นหนึ่งในแนวคิด โดยกำหนดรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่มีชื่อว่า “เทศกาลไหว้ครูมวยไทยโลก” เน้นรูปแบบการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว นำเสนอโดยใช้ด้านศิลปะการแสดง ควบคู่ไปกับการนำเสนอความเป็นตัวตนของคนไทย วิถีชีวิตที่มีอัตลักษณ์ ได้ดำเนินการร่วมกับจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและสมาคมสถาบันศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวแบบไทย จัดต่อเนื่องมาเป็นปีที่ 15 ในปีพ.ศ.2562 กำหนดจัดระหว่างวันที่ 17 มีนาคม ของทุกปีโดยถือเป็นวันมวยไทย และมีนักท่องเที่ยวต่างชาติร่วมงาน จำนวน 57 ประเทศทั่วโลก โดยผู้เข้าร่วมสามารถ เพื่อให้ต่างชาติและชาวไทยได้ร่วมทำกิจกรรมด้วยตนเองทั้งนี้ “เทศกาลไหว้ครูมวยไทยโลก” ยังได้รับรางวัล Gold Award 2011 ในการประกวดรางวัล PATA Gold Award 2011 ของสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (Pacific Asia travel Association – PATA) ประเภทวัฒนธรรม ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน อีกด้วย

คำสำคัญ: วัฒนธรรม, ศิลปะการต่อสู้แบบไทย, ศิลปะการแสดง, ส่งเสริมการท่องเที่ยว, ไหว้ครูมวยไทยโลก

Abstract

This academic article was written to study the style of cultural tourism promotion activity in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province through a Thai martial art activity that has been generally recognized, i.e., Thai boxing. The data was studied by using structural interview and digital media.

The activity was held in the form of a tourism promotion activity by the Tourism Authority of Thailand in order to build reorganization on Thailand under the concept of Amazing Thailand with

Festivities as one activity of the concept. The style of tourism activity was called “World Wai Kru Muay Thai Ceremony” focusing on holding a tourism activity along with the style of performing arts presenting Thai identity and a unique way of life of Thai people. This activity was under the cooperation with Phra Nakhon Si Ayutthaya Province and Association of Thai Martial Art and it has been held for 15 consecutive years (in 2019). The activity was held on the 17th of March every year which is considered as a Thai Boxing Day. This activity was joined by many foreign tourists from 57 countries. “World Wai Kru Muay Thai Ceremony” also won Gold Award in 2011 in the cultural field of PATA Gold Award 2011 held by the Pacific Asia Travel Association (PATA) at the People’s Republic of China.

Keywords: culture, Thai martial art, performing arts, tourism promotion activity, World Wai Kru Muay Thai Ceremony

วันที่รับบทความ : 02 มกราคม 2563

วันที่แก้ไขบทความ : 18 มีนาคม 2563

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 10 เมษายน 2563

1. บทนำ

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นับเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความสนใจทางด้านประวัติศาสตร์มายาวนาน โดยเฉพาะด้านวัฒนธรรม สามารถแบ่งเป็นได้ 2 กลุ่มหลักดังที่ กำจร สุนพงษ์ศรี [1] ได้กล่าวไว้คือ วัฒนธรรมเชิงรูปธรรมได้แก่ ศิลปวัตถุ สถาปัตยกรรม วัฒนธรรมเชิงนามธรรมได้แก่ การละเล่นพิธีกรรม ค่านิยมรวมถึงประเพณี จารีต ต่าง ๆ ซึ่งในปัจจุบันจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีวัฒนธรรมทั้ง 2 กลุ่มปรากฏอย่างชัดเจนสมบูรณ์ และอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาได้รับการยกย่องประกาศขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกหรือที่เรียกว่ายูเนสโก จากการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกสมัยสามัญ เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2534 จดทะเบียนภายใต้ชื่อ “นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาและเมืองโบราณ” โดยกรมศิลปากรกำหนดเขตที่ดินโบราณสถานของพื้นที่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีบริเวณครอบคลุมเกาะเมือง และพื้นที่รอบนอกเกาะเมืองทุกด้าน ที่ปรากฏหลักฐานด้านประวัติศาสตร์โบราณคดี ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 93 ตอนที่ 102 ลงวันที่ 17 สิงหาคม 2519 พื้นที่ จำนวน 1,810 ไร่ และในปี 2540 และประกาศเพิ่มรวมพื้นที่โบราณสถานประมาณจำนวน 3,000 ไร่ โดยวัดที่อยู่ในพื้นที่มรดกโลก มีวัดที่สำคัญรวม 7 วัดที่อยู่ในพื้นที่มรดกโลกรวมถึง “วัดมหาธาตุ” สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญที่ปรากฏภาพตามสื่อดิจิทัลต่าง ๆ คือภาพเศียรพระ ในรากต้นไม้ ถือเป็นภาพที่สะท้อนถึงเหตุการณ์ในอดีตการ

ผสมผสานหลากหลายเรื่องราวทั้งด้านศิลปวัฒนธรรม ความเจริญรุ่งเรืองในสมัยอยุธยาผ่านช่วงเวลาได้เป็นอย่างดี

การท่องเที่ยวในประเทศไทยในปัจจุบันมีหลายหลายรูปแบบ หลากหลายจุดมุ่งหมาย การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและศาสนา คือหนึ่งรูปแบบการท่องเที่ยวที่น่าสนใจและเป็นที่ยอมรับ โดยรูปแบบการท่องเที่ยวมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเรียนรู้ในด้านของวัฒนธรรม รวมถึงศิลปะการแสดงดนตรีวัฒนธรรมต่าง ๆ ของวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้นร่วมอยู่ด้วยดังที่ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา [2] กล่าวไว้คือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาจึงถือเป็นอีกหนึ่งศูนย์รวมของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทั้งทางด้าน โบราณสถาน โบราณวัตถุ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวต่าง ๆ ทั้งของภาครัฐและภาคเอกชนด้วยความพร้อมในทุกด้าน จึงถือเป็นจังหวัดที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยว ตลอดจนเส้นทางการเดินทางไม่ไกลจาก กรุงเทพมหานคร สามารถเดินทางโดยการ ไทโรคมนาคมรถยนต์ส่วนบุคคล เส้นทางเดินทางทางถนน ทางหลวงในการเดินทางหลัก อีกทั้งการเดินทางหนึ่งรูปแบบที่น่าสนใจคือการไทโรคมนาคมทางน้ำโดยใช้เรือ เพราะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีโครงสร้างทางภูมิศาสตร์ที่มีแม่น้ำมารวมกันถึง สามสาย คือ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำป่าสัก และแม่น้ำลพบุรี ถือเป็นทางเลือกที่มีความหลากหลายและเป็นตัวเลือกที่น่าสนใจให้นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ การ

ส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาถือเป็น รูปแบบกิจกรรมสำคัญที่สามารถกระตุ้น เชิญชวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้มาเที่ยว โดยรูปแบบกิจกรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศมากกว่า 57 ประเทศทั่วโลกคือกิจกรรมเทศกาลไหว้ครุมวยไทยโลกรูปแบบการท่องเที่ยวโดยใช้วัฒนธรรม อัตลักษณ์ของไทยในด้านศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวแบบไทยหรือที่รู้จักกันทั่วไปว่า“มวยไทย”เป็นรูปแบบหลักในการจัดและขับเคลื่อนการดำเนินกิจกรรมร่วมเพื่อสร้างสุนรียะของผู้ร่วมกิจกรรมอีกด้วย ดังที่ ญฐนันท์ ศิริเจริญ [3] ได้กล่าวไว้

จากมูลเหตุที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นหนึ่งในจังหวัดที่มีความน่าสนใจในเรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่มีมายาวนานครอบคลุมในทุกด้าน สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สมบูรณ์ให้ชาวไทยและต่างประเทศได้ โดยสามารถผนวกกับการนำเสนอแบบศาสตร์ด้านศิลปะการแสดงต่าง ๆ อีกทั้งยังมีการจัดกิจกรรมที่มีความต่อเนื่องตลอดทั้งปี เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือ จากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนโดยใช้ วัฒนธรรม เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ในด้านวิสัยทัศน์การท่องเที่ยวไทยระยะ 20 ปี ระหว่าง พ.ศ.2559 - พ.ศ. 2579 มีความสอดคล้องกับคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ [4] ด้านยุทธศาสตร์การพัฒนา ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างความสมดุลให้กับการท่องเที่ยวไทยผ่านการตลาดเฉพาะกลุ่ม การส่งเสริมวิถีไทยและการสร้างความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวอีกด้วย

2.วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษารูปแบบแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม ด้วยรูปแบบทางศิลปะการแสดง ในงานเทศกาลงานไหว้ครุมวยไทยโลก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. การดำเนินการศึกษา

ศึกษาเก็บข้อมูลด้วยสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อดิจิทัล ประกอบการสัมภาษณ์ สัมภาษณ์โดยแบบมีโครงสร้าง (Structured interview) มีการกำหนดประเด็นคำถามใน

การเก็บข้อมูลได้แก่ รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา รูปแบบการจัดกิจกรรมไหว้ครุมวยไทยโลก

โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์เป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ และประเด็นคำถามรวมกับการสนทนาระหว่างสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูล ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้รายละเอียดสมบูรณ์ครบถ้วน

4. บริบทการท่องเที่ยวไทย

ประเทศไทย เป็นประเทศที่นักท่องเที่ยวทั่วโลกให้ความสนใจ ในการเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก เนื่องจากมีการการเดินทางที่สะดวก รวมถึงอาหารที่มีรสชาติดีเป็นที่ยอมรับ ระดับสากล นับได้ว่าธุรกิจหลากหลายรูปแบบมีการพัฒนาและเติบโตจากการท่องเที่ยวอย่างมากและรวดเร็ว ถือได้ว่าประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นรายได้หลัก เพราะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ส่งเสริม สนับสนุนให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาประเทศไทย แม้ว่าจะมีการตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมการท่องเที่ยว และมีการขับเคลื่อนนโยบายด้านการท่องเที่ยวให้มีความโดดเด่น มีความพร้อม บนอัตลักษณ์พื้นฐานของชุมชน แต่ปัญหาดังกล่าวก็ยังไม่ได้รับการแก้ไขที่เป็นรูปธรรม ชัดแจ้งกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2560-2579 มุ่งเน้นในการลดความเหลื่อมล้ำ สังคมมีความเป็นธรรม ประชาชนได้รับการพัฒนาอาชีพ มีรายได้เพิ่มขึ้น ยกระดับเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 ที่มีการกำหนดเป้าหมายว่า “ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวไม่ต่ำกว่า 3 ล้านล้านบาท และอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (The Travel & Tourism Competitiveness Index : TTCI) ไม่ต่ำกว่าอันดับที่ 30” ของด้านการท่องเที่ยวการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จึงเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการช่วยส่งเสริมสนับสนุนและเป็นส่วนผสมที่ลงตัว ลดความเหลื่อมล้ำ ในเรื่องการท่องเที่ยวและยังสามารถ ส่งเสริมรายได้ให้กับชุมชน หรืออุตสาหกรรมท่องเที่ยวในท้องถิ่นได้อีกด้วย

5. การจัดกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศโดยในปีงบประมาณ 2562 โดยกำหนดนับตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2561 – 30 กันยายน 2562 ตามระเบียบของราชการ หน่วยงานของภาครัฐที่ดูแลส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้กำหนดรูปแบบกิจกรรมหรือที่เรียกว่าปฏิทินการท่องเที่ยวรวม 17 กิจกรรมโดยมีกิจกรรมที่ดำเนินการจัดต่อเนื่อง และกิจกรรมตามวาระเทศกาลและประเพณี โดยสามารถแบ่งรายละเอียดได้เป็น 3 กลุ่มคือ

กลุ่มที่ 1 กิจกรรมตามเทศกาลวันสำคัญ ตามประกาศของปฏิทินของไทยใน 12 เดือน เช่น เทศกาลลอยกระทง เทศกาลขึ้นปีใหม่ หรือเทศกาลวันสงกรานต์

กลุ่มที่ 2 วันสำคัญต่าง ๆ ของจังหวัดรวมถึงทางศาสนาและประเพณีพื้นบ้าน โดยกำหนดจัดกิจกรรมตาม

ความสำคัญโดยยึดจากเหตุการณ์ในอดีตหรือการประกาศตามระเบียบราชการถึงประเพณีความสำคัญเทศกาลนั้น ๆ และประเพณีที่มีทำเนียมยึดปฏิบัติที่ทำต่อเนื่องมาตลอดประจำปี เช่น งานยอย ยศ ยิงฟ้าอยุธยา มรดกโลก วันมวยไทยนายขนมต้ม ประเพณีไหว้แม่ย่านางเรือ โดยกลุ่มที่ 2 นี้บางกิจกรรมจะมีความสัมพันธ์กับช่วงเทศกาล

กลุ่มที่ 3 ตามวาระพิเศษอื่น ๆ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีรูปแบบการจัดกิจกรรมที่มีความแตกต่างจากจังหวัดอื่น โดยนอกเหนือจากวันสำคัญหรือเทศกาลแล้วยังมี กิจกรรมพิเศษที่จัดขึ้นโดยเฉพาะ เช่น การแข่งขันอยุธยา มรดกโลก การแข่งขันวิ่งผลัด เชื่อมความสัมพันธ์ไทย-ญี่ปุ่น Ayutthaya Kizuna Ekiden 2018 เป็นต้น

และจากที่กล่าวมาในช่วงต้นทั้ง 3 กลุ่มในการจัดกิจกรรม ในรูปแบบปฏิทินท่องเที่ยวสามารถแบ่งได้เป็นช่วงเวลา ใน 1 ปีงบประมาณ ตามตารางที่แสดงต่อไปนี้

ตารางที่ ปฏิทินการท่องเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยาปีงบประมาณ 2562

ที่	ชื่อกิจกรรม	ช่วงเวลาจัด	สถานที่จัดงาน
1	ลอยกระทงตามประเพณีศิลปาชีพบางไทร	22 พ.ย.61	ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร
2	การแข่งขันอยุธยา มรดกโลก	2 ธ.ค. 61	เมืองพระนครศรีอยุธยา
3	ยอย ยศ ยิงฟ้า อยุธยา มรดกโลก	7-16 ธ.ค. 61	เมืองพระนครศรีอยุธยา
4	ระลึกสมเด็จพระเจ้าตากสิน	3-5 ม.ค.62	ศาลากลางหลังเก่า
5	การแข่งขันวิ่งผลัด เชื่อมความสัมพันธ์ไทย-ญี่ปุ่น	13 ม.ค.62	อุทยานประวัติศาสตร์
6	ระลึกสมเด็จพระนเรศวรมหาราชชนะศึกยุทธหัตถี	16-20 ม.ค.62	ลานข้างวัดพระราม
7	ตรุษจีนกรุงเก่าอยุธยา หามงคล	6 – 11 ก.พ. 62	เมืองพระนครศรีอยุธยา
8	เทศกาลดนตรีไทยและนาฏศิลป์ประยุกต์เมือง มรดกโลก	15-17 ก.พ. 62	ลานข้างวัดพระราม
9	วันช้างไทย	13 มี.ค. 62	เพนียดคล้องช้าง
10	ไหว้ครูครอบครุมวยไทยโลกและงานมวยไทยนายขนมต้ม	17-20 มี.ค. 62	เมืองพระนครศรีอยุธยา
11	เทศกาลหุ่นยุยานานาชาติ	12-14 เม.ย. 62	อุทยานประวัติศาสตร์
12	สงกรานต์กรุงศรีอยุธยา 2561	13-15เม.ย. 62	อุทยานประวัติศาสตร์
13	สงกรานต์กรุงเก่าเล่นน้ำกับช้าง	13-15 เม.ย. 62	อุทยานประวัติศาสตร์
14	สัปดาห์มหรหรรmgrงศรีอยุธยา	22-26 พ.ค.62	พระนครศรีอยุธยา
15	ประเพณีไหว้แม่ย่านางเรือ และแข่งขันเรือยาว ประเพณีชิงถ้วยพระราชทานฯ	มิ.ย. 62	แม่น้ำป่าสัก –วัดพนัญเชิง

ตารางที่ ปฏิทินการท่องเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยาปีงบประมาณ 2562 (ต่อ)

ที่	ชื่อกิจกรรม	ช่วงเวลาที่ยจัด	สถานที่จัดงาน
16	แห่เทียนพรรษาทางน้ำตลาดลาดชะโด	ก.ค.62	อำเภอผักไห่
17	แต่งไทยใส่บาตรยามเช้า	ทุกวันเสาร์ และอาทิตย์ ของเดือน	วัดมหาธาตุ-วัดราชบูรณะ

จากตารางแสดงให้เห็นว่า โดยทุกการดำเนินกิจกรรมตามปฏิทินส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในปีงบประมาณ 2562 เริ่มตั้งแต่ตุลาคม 2561 จนถึง กันยายน 2562 จะต้องมีการหรือแนวความคิดที่เรื่องของวัฒนธรรมท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม การส่วนเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับชุมชน กิจกรรมที่สะท้อนจากประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นผสมกับรูปแบบหรือวิถีของชุมชน ดังที่อุทัย ปริญญาสุทินันท์ [5] ได้กล่าวไว้ การส่งเสริมเชิงประเพณี การส่งเสริมการท่องเที่ยวโบราณสถาน โบราณวัตถุ และสอดคล้องดังที่บังอร บุญปิ่น [6] ได้กล่าวไว้ โดยทุก ๆ กิจกรรมจะมีรูปแบบการนำเสนอ การจัดกิจกรรมโดยใช้กระบวนการทางด้านศิลปะการแสดงมาเป็นกลไกดำเนินกิจกรรมคือมีความหมายของรูปแบบการแสดงสามารถสื่อสารกับผู้ร่วมงาน หรือผู้ร่วมกิจกรรม ในฐานะนักท่องเที่ยว โดยผู้จัดงานทำหน้าที่เป็นผู้แสดงสื่อความหมายตามแนวความคิดหลัก (theme) มีการตีความหมายของกิจกรรม มีการใช้ฉากแสง สี เสียง ผ่านการนำเสนอทางศิลปะการแสดง หรือจัดในรูปแบบเชิงอีเว้นต์ ดังที่มัทนิรัตน์ [7] ได้กล่าวไว้ในทุกกิจกรรม จะได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวสัญจรทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะแต่กิจกรรมงานไหว้ครูครอบครุมวยไทยโลก และงานมวยไทยนายขนมต้ม ที่จัดขึ้นระหว่างช่วง 17-20 มีนาคมของทุกปี จะมีนักท่องเที่ยวต่างประเทศมากทุกกิจกรรม

6.งานไหว้ครูมวยไทยโลก

ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวแบบไทยที่เรียกโดยทั่วไปว่า “มวยไทย” เป็นกีฬาที่นิยมทั่วโลกโดยใช้ร่างกายเป็นอาวุธเป็นศาสตร์และศิลป์ ที่แฝงด้วยกลยุทธ์ที่หลายหลายทั้งทางร่างกายที่ต้องแข็งแรงสมบูรณ์ในการต่อสู้สติปัญญาที่ต้องแก้ไขกลมวย และเหตุการณ์เฉพาะหน้า

ได้อย่างรวดเร็ว และหนึ่งการรูปแบบของ มวยไทยคือการไหว้ครูมวยไทย ถือเป็นข้อกำหนดสำคัญในการเริ่มฝึกฝนหรือผู้ที่สนใจมวยไทยโดยจังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้ดำเนินการจัดกิจกรรมไหว้ครูมวยไทยโลก ได้ดำเนินการจัดติดต่อ โดยมีการวางแผนระบบการจัดการต่อเนื่องมาเป็นปีที่ 15 ในปี พ.ศ.2562 ดังที่ณัฐพันธ์ เชรนนทน และคณะ [8] ได้กล่าวไว้

โดยผู้เริ่มดำเนินโครงการคือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หรือที่เรียกโดยชื่อย่อว่า ททท. ได้จัดทำกลยุทธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสร้างกระแสให้เกิดการรับรู้ถึงความเป็นประเทศไทยภายใต้แนวคิด Amazing Thailand ซึ่งประกอบด้วยสินค้าหลักของประเทศไทย ได้แก่ Thainess , Tresure Beaches Nature , Health & Wellness Trend , Festivities จึงได้จัดทำโครงการ “มหกรรมศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวแบบไทยและไหว้ครูมวยไทยโลก” เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวภายใต้แนวคิด Thainess และ Festivities คือการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว ควบคู่ไปกับการนำเสนอความเป็นอัตลักษณ์ของคนไทย การดำเนินวิถีชีวิตที่รูปแบบความเป็นไทย มีความเรียบง่าย สงบ และมีเสน่ห์ของไทย ได้ดำเนินการร่วมกับจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และสมาคมสถาบันศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวแบบไทย โดยการเชิญค่ายมวยไทยจากประเทศต่าง ๆ มาร่วมงานเพื่อเป็นการส่งเสริมและสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับชาวต่างชาติที่มีความสนใจต่อศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวแบบไทย การชมมวยไทย ทราบและตระหนักถึงความสำคัญของมวยไทย การไหว้ครูมวย และสร้างความรู้สึกลม่อมการรับรู้ความทรงจำเชิงบวกโดยมีการวางแผนให้ตรงกับแนวคิดหลักและมีการวางแผนในการดำเนินการจัดงานเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ เพื่อให้เกิดการพูดต่อชกชวนให้ผู้สนใจเกี่ยวกับศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวแบบไทยเข้าร่วมในพิธีไหว้ครูและครอบครุมวยไทย โดยมีกำหนดจัดในวันที่ 17

มีนาคมของทุกปีเนื่องด้วยเป็น “วันนายขนมต้ม” เปรียบเสมือน “บิดามวยไทย” โดยมี 4 วัตถุประสงค์หลัก คือ

1. เพื่อเผยแพร่ประเพณีการไหว้ครู และครอบครูของไทย ให้เป็นที่เข้าใจและประทับใจต่อนักมวยไทยชาวต่างชาติ และผู้เกี่ยวข้องที่เข้าร่วมงาน
2. เพื่อสร้างความทรงจำเชิงบวก เพื่อให้เกิดการพูดต่อหรือชักชวนให้ผู้สนใจเกี่ยวกับกีฬามวยไทย ได้เดินทางเข้าร่วมในพิธีไหว้ครู และครอบครูมวยไทย ในทุกปี
3. เพื่อเผยแพร่ศิลปะมวยไทย ซึ่งเป็นวัฒนธรรมเก่าแก่ของไทย
4. เพื่อให้เกิดการส่งต่อศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวแบบไทย ให้กับกลุ่มเยาวชน โดยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนความสามารถ

6.1 รูปแบบการจัดกิจกรรมงานไหว้ครูมวยไทยโลก

การดำเนินงานการจัดกิจกรรมไหว้ครูมวยไทยโลก แบ่งรูปแบบกิจกรรมหลัก จำนวน 4 กิจกรรม คือ

1. จัดพิธีไหว้ครูมวยไทยโลก ไหว้บูรพมหากษัตริย์ไทย โดยใช้รูปแบบกระบวนการทางพิธีการผสมผสานศิลปะการแสดงถือเป็นจุดเด่น และแรงจูงใจในการเข้าร่วมงานเป็นอันดับแรก
2. กิจกรรมสาธิตจำลองหัตถศิลป์ไทย ทั้งการสักยันต์ การเขียนยันต์ การตีดาบอรัญญิก
3. จัดกิจกรรมการแข่งขันชกมวย สิกมทศจรรย์มวยไทย มรดกโลก
4. จัดพื้นที่ให้ค่ายมวยไทย มานาเสนอหลักสูตรการอบรม พร้อมรับสมัครหากมีผู้สนใจ

6.2 การไหว้ครู ครอบครูมวยไทยในงานไหว้ครูมวยไทยโลก

รูปแบบการการจัดพิธีไหว้ครูมวยไทยโลก มีการประกอบพิธีบวงสรวงเพื่ออัญเชิญดวงพระวิญญาณของบูรพมหากษัตริย์ เพื่อมาสถิตเป็นสิริมงคลในพิธี ถือเป็นกิจกรรมที่เป็นจุดเด่นและนำเสนอเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน โดยใช้องค์ประกอบด้านศิลปะการแสดงให้นักมวยไทยชาวต่างชาติเข้าใจว่า มวยไทยเริ่มต้นอย่างไร และเป็นวิชาการต่อสู้ป้องกันตัวแบบไทยของพระมหากษัตริย์ ตลอดจนไปถึงคนไทยทั่วไปต่าง ๆ ต้องเรียนรู้ในสมัยอดีตเพื่อปกป้องบ้านเมืองและตัวเอง โดยจะนำเสนอในลักษณะที่ง่ายต่อการเข้าใจอันจะทำให้ผู้เข้าร่วมงานได้เห็นความสำคัญในพิธีไหว้ครูมวยไทยว่าหากในการฝึกศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวแบบไทย หรือที่เรียกอีกชื่อว่า “มวยไทย” สิ่งนี้นักมวยทุกคนต้องปฏิบัติ

เป็นสิ่งแรกคือ “ไหว้ครู” ซึ่งเป็นธรรมเนียมประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบันดังที่ชาญณรงค์ สุหงษา [9] ได้กล่าวไว้

การไหว้ครู ถือเป็นการทำความเคารพต่อประธานในพิธีแข่งขัน หรือเป็นการถวายบังคมแด่พระมหากษัตริย์ ซึ่งการต่อสู้ แข่งขัน ในสมัยโบราณทรงโปรดฯ ให้มีการชกมวยไทยหน้าพระที่นั่งอยู่เป็นประจำ อีกทั้งเป็นการระลึกถึงและแสดงความกตัญญูต่อบิดา มารดา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพนับถือ และสักการะต่อครูบาอาจารย์ที่ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ให้เพื่อความเป็นสิริมงคลเกิดกับผู้ฝึกดั่งที่ สึกเดช กันตามระ [10] ได้กล่าวไว้ อีกทั้งเป็นการทำให้จิตใจมั่นคง มีการคุมสติได้ดี ยังเป็นการสังเกตดูเชิงคู่ปรปักษ์ และเพื่ออบอุ่นร่างกายให้พร้อมที่จะทำการต่อสู้หรือแข่งขัน ดังที่แสวง วิทย์พิทักษ์ [11] ได้กล่าวไว้

รูปแบบการดำเนินกิจกรรม ที่เป็นจุดดึงดูดคือช่วงพิธีในช่วงเย็น พิธีการจะเริ่มในช่วงเย็นโดยพิธีไหว้ครูมวยไทยโลกจะเริ่มจากขบวนนำผู้เข้าร่วมพิธีเข้าสู่ลานการจัดงาน โดยมีประธานในพิธี อยู่บนหลังช้างทรงเครื่องตามหลักพิชัยยุทธ นำขบวนโดยสตรีสวมใส่เครื่องแต่งกายชนชั้นสูงในสมัยอยุธยาด้วยสีขาวหรือสีสุภาพที่ สื่อถึงความบริสุทธิ์ สงบ เดินนำผู้เข้าร่วมพิธีสู่ปะรำพิธีโดย และมีการดำเนินทางพราหมณ์และ จะมีมงคลสวมศีรษะถือเป็น “หัวใจ” สำคัญในการทำพิธีเพราะผู้เข้าร่วมพิธีทุกคนจะได้รับการสวมมงคลศีรษะจากครูมวยไทยในการประกอบพิธี โดยถือเป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมหนึ่งเดียวในโลก โดยการใช้มงคลสวมศีรษะสื่อสัญลักษณ์ ทางด้านความรู้สึก ความรับรู้ทางมายาคติของผู้ร่วมพิธีการดังที่วรรณพิมล อังคศิริสรพ [12] ได้กล่าวไว้ ในส่วนพิธีกรรมการดำเนินพิธีกรรมจะมีพราหมณ์ ผู้ประกอบพิธีดำเนินกิจกรรมในช่วงหลังพิธีพราหมณ์จะมีการแสดงนาฏศิลป์ไทย ดังที่ราชบัณฑิตยสถาน [13] ได้กล่าวไว้ประกอบพิธีโดยการรำรำเพื่อบวงสรวงและสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์โดยใช้โดยระเบียบแบบแผนตามหลักการแสดงของศาสตร์นาฏศิลป์ไทย และช่วงท้ายสุด นักมวยที่เข้าร่วมไหว้ครูครอบครูมวยไทย ผู้เข้าร่วมพิธีทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศจะเดินต่อแถว เพื่อให้ครูมวยตามชั้นของลำดับครูมวยไทย 18 ชั้น สวมมงคลหรือที่เรียกว่า ครอบที่บริเวณศีรษะเพื่อเป็นสิริมงคล ตามระเบียบจารีตถือปฏิบัติของหลักมวยไทย ถือเป็นการไหว้ครูครอบครูมวยไทยอย่างสมบูรณ์ ดังที่ วิโรจน์ ศรีสิทธิ์เสริมร [14] ได้กล่าวไว้

เมื่อผู้เข้าร่วมพิธีได้ สวมมงคลหรือที่เรียกว่า ครอบครบทุกคนเป็นที่เรียบร้อย จะร่วมกันรำรำ ทำครูไหว้ครูมวยไทยพร้อมกัน โดยจะมีนักมวยที่มีชื่อเสียงหรือเป็นที่ยอมรับในช่วงยุคนั้น มาเป็นผู้นำในการรำรำไหว้ครูมวยไทย โดยปรากฏครบทั้ง 4 ทิศบนแท่นที่มีลักษณะสูง เห็นเด่นชัด โดยมักใช้ท่าหลัก ได้แก่ ท่าเทพพนม ท่าสาวน้อยปะแป้งและท่าอื่น ๆ ประกอบ ดังที่การิม พัฒนา [15] ได้กล่าวไว้ ถือเป็นการจบพิธีอย่างสมบูรณ์ครบถ้วน และเป็นการแสดงไหว้ครูมวยไทย โดยผู้แสดงการไหว้ครูมวยไทยเป็นทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่มีจำนวนคนที่รวมแสดงพร้อมกันมากกว่า 1,000 คนถือว่าจำนวนเยอะที่สุดในโลกก็ว่าได้ ซึ่งเป็นการแสดงออกร่วมกัน รวมถึงการแสดงถึงศักยภาพของผู้ที่ผ่านการครอบครู ไหว้ครูมวยจนเป็นเอกลักษณ์อันเด่นชัดจนกล่าวได้ว่า ถ้าเรียนมวยไทยต้องมาไหว้ครู มวยไทยที่เทศกาลไหว้ครูมวยไทยโลก

จากการดำเนินการจัดงานไหว้ครูมวยไทยโลก มีจำนวนผู้ร่วมงานเฉลี่ยปีละประมาณ 2,550 คน แบ่งเป็นนักมวย ครูมวยและผู้แทนจากค่ายมวยชาวไทย 407 คน นักมวยและครูมวยชาวต่างประเทศ 793คน ประชาชนชาวไทยทั่วไป 1,000 คนชาวต่างประเทศทั่วไป 250 คน “งานมหกรรมศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวแบบไทยและไหว้ครูมวยไทยโลก” World Thai Martial Arts Festival and Wai Khru Muay Thai Ceremony ได้รับรางวัลในระดับนานาชาติคือรางวัล Gold Award 2011 ในการประกวดรางวัล PATA Gold Award 2011 ของสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก Pacific Asia travel Association – PATA ในประเภทวัฒนธรรม นับเป็นความภาคภูมิใจและสะท้อนถึงคุณค่ามรดกโลกวัฒนธรรมไทยในระดับสากลอีกทางหนึ่ง ในการจัดงานครั้งที่ 12 ปี พ.ศ.2559ได้รับการตอบรับจากนักมวยทั้งชาวไทยและนักมวยต่างประเทศ จำนวนกว่า 1,200 คน จาก 57 ประเทศ โดยในการจัดงานครั้งที่ 7 ปี 2554 ได้รับเกียรติจาก H.H. PRINCE MOHAMMED BIN TURKI AL SAUD AL KABEER เจ้าชายจากซาอุดีอาระเบีย เข้าร่วมด้วย กิจกรรมไหว้ครูมวยไทยโลก นับเป็นกิจกรรมที่บุคคลที่สนใจในศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวแบบไทย “มวยไทย” ต้องเข้าร่วมกิจกรรม พิธีไหว้ครูมวยไทยโลก ดังที่ เจตธำรงค์ เศรษฐี [16] ได้กล่าวไว้ เป็นพิธีที่สำคัญและมีความศักดิ์สิทธิ์ โดยจัดเพียงหนึ่งเดียวในโลกคือที่ประเทศไทย

7. สรุป

การจัดกิจกรรมส่งเสริม การเที่ยวเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีรูปแบบวิธีการดำเนินการตามแผนกิจกรรมปฏิบัติท่องเที่ยวประจำปี ของในแต่ละปีมีรูปแบบการนำเสนอ ในการดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยชาวต่างประเทศโดยใช้ ศิลปะวัฒนธรรม จัดกิจกรรมผ่านรูปแบบศิลปะการแสดงคือมี การใช้ ฉาก แสง สี เสียง และการแสดงฟ้อนรำ ประกอบเป็นเรื่องราว ในรูปแบบต่าง ๆ ประกอบการนำเสนอ รวมถึงการเลือกพื้นที่หรือใช้สถานที่ ในการจัดกิจกรรม โดยใช้สถานที่เป็นโบราณสถานต่าง ๆ มีเหตุการณ์สัมพันธ์กับเรื่องราวเป็นหลัก รวมถึงใช้วัฒนธรรมตามประเพณีนิยม และวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น ที่มีอัตลักษณ์เป็นของตนเองในการดำเนินและขับเคลื่อนกิจกรรมนั้น ๆ ให้สมบูรณ์ รูปแบบการจัดกิจกรรม งานมหกรรมศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวแบบไทยและไหว้ครูมวยไทยโลกเป็นกิจกรรมที่ประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับมากกว่า 57 ประเทศทั่วโลกมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมเฉลี่ยในแต่ละปีมากกว่า 2,550 คน เป็นรูปแบบการจัดงานที่มีกระบวนการสร้างสรรค์โดยใช้เรื่องราวรวมถึงความเชื่อทางพิธีกรรม นำมาประกอบการนำเสนอทางด้านศิลปะการแสดงผ่านการจำลองภาพแสดงสื่อออกมาโดยใช้เป็นรูปแบบการดำเนินงานหลัก เริ่มตั้งแต่พิธีกรรมทางศาสนา รูปแบบการนำเสนอโดยใช้ศาสตร์ด้านศิลปะการแสดง มานำเสนอ มีการจัดรูปขบวนแถว การแสดงศิลปะวัฒนธรรมไทย ทั้งนาฏศิลป์ไทย การแสดงศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวแบบไทย และการแสดงสินค้าร้าน ในรูปแบบการจัดการ ตามช่วงเวลาตารางการจัดกิจกรรมแผนผังต่าง ๆ ในการจัดงาน

โดยรูปแบบทางด้านศิลปะการแสดงนอกเหนือจากรูปแบบที่นำเสนอแล้วนั้น ยังรวมถึงเครื่องแต่งกายทั้งผู้ประกอบพิธีและผู้ร่วมพิธีเป็นการจำลองภาพ ให้เห็นปรากฏชัดให้เป็นรูปธรรมทุกกิจกรรม การจัดด้วยรูปแบบทางศิลปะการแสดง เป็นสื่อกลางสำคัญที่ทำให้ชาวต่างชาติ ต่างประเทศทราบเรื่องราวตามสื่อสัญญาณ เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวในมิติเชิงวัฒนธรรม นอกเหนือจากกลุ่มที่ให้ความสนใจเฉพาะด้าน กลุ่มคือนักมวย ค่ายมวย ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ภาครัฐและเอกชน ถือได้ว่าการจัดกิจกรรมไหว้ครูมวยไทยโลก นอกจากการดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาว

ต่างประเทศแล้วนั้น ยังเป็นการอนุรักษ์ รักษา รวมถึงการ รื้อฟื้นตลอดจนความคงอยู่ของศิลปะวัฒนธรรมไทย ให้คงอยู่ปรากฏเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เพราะให้กระแส การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในปัจจุบันได้ผสมผสานศาสตร์ ด้านศิลปะการแสดงกันอย่างเหมาะสม และส่งผล ทางด้านคุณค่า ของ 2 ศาสตร์มีคุณค่าต่อมนุษย์ในด้าน สุนทรียภาพของชีวิตและความสุนทรีย์รมย์ไว้อย่าง สมบูรณ์ลงตัว

7. เอกสารอ้างอิง

- [1] กำจร สุนพงษ์ศรี, สุนทรียศาสตร์ หลักปรัชญาศิลปะ ทัศนศิลป์ ศิลปะวิจารณ์, สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560.
- [2] บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, การจัดการด้านการตลาด อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว, หจก.เฟิร์นข้าหลวง พริน ติงแอนด์พับลิชชิง, นนทบุรี, 2560.
- [3] ณัฐนันท์ ศิริเจริญ, สุนทรียศาสตร์เพื่อนิเทศศาสตร์, โครงการสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิม พระเกียรติ, สมุทรปราการ, 2552.
- [4] คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ.2560 – 2564 สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, กรุงเทพมหานคร, 2560.
- [5] อุทัย ปริญาสุทธินันท์, การจัดการชุมชน, สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2561.
- [6] บังอร บุญปิ่น, “กลุ่มชาติพันธุ์ลาวในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา: ประวัติความเป็นมา วัฒนธรรม และแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม,” วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, ปีที่ 8, ฉบับที่ 1, หน้า 103–111, 2561.
- [7] มัทนิ รัตนิน, ศิลปะการแสดงละคร หลักเบื้องต้นและ การฝึกซ้อม, พิมพ์ครั้งที่ 2 สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร, 2559.
- [8] ณัฏฐพันธ์ เขจรนันท์ และฉัตยาพร เสมอใจ, การจัดการ, บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด, กรุงเทพมหานคร, 2547.
- [9] ชาญณรงค์ สุหงษา, คู่มือการสอนมวยไทย, บรรณกิจ กรุงเทพมหานคร, 2554.
- [10] ศีกเดช กันตามระ, แม่ไม้มวยไทย, สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- [11] แสงว ววิทยพิทักษ์, สัมภาษณ์โดยตรีธวัฒน์ มีสมศักดิ์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วันที่ 28 กันยายน พ.ศ.2559 , 2562.
- [12] วรรณพิมล อังคสิริสรพ, มายาคติ, สำนักพิมพ์คบ ไฟ, กรุงเทพมหานคร, 2544.
- [13] ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน, บริษัทนานมีบุ๊ค, กรุงเทพมหานคร, 2546.
- [14] วิโรจน์ ศรีสิทธิ์เสริมร, สัมภาษณ์โดยตรีธวัฒน์ มีสมศักดิ์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ.2562, 2562.
- [15] การ์ม พัฒนา, สัมภาษณ์โดยตรีธวัฒน์ มีสมศักดิ์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏเชียงใหม่, วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ.2562, 2562.
- [16] เจตธำรงค์ เศรษฐี, สัมภาษณ์โดยตรีธวัฒน์ มีสมศักดิ์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏเชียงใหม่, วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ.2562, 2562.

ทบทวนวาทกรรมว่าด้วยมรดกโลกกับมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน

World Heritage Discourse and Misconception

นรเศรษฐ์ เตชะ

สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Email : noraseth_wizard@hotmail.com

บทคัดย่อ

มโนทัศน์ของมรดกโลกหมายถึงทุกสิ่งอย่างที่มีมนุษย์สร้างขึ้นโดยรังสรรค์อย่างมีคุณค่า ซึ่งมีความสำคัญเป็นพิเศษที่แสดงถึงความสัมพันธ์ในระดับสากลโลก และแหล่งมรดกโลกต้องเป็นศูนย์รวมของคนทั้งโลกและไม่จำกัดขอบเขตในการเข้าถึงสถานที่เหล่านั้นประกอบไปด้วย มรดกโลกทางวัฒนธรรม มรดกโลกทางธรรมชาติ และ มโนทัศน์วัฒนธรรมบริบทของมรดกโลกในปัจจุบันจัดเป็นวาทกรรมและมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจและผลประโยชน์ของกลุ่มคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการควบคุมและจัดการสิ่งที่หลงเหลือในโลก ดังนั้นมรดกโลกจึงเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นเอกภาพและความยั่งยืน บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเสนอถึงสถานการณ์ และความเข้าใจเกี่ยวกับมโนทัศน์มรดกโลกที่คลาดเคลื่อนโดยใช้ทฤษฎีเชิงอำนาจ แนวคิดประโยชน์นิยมและทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมใช้ในการประกอบการอธิบายปรากฏการณ์และนำเสนอมโนทัศน์มรดกโลกในมิติทางการศึกษาที่มุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

คำสำคัญ: มรดกโลก, มรดกโลกในประเทศไทย, มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน, กระบวนการสอนมโนทัศน์มรดกโลก

Abstract

World Heritage concepts are everything that human created with exceptional and universal application. World Heritage sites belong to all the people of the world irrespective of the territory on which they are located. There are three kinds of world heritage: cultural heritage, natural heritage and mixed heritage. At present, world heritage contexts are the discourses and misconception with the power relations and interest groups involving in managing and controlling things remaining in the world. It represents the symbols of unity and sustainability. The aim of the article is to present the situations and understanding of the world heritage misconception by applying power theory, utilitarianism and structural functional theory to describe spectacles and support world heritage concepts in educational dimension to sustain development.

Keywords: World Heritage, World Heritage in Thailand, Misconception, World Heritage concept teaching

วันที่รับบทความ : 12 ตุลาคม 2561

วันที่แก้ไขบทความ : 16 ธันวาคม 2561

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 16 มกราคม 2562

1. บทนำ

“มรดก” เป็นคำหนึ่งที่แทนความหมายที่แสดงให้เห็นถึงสิ่งที่มีค่าเป็นของวิเศษที่แสดงถึงความเจริญและความยิ่งใหญ่ของมวลมนุษยชาติ จึงถูกเรียกว่า “มรดกของโลก

(World Heritage)” ซึ่งมีความหมายที่ซ่อนอยู่คือความสัมพันธ์เชิง “อำนาจ” ที่ให้ความสำคัญของมนุษย์ในการสร้าง “พลัง” ความพยายามในการควบคุมและจัดการสิ่งที่หลงเหลือในโลก โดยถูกสร้างภาพแทนความ

จริงให้มีความเป็นเอกภาพ คือ “ความยั่งยืน (sustainability)” ซึ่งในบริบทของโลกในความเป็นจริงนั้นอาจเป็นเพียง “อุดมคติ” “มรดกโลก” จึงเป็น “วาทกรรม” ของผู้ที่แสวงหาอำนาจในการใช้มรดกโลกเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์โดยซึ่งวิธีการต่างๆ ดังนั้น “มรดกโลก” ที่กำหนดโดย UNESCO จึงไม่สามารถให้พลโลกเกิดมโนทัศน์ร่วมกันได้อีกต่อไป” ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลกจึงได้รับผลกระทบจากปรากฏการณ์ดังกล่าวอย่างปฏิเสธไม่ได้ โดยเฉพาะสถานการณ์ในประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

2. ความหมายและความสำคัญของ “มรดกโลก”

มีจุดเริ่มต้นจากเมื่อปีค.ศ. 1960 ประเทศอียิปต์สร้างเขื่อนอัสวานใหม่ซึ่งจะทำให้หน้าท่วมพื้นที่บริเวณไนล์วัลเลย์อันเป็นที่ตั้งโบราณสถานสำคัญของอียิปต์โบราณที่ทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมคือวิหารอาบูซิมเบลกับวิหารเทพีไอซิสแห่งฟิเล รัฐบาลอียิปต์ได้ร้องขอให้องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือเรียกกันว่ายูเนสโก (the United Nations Educational Scientific and Culture Organization หรือ UNESCO) ให้ช่วยเหลือในการช่วยอนุรักษ์สมบัติล้ำค่าเอาไว้ UNESCO จึงเริ่มโครงการอนุรักษ์มรดกของมนุษยชาติ ในการรณรงค์ให้นานาชาติหันมาสนใจการอนุรักษ์ศิลปะสมบัติที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาวโลกมรดกทางวัฒนธรรมของชาวโลก UNESCO ระดมเงินทุนมาใช้ในการเคลื่อนย้ายโบราณสถานสำคัญของอียิปต์ทั้ง 2 แห่งไปอยู่ที่ใหม่จนสำเร็จ ต่อมา UNESCO ได้เข้าไปช่วยเหลือเมืองเวนิส เมืองแห่งศิลปะวัฒนธรรมที่ล้ำค่าของอิตาลีซึ่งกำลังมีปัญหาเมืองจม และเข้าไปช่วยบูรณะบุโรพุทโธพุทธสถานสำคัญของชาวพุทธในอินโดนีเซียที่ปรักหักพังและเสื่อมโทรมเพราะกาลเวลาให้กลับมามีสภาพดีดังเดิม จากนั้น UNESCO ก็ถือเป็นภารกิจสำคัญในการรณรงค์ให้นานาชาติมองเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์โบราณสถานของอารยธรรมเก่าแก่และมีคุณค่าอย่างยิ่งทางวัฒนธรรมอันเป็นมรดกของมนุษยชาติทั้งหลายจึงเป็นที่มาของอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ (The Convention Concerning The Protection of the World

Cultural and Natural Heritage ซึ่งได้รับการยอมรับและลงนามจากที่ประชุมใหญ่ของ UNESCO เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน ค.ศ. 1972 อนุสัญญาฯ คือการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการคุ้มครองและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติให้ดำรงคุณค่าความโดดเด่นเป็นมรดกของมนุษยชาติทั้งในปัจจุบันและอนาคต [1]

มโนทัศน์ของมรดกโลกเกี่ยวข้องกับทุกสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นและ “รังสรรค์” จนเกิดความเจริญรุ่งเรืองของมนุษยชาติและเป็นรากฐานในการศึกษาวิวัฒนาการของมนุษย์และความเป็นไปของโลก คือมรดกที่มีคุณค่าและความสำคัญต่อรัฐชาติ และความร่วมมือระหว่างประเทศในโลก

คำว่า “มรดก” [2] ตามที่ UNESCO ได้กล่าวไว้คือ “เป็นมรดกจากอดีตที่แสดงให้เห็นว่าอะไรที่เราใช้ชีวิตทุกวันนี้และอะไรที่เราจะส่งต่อถึงรุ่นต่อไปในอนาคตมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติทั้งคู่ไม่เลื่อนหายไปจากชีวิตและแรงบันดาลใจของเราได้”

หากพิจารณาจากรากศัพท์ คำว่า “มรดก” ในภาษาฝรั่งเศส patrimoine มาจากคำภาษา ลาติน 2 คำ คือ pater (บิดา) และ monere (แจ้งหรือบอกกล่าว) Patrimoine แปลตามตัวอักษรจึงหมายความว่าสิ่งที่ทำให้รำลึกถึงบิดา ซึ่งคำในภาษาฝรั่งเศสจึงเน้นและให้ความสำคัญกับอดีตแต่ในภาษาอังกฤษมีความหมายเทียบเท่ากับคำว่า heritage ซึ่งหมายถึงสิ่งที่ได้รับเก็บรักษาไว้แล้วส่งต่อไปให้ผู้อื่นอีกทอดหนึ่งจึงเน้นความหมายของคำว่ามรดกในแง่ของอนาคตและความรับผิดชอบของชนแต่ละรุ่น [3] มรดกโลกจึงเป็นสถานที่ที่มีคุณค่าสูงส่งอันประมาณค่ามิได้และจะหาสถานที่อื่นใดมาทดแทนก็ไม่ได้ คุณค่าอันสูงส่งยิ่งยวดนี้ไม่ได้เป็นสมบัติของชนชาติใดชนชาติหนึ่ง แต่เป็นมรดกที่เป็นสมบัติของมนุษยชาติทั้งปวง

3. ประเภทของ “มรดกโลก”

ปัจจุบันมรดกโลกได้รับการขึ้นทะเบียนจาก UNESCO ทั้งหมด 890 แห่ง ซึ่งอยู่ใน 147 ประเทศทั่วโลก และประเทศไทยก็เป็นหนึ่งประเทศที่ได้เข้าร่วมเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติของโลกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 ซึ่งมรดกโลกแบ่งได้ออกเป็น 3 ประเภท [4] คือ มรดกโลกทาง

วัฒนธรรม (Cultural site) มรดกโลกทางธรรมชาติ (Natural site) และภูมิทัศน์วัฒนธรรม (Cultural Landscape or Mixed site)

3.1 มรดกโลกทางวัฒนธรรม

หมายถึง สถานที่ซึ่งเป็นโบราณสถานไม่ว่าจะเป็นงานด้านสถาปัตยกรรมประติมากรรมจิตรกรรมหรือโบราณคดีทางธรรมชาติ เช่น ถ้ำ หรือกลุ่มสถานที่ก่อสร้างที่แยกหรือเชื่อมต่อกันอย่างนี้ความเป็นเอกลักษณ์หรือแหล่งสถานที่สำคัญที่อาจเป็นผลงานจากฝีมือมนุษย์หรือเป็นผลงานร่วมกันระหว่างธรรมชาติและมนุษย์รวมทั้งพื้นที่ที่เป็นแหล่งโบราณคดี ซึ่งสถานที่เหล่านี้มีคุณค่าล้ำเลิศในทางประวัติศาสตร์ศิลปะมานุษยวิทยา หรือวิทยาศาสตร์ โดยแยกย่อยออกมาดังนี้

3.1.1 อนุสรณ์สถาน

ผลงานด้านสถาปัตยกรรมประติมากรรมและจิตรกรรมส่วนประกอบด้วยโครงสร้างของโบราณคดีธรรมชาติยาที่พักอาศัยมีการประกอบของสิ่งต่างๆ ดังกล่าวซึ่งมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ศิลปะและวิทยาศาสตร์โดดเด่นในระดับสากล

3.1.2 กลุ่มอาคาร

เป็นกลุ่มอาคารที่แยกกันหรือเชื่อมต่อกันโดยมีลักษณะทางสถาปัตยกรรมหรือความผสมเป็นเนื้อเดียวกันหรือตำแหน่งในภูมิทัศน์มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ศิลปะและวิทยาศาสตร์โดดเด่นในระดับสากล

3.1.3 แหล่งทางวัฒนธรรม

คือผลงานของมนุษย์หรือผลงานร่วมกันของธรรมชาติกับมนุษย์และพื้นที่ซึ่งเป็นแหล่งโบราณคดีซึ่งมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์วิทยา ศิลปะและมานุษยวิทยาโดดเด่นในระดับสากล [5] ปัจจุบันมีมรดกโลกทางวัฒนธรรมจำนวน 689 แห่ง ส่วนในประเทศไทยนั้นมีมรดกโลกทางวัฒนธรรมจำนวน 3 แห่งคือ 1) อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร พ.ศ. 2534 2) นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา พ.ศ. 2534 และ 3) แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง พ.ศ. 2535

3.2 มรดกโลกทางธรรมชาติ

หมายถึงสภาพธรรมชาติที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพอันมีคุณค่าเด่นชัดในด้านความงามด้านวิทยาศาสตร์หรือสถานที่ซึ่งมีสภาพทางธรณีวิทยาและภูมิประเทศที่ได้รับการวิเคราะห์แล้วว่าเป็นถิ่นที่อยู่ของพันธุ์พืชและสัตว์ซึ่งถูกคุกคามเริ่มมีคุณค่าทาง

วิทยาศาสตร์สมควรแก่การอนุรักษ์หรือแหล่งธรรมชาติอันทรงคุณค่าล้ำเลิศในทางวิทยาศาสตร์การอนุรักษ์หรือความงามตามธรรมชาติ [6] ในขณะนี้มรดกโลกทางธรรมชาติจำนวน 176 แห่ง ในประเทศไทยมีจำนวน 2 แห่งคือ 1) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร (พ.ศ. 2534) 2) ผืนป่าดงพญาเย็นและเขาใหญ่ (พ.ศ. 2548)

3.3 ภูมิทัศน์วัฒนธรรม

นอกจากนี้ UNESCO ยังได้นิยามประเภทของมรดกโลกอีกชนิดซึ่งยังไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลายในประเทศไทยมากนัก คือ ภูมิทัศน์วัฒนธรรม ซึ่งหมายถึง “พื้นที่บางกลุ่มที่มีการประดิษฐ์หรือมีการกลืนภูมิทัศน์เพื่อยังคงความเป็นอัตลักษณ์และสุนทรียภาพที่มีจุดมุ่งหมายแตกต่างกันออกไปและเกิดการผสมผสานระหว่างมรดกทางวัฒนธรรมและมรดกทางธรรมชาติ” ในอีกความหมายคือ พื้นที่ประวัติศาสตร์ และสิ่งแวดล้อมเกิดจากการหล่อหลอมองค์ประกอบหลาย ๆ อย่าง ซึ่งรวมถึงกิจกรรมของมนุษย์ที่มีความสำคัญเท่ากับตัวอาคาร รวมทั้งองค์ประกอบทางที่ว่างและสิ่งแวดล้อมโดยรอบ โดยเป็นการออกแบบภูมิทัศน์ที่สร้างขึ้นด้วยความตั้งใจของมนุษย์ หรือเป็นผลมาจากสังคม เศรษฐกิจ และความเลื่อมใสในศาสนา รวมถึงซากสัตว์โบราณ และอาจเกิดจากกลุ่มวัฒนธรรมหรือองค์ประกอบทางธรรมชาติที่เป็นผลจากการเจริญเติบโต และมีบูรณาภาพทางประวัติศาสตร์ [7] ซึ่งหมายถึง ความสมบูรณ์ทางวัตถุและสภาพที่ไม่มีข้อบกพร่องของวัตถุหรือที่ตั้ง ซึ่งเป็นผลจากการเจริญเติบโตหรือเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา แต่มรดกโลกประเภทนี้เพียง 25 แห่งเท่านั้นในโลกนี้ ซึ่งสถานที่สำคัญ ได้แก่ เมืองคัปปาโดเจีย (Cappadocia) ประเทศตุรกี เมทีโอรา (Meteora) ในประเทศกรีซ เป็นต้น

4. เกณฑ์ในการพิจารณาเป็นมรดกโลก

หลักเกณฑ์การพิจารณามรดกโลกโดยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลกอันเป็นเครื่องมือสำคัญของการอนุรักษ์มรดกโลกบริหารจัดการโดยคณะกรรมการมรดกโลกซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการจาก 21 ประเทศที่ได้รับการเลือกตั้งจากรัฐสภา ปัจจุบันมีประเทศต่าง ๆ รวม 184 ประเทศเข้าร่วมเป็นภาคีในอนุสัญญาฯ ฉบับนี้ คณะกรรมการมรดกโลกมีการประชุมกันปีละครั้งมีหน้าที่

พิจารณาตัดสินการขึ้นทะเบียนมรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติในบัญชีรายชื่อแหล่งมรดกโลก รวมทั้งพิจารณาการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระเบียบปฏิบัติที่ระบุไว้ในอนุสัญญาฯ โดยต้องมีคุณสมบัติเข้าหลักเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่งใน 10 ข้อดังนี้

1. อัจฉริยภาพการสร้างสรรค์ของมวลมนุษย์ (Human Creative Genius) เป็นตัวแทน ที่แสดงให้เห็นถึงความ เป็นเอกลักษณ์ด้านศิลปกรรมหรือตัวแทนของความงดงามและเป็นผลงานชิ้นเอกที่จัดขึ้นด้วยการสร้างสรรค์อันชาญฉลาดยิ่งของมนุษย์
2. การแลกเปลี่ยนในเชิงคุณค่า (Interchange of Values) เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลยิ่งในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาคุณค่าของมนุษย์และการพัฒนาสืบต่อมาในด้านการออกแบบทางสถาปัตยกรรมอนุสรณ์สถานประติมากรรมและภูมิทัศน์ตลอดจนการพัฒนาศิลปะหรือ การพัฒนาการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ซึ่งการพัฒนาเหล่านั้นเกิดขึ้นในช่วงเวลาใดช่วงเวลาหนึ่งบนพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใดของโลก
3. วัฒนธรรมและประเพณีที่เป็นเชิงประจักษ์ (Testimony to Cultural Tradition) เป็นสิ่งที่ยืนยันถึงความเป็นเอกลักษณ์ที่หาได้ยากยิ่งและเป็นประจักษ์พยานของกำหนดธรรมเนียมประเพณีหรืออารยธรรมที่ยังปรากฏอยู่ในปัจจุบันหรือสาบสูญไปแล้ว
4. ประวัติศาสตร์ที่สำคัญของมวลมนุษยชาติ (Significance in Human History) เป็นตัวอย่างอันโดดเด่นของลักษณะโดยทั่วไปของสิ่งก่อสร้างอันเป็นตัวแทนของพัฒนาการในด้านสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์หรือภูมิสถาปัตย์ซึ่งแสดงให้เห็นถึงช่วงเวลาอันสำคัญในอดีตของมนุษยชาติ
5. การตั้งถิ่นฐานของมนุษย์บนพื้นฐานขนบธรรมเนียมประเพณี (Traditional Human Sentiment) เป็นตัวอย่างอันโดดเด่นของวัฒนธรรมในการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์บนธรรมเนียมประเพณี การใช้ประโยชน์ของแผ่นดิน การใช้ประโยชน์ของทะเลหรือปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมโดยเฉพาะผลกระทบที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม
6. เหตุการณ์สำคัญสากลที่เป็นมรดกตกทอด (Heritage Associated with Events of Universal) เป็นตัวอย่างที่เด่นชัดของการเชื่อมโยงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับวัฒนธรรมประเพณีที่ยังปรากฏอยู่มีความคิดหรือความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหรือเหตุการณ์ผลงานศิลปะหรืองานวรรณกรรมที่มีความโดดเด่นเป็นสากล (คณะกรรมการ

มรดกโลกจะพิจารณาเงื่อนไขอื่น ๆ ประกอบร่วมกับคุณสมบัติข้อนี้)

7. สุนทรียภาพทางปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ (Natural Phenomena or Beauty) เป็นตัวอย่างที่เด่นชัดของปรากฏการณ์ของธรรมชาติหรือเป็นสถานที่ซึ่งมีความงามของธรรมชาติเป็นพิเศษโดยมีความงามด้านสุนทรียศาสตร์เป็นสำคัญ

8. ดินแดนที่มีวิวัฒนาการทางธรณีภาค (Major States of Earth's History) เป็นตัวอย่างที่เด่นชัดในการเป็นตัวแทนของวิวัฒนาการที่สำคัญทางธรณีวิทยาในอดีตของโลก รวมทั้งแหล่งที่เป็นตัวแทนของยุคต่างๆในอดีต เช่น ยุคของสัตว์เลื้อยคลานซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการของความหลากหลายทางธรรมชาติบนพื้นโลก ยุคน้ำแข็งซึ่งมนุษย์ดึกดำบรรพ์และสภาพแวดล้อมเกิดจากการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

9. ระบบนิเวศและกระบวนการทางชีววิทยาที่สำคัญ (Significant Ecology and Biological Process) เป็นตัวอย่างที่เด่นชัดในการเป็นประจักษ์พยานของกระบวนการที่สำคัญทางนิเวศวิทยาและวิวัฒนาการทางชีวภาพในด้านพันธุกรรมและการเกิดของสภาพภูมิประเทศต่างๆไม่ว่าจะเป็นทะเล แผ่นดินแหล่งน้ำผิวดินกับวิวัฒนาการทางชีววิทยาระบบนิเวศของสัตว์น้ำ พันธุ์พืชและสัตว์และปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่กำลังเกิดอยู่

10. ถิ่นที่อยู่ทางธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีววิทยา (Significant Natural Habitat for Biodiversity) เป็นถิ่นที่อยู่ของสัตว์และพืชหายากที่ได้รับการอนุรักษ์และคุ้มครองด้านการแพร่กระจายพันธุ์เพื่อประโยชน์ในการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และการอนุรักษ์สายพันธุ์รวมทั้งสัตว์และพืชที่ตกอยู่ในสภาวะอันตรายแต่ยังคงสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ [8]

5. บทบาทของ UNESCO กับการจัดการมรดกโลก

หน้าที่หลักของ UNESCO คือ ปกป้องและเก็บรักษามรดกทางวัฒนธรรมและมรดกทางธรรมชาติทั่วโลก โดยทำการพิจารณาถึงความโดดเด่นที่มีคุณค่าต่อมนุษยชาติตามอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ ซึ่งก่อตั้งในปี ค.ศ. 1972 [9] โดยมีภารกิจที่สำคัญได้แก่

1.ส่งเสริมให้ประเทศในโลกร่วมลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ

2.ส่งเสริมให้กลุ่มประเทศสมาชิกเสนอรายชื่อแหล่งและสถานที่สำคัญในโลกในการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

3.ส่งเสริมกลุ่มประเทศสมาชิกในการจัดตั้งแผนการจัดการและจัดระบบการอนุรักษ์แหล่งมรดกโลก

4.ช่วยเหลือกลุ่มประเทศสมาชิกด้านการบูรณะแหล่งมรดกโลกโดยการส่งผู้เชี่ยวชาญในการให้ความรู้และฝึกอบรม

5.จัดสรรระบบความช่วยเหลือฉุกเฉินเมื่อแหล่งมรดกโลกถูกคุกคามอยู่ในสภาวะอันตราย

6.สนับสนุนกลุ่มประเทศสมาชิกในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์การเฝ้าระวังสิ่งก่อสร้าง

7.ส่งเสริมด้านการมีส่วนร่วมกับประชาชนในพื้นที่ในการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ

8.ส่งเสริมด้านความร่วมมือระหว่างประเทศในการอนุรักษ์แหล่งมรดกโลก

หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในความรับผิดชอบกับแหล่งมรดกโลกในประเทศไทย ประกอบไปด้วย

1.กรมศิลปากร โดยปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2504 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ.2535) และมีอำนาจในการจัดการกับโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กองทุนโบราณคดี เป็นต้น

2. องค์การบริหารส่วนจังหวัดจะปฏิบัติตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ ดำเนินกิจการภายในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยคุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศิลปะ จารีต ประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

3. องค์การบริหารส่วนตำบลจะยึดตามระเบียบและข้อบังคับ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 โดยมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลตามแผนงานโครงการจัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่ง

ปฏิกูล คุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในแหล่งมรดกโลกหนึ่งแห่งนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบจะปฏิบัติหน้าที่เป็นแบบแยกส่วนจัดประเภทการทำงานได้อย่างชัดเจน หากดูรายละเอียดในตัวพระราชบัญญัติจึงเกิดข้อสังเกตได้ว่า บทบาทของประชาชนในการมีส่วนร่วม กับแหล่งมรดกโลกน้อยมากที่สุด อีกทั้งอำนาจการตัดสินใจจะจากผู้บังคับบัญชาสูงสุดขององค์กรนั้น ๆ และที่สำคัญคือ “บทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของการศึกษาได้เพียงใช้แหล่งมรดกโลกในการศึกษาและวิจัยเท่านั้น แต่กระบวนการมีส่วนร่วมชุมชนกับหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักในการพัฒนาและดูแลแหล่งมรดกโลกแทบจะหาไม่” พอกระทรวงวัฒนธรรมมีคำสั่งที่ 157/2547 ลงวันที่ 23 เมษายน 2547 แต่งตั้งให้ผู้บริหารระดับสูงสุดในระบบการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจดำเนินการด้านแผนภารกิจด้านการป้องกัน คุ้มครอง ควบคุม ดูแล รักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ เฉพาะที่เกี่ยวข้องและสำคัญในระดับชุมชนและระดับท้องถิ่นตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่อธิบดีกรมศิลปากรกำหนดโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่ตาม มาตรา 10 ทวิ7 และ มาตรา 21 ทวิ8 องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น อาทิ การสาธารณสุขโรคและ การก่อสร้างอื่น ๆ การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง และตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535) ได้กำหนดให้นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจตามพระราชบัญญัติเพื่อป้องกัน คุ้มครอง ควบคุม ดูแล รักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ และเป็นเจ้าหน้าที่ตามคำสั่งกระทรวงวัฒนธรรมที่ 157/2547 และมี อำนาจตามที่พระราชบัญญัติให้อำนาจไว้ในมาตรา 10 ทวิ และมาตรา 21 ทวิ [10] กลับกลายเป็นการบังคับใช้กฎหมายทับซ้อนกันระหว่างกรมศิลปากร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและนับเป็นผลประโยชน์ทับซ้อนระหว่างองค์กรของรัฐทั้งคู่

แหล่งมรดกโลกจึงเป็นพื้นที่ที่ซับซ้อนในการปฏิบัติหน้าที่ทั้งสองฝ่ายต่างบริหารจัดการอย่าง “เกรงใจ” “ไม่เข้าใจ” และ “ไม่รู้จะอย่างไร” “ถ้าทำแล้วมันจะผิดไหม” สุดท้ายแหล่งมรดกโลกจึงถูกจัดการแบบครึ่งๆ กลางๆ ไม่เกิดการพัฒนาและยังนำพา “ความหายนะ” จึงเกิดขึ้นกับประชาชนในพื้นที่ในการตกเป็นเหยื่อใน “พื้นที่แห่งวาทกรรม” และต้องทนสภาพแบบนี้มาจนถึงปัจจุบัน เช่น กรณีศึกษาระบบการจัดการกับขยะในนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เป็นต้น

6. กระบวนการสร้าง “มรดกโลก” เพื่อความยั่งยืน

ผลที่ประเทศสมาชิกจะได้รับหลังจากแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาตินั้นได้รับการขึ้นทะเบียนบัญชีมรดกโลกแล้ว [11] ดังนี้

1. เกิดจิตสำนึกในการร่วมกันยกย่องและปกป้องแหล่งมรดกที่สำคัญของโลก
2. ส่งเสริมให้ชุมชนร่วมมือกันอนุรักษ์และนำเสนอแหล่งมรดกโลกนั้นต่อ นานาชาติรวมทั้งมีการตั้งคณะทำงานควบคุมและกำหนดแนวทางในการดำเนินงานที่เหมาะสม
3. เกิดการศึกษาและวิจัยทางวิทยาศาสตร์ รวมทั้งได้รับการจัดสรรงบประมาณ ที่เหมาะสมเพื่อและคุ้มครองแหล่งมรดกโลก
4. ได้รับความช่วยเหลือในการฝึกอบรมบุคลากรในการอนุรักษ์แหล่งมรดกทางวัฒนธรรม
5. มีสิทธิติดตั้งเครื่องหมายมรดกโลก (The Emblem) ณ แหล่งที่ตั้ง

ด้วยผลประโยชน์ข้างต้นของประเทศสมาชิกที่ได้ขึ้นทะเบียนมรดกโลกซึ่งได้สอดคล้องกับแนวทางของ UNESCO และการแผ่อิทธิพลสู่การเคลื่อนไหวของแหล่งมรดกโลกน้อยใหม่

6.1 แนวคิดประโยชน์นิยม (Utilitarianism) ของ UNESCO กับการแผ่อิทธิพลสู่การเคลื่อนไหวของการเกิดแหล่งมรดกโลกน้อยใหม่

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้เกิดองค์การระหว่างประเทศเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นส่วนหนึ่งขององค์การสหประชาชาติ (United Nation) มีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือการสร้างสันติภาพของโลก โดยได้ก่อตั้งองค์การย่อยขึ้นมากมายเพื่อกระจายอำนาจและหน้าที่ของประเทศสมาชิกได้มีบทบาทอย่างเท่าเทียมกัน หนึ่งใน

นั้นคือ UNESCO ได้จัดทำอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ ในปี ค.ศ. 1972 เจตนารมณ์โดยหลักแล้วต้องการสร้างร่วมมือกับกลุ่มอนุรักษ์ รักษา และคงสภาพแหล่งมรดกโลกของแต่ละประเทศที่เป็นสมาชิก แต่เจตนารมณ์แฝงคืออุดมการณ์การครอบครองความเป็นมหาอำนาจของประเทศมหาอำนาจยังมีอยู่ เพียงแต่เปลี่ยนยุทธศาสตร์การครอบครองดินแดนโดยการทำสงคราม เป็นการ “ครอบงำ” [12] ความคิดแทน โดยใช้อิทธิพลระหว่างประเทศเป็นสื่อกลาง และเสนอการจัดการ “แหล่งมรดกโลก” ในมโนทัศน์ของความสำคัญต่อมนุษยชาติ และเสนอผลประโยชน์ที่ประเทศสมาชิกจะได้รับ โดยเฉพาะด้าน “งบประมาณ” นับเป็นแรงจูงใจสำหรับประเทศสมาชิกที่กำลังพัฒนา จึงมองว่า UNESCO มีแนวคิดประโยชน์นิยมที่เห็นความสำคัญของโลกและตนเอง ดังที่จอห์น สจิวท มิลล์ (John Stuart Mill) ได้กล่าวถึงแนวคิดประโยชน์นิยม คือ การกระทำที่ถือว่าถูกต้องที่เป็นสัดส่วนโดยตรงกับแนวโน้มที่มันจะส่งเสริมประโยชน์สุข และไม่ถูกต้อง เมื่อมันมี แนวโน้มที่ขัดขวางประโยชน์สุข [13] เมื่อคนส่วนใหญ่ยอมรับปรากฏการณ์สิ่งหนึ่งว่าเป็นสุข (หลักมหสุข) (The greatest happiness principle) ความดีก็จะตามมาอย่างไร้ข้อกังขา ดังนั้นเมื่อกลุ่มประเทศส่วนใหญ่เห็นว่าดี จึงยกย่อง UNESCO และ มุ่งที่จะพัฒนาเพื่อก้าวเข้าสู่วงการ “มรดกโลก” ร่วมกับประเทศอื่นๆ ในประเทศไทยที่ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดประโยชน์นิยม เช่น “การรวมเมืองล้านนาเดิม” “กลุ่มเส้นทางวัฒนธรรมปราสาทหินพนมรุ้ง เมืองต่ำ” “วัดมหาธาตุ นครศรีธรรมราช” เป็นต้น

6.2 มรดกโลกกับความสัมพันธ์เชิง “อำนาจ”

แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) ได้กล่าวถึง อำนาจ (Power) คือการยอมรับ เป็นความสามารถที่ใช้ความต้องการตนเองเหนือความต้องการของคนอื่น และสิทธิทางอำนาจ (Authority) เป็นสิทธิโดยชอบธรรมที่มีนัยของกฎหมายแอบแฝงอยู่ หรือเรียกว่าสิทธิอำนาจที่อยู่บนหลักเหตุผลกฎหมาย (Rational-Legal Authority) เป็นอำนาจที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ที่ถูกต้องตามหลักเหตุผลหรือกฎข้อบังคับที่กำหนดเอาไว้ [14] “มรดกโลก” คือความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่มีองค์การสหประชาชาติและมีหน่วยงานภายใน UNESCO คอยกำกับ ติดตามความเคลื่อนไหว ความเปลี่ยนแปลงและความแปรผันของแหล่งมรดกภายในโลกโดยได้ใช้อำนาจทางกฎหมายเป็น

เครื่องมือในการครอบงำวิธีคิดและมโนทัศน์ของกลุ่มประเทศสมาชิกให้มีพันธกิจและข้อตกลงว่าด้วยมรดกโลกเป็นส่วนหนึ่งของรัฐชาติในรูปแบบนโยบายสาธารณะ “ความคุ้มครอง” ของ UNESCO มีนัยถึงกลุ่มประเทศสมาชิกจะรู้สึกปลอดภัยและมีอำนาจในการต่อรองกับองค์กรระดับนานาชาติ หากประเทศใดที่ปฏิบัติตามข้อตกลงไว้ ผลประโยชน์ที่ได้รับคือ “ความคุ้มครอง” แต่ต้องแลกกับสถานะที่ไร้รัฐ (Stateless) ด้วยเหตุที่ว่าเมื่อคนนอกเข้ามามีการจัดการวัฒนธรรมของชาติแล้ว คนภายในจะรู้สึกว่ามีสิ่งที่ไม่ใช่สิ่งของตนเองต้องดูแลหากไม่ใช่องค์กรที่เกี่ยวข้อง

6.3 เทคนิคการสอนมโนทัศน์ “มรดกโลก” ที่มุ่งสู่ความยั่งยืน

“วาทกรรมลัทธิหลังอาณานิคม(Postcolonial Discourse)” [15] เป็นแนวคิดของนักคิดกลุ่มหลังโครงสร้างนิยมซึ่งกล่าวถึงการวิพากษ์ความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นในช่วงปี 1980 ซึ่งฟูโก้ (Michel Foucault) ได้กล่าวว่าเป็นวิธีการที่เป็นพื้นฐานของการต่อสู้และดิ้นรนเพื่อที่จะหาความจริง โดยคำนึงถึงความรู้ที่มาจากคนในท้องถิ่นในการนำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และมรดกโลกในท้องถิ่นที่นอกเหนือจากประวัติศาสตร์กระแสหลัก ในบทความนี้ได้นำมาเชื่อมโยงในมิติทางการศึกษาซึ่งมีดังนี้

1. ต้องคำนึงถึงความรู้ที่ปราศจากการครอบงำของอาณานิคม เน้นความจริงแท้ และผลผลิตทางความรู้ที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้
2. มีลักษณะที่ต่อสู้ต่อวาทกรรมของลัทธิชาตินิยมที่เกี่ยวข้องกับการเหยียดสีผิว ชาติพันธุ์วรรณา ศาสนา และอัตลักษณ์อื่นที่เป็นปัจจัยในการสร้างความเป็นพลเมือง
3. การตั้งคำถามต่อบทบาทขององค์กรและหน่วยงานราชการ ถึงการสร้างพื้นที่ทางความรู้วิชาประวัติศาสตร์กระแสรองที่มีการนำเสนอเนื้อหาที่มีลักษณะย้อนแย้งหรือหรือแตกต่างจากวิชาประวัติศาสตร์กระแสหลัก
4. ทฤษฎีหลังอาณานิคมได้เปิดกว้างให้ผู้คนสามารถศึกษาถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจในพื้นที่ทางความรู้ของสังคมชายขอบที่ปราศจากการครอบงำของรัฐอาณานิคมในมิติทางการศึกษา

การที่จะทำให้ผู้เรียนจะเข้าใจและเกิดการกระบวนการคิดเชิงมโนทัศน์ “มรดกโลก” จึงต้องมีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเองและเกิดประสบการณ์เรียนรู้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) การเรียนรู้จากสภาพจริง (Authentic Learning) และการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-based Learning) จึงเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อว่าเดิมทีผู้เรียนมีศักยภาพเป็นทุนเดิมอยู่แล้วซึ่งเทคนิคและวิธีสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนด้านพุทธิพิสัย (Cognition) เป็นการจัดการกระบวนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีองค์ความรู้ทางด้านเนื้อหามากที่สุดโดยใช้ประสบการณ์เรียนรู้เป็นหลัก เช่น วิธีสอนโดยใช้กรณีศึกษา (Case Study) ที่เน้นการพัฒนาองค์ความรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้ของ บลูม (Bloom) ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นการจัดการสอนที่เน้นการพัฒนาทางด้านทักษะ กระบวนการและระบบการคิด เช่น วิธีสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Approach) เน้นกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ (Critical Thinking) และด้านเจตพิสัย (Affective Domain) เป็นการจัดการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนคู่กับคุณธรรมและทักษะทางสังคม เช่น กระบวนการสร้างความตระหนัก วิธีสอนแบบเผชิญสถานการณ์ (Situation Confront process) เป็นต้น

เมื่อผู้เรียนมีกระบวนการคิดมโนทัศน์ที่แม่นยำแล้วก็สามารถเข้าสู่ระบบทางปฏิบัติการของสังคมได้ปรับตามทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมของพาร์สันส์ (Parsons) โดยพิจารณาจากหน้าที่พื้นฐานสี่ประการ (AGIL) [16] ออกมาดังนี้

1. ระบบที่เป็นร่างกายและสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical) ซึ่งพื้นฐานสำคัญของผู้เรียนในระบบนี้ต้องรู้จักปรับตัวที่จะเรียนรู้มโนทัศน์ของ “มรดกโลก” คือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ผ่านกระบวนการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย (Cognition) ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) และด้านเจตพิสัย (Affective Domain) ในโรงเรียน มีพยายามที่จะเชื่อมโยงความรู้สู่การนำไปใช้จริง
2. ระบบบุคลิกภาพ (Goal Attainment) ผู้เรียนเริ่มมีความเชื่อมั่นในความรู้และถือเป็นอุดมการณ์ เรื่อง “มรดกโลก” คือสิ่งที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษ ต้องร่วมกันรักษาและอนุรักษ์ และมีการตรวจสอบมโนทัศน์จากคนรอบข้างเพื่อยืนยันความรู้ที่มีอยู่แล้วให้คงทน มากขึ้น

3. ระบบสังคม (Integration) เมื่อผู้เรียนมีโอกาสได้เห็น “มรดกโลก” ในสถานที่จริงแล้วจะเกิดจินตนาการและพยายามเชื่อมโยงระหว่างศาสตร์เข้าด้วยกันและเพิ่มเติมความหมายของมโนทัศน์ เช่น “มรดกโลก” คือเทคโนโลยีของบรรพบุรุษที่ตกทอดจนถึงปัจจุบัน และมีคุณค่าต่อการศึกษาศาสตร์อื่นๆ เป็นต้น

4. ระบบวัฒนธรรม (Latency) ผู้เรียนได้ตกผลึกทางความคิด โดยมีวิธีการคิดแบบเชื่อมโยง มีพยายามในการแปรสภาพความรู้จากนามธรรมเป็นรูปธรรม และมีจิตสำนึกในความเป็นมนุษย์ รู้สึกห่วงหาพันวัฒนธรรมตนเอง “มรดกโลก” ในความหมายระดับวัฒนธรรมต้องได้รับการถ่ายทอดต่อไป โดยวิธีการรักษา ต่อยอด และพัฒนาจากรุ่นสู่รุ่น คงทน และยั่งยืน

7. บทสรุป

“มรดกโลก” ที่ปรากฏในโลกส่วนใหญ่จำแนกอยู่สองประเภทคือมรดกโลกทางวัฒนธรรมและมรดกโลกทางธรรมชาติ โดยมีเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาโดยหลักคือ สิ่งที่เกิดจากอดีต หรือ มีความหลากหลายทางชีวภาพ ในขณะเดียวกันมรดกโลกประเภทที่สาม คือ ภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม หรือแบบผสมจัดเป็นคลื่นลูกใหม่ที่กำลังจะเข้ามาแทนที่มรดกโลกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติในระยะเวลาอันใกล้ ในขณะเดียวกัน “มรดกโลก” ก็เป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ โดยใช้อำนาจระดับโลกในการครอบงำและเข้าถึงอภินิหารของแต่ละรัฐชาติของโลกได้ง่ายมากขึ้น ยังมีจำนวนสมาชิกมากเท่าใด การสร้างอำนาจในการต่อรองจึงมากเช่นเดียวกัน และส่งอิทธิพลต่อกลุ่มทางสังคมเชิงพื้นที่ บางส่วนที่มีความต้องการเป็น “มรดกโลกน้องใหม่” แต่ในขณะเดียวกัน “กระบวนการรับน้องใหม่” ก็ไม่ได้สวยงามอย่างที่คิดไว้ แต่เพราะแรงจูงใจจากผลประโยชน์นานับประการ จึงทำให้นวนคิดประโยชน์นิยมมีพลังขึ้นมาในการอธิบายถึงความสุขของพลเมืองในพื้นที่ที่จะได้รับหลังจาก “น้องใหม่” ได้เป็น “มรดกโลก” นอกจากนั้นบริบทของมรดกโลก ณ ขณะนี้ ทำให้บทบาทของหน่วยงานในประเทศไทยมีการบังคับใช้กฎหมายในลักษณะที่ทับซ้อนและเป็นพื้นที่ทับซ้อนในที่สุด จนเป็นปัญหาเรื้อรังที่ปรากฏให้เห็นอยู่ทุกวันนี้ ดังนั้น การจัดศึกษาโดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่ส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบการจัดการศึกษาได้มีส่วนร่วมกับคนในชุมชน ใน

การพัฒนากระบวนการสร้างมโนทัศน์ของมรดกโลกควบคู่กันไปให้เป็นไปตามระบบปฏิบัติการทางสังคมเพื่อการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นมโนทัศน์ “มรดกโลก” จึงต้องร่วมรักษา และพัฒนาให้ยั่งยืนสืบต่อไป ที่ไม่ใช่มโนทัศน์คลาดเคลื่อนตามที่เข้าใจกันทุกวันนี้

8. เอกสารอ้างอิง

- [1] ศุภลักษณ์ สนธิชัย, “100 World Heritage 100 มรดกโลก”, อทิตตา พรินต์, 2554, หน้า 244
- [2] Heritage is our legacy from the past, what we live with today, and what we pass on to future generations. Our cultural and natural heritage are both irreplaceable sources of life and inspiration. In details, “About World Heritage” (2017, September 23) Available <http://whc.unesco.org/en/about/>.
- [3] อุดม เขยกิจวงศ์, มรดกไทย - มรดก โลก, สำนักพิมพ์ภูมิปัญญา, 2549, หน้า 13-14.
- [4] Category of site consist of “Cultural site” “Natural site” and “Mixed site” (2017, September 23) Available from <https://whc.unesco.org/en/list/>
- [5] ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม, มรดกไทย มรดกโลก, ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียมจำกัด, 2550, หน้า 13.
- [6] ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม, มรดกไทย มรดกโลก, ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียมจำกัด, 2550, หน้า 107.
- [7] สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 3 พระนครศรีอยุธยา กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ, มรดกไทย-มรดกโลก, กราฟิค พอร์เมท (ไทยแลนด์) จำกัด, 2543, หน้า 64.
- [8] ศุภลักษณ์ สนธิชัย, “100 World Heritage 100 มรดกโลก”, อทิตตา พรินต์, 2554, หน้า 244-245
- [9] Protection and preservation of cultural and natural heritage around the world considered to be of outstanding value to humanity, “About World Heritage” (2017, September 28) Available from <http://whc.unesco.org/en/about/>.

- [10] สุนีย์ ทองจันทร์ และคณะ, “ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายในการบริหารจัดการ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และ สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ : ศึกษากรณี เกาะเมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา,” รายงาน การวิจัย, สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2556, หน้า 99 - 100.
- [11] นิคม มุสิกคามะ, แนวปฏิบัติในการสงวนรักษา โบราณสถานตามพระราชบัญญัติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535), รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2548, หน้า 25.
- [12] พินิจ พินธุสาส์น, ว่าด้วย...องค์การยูเนสโกและผลประโยชน์ในมรดกโลก, เคล็ดไทย จำกัด, 2553, หน้า 123.
- [13] Crisp Roger, (ed.), Mill J.S. Utilitarianism, Oxford University Press, 1998, Page 55.
- [14] สุภางค์ จันทวานิช, “ทฤษฎีสังคมวิทยา”, สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์, 2551, หน้า 58
- [15] B.B. Moreeng, “Reconceptualising the teaching of heritage in schools,” South African Journal of Higher Education is the property of Unisa Press ,Vol 28, No. 2, pp. 767 - 786, 2014
- [16] พัชรินทร์ สิริสุนทร, แนวคิด ทฤษฎี เทคนิค และการประยุกต์เพื่อการพัฒนาสังคม, สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556, หน้า 195.

EQ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการ คุณภาพโดยรวมอันนำไปสู่วัฒนธรรมแห่งคุณภาพในสถาบันอุดมศึกษา

EQ: Transformational Leadership Affecting the Effectiveness of Total Quality Management Leading to Culture of Quality in Higher Education Institutions

ภัทรธมณณ์ เรืองวิทยาวุฒิ

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สำนักศึกษาทั่วไป วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม

Email : teacherphat@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้เรียบเรียงข้อเขียนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายถึงความสำคัญของ EQ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการคุณภาพโดยรวมอันนำไปสู่วัฒนธรรมแห่งคุณภาพในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้มีภาพลักษณ์ที่ดีในด้านคุณภาพการจัดการศึกษา การให้บริการที่ดี ทุกคนทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุขในสภาพแวดล้อมสภาวะการณ์ที่เต็มไปด้วยการแข่งขันที่สูงท่ามกลางปัญหาวิกฤติห้องเรียนร้าง และเพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาตามสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้บริหารและบุคลากรทุกระดับต้องสร้างความเชื่อมั่นให้กับสังคม สามารถตอบโจทยความต้องการของผู้เรียน และการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานในยุคดิจิทัลได้

คำสำคัญ: ความฉลาดทางอารมณ์, ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, การบริหารคุณภาพโดยรวม, วัฒนธรรมแห่งคุณภาพ, ผู้บริหารในสถาบันอุดมศึกษา

Abstract

This article is compiled with the purpose of explaining the importance of emotional intelligence and the transformational leadership affecting the effectiveness of total quality management leading to a culture of quality in higher education institutions in order to have a good image in quality educational management, good services and working happily in highly competitive environment in the midst of a crisis of abandoned classroom and educational directions of higher education according to learning environments in the 21st century. Administrators and personnel at all levels must give importance and build confidence to the society to meet the needs of students and digital labour market transformation.

Keywords: Emotional Intelligence, Transformational Leadership, Total Quality Management, Culture of Quality, Administrators in Higher Education Institutions

วันที่รับบทความ : 18 ธันวาคม 2562

วันที่แก้ไขบทความ : 08 พฤษภาคม 2563

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 14 พฤษภาคม 2563

บทนำ

ปัจจุบันปัญหาวิกฤติเกิดขึ้นแล้วในสถาบันอุดมศึกษา ทั้งของรัฐและเอกชนหลายแห่ง ที่มีจำนวนนักศึกษาลดลง หรือบางหลักสูตรไม่มีเลย จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้มีความจำเป็นที่ต้อง Lay off หรือปิดอาจารย์ให้ลาออก เนื่องจากขาดทุน ซึ่งขณะนี้ มีอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งที่ได้รับผลกระทบแล้ว และอีกส่วนหนึ่งที่เกิดจากปัญหาธรรมชาติของคนที่ทำหน้าที่บริหารงานในองค์กรต่างๆ ภายในสถาบันอุดมศึกษาที่มีการใช้อำนาจพวกพ้อง และถือโอกาสกลั่นแกล้งอาจารย์ในองค์กรเดียวกัน จนบางครั้งมีการฟ้องร้องกันถึงศาลปกครองมากขึ้นเรื่อยๆ หรือที่มีตัวอย่างข่าวการเสียชีวิตของอาจารย์มหาวิทยาลัยระดับดอกเตอร์ 3 คน ที่สร้างความสะเทือนใจให้แก่สังคมเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งเบื้องหลังปมสังหารได้ถูกพุ่งเป้าไปที่ความขัดแย้งภายในหลักสูตรระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ที่เต็มไปด้วยผลประโยชน์ จึงเป็นประเด็นปัญหาสำคัญที่สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งมีความวิตกกังวลว่าจะไปรอดหรือไม่ โดยเฉพาะสาเหตุที่มาจากคนที่มีความจำนวนนักศึกษาลดน้อยลงมาก หรือไม่มีเลยในบางหลักสูตร จึงทำให้อาจารย์หลายคนเกิดความวิตกกังวลจนกลายเป็นความเครียด ซึ่งมีหลายคนที่เกิดอาการ Burnout syndrome หรือภาวะหมดไฟ เพราะกลัวถูก lay off จึงทำให้มีประเด็นปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในองค์กรที่ผู้บริหารไม่สามารถจัดการได้ จนกลายเป็นปัญหาเรื้อรังมาเป็นเวลานานที่ไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง ซึ่งไม่ว่ายุคใดสมัยใดจะมีเรื่องของการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกัน แย่งชิงผลประโยชน์ อิจฉาริษยา เล่นพวกพ้อง บริหารแบบสองมาตรฐาน อันเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้องค์กรไม่มีประสิทธิภาพและขาดประสิทธิผลของการดำเนินงาน จึงทำให้ไม่สามารถก้าวต่อไปได้หรือก้าวไม่ทันคนอื่น ดังนั้นเพื่อให้สถาบันอยู่รอดหรือก้าวต่อไปได้ ผู้บริหารทุกระดับจะต้องมี EQ (Emotional Intelligence) หรือมีความฉลาดทางอารมณ์ มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) และปัจจัยต่างๆ มาประกอบ แต่สิ่งที่ผู้บริหารจะขาดไม่ได้เลยก็คือ เครื่องมือที่จะนำมาใช้เป็นกลยุทธ์ในการบริหารจัดการภายในองค์กรเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ดำเนินไปด้วยดี และบรรลุเป้าหมาย เพราะเครื่องมือเป็นกลไกสำคัญที่จะ

ทำให้ทุกคนในองค์กรมีวินัยในการทำงานได้อย่างมีขั้นตอน และเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

การทำให้สถาบันเกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้นั้น ก่อนอื่นผู้บริหารจะต้องนำพาทุกคนให้ก้าวออกจาก Comfort Zone ที่หลายคนสร้างขึ้นมาจากตนเองจนเกิดความเคยชิน และกลายเป็นวัฒนธรรมองค์กรก่อน และเพื่อให้ทุกคนก้าวออกจาก Comfort Zone แล้วหันมาลองทำสิ่งใหม่ๆ อันนำไปสู่ Success Zone และก้าวให้ทันการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารทุกระดับจะต้องกระตุ้นให้ทุกคนมีภาวะผู้นำในตนเองเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานแบบใหม่ และช่วยกันสร้างวัฒนธรรมแบบใหม่ให้เป็นวัฒนธรรมแห่งคุณภาพ อันนำไปสู่ภาพลักษณ์ใหม่ที่ดี และเป็นสถาบันแห่งคุณภาพในด้านการจัดการศึกษาที่มีการให้บริการที่ดี ซึ่งจะส่งผลให้ทุกคนทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุขในท่ามกลางปัญหาวิกฤติห้องเรียนร้างที่มีสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยการแข่งขันที่สูง และเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางทิศทางการจัดการศึกษาของอุดมศึกษาตามสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

จากประเด็นปัญหาที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ผู้บริหารและบุคลากรทุกระดับของสถาบันจะต้องให้ความสำคัญกับการจัดการคุณภาพโดยรวมทั่วทั้งองค์กร และสร้างวัฒนธรรมแห่งคุณภาพให้เกิดขึ้นภายในสถาบัน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับสังคม สามารถตรวจสอบได้ ตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียน และการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานในยุคปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อให้สถาบันอยู่รอดและก้าวต่อไปได้

การสร้างเชื่อมั่นให้กับสังคม

เป็นที่ทราบกันแล้วว่า สถาบันอุดมศึกษาเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่มีหน้าที่จัดการศึกษา วิจัย ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม จึงต้องให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา และผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพออกสู่ตลาดแรงงาน จึงต้องให้ความสำคัญกับการสรรหาอาจารย์ที่มีคุณสมบัติตรงกับสาขาวิชา และหลักสูตรที่เปิดสอนเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการอุดมศึกษาตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องมาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2561 ดังที่กำหนดไว้ในราชกิจจานุเบกษา [1] และเป็นไปตามเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาที่ครอบคลุมมาตรฐานการอุดมศึกษาใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ผลลัพธ์ผู้เรียน 2) วิจัยและนวัตกรรม

3) บริการวิชาการแก่สังคม 4) ศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย และ5) การบริหารจัดการ เพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปตามศักยภาพ และอัตลักษณ์ของสถาบันเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับสังคม ดังนั้นผู้บริหารและบุคลากรทุกระดับจะต้องเร่งสร้างคุณภาพและบริการที่ดีให้เกิดขึ้น เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้เรียนว่า เมื่อพวกเขาเข้ามาเรียนแล้วจะได้อะไรกลับไป ดังนั้นอาจารย์ผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีที่มีอยู่แล้วในสถาบันให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าที่สุด เพื่อทำให้ผู้เรียนรู้สึกที่สถาบันเป็นเสมือนบ้านที่สองของพวกเขาจนมีความรู้สึกไม่เครียดและสนุกสนานเพลิดเพลินกับการเรียน มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ สามารถคิดวิเคราะห์และแก้ไขสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งกับตนเองและสังคมได้ จนทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจทำให้อยากมาเรียนทุกครั้ง เพราะธรรมชาติของมนุษย์จะสนใจในสิ่งที่ตนชอบและถนัด แต่ถ้าหากสถาบันอุดมศึกษายังมีอาจารย์ที่ตกยุคตกสมัย มีความคิดเก่าๆ แบบโบราณ ยังใช้วิธีการสอนแบบเดิม ซึ่งโลกยุคปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปมากแล้ว จึงไม่สามารถสอนเรื่องเดิมๆ แบบที่ตนเองเคยเรียนมาเมื่อ 20-50 ปีก่อนได้อีกต่อไป แต่ที่น่าสังเกตคือ มีอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งที่มีการปรับตัวได้แล้ว แต่กลับเป็นกลุ่มที่ลาออกไปทำงานที่อื่นและมีรายได้สูงกว่าที่เดิม หรือออกไปทำธุรกิจส่วนตัว ซึ่งอาจารย์กลุ่มนี้ไม่น่าเป็นห่วง แต่เป็นที่น่าเสียดายที่สถาบันอุดมศึกษาต้องสูญเสียอาจารย์ที่มีความสามารถสูง และมีความเป็นครูที่ดีไป ซึ่งสาเหตุที่กล่าวมาทั้งหมดนี้น่าจะเกิดจากปัญหาความขัดแย้งภายในองค์กรหรือจากการมีระบบการบริหารจัดการภายในองค์กรที่ยังไม่ดีพอ และมีการบริหารงานแบบสองมาตรฐาน จึงทำให้อาจารย์หลายคนที่ไม่อยากอยู่ร่วมงานด้วย เห็นได้จากปัจจุบันที่มีจำนวนอาจารย์ที่มีความสามารถต้องลาออกจากงานเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ หรือมีอีกสาเหตุที่สืบเนื่องมาจากการที่สถาบันไม่นักศึกษาให้สอนอีกต่อไปในบางสาขาวิชาหรือบางคณะ จึงจำเป็นต้องยุบไป เนื่องจากไม่คุ้มทุนไม่ทำให้เกิดรายได้ โดยเฉพาะในสายศึกษาศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่เดินมาผิดทางโดยตลอดเพราะที่ผ่านมาสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนหลายแห่งมีการเร่งกระบวนการสร้างคนแบบอาหารจานด่วนที่เน้นแต่ด้านปริมาณ โดยไม่คำนึงถึงคุณภาพของนักศึกษา และ

คุณภาพของอาจารย์ผู้สอน จึงทำให้เกิดปัญหาตามมาอีกมากมายดังที่เคยเป็นข่าวมาระยะหนึ่งแล้วที่ทำให้สังคมมองภาพลักษณ์ของสถาบันอุดมศึกษาว่าไม่มีคุณภาพ ซึ่งในความเป็นจริงมีเพียงบางแห่งเท่านั้น หรือมีบางแห่งที่ถูกบิดเบือนไป จึงทำให้เกิดการเข้าใจผิดคิดว่าเป็นสถาบันที่ไม่มีคุณภาพ แต่สาเหตุที่แท้จริงแล้วมาจาก การที่มีจำนวนนักศึกษามากเกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ใน มคอ. 2 จากปัญหาต่างๆ ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้จึงเป็นประเด็นปัญหาสำคัญที่ทำให้สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งต้องหันมาเร่งปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาองค์กรใหม่ จึงมีการแสวงหากลยุทธ์ต่างๆ มาใช้เพื่อให้ได้มาซึ่งผู้เรียน และเพื่อให้สถาบันอยู่รอด และก้าวต่อไปได้

จะเห็นได้ว่าจากปัญหาต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ได้ส่งผลกระทบต่อสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่ง ที่รวมไปถึงอาจารย์ผู้สอนและบุคลากรทุกระดับที่ทำงานในสถาบันอุดมศึกษา จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารทุกระดับที่จะต้องให้ความสำคัญกับเรื่องของคุณภาพการจัดการศึกษา และช่วยกันขับเคลื่อนสถาบันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งในด้านการพัฒนาคุณภาพของสถาบัน การบริหารจัดการภายในองค์กร การจัดทำหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่รวมถึงการสรรหาอาจารย์ผู้สอนให้ตรงกับสาขาวิชาที่หลักสูตรเปิดสอน การบริหารการเงิน และการให้บริการ เป็นต้น สอดคล้องกับแนวคิดของ W. Edwards Deming [2] ที่ต้องการปรับปรุงคุณภาพการผลิตสินค้าและบริการ ดัชนีตัวอย่างของประเทศญี่ปุ่นที่เคยประสบปัญหาอย่างมากในเรื่องคุณภาพของสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐาน จึงมีการนำแนวคิด TQM (Quality management) มาใช้เพราะเป็นระบบการบริหารคุณภาพที่มุ่งเน้นการให้ความสำคัญสูงสุดต่อลูกค้าภายใต้ความร่วมมือของพนักงานทั่วทั้งองค์กรที่มีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และ TQM ยังเป็นเครื่องมือการบริหารงานเชิงระบบที่สามารถนำมาใช้ปรับปรุงพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์จากที่ไม่มีคุณภาพให้เป็นผลิตภัณฑ์ขั้นหนึ่งที่เป็นที่ต้องการของตลาด และช่วยให้ทุกคนมีวินัยในการทำงาน ป้องกันความผิดพลาดเสียหาย มุ่งสร้างคุณค่าในกระบวนการทำงานทุกงานทุกขั้นตอนที่มีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา มีผลในทางปฏิบัติที่ทำให้เกิดคุณภาพที่สร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้าได้เป็นอย่างดี

ในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้าหรือสังคม จึงต้องเริ่มจากการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพโดยรวมทั่วทั้งองค์กรซึ่งมีหลายวิธีการ แต่ผู้บริหารจะต้องเลือกวิธีที่ดีที่สุดที่มีผลในทางปฏิบัติได้เร็วที่สุด ในท่ามกลางปัญหาวิกฤติที่สถาบันต้องเผชิญอยู่ เพื่อให้สถาบันอยู่รอดและก้าวต่อไปได้ แล้วทำให้ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาไม่ลองเสี่ยงทำอะไรใหม่ๆ หรือคิดนอกกรอบบ้าง และมุ่งเน้นที่การพัฒนาคุณภาพโดยรวมทั่วทั้งองค์กรอย่างจริงจัง โดยเน้นการให้บริการที่ดีที่ครบวงจร ทั้งนี้เพราะเมื่อทุกคนที่ทำงานในสถาบัน โดยเฉพาะอาจารย์ผู้สอนทุกคน ถ้าทำงานอย่างมีความสุขแล้ว ก็จะส่งผลให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และดำเนินกิจกรรมต่างๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้ก็คือคุณภาพของผู้เรียน เพราะเมื่อผู้เรียนมีความสุขในการเรียน ก็ย่อมส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น จึงทำให้อยากมาเรียนและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในทุกกิจกรรม ดังนั้นเมื่อทุกฝ่ายมีความสุขแล้ว ก็ย่อมส่งผลดีต่อคุณภาพของสถาบันไปด้วย โดยเฉพาะคุณภาพของบัณฑิต เมื่อจบการศึกษาออกไปทำงานจะต้องเผชิญชีวิตในแง่มุมต่างๆ ในที่ทำงาน จึงจำเป็นต้องมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มี EQ หรือความฉลาดทางอารมณ์ ที่จะช่วยให้สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ และยังสามารถส่งผลให้การทำงานทุกอย่างดำเนินไปด้วยความราบรื่น นอกจากนี้ EQ ยังส่งผลต่อคุณลักษณะของแต่ละบุคคลด้วย การที่บัณฑิตได้รับการอบรมบ่มนิสัยที่ดีจากสถาบันจะช่วยสะท้อนให้เห็นตัวตนของแต่ละบุคคลที่แสดงพฤติกรรมออกมาให้เห็น แต่จะเป็นไปในทางบวกหรือลบนั้นจะ ต้องดูที่ปัจจัยอื่นๆ ที่มาประกอบด้วย ดังนั้นคุณภาพของบัณฑิตจึงเป็นตัวชี้วัดที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพของสถาบันการศึกษาไปด้วย

จะเห็นได้ว่า EQ หรือความฉลาดทางอารมณ์มีความสำคัญต่อผู้บริหารทุกระดับเพราะจะต้องคอยแก้ปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้เกือบทุกวัน ยิ่งผู้บริหารที่มีทักษะด้าน EQ ที่สูงอยู่แล้ว ก็จะส่งผลต่อประสิทธิภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ได้เร็วกว่าผู้บริหารที่มีปัญหาด้าน EQ เพราะผู้บริหารประเภทหลังนี้จะคอยสร้างปัญหาที่ทำให้เพื่อนร่วมงานในองค์กรไม่มีความสุขในการทำงาน จึงไม่ค่อยได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร ดังนั้นผู้บริหารมี EQ ที่สูงจะสามารถนำพาองค์กรให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และประสบความสำเร็จได้เร็วกว่าผู้บริหารที่มีปัญหาด้าน EQ

EQ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร

ในโลกของการทำงานย่อมมีทั้งการเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย อันมีผลมาจากพื้นฐานด้านการอบรมสั่งสอนจากครอบครัว สถานศึกษา และสภาพแวดล้อมที่เติบโตมา เมื่อต้องทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในองค์กรเดียวกัน จึงไม่อาจหลีกเลี่ยงการมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันหรือมีปัญหาขัดแย้งกันได้ ไม่ว่าผู้บริหารจะมี IQ (Intelligence Quotient) หรือมีความฉลาดทางสติปัญญามากแค่ไหนก็ตาม หากไม่มีทักษะด้าน EQ (Emotional Intelligence) หรือความฉลาดทางอารมณ์ด้วยแล้ว ก็จะทำให้การทำงานต่างๆ ดำเนินไปด้วยความราบรื่นได้ยาก เพราะ EQ เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้วิถีชีวิตการทำงานร่วมกับผู้อื่นดำเนินไปด้วยดี สังเกตได้จากผู้บริหารที่สามารถนำพาองค์กรให้ประสบความสำเร็จได้ จะมีคุณลักษณะที่มีอิทธิพลเหนือผู้ตาม และมี EQ ที่สูงกว่าคนปกติ จึงจะทำให้มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ง่ายกว่าผู้บริหารที่มี EQ ต่ำ หรือมีปัญหา ด้าน EQ เพราะการที่คนหลายคนที่มาทำงานร่วมกันในองค์กรเดียวกัน ย่อมมีสิ่งที่ทำให้เกิดการกระทบกระทั่งกันได้เกือบทุกวัน ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนร่วมงานด้วยกันหรือผู้บริหารกับผู้ร่วมงาน อันเป็นผลมาจากวุฒิภาวะทางอารมณ์ และ EQ ซึ่งเป็นคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลทั้งสิ้น ดังนั้นการที่จะพัฒนากลุ่มคนหรือองค์กรเพื่อให้ทุกคนสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุขนั้น จึงไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะนอกจากผู้บริหารจะต้องมีวิสัยทัศน์อันเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบแล้ว ยังต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำในการขับเคลื่อนองค์กรให้ก้าวต่อไปข้างหน้า จึงต้องมีการสร้างวัฒนธรรมใหม่ให้เกิดขึ้นในองค์กร ด้วยการเริ่มจากการนำพาทุกคนให้ก้าวออกจาก Comfort Zone ที่เป็นขอบเขตของวัฒนธรรมที่กลุ่มคนสร้างขึ้นมาเอง และอยู่แบบนั้นมาเป็นเวลานาน จนเกิดความเคยชินกับวิถีชีวิตการทำงานแบบเดิมๆ หรือบางคนอาจทำตัวเป็นมาเฟีย เจ้าพ่อ เจ้าแม่ หรือมีพฤติกรรม Bully เพื่อนร่วมงานจนกลายเป็นปัญหาความขัดแย้งเพราะถือว่าตนเองมาก่อนหรืออยู่มานาน จึงไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมของคนกลุ่มนี้ให้หันมาทำในสิ่งที่ถูกต้อง และทำในสิ่งใหม่ที่ไม่เคยทำมาก่อน เพราะการที่จะเปลี่ยนค่านิยม และพฤติกรรมของคนจะต้องใช้เวลา ดังนั้นการสร้างวัฒนธรรมใหม่ให้เกิดขึ้นในองค์กรจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับภาวะ

ผู้นำของผู้บริหาร ซึ่งจะมีความเป็นไปได้สูงที่องค์กรแบบนั้นจะมีวัฒนธรรมที่ฝังรากลึกในความเชื่อ และพฤติกรรมของกลุ่มคน ที่รวมไปถึงสิ่งแวดล้อมที่ยากจะรื้อถอนออกไปได้ แต่ในความเป็นจริงแล้ว ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กร และเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในองค์กรได้ หากมีเทคนิคหรือวิธีการในการบริหารจัดการภายในองค์กรที่จะทำให้ทุกคนมีวินัยในการทำงานอย่างมีระบบ และมีความเหมาะสมอย่างครบวงจร

จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนพฤติกรรมของคนไม่ใช่เรื่องง่าย และการเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรแบบเดิมให้เป็นวัฒนธรรมองค์กรแบบใหม่ก็ไม่ใช่เรื่องง่ายเช่นกัน หากสถาบันอุดมศึกษามีผู้บริหารทุกระดับที่มี EQ ที่สูงอยู่แล้ว ก็จะช่วยให้สามารถสร้างวัฒนธรรมใหม่ให้เกิดขึ้นในองค์กรได้เร็วขึ้น

EQ: การสร้างวัฒนธรรมใหม่ให้เกิดขึ้นในองค์กร

ปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากในสังคมโลก ซึ่งมีทั้งข้อดีและข้อเสียที่ส่งผลกระทบให้หลายสถาบันการศึกษาจำเป็นต้องให้บุคลากรทุกคนมีทักษะที่จำเป็น จึงต้องมีการเรียนรู้เรื่องเทคโนโลยีต่างๆ ที่มีความทันสมัย และต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานของคนที่เคยปฏิบัติที่มีพื้นฐานมาจากความเชื่อ ค่านิยม ที่กลายเป็นวัฒนธรรมองค์กรที่เคยชิน ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมเปรียบเสมือนปรัชญาที่เหมือนเข็มทิศคอยชี้แนวความคิด ค่านิยม ที่รวมไปถึงการกระทำของคนในองค์กรให้ก้าวเดินไปในทิศทางเดียวกัน จึงถือได้ว่าเป็นรากฐานสำคัญที่จะทำให้สถาบันประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวหรือจะก้าวต่อไปได้หรือไม่นั้น จึงขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของคนในองค์กรหรือสถาบัน หากองค์กรนั้นทำให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสถาบัน ก็จำเป็นต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาใหม่ หรือถ้าพัฒนาไม่ได้ก็ต้องยุบไปหรือเปลี่ยนคนกลุ่มใหม่เข้ามาบริหารจัดการแทนเพื่อให้องค์กรเป็นองค์กรแบบใหม่หรือสร้างวัฒนธรรมใหม่ให้เกิดขึ้นในองค์กร ซึ่งการที่จะสร้างวัฒนธรรมใหม่ให้เกิดขึ้นในองค์กรหรือสถาบันนั้น จึงไม่ใช่ที่ใครๆ จะสามารถทำได้โดยลำพัง แต่จะต้องอาศัยปัจจัยต่างๆ เข้ามาช่วยกระตุ้นเพื่อให้ทุกคนในองค์กรเกิดความมุ่งมั่นและร่วมมือกันทำงานให้ประสบความสำเร็จ จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารทุกระดับที่จะต้องช่วยกันขับเคลื่อนองค์กรให้เกิด

การเปลี่ยนแปลงและก้าวต่อไปได้ จึงต้องมีวิธีการดำเนินงานที่เหมาะสมเพื่อให้การดำเนินงานทุกอย่างบรรลุเป้าหมาย ดังที่กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่า ผู้บริหารที่มี EQ ที่สูง จะมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ที่สูงด้วย จึงพร้อมที่จะเพิ่มความสุขในการทำงานให้กับตนเองและทุกคนในองค์กร จึงถือได้ว่า EQ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทุกคนทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข และพร้อมใจกันทำงานให้บรรลุเป้าหมาย และยังเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารอันเกิดจาก EQ ที่ได้ทำหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ และทำให้ทุกคนเข้าใจว่านี่คือผลงานที่มาจากความสำเร็จในหน้าที่การงานของทุกคนในองค์กร แต่ไม่ใช่เกิดจากตัวผู้บริหารหรือใครคนใดคนหนึ่งเท่านั้น แต่สิ่งที่ผู้บริหารทุกระดับไม่ควรมองข้ามก็คือ การพัฒนาตนเองและพัฒนาเพื่อนร่วมงานทุกคนในองค์กรให้มีภาวะผู้นำในตนเองเพื่อช่วยกันขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุเป้าหมายของสถาบัน ซึ่งความสำเร็จนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ได้มาโดยง่าย แต่ก็ไม่ใช่เรื่องยากเกินไปที่จะทำ

จากประเด็นปัญหาวิกฤตห้องเรียนร้างที่กล่าวมาแล้วในตอนต้นที่ส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งต้องหันมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและพัฒนารูปแบบการทำงานแบบใหม่ให้มีความทันสมัย มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นเฉพาะที่จะทำใหัดึงดูดดึงดูดใจผู้พบเห็นหรือแค่ได้ยินชื่อเสียงของสถาบันก็ทำให้อยากมาเรียนหรือผู้ปกครองอยากที่จะส่งลูกหลานเข้ามาศึกษาหาความรู้ ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาจึงต้องสร้างภาพลักษณ์ใหม่ที่ดีให้เกิดขึ้นโดยต้องสร้างความเชื่อมั่นให้กับสังคม ซึ่งจะต้องมีปัจจัยต่างๆ มากระตุ้นให้ทุกคนในองค์กรให้ความร่วมมือเพื่อให้การดำเนินงานด้านต่างๆ ประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารทุกระดับจึงต้องประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีหรือเป็นโมเดลสำหรับทุกคนในองค์กร ด้วยการวางตัวให้เหมาะสมกับตำแหน่งที่ได้รับมอบหมาย วางตัวให้เป็นที่ยอมรับยกย่อง ศรัทธา ไว้วางใจ ทำให้เพื่อนร่วมงานเกิดความภาคภูมิใจเมื่อได้ร่วมงานด้วย มีมาตรฐานในการบริหารงาน มีรูปแบบหรือกระบวนการทำงานที่มีระบบที่ชัดเจน ทำให้ทุกคนในองค์กรยินดีที่จะจงรักภักดีและปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ เป็นนักพัฒนาเป็นผู้ที่เสริมแรงได้ด้วยตนเอง ให้ความสำคัญและคุณค่าของผลลัพธ์ที่ต้องการ และทำให้เพื่อนร่วมงานไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตน แต่ยอมอุทิศตนเพื่อประโยชน์

ส่วนรวม เป็นต้น หากผู้บริหารมีพฤติกรรมต่างๆ ดังที่กล่าวมานี้แล้ว ก็ย่อมแสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลภาวะผู้นำเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ที่ตัวผู้บริหารสามารถทำให้เพื่อนร่วมงานมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงและยอมปฏิบัติตาม ซึ่งท้ายที่สุดแล้วทิศทางการสร้างวัฒนธรรมใหม่ให้เกิดขึ้นในองค์กรที่ได้ นั้น ล้วนมาจากความคิดการสร้างสรรค์ ความต้องการการเปลี่ยนแปลง และจากปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในองค์กรหรือสถาบันที่ส่งผลกระทบต่อบุคคล ผู้บริหารทุกระดับจึงต้องทำให้ทุกคนมีแนวคิดในการทำงานอย่างสร้างสรรค์ อันนำไปสู่เป้าหมายเดียวกันคือ การจัดการคุณภาพโดยรวมทั่วทั้งองค์กรเพื่อสร้างวัฒนธรรมแห่งคุณภาพของสถาบันให้เป็นที่ประจักษ์ ซึ่งจะช่วยให้สถาบันมีภาพลักษณ์ที่ดีต่อไป

วัฒนธรรมแห่งคุณภาพส่งผลต่อภาพลักษณ์ที่ดีของสถาบัน

การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับสถาบันการศึกษานั้น ผู้บริหารต้องมีการประชาสัมพันธ์เชิงรุก และใช้กลยุทธ์ในการสร้างความรู้สึกที่ดีให้เกิดขึ้นกับทุกคนในองค์กรก่อน แล้วจึงขยายผลออกไปให้บุคคลภายนอกหรือสังคมให้มีความรู้สึกที่ดีต่อสถาบันอย่างเข้าถึงได้ และครอบคลุมไปทุกกลุ่ม เช่น กลุ่มนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่กำลังจะตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษา อาจารย์แนะแนว กลุ่มผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไปให้มีความรู้สึกเชิงบวก ก็จะส่งผลต่อภาพลักษณ์ที่ดีกับสถาบัน ถึงแม้ว่าจะเคยมีสถาบัน อุดมศึกษาหลายแห่งที่พยายามสร้างและรักษาภาพลักษณ์ทางบวกให้ดีที่สุดมาแล้ว ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การเผยแพร่ความรู้และข้อมูลข่าวสารหรือกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างมากสู่สังคมแล้วก็ตาม แต่ก็ยังประสบปัญหาวิกฤตห้องเรียนร้าง หรือปัญหาต่างๆ ตามที่กล่าวมาแล้วในตอนต้น ดังนั้นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี จึงควรเริ่มจากการสร้างวัฒนธรรมที่ดีให้เกิดขึ้นในองค์กรหรือสถาบันก่อน แล้วค่อยขยายผลต่อไปเป็นความรู้หรือการให้บริการที่ดีที่ก็จะทำให้ผู้ที่ได้สัมผัสทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้มีความรู้สึกที่ดีต่อสถาบันเพราะความรู้สึกของคนที่มีต่อสิ่งต่างๆ โดยเฉพาะความรู้สึกจะเป็นความรู้สึกที่คนเราสร้างขึ้นเอง (Subjective Knowledge) ซึ่งเป็นการสะสมเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ รอบๆ ตัวเราที่ได้ประสบหรือพบเห็นมาเกี่ยวกับตัวเอง จนเกิดความ

ประทับใจ และกลายเป็นภาพลักษณ์ของสิ่งที่เรารู้สึก ไม่ว่าจะเป็นไปในทางบวกหรือทางลบ หรือแม้แต่วิธีการของคนที่องค์กรหรือสถาบันที่เราพบเห็นหรือได้พูดคุยก็เป็นส่วนหนึ่งของภาพลักษณ์ที่ยังติดอยู่ในสมองของเราด้วย ภาพลักษณ์จึงเป็นความประทับใจที่บุคคลมีต่อสถาบัน โดยมีการสั่งสมและพัฒนาปรับเปลี่ยนมาเป็นประสบการณ์ที่ได้พบเห็น ดังนั้นภาพลักษณ์จึงเป็นได้ทั้งบวกและลบ ซึ่งสะท้อนให้เห็นจุดดีและจุดด้อยของสถาบัน จะเห็นได้หากสถาบันใดมีภาพลักษณ์ที่สะท้อนออกมาในด้านดีก็แสดงว่าสถาบันนั้นมีจุดเด่นที่มีความแข็งแกร่ง และเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งจะตรงกันข้ามกับสถาบันที่มีภาพลักษณ์สะท้อนออกมาในด้านลบก็แสดงว่าสถาบันนั้นจำเป็นต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและพัฒนาคุณภาพโดยรวมทั่วทั้งองค์กรเพื่ออยู่รอดและก้าวต่อไปได้ ผู้บริหารและบุคลากรทุกระดับจึงต้องช่วยกันสร้างวัฒนธรรมใหม่ที่ดีกว่าเดิมให้เกิดขึ้นในองค์กรเพราะวัฒนธรรมองค์กรสามารถบอกถึงภาพลักษณ์ของสถาบัน ที่รวมไปถึงความคิด พฤติกรรมต่างๆ กระบวนการทำงาน ความประทับใจที่บุคคลมีต่อสถาบัน และยังทำให้ทราบว่าคนทั่วไปมองสถาบันเป็นแบบไหน และมีความคิดเห็นต่อสถาบันอย่างไร และเมื่อสถาบันมีวัฒนธรรมองค์กรที่ดีแล้วก็ย่อมมีภาพลักษณ์ที่ดีไปด้วย เพราะจะทำให้มีความน่าเชื่อถือ และทำให้รู้สึกไว้วางใจได้ ซึ่งในทางการบริหารธุรกิจนั้น จะถือว่าภาพลักษณ์เป็นสิ่งสำคัญที่เป็นองค์รวมของความน่าเชื่อถือ แม้ว่าภาพลักษณ์นั้นจะเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาก็ตาม แต่ก็ต้องอยู่บนพื้นฐานของความน่าเชื่อถือด้วยเช่นกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าภาพลักษณ์ของสถาบันมักจะถูกนำมาพิจารณาเป็นองค์ประกอบแรกๆ ในการตัดสินใจเลือกที่เรียนของนักเรียนนักศึกษา และผู้ปกครองที่กำลังมองหาที่เรียนต่อในระดับอุดมศึกษาให้กับลูกหลานของตน

สถาบันจะอยู่รอดและดำเนินกิจการต่อไปได้อย่างก้าวหน้าหรือไม่นั้น จะต้องมีการปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลง (Change) การแข่งขัน (Competition) และความต้องการของลูกค้า (Customer's need) เพราะทั้งหมดนี้จะเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในธุรกิจการศึกษาและบริการที่ดีของสถาบันอุดมศึกษาที่จะทำให้นักในสังคมเกิดความประทับใจ และจดจำชื่อแบรนด์ (ชื่อของสถาบัน) ดังที่โพสท์ทูเดย์ [3] ได้กล่าวกล่าวถึงการประชาสัมพันธ์ภายในองค์กรของสำนักงานการบินไทย

หลายหลวงหรือบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) ที่ดำเนินธุรกิจสายการบินและมีการให้บริการขนส่งผู้โดยสาร สินค้า พัสดุภัณฑ์ และไปรษณีย์ภัณฑ์ ที่ทำการขนส่ง โดยเชื่อมโยงเมืองหลักของประเทศไทยไปยังเมืองต่างๆ ทั่วโลก โดยมีท่าอากาศยานสุวรรณภูมิเป็นศูนย์กลางเครือข่ายเส้นทางการบินที่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหาร และสร้างภาพลักษณ์ใหม่เพื่อขยายตลาดการบินให้เป็นที่รู้จักไปทั่วโลก โดยเล็งเห็นการสร้างภาพลักษณ์ผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย ทั้งถึงและรวดเร็วเพื่อดึงดูดลูกค้าชาวไทยและชาวต่างชาติ โดยการสร้างวัฒนธรรมองค์กรด้วยวิสัยทัศน์ ค่านิยม และพันธกิจที่มีการกำหนดเป้าหมายสูงสุดให้ทุกคนใช้เป็นแนวปฏิบัติที่บรรลุเป้าหมายคือ “การเป็นสายการบินที่ลูกค้าเลือกเป็นอันดับแรกๆ ที่ให้บริการดีเลิศด้วยเสน่ห์ไทย (The First Choice Carrier with Touches of Thai)” จะเห็นได้ว่าทางสายการบินไทยได้สร้างค่านิยมร่วมให้เกิดขึ้นในองค์กรเพื่อส่งเสริมให้ทุกคนได้มองเห็นคุณค่าหลักที่มุ่งเน้นการสร้าง ความพึงพอใจให้ลูกค้าและดำเนินกิจการภายใต้สภาวะต้นทุนที่มีการใช้งบประมาณอย่างเหมาะสม และให้มีความคล่องตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมที่ต้องตอบสนองกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างสมดุล จึงทำให้ทุกคนทำงานด้วยความมุ่งมั่น และยึดถือปฏิบัติจนในที่สุดได้กลายเป็นวัฒนธรรมองค์กร

จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมองค์กรเป็นการสร้างความเชื่อในด้านวิถีชีวิตการทำงาน เรื่องราวต่างๆ แนวคิดการสร้างจริยธรรมที่ดีให้เกิดขึ้นในการทำงานแบบใหม่ที่มีส่งผลถึงภาพลักษณ์ขององค์กร จากตัวอย่างที่กล่าวมานี้ถ้าผู้บริหารให้ทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบๆ สถาบัน ด้วยการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายใต้หลักคุณธรรมจริยธรรม และการบริหารจัดการที่ดี ทั้งภายในและภายนอก เพื่อนำไปสู่เป้าหมายสูงสุดคือ การพัฒนาคุณภาพทั่วทั้งองค์กรอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน หากทำได้ก็ถือว่าได้ก้าวสู่ Success Zone ไปอีกระดับหนึ่ง นอกจากนี้ยังเป็นการสื่อสารทางการตลาดที่ช่วยสร้างภาพลักษณ์และประชาสัมพันธ์สถาบันได้อีกช่องทางหนึ่ง ดังนั้นจึงต้องทำความเข้าใจในเรื่องขององค์ความรู้ที่น่าสนใจที่สามารถนำไปเป็นแนวทางในการสร้างวัฒนธรรมใหม่ให้เกิดขึ้นในองค์กร

ดังที่ Incquity [4] ได้กล่าวถึงการสร้างวัฒนธรรมใหม่ที่ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. สร้างวัฒนธรรมที่เชื่อมต่อกับองค์กร โดยต้องทำให้ได้ก่อนว่า วัฒนธรรมในองค์กรแบบไหน คือวัฒนธรรมในแบบที่เราต้องการ และที่คิดไว้นั้นจะมีผลต่อการดำเนินธุรกิจได้อย่างไรบ้าง จะส่งเสริมธุรกิจได้อย่างไรบ้าง และจะมีประโยชน์อย่างไร ซึ่งต้องคำนึงด้วยว่าวัฒนธรรมที่คิดไว้นั้นจะสามารถปรับให้เข้ากับองค์กรที่เป็นอยู่ในปัจจุบันได้มากน้อยแค่ไหน เพราะส่วนใหญ่คนในองค์กรที่มีแนวคิดหรือทัศนคติที่ฝังรากลึกมานานแล้ว หากจะให้เปลี่ยนไปในทางตรงข้ามทันทีก็คงจะเป็นเรื่องยาก จึงต้องมีการวิเคราะห์ถึงสภาพองค์กรแบบเดิมก่อนว่าเป็นอย่างไร และมีวัฒนธรรมองค์กรไปทางไหน เพื่อจะได้ค่อยๆ ปรับแนวทางให้ได้วัฒนธรรมองค์กรแบบใหม่ตามที่ต้องการ

2. มีเป้าหมายชัดเจนอธิบายได้ เนื่องจากขึ้นชื่อว่าเป็นวัฒนธรรมในองค์กรแล้ว จึงไม่สามารถทำด้วยตัวคนเดียวได้ ซึ่งในฐานะผู้ประกอบการหรือหัวหน้าจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายที่แน่นอน และมีแนวทางการสร้างวัฒนธรรมที่คนทั่วไปสามารถเข้าใจได้อย่างชัดเจนก่อน ซึ่งจะต้องให้เหตุผลได้ว่า ทำไมเราถึงต้องมีวัฒนธรรมใหม่ในองค์กร และทำไมทุกคนจะต้องปฏิบัติตาม ดังนั้นจึงควรมีรายละเอียดของเป้าหมาย พร้อมทั้งการวัดผลที่ตั้งไว้ในแต่ละระดับเพื่อให้ทุกคนในองค์กรเห็นว่าแนวทางในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรใหม่นั้น มีประโยชน์จริงๆ

3. จ้างคนให้คำนึงถึงทัศนคติ หลังจากที่มีการเลือกวัฒนธรรมที่อยากได้แล้ว ต้องกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนแล้วเริ่มดำเนินการ เพื่อให้วัฒนธรรมนั้นคงอยู่กับองค์กรต่อไปในอนาคต ด้วยการจ้างบุคคลที่มีความสามารถ และมีทัศนคติที่ใกล้เคียงกับวัฒนธรรมที่เราตั้งไว้ เพราะวัฒนธรรมองค์กรจะดำเนินต่อไปได้ยาก หากคนที่รับเข้ามาใหม่แต่ละคนมีความคิดที่ไปกันคนละทิศทาง ซึ่งสามารถดูได้จากทัศนคติของผู้ที่มาสมัครงานไว้ในเบื้องต้นได้จากการสัมภาษณ์ โดยดูอารมณ์ และวิธีการตอบคำถาม จึงควรเตรียมคำถามที่เหมาะสมไว้เพื่อนำมาใช้ชี้วัดผู้ที่มารับการสัมภาษณ์ว่ามีลักษณะแนวคิดตรงกับที่เราต้องการมากน้อยเพียงใด และควรให้ความสำคัญกับเรื่องทัศนคติให้มากกว่าเรื่องทักษะในการทำงาน ทั้งนี้เพราะทักษะในการทำงานนั้นสามารถฝึกฝนกันได้ แต่เรื่องของทัศนคติที่มีต่อการทำงานเป็น

เรื่องที่จะเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับวัฒนธรรมองค์กรได้ยากกว่า ถ้าหากมีความแตกต่างกันมากเกินไป

4. คอยแนะแนวทางอย่างสม่ำเสมอ แม้วัฒนธรรมในองค์กรจะมีรายละเอียด และเป้าหมายที่ชัดเจนแล้ว แต่อย่าลืมว่าบางครั้งวัฒนธรรมในองค์กรอาจมีความซับซ้อนมากกว่าที่คิด และในฐานะผู้ประกอบการหรือหัวหน้า จึงต้องมีหน้าที่รับผิดชอบในการกำกับดูแลคนในองค์กรแต่ละคนว่า ยังดำเนินรอยตามวัฒนธรรม และมาถูกทางหรือไม่ เพราะในบางครั้งการปล่อยปะละเลย วัฒนธรรมที่กำลังสร้างขึ้นใหม่นี้ ก็จะทำให้แนวคิดที่ตั้งไว้แต่แรกนั้นค่อยๆ หายไป จนแต่ละคนในองค์กรกลับมามีความคิดที่กระจัดกระจายกันเหมือนเดิมอีก

5. หมั่นผลตอบรับจากพนักงาน เพื่อให้การสร้างวัฒนธรรมองค์กรใหม่ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ประกอบการ หรือหัวหน้า ควรจะมีการวัดผลความเปลี่ยนแปลงของทุกคนในองค์กรอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ ว่าทุกคนสามารถทำงานได้ใกล้เคียงกับวัฒนธรรมที่ตั้งไว้ในองค์กรมากน้อยเพียงใด และมีผลที่ตามมาดีขึ้นมากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ยังต้องมีการสำรวจผลตอบรับของทุกคนในองค์กรด้วยว่า พวกเขานึกคิดอย่างไรกับวัฒนธรรมที่มีอยู่ในตอนนี้ และส่วนใดที่อยากปรับปรุงเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากกว่าเดิมหรือไม่ หรือมีปัญหาในการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมในองค์กรมากน้อยเพียงใด ซึ่งในส่วนนี้ผู้บริหารระดับสูงควรจะต้องลงมาช่วยแก้ปัญหาให้กับทุกคนในองค์กร เพื่อให้สามารถทำงานให้เข้ากับวัฒนธรรมในองค์กรให้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความสุขในการทำงานทุกวัน

สุดท้ายแล้วจะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมองค์กรเป็นปัจจัยสำคัญที่เป็นศูนย์รวมแนวคิด และแนวทางในการทำงานที่รวมทัศนคติของทุกคนไว้ เพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะจะต้องมีการคิดอย่างถี่ถ้วนก่อนที่จะกำหนดวัฒนธรรมใหม่ที่เหมาะสมกับองค์กร เพราะต้องมีการปรับทัศนคติของทุกคนที่รวมไปถึงคนที่มาใหม่ที่จะมาเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรด้วย ผู้บริหารจึงต้องรอดูผลตอบรับในอนาคต หากทำได้สำเร็จก็จะเป็นผลดีต่อองค์กรในระยะยาว ซึ่งถือได้ว่าเป็นการสร้างภาพลักษณ์ให้สถาบัน ดังนั้นผู้บริหารจึงมีหน้าที่จัดกระบวนการเปลี่ยนแปลงภายในองค์กร และต้องให้ทุกคนได้รับรู้ว่าจะทำไมต้องมีการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ยังต้องให้ทุกคนได้ทราบถึงสถานการณ์ต่างๆ ที่สถาบันกำลังเผชิญอยู่ และจะดีแค่ไหนถ้าทุกคนมีวัฒนธรรมใหม่ในองค์กรที่มี

คุณภาพที่จะนำพาทุกคนให้ไปสู่ Success Zone ได้เร็วขึ้น ดังนั้นจะขอกล่าวถึงการนำหลักการ TQM มาใช้เพื่อก้าวไปสู่ Success Zone ดังต่อไปนี้

TQM: Success Zone

การที่ผู้บริหารจะทำให้ทุกคนในองค์กรก้าวออกจาก Comfort Zone เพื่อหันมาลงมือทำสิ่งใหม่นั้น จึงต้องเริ่มจากการสร้างวัฒนธรรมแห่งการร่วมมือและการสื่อสารที่ดีเพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายขององค์กร ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องมีเครื่องมือในการบริหารที่เป็นระบบ และมุ่งเน้นการให้ความสำคัญสูงสุดต่อลูกค้าภายใต้ความร่วมมือของบุคลากรทุกคนในองค์กร ดังที่กล่าวมาในตอนต้นแล้วว่า TQM (Quality management) เป็นระบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรที่ผู้บริหารสามารถนำมาใช้ปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการดำเนินในทุกๆ งานและทุกกิจกรรมซึ่งการที่จะนำพาทุกคนในองค์กรให้ก้าวไปสู่ Success Zone ได้นั้น จึงต้องเริ่มที่การสร้างวัฒนธรรมความร่วมมือ และการสื่อสารที่ดีเพื่อนำไปสู่เป้าหมายขององค์กร ดังที่กล่าวมาในตอนต้นแล้วว่า ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จได้นั้น นอกจากจะต้องมีทักษะการบริหารแล้ว ยังจะต้องมีทักษะด้าน EQ ที่สูงด้วย เพราะต้องใช้ความสามารถในการนำที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการโค้ช (Coaching) จึงถือได้ว่าเป็นอีกเครื่องมือหนึ่งที่ผู้บริหารจะนำไปใช้เพื่อตักตักศักยภาพ ประสิทธิภาพ และพัฒนาความสามารถของคนในองค์กรให้ปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย จึงมีความสำคัญยิ่งต่อการบริหารผลการปฏิบัติงาน (Performance Management) ซึ่งผู้บริหารที่สามารถทำให้ทุกคนในองค์กรปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้ จะต้องเป็นนักคิด นักพัฒนา ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก มีวิสัยทัศน์ ไม่ยึดติดต่อสิ่งใด จึงได้รับการยอมรับจากคนในองค์กร หรือสถาบัน และจะมีพฤติกรรมความเป็นผู้นำที่สร้างการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ที่ทำให้เกิดการจูงใจเป็นอย่างมากในตัวผู้ตาม และการที่ผู้บริหารจะมีความสามารถในการนำพาทุกคนในองค์กรให้กล้าลงเสียสิ่งใหม่ที่ไม่เคยทำมาก่อนนั้น ผู้บริหารจะต้องมีการศึกษาวิธีการที่จะทำให้ทุกคนในองค์กรก้าวออกจาก Comfort Zone เพื่อสร้างวัฒนธรรมใหม่ให้เกิดขึ้นในองค์กร อันนำไปสู่ Success Zone ดังต่อไปนี้

1. ทำความเข้าใจกับอุปนิสัยของคนที่ชอบสร้าง Comfort Zone และของตัวเอง ด้วยการศึกษามาก่อนพฤติกรรมเพื่อให้ยอมรับมุมมองใหม่ๆ เกี่ยวกับสิ่ง

ต่างๆ ที่เกิดขึ้น และให้เริ่มปล่อยวาง เลิกยึดติดกับสิ่งเดิมๆ แล้วหาข้อมูลใหม่ๆ เพิ่มเติมให้กับตัวเอง เพราะสาเหตุหนึ่งที่คนเราไม่กล้าเดินออกจาก Comfort Zone เป็นเพราะเกิดความกลัวอันเกิดจากการไม่มีข้อมูลที่เพียงพอหรือกลัวเพราะไม่รู้ตัวเอง

2. วางแผนและลงมือปฏิบัติ การขังตัวเองอยู่แต่ใน Comfort Zone จะทำให้ก้าวออกไปยังจุดหมายได้ยาก จึงต้องกำหนดว่า ต้องทำอะไรบ้าง ทำอย่างไรบ้าง แต่แผนจะยังคงเป็นแค่แผนถ้าไม่ลงมือทำ ดังนั้นวิธีง่ายที่สุดคือ ลองลงมือทำ อาจเริ่มจากอะไรก็ได้ที่ดูไม่ยากเกินไป หรือจะเป็นสิ่งที่เคยทำมา แต่ให้ลองใช้วิธีใหม่ลงมือทำ เพราะจะช่วยให้ทุกคนได้มองเห็นมุมมองใหม่ๆ แม้ว่าอาจเป็นสิ่งเดิมที่เคยทำมาแล้ว แต่สถานการณ์ที่ลงมือทำในขณะนี้กับเมื่อก่อนแตกต่างกัน และสภาพแวดล้อมก็ต่างกันจึงทำให้ผลลัพธ์เปลี่ยนไป

3. ตั้งเป้าหมายให้ท้าทาย แม้หลายคนจะกลัวการก้าวไปในที่ใหม่คุ้นเคย เพราะไม่สามารถคาดการณ์ได้เมื่อไม่มั่นใจ อาจค่อยเป็นค่อยไป แต่สิ่งสำคัญหลังจากที่ประสบความสำเร็จแล้ว ควรจะมีการตั้งเป้าหมายที่ท้าทายต่อไปเรื่อยๆ เมื่อหลายคนก้าวผ่านออกมาได้แล้ว แม้บางคนอาจจะได้ Comfort Zone ใหม่ที่ได้ขยายขอบเขตออกไปเรื่อยๆ แล้ว แต่ก็ไม่ได้หยุดพัฒนาตัวเองต่อไปเรื่อยๆ

ผู้บริหารควรจะให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการลองคิดนอกกรอบ และเสี่ยงทำอะไรใหม่ๆ นอก Comfort Zone ที่ตนเองชอบหรือสนใจดูบ้าง เพื่อที่จะได้ก้าวไปสู่ Success Zone ได้เร็วขึ้น เพราะโลกได้เปลี่ยนแปลงไปมาก การคิดนอกกรอบเพื่อสร้างสรรค์สิ่งๆ ใหม่ๆ ย่อมจะทำให้เกิดการพัฒนาดีขึ้น เช่นเดียวกับการสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้กับสถาบันการศึกษา ในบางครั้งอาจต้องคิดอะไรที่เหมือนดูแปลกๆ ที่แตกต่างไปจากชาวบ้านบ้าง เพราะคนในยุคปัจจุบันมีความคิดที่ไม่เหมือนกับคนในยุคเก่าๆ อย่างคนที่มีอายุ 35-75 ปี หรือมากกว่านี้ ซึ่งเป็นทั้งผู้บริหารระดับสูง และระดับต่างๆ รวมไปถึงอาจารย์ผู้สอนที่ทำงานอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ เพราะโลกได้เปลี่ยนไปแล้ว แต่การพัฒนาคุณภาพของบัณฑิตนั้นจะต้องให้สอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ระดับอุดมศึกษาที่ต้องให้เป็นไปในทิศทางของการเปลี่ยนแปลงของสถาบันอุดมศึกษา ที่จะทำให้สถาบันเป็นองค์กรแห่งคุณภาพ

และอยู่รอดได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่มีความได้เปรียบทางธุรกิจที่สามารถแข่งขันกับคู่ต่อสู้ได้ และยังเป็นการยกระดับขีดความสามารถในด้านคุณภาพการจัดการศึกษาให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ทั้งในประเทศและทั่วโลก อันนำไปสู่สถาบันอุดมศึกษาชั้นนำระดับโลก (World Class University) ที่มีความเป็นสากล แต่จะประสบผลสำเร็จได้หรือไม่นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับผู้บริหารว่าจะมีกลยุทธ์ในการบริหารที่จะช่วยให้การดำเนินไปอย่างราบรื่นและมีระบบมากยิ่งขึ้น ดังมีตัวอย่างขององค์กรหลายแห่งที่ประสบความสำเร็จที่ได้นำหลักการและแนวคิด TQM ไปใช้ จนทำให้ทุกขั้นตอนของการทำงานมีคุณภาพ และมีการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนสามารถต่อสู้กับคู่แข่งได้ เพราะ TQM เป็นระบบการบริหารจัดการที่ได้รวมหลักการที่น่าสนใจที่ได้บูรณาการทุกส่วนขององค์กรโดยรวมไว้ด้วยกัน

ในการที่จะแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อให้สถาบันอยู่รอดและก้าวต่อไปได้นั้น แม้ว่าผู้บริหารจะมีทักษะด้านการบริหาร และมี IQ (Intelligence Quotient) หรือความฉลาดทางสติปัญญามากแค่ไหนก็ตาม แต่ถ้าขาดทักษะด้าน EQ (Emotional Intelligence) หรือความฉลาดทางอารมณ์แล้ว ก็ยากที่จะมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) เพราะจะยังทำให้ยากต่อการพัฒนาคุณภาพโดยรวมทั่วทั้งองค์กรให้ประสบความสำเร็จได้ ดังนั้นหากผู้บริหารต้องการที่จะให้การดำเนินงานทุกอย่างดำเนินไปด้วยดี จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาเกี่ยวกับการนำองค์ความรู้ของ TQM ซึ่งเป็นระบบการบริหารจัดการที่ได้รวมหลักการที่น่าสนใจไว้ที่มีความเหมาะสมมาประยุกต์ใช้ เพราะได้มีการบูรณาการเข้ากับทุกส่วนขององค์กรเพื่อไว้ใช้แก้ปัญหา และยังสามารถสร้างคุณค่าให้กับองค์กรได้ เพราะเป็นระบบที่มีการควบคุมต้นทุน การปรับโครงสร้างที่มีคุณประโยชน์ต่อองค์กรอย่างมหาศาล และเมื่อทุกอย่างในสถาบันมีคุณภาพแล้ว ก็ย่อมส่งผลถึงคุณภาพของผู้เรียนไปด้วยการนำ TQM มาใช้จึงต้องมีความชัดเจน ต้องให้ทุกคนได้รับรู้ และเข้ามามีส่วนร่วม เพราะเป็นวิธีการปฏิบัติงานแต่ขณะเดียวกันก็เป็นแนวคิดเชิงกลยุทธ์การดำเนินงานขององค์กรที่ให้ความสำคัญกับความต้องการที่จำเป็นของลูกค้าและผู้รับบริการ และให้ทุกคนในองค์กรมีจุดหมายเดียวกันคือ “ความเป็นเลิศในสิ่งที่ทำ” การดำเนินงานจึงต้องใช้ความรอบคอบเพื่อให้ได้คุณภาพ

ในระดับที่ลูกค้าต้องการหรือมากกว่า จึงต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่องแบบไม่มีวันสิ้นสุด แต่จะสำเร็จได้โดยต้องได้รับความร่วมมือจากทุกคนในสถาบัน ซึ่งจะต้องมีข้อมูลเชิงประจักษ์ แต่การบริหารแบบ TQM อาจจะประสบปัญหาได้ หากไม่มีการทำความเข้าใจและศึกษาให้ดีกว่านี้ เพราะอาจจะทำให้การบริหารไม่ประสบผลสำเร็จตามที่คาดหวังได้ แต่ในขณะเดียวกันผู้บริหารอาจจะต้องบริหารโดยอ้างอิงหลักการทางทฤษฎีการบริหารที่เป็นที่ยอมรับ และเป็นสากลทั่วไป หรือบริหารในรูปแบบต่างๆ ตามหลักการบริหารได้ แต่อาจจะไม่ประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังได้เสมอไป

จะเห็นว่าหากผู้บริหารของสถาบันอุดมศึกษาลองนำหลักการทฤษฎีต่างๆ ที่ตนสนใจมาผสมผสานกับหลักการของ TQM (Total Quality Management) ซึ่งเป็นการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่น่าสนใจที่มีตัวอย่างของความสำเร็จมาแล้วในหลายๆ องค์กร ก็อาจจะทำให้การบริหารงานด้านต่างๆ ในสถาบันประสบความสำเร็จได้ไม่ยาก ซึ่งผู้เขียนจะขอกกล่าวถึงแนวคิดการบริหารงานเชิงระบบตามแนวคิดทฤษฎี TQM ดังต่อไปนี้

การบริหารเชิงระบบตามแนวคิดทฤษฎี TQM

แนวคิดการบริหารเชิงระบบหรือแนวคิดทฤษฎี TQM (Total Quality Management) เป็นการบริหารที่ทุกคนต้องมีส่วนร่วมที่มีรูปแบบผสมผสานระหว่างวิธีการบริหารแบบอเมริกาและแบบญี่ปุ่นดั้งเดิม ดังที่ William G. Ouchi หรือ Ouchi's Theory Z [5] ได้อธิบายถึงโครงสร้างตามการจัดการที่ได้ผสมผสานระหว่างการบริหารแบบสหรัฐอเมริกา หรือ Theory A กับการบริหารแบบญี่ปุ่น หรือ Theory J กล่าวคือ แนวคิดทฤษฎี A เป็นแนวความคิดการจัดการของสหรัฐอเมริกาที่เน้นการจ้างงานในระยะสั้นที่พนักงานมีส่วนร่วมและมีความรับผิดชอบต่อการงานน้อย ส่วนแนวคิดทฤษฎี J เป็นการจัดการของญี่ปุ่นที่เน้นการจ้างงานตลอดชีพที่พนักงานมีส่วนร่วมและมีความรับผิดชอบต่อการงานสูง ซึ่งแนวคิดทฤษฎี Z นี้ได้นำแนวคิดการจัดการที่ผสมผสานระหว่างสหรัฐอเมริกากับญี่ปุ่นเข้าไว้ด้วยกัน โดยเน้นการจ้างงานระยะยาวที่มีการตัดสินใจและมีความรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งประกอบด้วย 3 หลักการ ได้แก่ 1) ให้ความสำคัญกับลูกค้า (Customer Oriented) 2) พัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement) และ 3) สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วม

(Employees Involvement) ทั้ง 3 หลักการ นี้ ถือได้ว่าเป็นหลักการรักษาหรือคงไว้ซึ่งคุณภาพ และยังมีการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ที่ครอบคลุมคุณภาพของผู้ปฏิบัติงานทุกคน และคุณภาพของการให้บริการด้วยการปรับปรุงคุณภาพในทุกกิจกรรมและทุกขั้นตอนของกระบวนการผลิตให้มีความถูกต้อง ตั้งแต่จุดเริ่มต้นของการผลิตไปจนถึงผลลัพธ์ที่ออกมาจนเป็นที่ประจักษ์ ที่ถือได้ว่าเป็นกลยุทธ์การบริหารเชิงระบบที่ช่วยให้การดำเนินงานด้านต่างๆ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในทางปฏิบัติ หากผู้บริหารในสถาบัน อุดมศึกษาต่างๆ นำหลักการของ TQM ไปใช้บริหารจัดการภายในองค์กรอย่างจริงจังจริงๆ ก็จะช่วยให้การดำเนินงานในทุกกิจกรรมดำเนินไปอย่างเป็นระบบที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จ และมีผลในทางปฏิบัติ ซึ่งจะเป็นตัวชี้วัดที่จะแสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ของผู้บริหาร ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกองค์กรปรารถนาผู้บริหารประเภทนี้ เพราะผู้บริหารเป็นบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งที่ ถูกคาดหวังไว้เพื่อให้ผู้นำองค์กรให้ก้าวต่อไปได้ ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องแสดงภาวะผู้นำออกมาในช่วงเวลาที่เกิดปัญหาวิกฤต ดังที่ Wayne K. Hoy and Cecil G. Miskel [6] ได้กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำเป็นประเด็นเชิงนโยบายเร่งด่วนขององค์กรหรือเป็นกลยุทธ์ขององค์กรที่จะนำพาองค์กรให้ไปสู่เป้าหมายท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลง ทั้งในด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง ผู้บริหารจึงเป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้มีอำนาจหน้าที่ และมีความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาของสถาบันให้มีคุณภาพเพื่อให้ดำรงอยู่ และเดินหน้าต่อไปได้ในยุคที่มีการแข่งขันที่สูงในทุกๆ ด้าน ในช่วงเวลาที่สถาบันอุดมศึกษา กำลังประสบกับปัญหาด้านจำนวนผู้เรียนลดน้อยลงหรือไม่มีเลยในบางหลักสูตร ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อรายรับของสถาบันที่ไม่สมดุลกับรายจ่ายที่ส่งผลกระทบเป็นอย่างมากต่อสถาบันการศึกษาทั่วโลก แม้จะมีบางสถาบันได้พยายามสร้างแบรนด์ใหม่ขึ้นมา เพื่อสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้กับสถาบันให้ก้าวต่อไปได้ โดยมีการการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแบบใหม่ตามที่ตนต้องการ จึงจำเป็นต้องมุ่งเน้นด้านคุณภาพทั่วทั้งองค์กรเพื่อให้ได้ผลลัพธ์คือ “คุณภาพของผู้เรียน” มากกว่าที่จะเน้นด้านปริมาณเหมือนในอดีตที่ผ่านมา

เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นองค์กรแห่งคุณภาพ จึงต้องมีการตรวจสอบในเรื่องคุณสมบัติของอาจารย์

ประจำหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนทุกคน โดยเฉพาะเรื่อง วุฒิการศึกษาของอาจารย์ ซึ่งจะต้องให้ตรงกับสาขาวิชาที่ จบมา และตรงกับหลักสูตรที่สถาบันเปิดสอนอย่างจริงจัง และเพื่อให้สอดคล้องกับเกณฑ์การประกันคุณภาพ การศึกษาภายในของ สกอ. เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ ออกสู่ตลาดแรงงาน ซึ่งจะเป็นการสร้างเชื่อมั่น ให้กับสถานประกอบการ เพราะคุณภาพของบัณฑิตจะเป็น ตัวชี้วัดที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพของสถาบันการศึกษา จะเห็นได้ว่าผู้บริหารเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการ จัดการเรียนการสอน จึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำ (Leadership) โดยเฉพาะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ซึ่งจะทำให้เกิดภาวะ ผู้นำทางวิชาการ (Instructional Leadership) ตามไปด้วย ผู้บริหารจึงมีอิทธิพลต่อเพื่อนร่วมงาน ทั้งในด้านการ สร้างค่านิยม ความเชื่อ มุ่งเน้นการทำงานให้มี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีทักษะการสื่อสาร ที่ดีต่อกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน มีพฤติกรรมเชิงรุก กล้าเสี่ยง (Risk-takers) และสามารถ บูรณาการองค์ประกอบด้านมนุษย์ (Soft human elements) กับด้านภารกิจ (Hard business actions) ของงานได้ ดังที่ Joiner (1987) [7] ได้มองว่าการกล้าเสี่ยงเป็นการสร้างโอกาสให้องค์กรได้พัฒนาและมีผลงาน ที่ดีขึ้น ผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้ที่คอยให้คำปรึกษาที่เป็นไป ได้แก่บุคลากรทุกคนเพื่อให้กล้าลองผิดลองถูก มีความ รอบคอบ มีความคิดไปข้างหน้า และกระตุ้นให้ทำสิ่ง ใหม่ ๆ ที่รวมไปถึงการสร้างสถานการณ์แวดล้อมต่างๆ ที่เป็นหลักประกันความมั่นคง และความปลอดภัยให้กับทุกคนในองค์กรได้อย่างทั่วถึง เพราะต่อให้ผู้บริหารเก่งหรือมีความสามารถมากเพียงใด การใช้อิทธิพลความเป็นผู้นำ เพื่อให้บุคลากรทุกระดับในองค์กรปฏิบัติตาม จึงไม่ใช่เรื่องง่าย หากผู้บริหารนำหลักการของ TQM มาบริหารจัดการได้ทั่วทั้งองค์กรแล้ว ก็จะช่วยให้การดำเนินงาน ด้านต่างๆ มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในทางปฏิบัติ เพราะหลักการ TQM ทำให้ทุกคนมีวินัยในการทำงาน ป้องกันความผิดพลาดเสียหาย โดยมีหลักสำคัญ คือ มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมจากบุคลากรทุกคนในองค์กร สร้างคุณค่าในทุกส่วนของกระบวนการทำงาน TQM จึงเป็น เครื่องมือการบริหารเชิงระบบที่เป็นกลยุทธ์สำคัญที่จะ ช่วยให้การบริหารองค์กร การผลิต การตลาด บุคลากร การเงิน และผู้เรียน ประสบความสำเร็จได้อย่างมีคุณภาพ

ดังที่มีตัวอย่างของ 4 องค์กรแถวหน้า [8] ที่นำองค์ความรู้ของ TQM ไปปรับปรุงพัฒนาองค์กรให้ก้าวไปสู่ ความเป็นเลิศจนมีความเจริญก้าวหน้าและประสบความสำเร็จได้ เช่น บริษัท โตโยต้า ที่ “ทำในสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ให้เป็นไปได้” โดยสะท้อนผ่านโมเดลรถยนต์หลายรุ่นที่ได้สร้างตำนานโด่งดังทั่วโลกมาแล้ว ส่วนยัมเรสเทอร์องต์ส เพราะ “ลูกค้าคือพ่อแม่คนที่ 2” การบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศ จึงต้องเสนอเสนอมากกว่าความ คาดหวัง และโรงพยาบาลบำรุงราษฎร์มีการยกระดับมาตรฐานคุณภาพการให้บริการ โดยผ่าน 3 แนวคิดคือ เน้น “บริหาร-ไอที-บริการ” ที่ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นตั้งใจจริง จึงทำให้ฟันฝ่าอุปสรรคมาได้ จนได้เป็นโรงพยาบาล เอกชนแถวหน้าที่ได้ผ่านการรับรองคุณภาพว่าเป็น โรงพยาบาลเอกชนแห่งแรกในเอเชียที่ได้มาตรฐาน โรงพยาบาลที่มีภาพลักษณ์ของศูนย์การให้บริการทางการแพทย์ระดับโลก (world class medicine, world class service) นอกจากนี้ยังมีบริษัทปูนซิเมนต์ไทยที่เปิด กลไกการสร้างความยั่งยืนในยุคที่ต้องแข่งขันกับเรื่องเงิน เทคโนโลยี และเครือข่าย โดยมองว่า “สภาวะโลกเปลี่ยน ธุรกิจต้องแข่งขันกับผู้ประกอบการที่มีเงินมากกว่ามี เทคโนโลยีสูงกว่าและมีเครือข่ายที่มากกว่า” จึงต้องปรับตัวสู่ความยั่งยืนเพื่อให้ธุรกิจอยู่ได้ด้วยการบริหารจัดการที่แบ่งเป็น 3 ช่วงเวลาคือ ช่วงแรก-เป็นการเน้นย้ำ ที่ตัวของผู้บริหารให้มีความเชื่อต่อการสร้างการเปลี่ยนแปลง ช่วงที่สอง-ต้องลงมือทำด้วยตัวเองจากการ ศึกษาดูงานเพิ่มเติม และช่วงที่สาม-เป็นการฝึกปรือที่ทำ ทายองค์กรด้วยการสร้างมาตรฐานคุณภาพโดยผ่าน รางวัลต่างๆ เช่น เดมมิงไพรซ์ ที่ได้จากยุคการใช้ TQM เป็นเครื่องมือ แล้วมาเป็นยุคของการใช้นวัตกรรมเป็น เครื่องมือในการบริหารจัดการเสริมกัน จะเห็นได้ว่า บริษัทปูนซิเมนต์ไทยมีธุรกิจในเครือหลายกลุ่ม แต่ทั้งหมดอยู่บนพื้นฐานของ “วัฒนธรรมร่วมอันเดียวกัน” ด้วยการเน้นคุณธรรม มุ่งมั่นในงานเพื่อสร้างความสำเร็จ และเน้นการขยายตัวไปในธุรกิจหลักที่เป็นสิ่งถนัดเพื่อ สร้างการเติบโตร่วมกันทั้งเครือข่าย

จะเห็นได้ว่าหลักการของ TQM เป็นเครื่องมือที่หลาย องค์กรนำไปใช้แล้วประสบความสำเร็จและมีผลในทางปฏิบัติ หากสถาบันอุดมศึกษาลองทำสิ่งใหม่ๆ บ้าง ดังตัวอย่างที่ยกมานี้หรือลองทำในรูปแบบอื่นๆ ที่ไม่ใช่ เป็นแบบวิชาการแบบเดิมๆ ที่ยังไม่เคยทำมาก่อน เช่น

การปรับบรรยากาศสภาพแวดล้อมภายในสถาบันให้มีความสวยงามทันสมัย ตอบสนองความต้องการของคนรุ่นใหม่ด้วยการนำเทคโนโลยีที่มีอยู่แล้วในสถาบันมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อให้บรรยากาศภายในองค์กรเป็นเหมือนบ้านที่สองหรือเป็นเหมือนสวรรค์วิมานของพวกเขาจริงๆ ด้วยการจัดสถานที่ไว้รองรับ เช่น มีร้านกาแฟสวยๆ มีโต๊ะ เก้าอี้ โซฟา และให้บริการ Wi-Fi hotspots ไร้หลายจุด ก็น่าจะตอบโจทย์คนรุ่นใหม่หรือผู้ที่มาติดต่อกันให้มีความรู้สึกที่ดี ที่สถาบันมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ไม่เป็นแบบวิชาการมากเกินไป เพราะจะทำให้รู้สึกผ่อนคลายและสบายใจ แม้จะต้องลงทุนสูง แต่ก็น่าจะลองเสี่ยงทำดู ซึ่งผู้เขียนได้มีการเก็บข้อมูลเชิงลึกด้วยตนเอง โดยวิธีการสังเกตการณ์ (Observation) การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ และการเก็บข้อมูลจากการสังเกตโดยตรงจากปฏิกิริยาท่าทาง และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงอย่างจริงจัง ทั้งในประเทศและในต่างประเทศเมื่อมีโอกาสไปต่างประเทศเป็นเวลาหลายปีติดต่อกันจนถึงปัจจุบัน พบว่า ตามสถานที่ท่องเที่ยวหรือตามห้างสรรพสินค้าที่มีร้านค้าต่างๆ มากมาย แต่มีร้านกาแฟที่เป็นแบรนด์ดังที่เป็นที่รู้จัก ของคนทั่วโลกอย่างร้าน Starbuck [9] ที่มีผู้คนไปใช้บริการกันมากเกือบทุกที่และทุกวันที่ใช้กลยุทธ์สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลมาบริหารจัดการ จนช่วยสร้างกำไรให้กับทางร้านอย่างมาก ซึ่งจากการสังเกตยังพบอีกว่าร้าน Starbuck ไม่ได้นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยที่สุดมาให้บริการแก่ลูกค้าเท่านั้น แต่จะเน้นสิ่งที่ตอบวิสัยทัศน์ของทางร้านที่มีการให้บริการแบบ “One Stop Service” ทางด้านกาแฟ เครื่องดื่ม อาหาร และจำหน่ายแก้วเครื่องดื่มร้อน-เครื่องดื่มเย็น ของใช้และของสะสมต่างๆ แต่ที่เป็นจุดเด่นของร้านก็คือ การให้บริการ Wi-Fi hotspots และมีจุดเสียบปลั๊กไฟไว้ให้บริการลูกค้าหลายจุดทั่วร้านเพื่อไว้ครองใจผู้บริโภคให้รู้สึกเหมือนว่าเป็นลูกค้าคนสำคัญของทางร้าน ซึ่งทำให้ได้รับกระแสตอบรับเป็นอย่างมาก คือการตราตรึง “แบรนด์” ในใจที่ทำให้เกิดฐานลูกค้าจำนวนมาก จะเห็นได้ว่า TQM เป็นกลยุทธ์ทางการตลาดที่สำคัญของ Starbucks ที่เน้นการให้บริการที่ประทับใจ ซึ่งดูเหมือนว่าจะง่าย แต่ก็มีหลายแบรนด์ที่ทำแล้วแต่ก็ไม่ได้เหมือนอย่าง Starbucks หากสถาบันอุดมศึกษาจะกล้าลองเสี่ยงทำและคิดอะไรใหม่ๆ แปลกๆ ที่เป็นการคิดนอกกรอบที่ไม่ใช่แบบเชิงวิชาการดูบ้าง ก็น่าจะตอบโจทย์คนรุ่นใหม่อย่างคน Gen Y และ Gen Z ได้ แต่การ

ลงทุนครั้งใหม่นี้อาจจะประสบความสำเร็จได้ง่ายขึ้น ถึงแม้จะไม่มากและต้องใช้เวลา แต่ก็ไม่ใช่ว่าเรื่องง่ายที่จะผลักดันชื่อเสียงให้กลายเป็นแบรนด์ดังๆ ได้ง่าย แม้จะต้องจ่ายเงินจำนวนมากหรือจ้างนักการตลาดที่มีชื่อเสียงมาช่วยก็ตาม แต่ในทางกลับกันหากสถาบันอุดมศึกษาใช้เทคโนโลยีที่มีอยู่แล้วให้เป็นประโยชน์ให้มากยิ่งขึ้น และต้องใช้ให้เป็น ก็น่าจะช่วยส่งเสริมให้ธุรกิจการศึกษาให้มีความเป็นไปได้ ทั้งนี้เพราะคนรุ่นใหม่อย่างคน Gen Y และ Gen Z จะให้ความสำคัญกับเรื่องของ Technology Digital Internet และ Wi-Fi hotspots เป็นอย่างมาก เห็นได้จากคนในสังคมที่ทุกวันนี้ต่างก้มหน้าก้มตาอยู่กับโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟนที่มีการใช้ Internet ความเร็วสูงเมื่อเทียบกับคน Gen อื่นๆ ดังที่มีการอ้างอิงจากผลสำรวจของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) หรือ ETDA (เอ็ตด้า) [10] เมื่อปี 2561 ที่ระบุว่าคน Gen Y มีการใช้ Internet ใกล้เคียงกับคน Gen Z ที่มีอายุน้อยกว่า 18 ปี โดยใช้นานขึ้นเป็น 10 ชั่วโมง 5 นาทีต่อวัน ซึ่งเพิ่มจากปีก่อน 3 ชั่วโมง 41 นาทีต่อวัน แต่ที่น่าสนใจของคน Gen Y และ Gen Z ก็คือมีไลฟ์สไตล์ที่ต้องการมีอิสระที่ได้ทำตามใจตัวเอง ทั้งในด้านการตัดสินใจเรื่องเรียน เรื่องงาน และการบริหารเวลาในชีวิต ดังนั้นผู้เขียนจึงขอเน้นย้ำว่า จะดีกว่าไหม ถ้าสถาบันจะนำ Technology ที่มีอยู่แล้วมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าที่สุดเพื่อตอบโจทย์คนรุ่นใหม่ ซึ่งล้วนเป็นลูกค้าคนสำคัญของสถาบันอุดมศึกษาทั้งสิ้น

หากผู้บริหารลองคิดนอกกรอบลองเสี่ยงทำสิ่งใหม่ที่ยังไม่เคยทำมาก่อนบ้าง ก็น่าจะทำได้ดังดูลูกค้าที่เป็นคน Gen Y และ Gen Z ให้มาสมัครเรียนในสถาบันได้ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยการแข่งขันที่ต้องเผชิญกับปัญหาวิกฤติห้องเรียนร้าง จึงต้องหันมาพัฒนาคุณภาพโดยรวมทั่วทั้งองค์กรเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียนและบุคลากรทุกคนด้วยการสร้างความสุขให้เกิดขึ้นในสถาบัน ผู้บริหารจึงต้องทำให้ทุกคนก้าวออกจาก Comfort Zone แล้วหันมาลองทำสิ่งใหม่ที่ไม่เคยทำมาก่อน ซึ่งหลายคนอาจจะมีความกังวล แต่ถ้าไม่ยอมเปลี่ยนแปลงก็จะทำให้ต้องเดินตามหลังคนอื่น และจะยิ่งห่างออกไปเรื่อยๆ จนตามใครๆ ไม่ทัน ดังมีคำกล่าวที่ว่า “การไม่เสี่ยงอะไรเลยคือความเสี่ยงที่สุด” การลองเสี่ยงทำสิ่งใหม่จึงอาจนำไปสู่ Success Zone ได้เร็วขึ้นเพราะจะเป็นอีกก้าวหนึ่งที่น่าไปสู่การเรียนรู้จากทุกเรื่องที่เกิดขึ้น ทั้งรอบตัวเรา องค์กร และสังคมที่เราอยู่ จึงเป็น

บทเรียนที่ช่วยเพิ่มโอกาสในอนาคตไม่ให้เกิดผิดพลาดซ้ำอีก และที่สำคัญยังเป็นการเพิ่มโอกาสความสำเร็จให้กับตัวเองหรือสถาบันได้ ดังที่ Jack Ma เคยกล่าวไว้ว่า “การยอมแพ้เป็นความล้มเหลวที่เลวร้ายที่สุด ถ้าคุณไม่ยอมแพ้ แต่ทำให้ดีที่สุดแม้สุดท้ายจะไม่ประสบความสำเร็จก็ตามเป้าหมาย แต่คุณก็ได้เรียนรู้อะไรบางอย่าง โดยปัจจัยสำคัญของการประสบความสำเร็จคือการเรียนรู้จากความผิดพลาด” ดังนั้นการพาตัวเองออกจาก Comfort Zone จึงเป็นวิธีที่ดีที่สุดที่จะช่วยเพิ่มโอกาสที่ดีกว่าให้กับตัวเราและสถาบันได้ ดังมีตัวอย่างของคนที่ประสบความสำเร็จ เช่น Bill Gates, Jeff Bezos และ Elon Musk ซึ่งล้วนเป็นบุคคลชั้นนำในวงการธุรกิจ และเทคโนโลยี ที่มักจะถูกนำมาอ้างอิงบ่อยๆ เพราะแต่ละคนเป็นผู้ก่อตั้ง และเป็นผู้บริหารที่พาให้ Microsoft, Amazon และ Tesla ประสบความสำเร็จได้อย่างยิ่งใหญ่มาตามลำดับ จะเห็นได้ว่าทั้งสามท่านนี้มีอะไรหลายอย่างที่คล้าย โดยเฉพาะมีคุณลักษณะนิสัยที่มีความกล้าตัดสินใจเปลี่ยนแปลงเพื่อลงเสี่ยงทำสิ่งใหม่ๆ เพราะพวกเขามองว่า “การเสี่ยงครั้งต่อไปจะนำพาความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่กว่ามาให้” นั่นเอง

สรุป

จากประเด็นปัญหาที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดในตอนต้นนั้น แสดงให้เห็นได้ว่าปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในองค์กรของสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ล้วนมาจากเรื่องของ EQ (Emotional Intelligence) และพฤติกรรมความเป็นผู้นำของผู้บริหารทั้งสิ้น ดังนั้นหากผู้บริหารที่มี EQ ที่สูงและยังมีความสามารถในการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) สูงด้วยแล้ว ก็จะส่งผลต่อพฤติกรรมของคนในองค์กร และถ้าหากองค์กรต้องการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพัฒนาด้วยแล้ว ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงย่อมมีผลอย่างมากต่อประสิทธิภาพการจัดการคุณภาพโดยรวมที่จะนำไปสู่วัฒนธรรมองค์กรแบบใหม่ตามที่สถาบันต้องการ ซึ่งการที่จะทำให้องค์กรก้าวไปสู่สถานการณ์ใหม่ที่ดีกว่าเดิมได้นั้น ผู้บริหารควรจะนำหลักการของ TQM มาบริหารจัดการทั่วทั้งองค์กร เพราะจะช่วยให้การดำเนินงานด้านต่างๆ มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิภาพในทางปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะหลักการ TQM ทำให้ทุกคนมีวินัยในการทำงาน ป้องกันความผิดพลาดเสียหาย โดยมีหลักสำคัญคือ มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกคนในองค์กร

สร้างคุณค่าในทุกส่วนของกระบวนการทำงาน ดังที่ผู้เขียนได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น หากผู้บริหารและทุกคนในองค์กรมีปฏิสัมพันธ์กันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพทั้งสองฝ่ายได้แล้ว กล่าวคือเปลี่ยนจากผู้ตามไปเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และเปลี่ยนจากผู้นำการเปลี่ยนแปลงไปเป็นผู้นำแบบจริยธรรม คือผู้บริหารมีความตระหนักถึงความต้องการของทุกคน กระตุ้นทุกคนให้มีจิตสำนึก และยกระดับความต้องการของทุกคนให้สูงขึ้นเพื่อมุ่งมั่นให้ประสบความสำเร็จ และเมื่อผู้บริหารทำให้ทุกคนมีจิตสำนึกในอุดมการณ์ของสถาบันได้แล้ว ทุกคนก็จะร่วมกันสร้างค่านิยมเชิงจริยธรรม เช่น อิสรภาพในการทำงาน การสร้างสรรค์งานวิจัยนวัตกรรมที่มีอิสระเชิงวิชาการ ความยุติธรรม ความเสมอภาค มาตรฐานการทำงาน ไม่มีสองมาตรฐาน ความซื่อสัตย์ โปร่งใส ตรวจสอบได้ สันติภาพ และคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน เป็นต้น ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้จะทำให้ทุกคนทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข และเมื่อทุกคนยึดถือปฏิบัติกันแล้ว ท้ายที่สุดสิ่งต่างๆ เหล่านี้ก็จะกลายเป็นวัฒนธรรมองค์กรแบบใหม่ที่มีคุณภาพ และยังทำให้สถาบันอุดมศึกษามีภาพลักษณ์ที่ดีที่สร้างความเชื่อมั่นให้กับสังคม ตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียน และการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานในยุคเทคโนโลยีดิจิทัลได้

เอกสารอ้างอิง

- [1] กระทรวงศึกษาธิการ. (17 สิงหาคม 2561). ประกาศเรื่องมาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2561. สืบค้นจาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/E/199/T19.PDF> Website
- [2] Edward Sallis, Total Quality Management in Education, 3rd ed. 2002.
- [3] สำนักงานการปับไทยหลานหลวง, การประชาสัมพันธ์ภายในองค์กร, โพสต์ทูเดย์, 22 กุมภาพันธ์ 2558, หน้า 8.
- [4] Incquity. (29 กันยายน 2562). สืบค้นจาก <https://reg8.pwa.co.th/webkm/?p=290> Website.
- [5] William G. Ouchi หรือ Ouchi's Theory Z (29 กันยายน 2562). สืบค้นจาก <http://www.anderson.ucla.edu/> Website.

- [6] Wayne K. Hoy and Cecil G. Miskel (2005, p. 374 - 419).
- [7] Joiner Michael Walton, Managing yourself on an off the ward (London : Blackmail Science Ltd, 1987
- [8] 4 องค์การแถวหน้า โมเดลสู่ความเป็นเลิศ.ผู้จัดการรายสัปดาห์. (4 พฤศจิกายน 2548). สืบค้นจาก info.gotomanager.com Website
- [9] กลยุทธ์สื่อดิจิทัลสร้างกำไรของ Starbuck (2เมษายน 2560). สืบค้นจาก hu.ac.th/Conference/conference2014/proceedings/data/3403/3403-3.pdf Website.
- [10] สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์(องค์การมหาชน) หรือ ETDA (เอ็ตด้า)

การเตรียมบทความสำหรับวารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ

Preparation of Manuscript for the Journal

บทความ วิจัย¹ และ บทความ วิชาการ²

¹สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

²สาขานิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

¹Email : krungkao.arursjournal@gmail.com ; ²Email : rs_aru@hotmail.com

บทคัดย่อ

วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ เป็นวารสารสื่อกลางในการเผยแพร่ความรู้ทั้งบทความวิจัยและบทความวิชาการในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งทางสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา บทความที่จะผ่านการพิจารณาตีพิมพ์จะต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิไม่น้อยกว่า 2 ท่าน บทความชุดนี้เป็นตัวอย่างในการจัดรูปแบบบทความเพื่อจัดพิมพ์ในวารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ ผู้เขียนบทความสามารถจัดรูปแบบบทความตามตัวอย่างที่แสดงในบทความนี้ ซึ่งทางวารสารได้ทำการตั้งค่าขนาดหน้ากระดาษ รูปแบบหน้าแรก รูปแบบและขนาดตัวอักษร คำอธิบายสำหรับการเขียนบทความ วิธีการเขียนเนื้อเรื่อง รวมถึงเอกสารอ้างอิง รูปแบบตัวอักษรต่าง ๆ วิธีการใส่รูปภาพ ตาราง ผู้เขียนบทความสามารถดาวน์โหลดเอกสารชุดนี้ได้จากเว็บไซต์ของวารสาร หรืออีเมลติดต่อกองบรรณาธิการที่ krungkao.arursjournal@gmail.com

คำสำคัญ: ข้อมูลสำหรับผู้แต่ง, ชนิดบทความที่รับพิจารณาตีพิมพ์, การส่งบทความเพื่อตีพิมพ์, การเตรียมและรูปแบบการพิมพ์

Abstract

ARU Research Journal is the public in the field of human and social science. The journal accepts both research and academic articles and be published double-annually (volume 1 in April, volume 2 in August, volume 3 in December) by Research and Development Institute, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University. This manuscript is the sample and instruction for authors in order to prepare the manuscript submission to the ARU Research Journal. Please carefully follow the instructions provided to ensure uniformity of the journal. The contents included the page and text formats, guidelines for writing the manuscript contents including figures and tables and references. The author can download this manuscript as electronic template from internet <http://rdi.aru.ac.th/journal/scopes.php> or direct contact to Email-address rs_aru@hotmail.com

Keywords: Information for author, Types of manuscript for journal publication, Submission procedure, Preparation and format

วันที่รับบทความ : 1 พฤษภาคม 2561

วันที่แก้ไขบทความ : 10 มิถุนายน 2561

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 30 มิถุนายน 2561

1. คำแนะนำในการส่งผลงานเพื่อตีพิมพ์

บทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์จะต้องไม่เคยเผยแพร่ในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น หากมีเนื้อหา ข้อมูลวิจัย บางส่วนเคยพิมพ์ในรายงานการประชุมวิชาการจะต้องมีส่วนที่เพิ่มเติมหรือขยายจากส่วนที่เคยตีพิมพ์และต้องมีคุณค่าทางวิชาการที่เด่นชัด โดยได้รับการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ

2. บทความที่รับพิจารณาลงพิมพ์

2.1 บทความวิจัย

มีความยาวไม่เกิน 8 หน้ากระดาษ B5 ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน (Title) สถานที่ทำงาน (Work place of author & co-authors) การติดต่อผู้เขียน (Contact address of correspondence) บทคัดย่อ (Abstract) และคำสำคัญ (Keywords ไม่เกิน 3-5 คำ) โดยเนื้อหา ดังกล่าวทั้งหมดข้างต้นต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตามด้วยเนื้อเรื่อง กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) เอกสารอ้างอิง ภาคผนวก (ถ้ามี)

เนื้อเรื่องจะประกอบด้วย บทนำ (Introduction), ขอบเขตการวิจัย/วัสดุ อุปกรณ์และวิธีการวิจัย/ทดลอง (Materials and Methods), ผลการวิจัย/ทดลอง (Results), วิจารณ์ อภิปรายผล (Discussion) บทสรุป (Conclusion) กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement, ถ้ามี) เอกสารอ้างอิง (References)

2.2 บทความวิชาการ

มีความยาวไม่ต่ำกว่า 8 หน้ากระดาษ แต่ไม่เกิน 15 หน้ากระดาษ B5 เป็นบทความที่รวบรวมหรือเรียบเรียงจากหนังสือ เอกสาร ประสพการณ์หรือเรื่องแปล เพื่อเผยแพร่ความรู้ในสาขาต่าง ๆ หรือแสดงข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์มีคุณค่าทางวิชาการ

บทความวิชาการควรประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน สถานที่ทำงาน วิธีการติดต่อผู้เขียน บทคัดย่อ (Abstract) และคำสำคัญ (Keywords ไม่เกิน 5 คำ) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตามด้วยเนื้อเรื่อง ซึ่งลักษณะองค์ประกอบของเนื้อเรื่องอาจจะคล้ายคลึงกับบทความวิจัย แต่ไม่มีเนื้อหาของ วัสดุ อุปกรณ์และวิธีการทดลอง ผลการวิจัยหรือผลการทดลอง เป็นต้น

3. การส่งต้นฉบับ

ผู้เขียนต้องส่งต้นฉบับบทความพร้อมกรอกแบบฟอร์มนำส่งบทความวิจัย/บทความวิชาการ ซึ่งระบุวิธีการจัดส่งในเอกสารแบบฟอร์มดังกล่าว

4. รูปแบบบทความวิจัยและการพิมพ์เนื้อหาของเรื่อง

เพื่อความสะดวกในการแก้ไข ควรใช้โปรแกรม Microsoft Word for windows พิมพ์บนกระดาษ B5 โดยตั้งหน้ากระดาษดังนี้ ขอบกระดาษด้านบน – ล่าง 1.5 ซม. ขอบกระดาษด้านซ้ายและขวา 1.5 ซม. พิมพ์ 2 คอลัมน์ กว้าง 7.25 ซม. ระยะห่าง 0.7 ซม. ระยะหัวกระดาษ และ ท้ายกระดาษ 1.5 ซม.

4.1 รูปแบบและขนาดอักษร

ตัวอักษรทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK สีดำเท่านั้นโดยกำหนดรูปแบบขนาด และรายละเอียดดังตารางที่ 1

4.2 หน้าแรก

หน้าแรกของบทความจะประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียนและผู้เขียนร่วม บทคัดย่อ และเชิงอรรถบ่งบอกตำแหน่งและสถานที่ทำงานของผู้เขียนและผู้เขียนร่วม ให้พิมพ์หน้าแรกทั้งแบบภาษาไทยและภาษาอังกฤษเรียงตามลำดับ โดยจัดหน้าเป็นแบบ 1 คอลัมน์ กว้าง 15.2 ซม. สำหรับส่วนอื่น ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.2.1 ชื่อเรื่อง

พิมพ์อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ เริ่มจากชื่อภาษาไทย แล้วตามด้วยชื่อภาษาอังกฤษ ขนาดและตัวพิมพ์อักษรตามที่ระบุในตารางที่ 1

4.2.2 ชื่อผู้เขียน

พิมพ์อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ ใต้หลังชื่อเรื่อง และเว้น 1 บรรทัด ทั้งด้านบนและใต้ชื่อผู้เขียน ถ้ามีมากกว่า 1 คนให้พิมพ์คำว่า “และ” หน้าชื่อคนสุดท้าย ไม่ต้องใส่คำนำหน้าชื่อใด ๆ ทั้งสิ้น และให้ใช้ตัวเลขอารบิกพิมพ์แบบตัวยกต่อท้ายชื่อ เพื่อแสดงความแตกต่างของสถานที่ทำงานดังตัวอย่างประกอบหน้าแรก

4.2.3 บทคัดย่อ (Abstract) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

พิมพ์หัวเรื่องคำว่า “บทคัดย่อ” สำหรับบทคัดย่อภาษาไทย และ “Abstract” สำหรับบทคัดย่อภาษาอังกฤษ โดยจัดให้อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ สำหรับคำว่า “Abstract” เฉพาะตัวอักษร “A” เท่านั้นที่ใช้ตัวพิมพ์

ใหญ่ ส่วนเนื้อความให้จัดพิมพ์เป็นแบบ 1 คอลัมน์ โดยบรรทัดแรกให้ย่อหน้า 1.5 ซม. และมีอย่างละย่อหน้าเดียว ทั้งนี้บทคัดย่อไม่ควรใส่เอกสารอ้างอิงใด ๆ ทั้งสิ้น และมีจำนวนคำไม่เกินอย่างละ 300 คำ

4.2.4 คำสำคัญ (Keywords) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

พิมพ์หัวเรื่องคำว่า “คำสำคัญ” โดยพิมพ์ไว้ได้บทคัดย่อภาษาไทย เว้น 1 บรรทัด และจัดชิดซ้ายของคอลัมน์ คำสำคัญในแต่ละบทความควรมีประมาณ 3-5 คำ ให้พิมพ์หัวเรื่องคำว่า “Keywords” (เฉพาะตัวอักษร “K” เท่านั้นที่ใช้ตัวพิมพ์ใหญ่) โดยพิมพ์ไว้ได้บทคัดย่อภาษาอังกฤษ และให้ใช้ตัวอักษรภาษาอังกฤษ ตัวพิมพ์ใหญ่เฉพาะตัวแรกของคำแรกของแต่ละคำสำคัญเท่านั้น

4.2.5 ตำแหน่ง และสถานที่ทำงาน

ให้พิมพ์สถานที่ทำงานของผู้เขียนทุกคน โดยเรียงตามหมายเลข และ Email address ต่อจากชื่อผู้เขียน

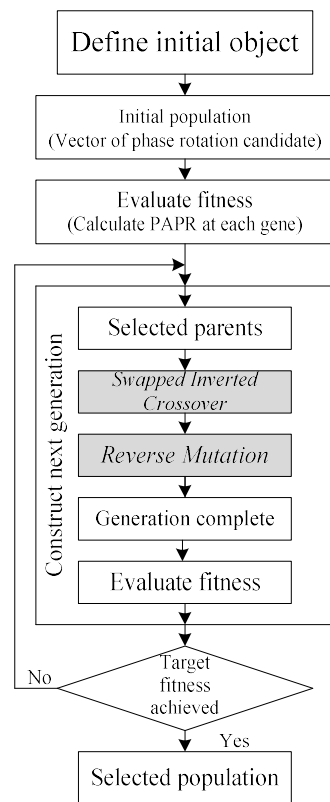
4.3 ส่วนอื่น ๆ ของบทความ

เนื้อเรื่อง ได้แก่ บทนำ ขอบเขตการวิจัย วัสดุ-อุปกรณ์และวิธีการวิจัย/ทดลอง ผลการวิจัย/ทดลอง วิจารณ์/อภิปรายผล บทสรุป กิตติกรรม-ประกาศ (ถ้ามี) เอกสารอ้างอิง และภาคผนวก (ถ้ามี) ให้พิมพ์เป็น 2 คอลัมน์ โดยไม่ต้องเว้นบรรทัด เมื่อจะขึ้นหัวข้อใหม่ให้เว้น 1 บรรทัด การพิมพ์หัวข้อให้พิมพ์ชิดซ้ายของแต่ละคอลัมน์ ส่วนของเนื้อเรื่องให้ย่อหน้า 0.5 ซม.

การลำดับหัวข้อในเนื้อเรื่อง ให้ใส่เลขกำกับ โดยให้บทนำเป็นหัวข้อหมายเลขที่ “1.” และหากมีการแบ่งหัวข้อย่อย ก็ให้ใช้ระบบเลขทศนิยมกำกับหัวข้อย่อย เช่น 1.1, 1.1.1, 1.2, 1.2.1 เป็นต้น

4.4 การจัดรูปภาพ ตาราง และการเขียนสมการ

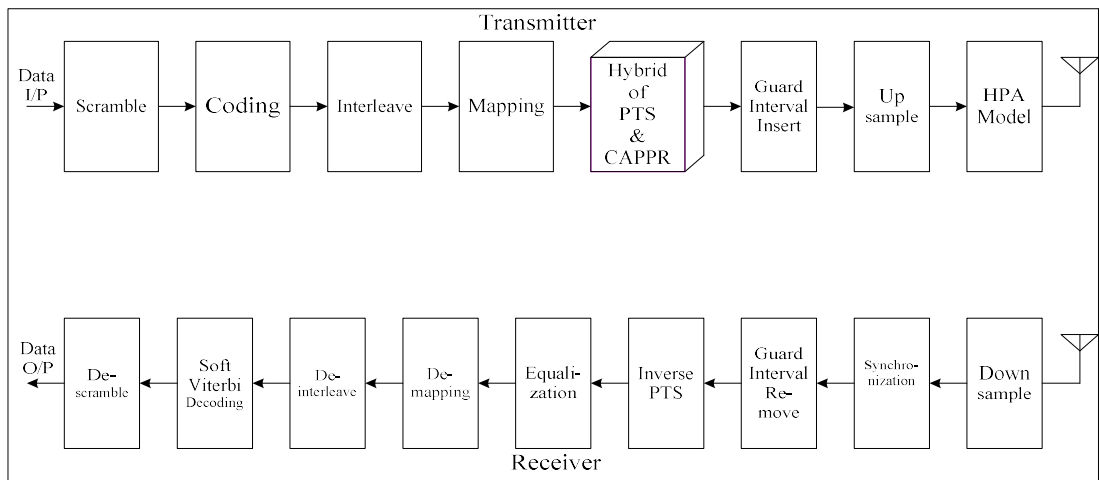
เนื้อหาและข้อมูลภายในรูปภาพและตารางให้ใช้ภาษาอังกฤษ รูปภาพทุกรูปและตารางจะต้องมีหมายเลขและคำบรรยายอย่างชัดเจน

รูปที่1 ตัวอย่างของรูปภาพที่มองเห็นชัดเจนเมื่อบทความถูกพิมพ์ด้วยเครื่องพิมพ์ขาว-ดำ

4.4.1 รูปภาพ

รูปภาพที่เตรียมควรมีขนาดความกว้างไม่เกิน 15 ซม. และความละเอียดที่เหมาะสม โดยตัวอักษรที่ปรากฏในรูปภาพจะต้องมีขนาดใหญ่สามารถอ่านได้สะดวก และต้องไม่เล็กกว่าตัวอักษรในเนื้อเรื่อง และเมื่อย่อขนาดลงที่ความกว้าง 7 ซม. จะต้องยังสามารถเห็นรายละเอียดของภาพที่ชัดเจน ให้วางภาพข้อมูลทั้งหมดไว้ท้ายบทความถัดจากข้อมูลตาราง โดยทุกรูปภาพที่ใส่ไว้ท้ายบทความจะต้องมีการกล่าวอ้างในเนื้อหาบทความทุกรูปภาพ และรูปภาพทั้งหมดควรมองเห็นชัดเจนเมื่อบทความถูกพิมพ์ด้วยเครื่องพิมพ์

รูปที่ 2 บล็อกไดอะแกรมการทำงานของระบบสื่อสารโอเอฟดีเอ็ม

ตารางที่ 1 ข้อกำหนดรูปแบบตัวอักษรของวารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ

รูปแบบ (Types of texts)	บทความภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ (ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK)	
	ขนาด (Size)	ตัวพิมพ์อักษร (Typeface)
ชื่อบทความทั้งภาษาไทยและอังกฤษ (Title)	20	ตัวหนา (Bold)
ชื่อผู้เขียน (Author & co-authors)	16	ตัวหนา (Bold)
การติดต่อผู้เขียน (Contact address of correspondence)	12	ตัวธรรมดา (Normal)
หัวเรื่องบทคัดย่อ (Abstract heading)	16	ตัวหนา (Bold)
บทคัดย่อและเนื้อเรื่องหลัก (Abstract & main texts)	14	ตัวธรรมดา (Normal)
คำสำคัญ (Keywords)	14	ตัวหนา (Bold)*
หัวข้อเรื่องหลักและตัวเลข (Section heading & number)**	16	ตัวหนา (Bold)
หัวข้อเรื่องรองและตัวเลข (Subsection heading & number)	14	ตัวหนา (Bold)

* เฉพาะตัวอักษรแรกของคำเท่านั้นให้ใช้ตัวพิมพ์ใหญ่

** ข้อกำหนดครอบคลุมทั้ง “กิตติกรรมประกาศ” “เอกสารอ้างอิง” และ “ภาคผนวก (ถ้ามี)”

การเขียนคำบรรยายได้ภาพ ให้ใช้ TH SarabunPSK ขนาด 14 โดยพิมพ์ตัวหนาสำหรับหัวเรื่องและหมายเลขของรูป และพิมพ์ตัวธรรมดาสำหรับคำอธิบายรูปภาพ จัดพิมพ์ไว้กึ่งกลางคอลัมน์ ตัวอย่างรูปภาพดังแสดงในรูปที่ 1 ถึง รูปที่ 2

รูปลายเส้นของรูปภาพจะต้องเป็นเส้นสีดำ ส่วนรูปถ่ายควรจะเป็นรูปขาวดำที่มีความคมชัด รูปสีอนุโลมให้ได้รูปภาพควรจะมีรายละเอียดเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และเพื่อความสวยงามให้เว้นบรรทัดเหนือรูปภาพ 1 บรรทัด และเว้นใต้คำบรรยายรูปภาพ 1 บรรทัด

4.4.2 ตาราง

ตารางทุกตารางจะต้องมีหมายเลข และคำบรรยายกำกับเหนือตาราง โดยปกติให้ใช้ตัวอักษร TH

SarabunPSK ขนาด 14pt โดยพิมพ์ตัวหนาสำหรับหัวเรื่องและหมายเลขของตาราง และพิมพ์ตัวธรรมดาสำหรับคำอธิบายตาราง ถ้ามีข้อมูลฟุตโน้ตด้านล่างของตารางให้ใช้ตัวหนังสือเป็นแบบเดียวกันหากแต่ขนาดตัวอักษรเป็น 12pt

ให้จัดพิมพ์ขีดซ้ายของคอลัมน์ เพื่อความสวยงาม ให้เว้นบรรทัดเหนือคำบรรยายตาราง 1 บรรทัด และเว้นบรรทัดใต้ตาราง 1 บรรทัด

ในกรณีที่จำนวนข้อมูลในตารางมีปริมาณน้อย ตารางควรมีขนาดความกว้างไม่เกิน 7 ซม. ตารางขนาดใหญ่อาจยอมให้มีความกว้างได้ไม่เกินขนาด 15×19 ซม. ในแนวนอน หรือขนาด 19×15 ซม. ในแนวอน

4.4.3 สมการ

ต้องพิมพ์อยู่กึ่งกลางคอลัมน์ หรือในกรณีที่มีสมการมีความยาวมากอาจยอมให้มีความกว้างได้เต็มหน้ากระดาษ และจะต้องมีหมายเลขกำกับอยู่ภายในวงเล็บ ตำแหน่งของหมายเลขสมการจะต้องอยู่ชิดขอบด้านขวาของคอลัมน์ ดังตัวอย่างนี้

$$\mathbf{X} = \sum_{m=1}^M \mathbf{X}_m$$

(1)

และเพื่อความสวยงามให้เว้นบรรทัดเหนือสมการ 1 บรรทัด และเว้นใต้สมการ 1 บรรทัด เมื่อจะกล่าวอ้างอิงถึงสมการที่ (1) ให้ใส่วงเล็บด้วยเสมอ

5. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การเขียนหน่วยต่าง ๆ ควรใช้ระบบ SI และเป็นสากล ถ้าหากต้องการย่อหน่วย ควรใช้ตัวย่อเป็นภาษาอังกฤษที่ถูกต้องและเป็นสากล การใช้ศัพท์วิทยาศาสตร์ให้ยึดคำบัญญัติของราชบัณฑิตยสถาน ชื่อสถานที่ต่าง ๆ ให้ใช้ตามประกาศของสำนักนายกรัฐมนตรี

การเขียนคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ หากต้องการทับศัพท์เป็นภาษาไทย หรือต้องการแปลเป็นภาษาไทย การแปลหรือเขียนทับศัพท์ครั้งแรกควรใส่คำศัพท์เดิมไว้ในวงเล็บต่อท้ายคำแปลด้วย ซึ่งถ้าคำศัพท์ใดที่ไม่ใช่คำศัพท์เฉพาะ ก็ไม่จำเป็นต้องขึ้นต้นด้วยตัวใหญ่เช่น “เวเบอร์ (weber)” และเมื่อต้องการใช้คำแปลเดิมซ้ำอีก ให้ใช้ภาษาไทยโดยไม่ต้องใส่ภาษาอังกฤษกำกับ

6. เอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงในเนื้อความให้ใช้การอ้างอิงแบบหมายเลข เช่น [1], [1, 3, 5-7] หรือ พันพิชร์ ปิ่นจินดา และคณะ [1] เป็นต้น ทุกการอ้างอิงที่ปรากฏในเนื้อหาจะต้องมีใน ส่วนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ และห้ามใส่เอกสารอ้างอิงโดยปราศจากการอ้างอิงในเนื้อหา

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิง

6.1 ตัวอย่างการอ้างอิงบทความในวารสาร

- [1] พันพิชร์ ปิ่นจินดา และ ดิเรก วรณเศียร, “รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบแฟรนไชส์,” วารสารวิจัย มสศ., ปีที่ 7, ฉบับที่ 3, หน้า 161-175, 2554.
- [2] S. H. Han and J. H. LEE, “An overview of peak-to-average power ratio reduction

techniques for multicarrier transmission,” IEEE Wireless Communications Magazine, Vol. 2, No. 2, pp. 56-65, Apr. 2005.

6.2 ตัวอย่างการอ้างอิงจากหนังสือ

- [3] เพทาย เย็นจิตรโสมนัส, เล่าเรื่องงานวิจัย (ไม่ยากอย่างที่คิด), พิมพ์ครั้งที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, 2553.
- [4] R. V. Nee, and R. Prasad, OFDM wireless multimedia communications, 2th ed. Artech House, 2000.

6.3 ตัวอย่างการอ้างอิงจากรายงานการประชุมวิชาการ

- [5] วันทนา เนาว์วัน, “ปัญหาและความต้องการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายวิชาการตามพันธกิจมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา,” การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มศรีอยุธยา ครั้งที่ 3, ปทุมธานี, กุมภาพันธ์ 2556, หน้า 162-170.
- [6] Y. Xing, Z. Wang, J. Sun and W. Wang, “An improved genetic algorithm with recurrent search for the job-shop scheduling problem,” Proceeding of The 6th World Congress on Intelligent Control and Automation, China, June. 21-23, 2006, pp. 3386-3390.

6.4 ตัวอย่างการอ้างอิงวิทยานิพนธ์

- [7] รัตนา ทองเนื้อแปด, “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้นำกับทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2,” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2556.

6.5 ตัวอย่างการอ้างอิงสิทธิบัตร

- [8] J. S. Rhee, S. W. Lee and J. Iamchaturapatr, “Apparatus and Process for CO₂ Separation and Removal Using an Absorptive Solution Containing Calcium, ” Korean Patent KR1005957920000.

6.6 ตัวอย่างการอ้างอิงเว็บไซต์

- [9] อรวรรณ สัมฤทธิ์เดชขจร. (7 มิถุนายน 2555). ชูเปอร์ทราย. สืบค้นจาก <http://www.mtec>.

or.th/index.php?option=com_content&task=view&id=1653&Itemid=177.

6.7 ตัวอย่างการอ้างอิงจากคู่มือ/รายงาน

- [10] พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545, กระทรวงศึกษาธิการ, 2549.
- [11] คู่มือการดำเนินงานการควบคุมภายในเพื่อพัฒนาการศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552.

วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเก่า

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University Research Journal

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม 2563 Vol.7 No.2 May - August 2020

Research Papers

1. Guidelines on Developing the Teaching Profession Training Network Schools into the Cooperative Teaching Profession Development Schools Using the Professional Learning Community: PLC 1-8
2. The Factors Affecting the Acceptance of Electronic Government Procurement (e-GP) of Procurement Officers in the University 9-16
3. Management Innovation of Private University for Airline Business Education in ASEAN Community 17-24
4. Sewed Bags Made of the Water Repellent Cloth: Sesbania Fower Pattern 25-32
5. Revival of Cultural Identity of Khemarathani City 33-38
6. Effects of Inquiry-Based Learning and TGT techniques on Achievement of Science Learning and Group Work Ability of Grade 5 Students at Tedsaban 4 (Phaochum) School 39-46
7. The Participation of People in Local Development Planning: A Case Study of Local Administrative Organizations in Bangban District, Phranakorn Si Ayutthaya Province 47-54
8. Guidelines to Develop the Teaching Profession Students of Rambhai Barni Rajabhat in Thailand 4.0 55-62
9. The Use of Good Governance of the Rule of law in the Performance of Arbitrator in Thailand 63-70
10. Potential of Community Enterprises in Organic Agriculture Product Development in Suphanburi Province 71-78
11. The Restructuring and Rightsizing of Drugs of Working Capital Group, the Fiscal year b.e.2562 (2019) 79-86

Academic Papers

12. Activity Arrangement Approach to Enhance Cultural Tourism with the Style of Performing Arts Case Study: World Muay Thai Master Worship, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province 87-94
13. World Heritage Discourse and Misconception 95-104
14. EQ: Transformational Leadership Affecting the Effectiveness of Total Quality Management Leading to Culture of Quality in Higher Education Institutions 105-118

วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเก่า

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University Research Journal

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Tel./Fax.: 035-322082 Website: <http://rdi.aru.ac.th/journal/>
Facebook: [rs.aru.ac.th](https://www.facebook.com/rs.aru.ac.th)